

160703

TC
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İCRA-İFLAS HUKUKUNDA İLAMLİ İCRA TAKİBİ VE
GÖSTERDİĞİ ÖZELLİKLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NECMİYE SERT

ANABİLİM DALI : HUKUK
PROGRAMI : ÖZEL HUKUK

DANIŞMAN : DOÇ. DR. SEYİTHAN DELİDUMAN

KOCAELİ - 2005

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

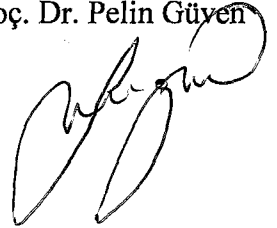
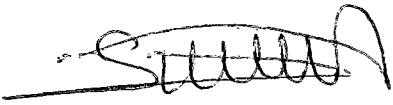
İCRA-İFLAS HUKUKUNDA İLAMLİ İCRA TAKİBİ VE GÖSTERDİĞİ
ÖZELLİKLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan : Necmiye SERT

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Tarih ve No : 22.06.2005-2005/15

Doç. Dr. Seyithan Deliduman Doç. Dr. Mehmet Bahtiyar Yrd. Doç. Dr. Pelin Günen

KOCAELİ, 2005

SUNUŞ

İcra ve İflas Hukuku'nun temelini oluşturan ilamlı icra takibinin dayanakları ve ilamlı icra takiplerine başvuru usulünün ele alındığı; alacaklının kısa sürede ve tam olarak alacağına nasıl kavuşacağı ve alacaklı ile borçlu arasındaki dengenin nasıl korunduğunu ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümünde yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Tez, Doç. Dr. Seyithan Deliduman, Doç. Dr. Mehmet Bahtiyar ve Yrd. Doç. Dr. Pelin Güven'den oluşan jüri önünde 16.06.2005 tarihinde savunulmuş ve oy birliği ile başarılı bulunarak kabul edilmiştir.

Tezin danışmanlığını üstlenerek çalışmanın her aşamasında değerli katkılarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Seyithan Deliduman'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Hem öğrencisi hem de asistanı olarak kendisinden çok şey öğrendiğim ve her zaman desteğini gördüğüm değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Mücahit Tanverdi'ye ve bu çalışmada karşılaştığım kimi güçlükleri aşmamda yardımcı olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Yusuf Çalışkan'a katkılarından dolayı müteşekkirim.

Çalışmamın her aşamasında manevi desteğini yanımda hissettiğim ve yardımlarını esirgemeyen Selcen Ataç başta olmak üzere, değerli arkadaşlarıma teşekkür borçluyum.

Her zaman bana destek olan aileme minnettarım.

Üsküdar, 20.06.2005

Necmiye Sert

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	I
İÇİNDEKİLER	II
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT.....	IX
KISALTMALAR CETVELİ	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İLAMLİ İCRA TAKİBİNİN DAYANAKLARINI OLUŞTURAN İLAMLAR VE İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGELER

§1. İLAMLAR	4
I. GENEL OLARAK İLAM KAVRAMI.....	4
II. İLAMLİ İCRA TAKİBİNİN DAYANAĞI OLARAK İLAM.....	7
III. İLAMLİ İCRA TAKİBİNİN DAYANAĞINI OLUŞTURAN İLAM TÜRLERİ	9
A. Genel Olarak İlam Türleri.....	9
1. Hukuk Mahkemesi İlamlar	9
2. Ceza Mahkemesi Kararları	10
3. İdari Yargı Mercii İlamları	10
4. Sayıştay İlamları.....	11
5. İcra Mahkemesi Kararları	11
6. Hakem Kararları.....	13
7. Usulüne Göre Verilmiş Bulunan Yabancı Mahkeme İlamları ve Yabancı Hakem Kararları	13
B. Çeşitli Dava Grupları Sonucunda Verilen İlamlar	13
1. Eda Davalarına İlişkin İlamlar	13
2. Tespit Davalarına İlişkin İlamlar	15
3. İnşai Davalara İlişkin İlamlar.....	18
4. Terditli Davalara İlişkin İlamlar.....	19
5. Seçimlik Davalara İlişkin İlamlar	21
6. Objektif Dava Birleşmesi Halinde Verilen İlamlar.....	23
7. Mütelahik Davalara İlişkin İlamlar	24

8. Kısmi Davalara İlişkin İlamlar	25
IV. İLAM KAVRAMI DIŞINDA KALAN VE ÖZELLİKLERİ	
BULUNAN BAZI MAHKEME KARARLARI	27
A. Delil Tespiti Kararları	27
B. Tedbir Kararları	28
1. İhtiyati Tedbir Kararları	28
2. İhtiyati Haciz Kararları	30
3. Nafakaya İlişkin Kararlar	31
§2. İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGELER	32
I. GENEL OLARAK	32
II. İCRA-İFLAS KANUNU HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE	
İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGELER	33
A. Mahkeme Önünde Yapılan Sulhler	33
B. Mahkeme Önünde Yapılan Kabuller	34
C. Mahkeme Önünde Yapılan Feragatlerin İcra Edilebilirliği	35
D. Kayıtsız-Şartsız ve Tek Taraflı Para Borcu İkrarını İçeren Resen	
Düzenleme Biçimindeki Noter Senetleri	36
E. Kefaletnameler	38
1. Temyiz Kefaletnameleri	38
2. İcra Kefaletnameleri	38
III. İCRA VE İFLAS KANUNU DIŞINDA ÖZEL KANUNLAR	
ÇERÇEVESİNDE İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGELER	40

İKİNCİ BÖLÜM

İLAM VE İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGELERİN İCRASINA İLİŞKİN MÜŞTEREK HÜKÜMLER

§3. YETKİ	43
§4. İLAMLARIN KESİNLEŞMESİNİN GEREKLİ OLUP OLMADIĞI	46
I. GENEL OLARAK	46
II. KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULABİLEN İLAMLAR	48
A. Genel Olarak	48
B. İlamın Temyiz Edilmesinin İcra Takibine Etkisi	49

C. İcranın Geri Bırakılması.....	50
1. İcranın Geri Bırakılması Kararı Alınmasında Usul	50
2. Yargıtay'ın İcranın Geri Bırakılması Kararı Vermesi	53
3. Hükmün Onanmasının veya Bozulmasının İcra Takibine Etkisi.....	54
a. Hükmün Onanması.....	54
b. Hükmün Bozulması.....	56
III. KESİNLEŞMEDEN İCRA YA KONULAMAYAN İLAMLAR.....	60
A. Genel bilgi.....	60
B. İlamın İcra ya Konulabilmesi İçin Kesinleşmesi	61
C. Kesinleşmeden İcra ya Konulamayan İlamlar.....	63
1. Taşınmazın Aynına İlişkin İlamlar.....	63
2. Aile ve Şahsın Hukukuna İlişkin İlamlar	65
3. Hakem Kararları.....	66
4. Yabancı Mahkeme Kararları	68
5. Sayıştay İlamları.....	69
6. Ceza Mahkemesi İlamları	69
7. Ticaret Kanununun 35/IV. ve 36. Maddeleri	69
8. Deniz Müsadere Mahkemesi Kararları	70
D. İlamın Kesinleşmeden İcra ya Konulması Halinde	
Başvurulacak Yollar	70
§5. İCRA TAKİBİNİN TARAFLARI	71
I. ALACAKLI	71
II. BORÇLU.....	73
§6. İCRA TAKİBİNİN BAŞLAMASI.....	74
I. TAKİP TALEBİ.....	74
A. Takip Talebinin yapılması	74
B. Takip Talebinin içeriği.....	75
II. İCRA EMRİ.....	76
A. İcra Emrinin Düzenlenmesi.....	76
B. İcra Emrinin Borçluya Tebliği	77
§7. GENEL HÜKÜMLERİN UYGULANMASI.....	77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PARA VE TEMİNAT ALACAKLARINA İLİŞKİN İLAMLARIN İCRASI İLE PARA VE TEMİNAT DIŞINDAKİ İLAMLARIN İCRASI

§8. PARA VE TEMİNAT ALACAKLARINA İLİŞKİN İLAMLARIN İCRASI.....	79
I. GENEL OLARAK	79
II. TAKİP TALEBİ.....	80
III. İCRA EMRİ.....	82
A. İcra Emrinin Düzenlenmesi ve Borçluya Tebliği.....	82
B. İcra Emrinin İçeriği	82
C. Borçlunun İcra Emrine Karşı İleri Sürebileceği Savunmaları	83
1. Yargıtay'dan İcranın Geri Bırakılması Kararı İstenmesi	83
2. İcra Emrine İtiraz (İcra Mahkemesinden İcranın Geri Bırakılması Talebinde Bulunulması)	83
3. Borçlunun Yargılamanın İadesi Yoluna Başvurması.....	83
D. İcra Emrine Karşı Şikayet Yoluna Başvurulması	84
E. Borcun Ödenmesi.....	84
F. Borcun Ödenmemesi.....	84
IV. İCRA EMRİNE İTİRAZ (İCRA MAHKEMESİNCE İCRANIN GERİ BIRAKILMASI).....	85
A. Genel Olarak	85
B. İcra Emrine İtirazın Yapılması.....	88
1. İcra Emrine İtiraz Süresi	88
a. İcra Emrinin Tebliğinden Önce Doğmuş Savunmalar	88
b. İcra Emrinin Tebliğinden Sonra Doğmuş Savunmalar	89
2. İtirazın Şekli	89
3. İtiraz Sebepleri ve İspatı.....	91
a. İtfa İtirazı ve İspat	91
b. İhmal (Erteleme) İtirazı ve İspatı	94
c. Zamanaşımı İtirazı ve İspatı.....	95
4. Nafaka İlamlarında İtfa İtirazı ve İspatı	97

5. İcra Mahkemesinin Kararı.....	97
a. İcranın Geri Bırakılması Talebinin Kabul Edilmesi.....	97
b. İcranın Geri Bırakılması Talebinin Reddedilmesi	98
§9. TAŞINIR TESLİMİ	99
I. GENEL BİLGİ	99
II. TAKİP TALEBİ.....	100
III. İCRA EMRİ.....	101
IV. BORÇLUNUN TAŞINIRI TESLİM ETMESİ.....	102
V. BORÇLUNUN TAŞINIRI TESLİM ETMEMESİ	102
A. Taşınırın Borçlunun Elinde Olması	103
B. Taşınırın Borçlunun Elinde Olmaması	104
1. Taşınır Malın Değerinin Takip Konusu İlamda Yazılı Olması.....	104
2. İlamda Taşınırın Değerinin Belirtilmemiş Olması.....	105
§10. TAŞINMAZ TAHLİYE VE TESLİMİ.....	107
I. GENEL BİLGİ	107
II. TAŞINMAZIN BORÇLUNUN ELİNDE OLMASI	109
A. Takip Talebi	109
B. İcra Emri.....	109
C. Taşınmazın Tahliye ve Teslimi.....	110
1. Borçlunun Taşınması Tahliye ve Teslim Etmesi	110
2. Borçlunun Taşınmazı Tahliye ve Teslim Etmemesi	111
3. Borçlunun Taşınmaza Tekrar Girmesi.....	112
VI. TAŞINMAZIN ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN ELİNDE OLMASI.....	112
A. Genel olarak	112
B. Taşınmaz Üzerinde Üçüncü Kişinin Aynı Hak İddiasında Bulunması	113
1. Üçüncü Kişinin Davadan Sonra Fakat Hükümden Önce Taşınmazı İktisap Etmiş Olması	113
2. Üçüncü Kişinin Taşınmazı Davadan Önce İktisap Etmiş Olması Hali	115
3. Üçüncü Kişinin Taşınmaza Dava Sırasında Zilyet Olması.....	115
4. Üçüncü Kişinin Taşınmazı Dava Tarihinden Sonra Zilyet Olması	116

5. Üçüncü Kişinin Taşınmaza Hükmün Verilmesinden Sonra Zilyet Olması.....	116
C. Taşınmaz Üzerinde Üçüncü Kişinin Şahsi Hak İddiasında Bulunması	117
D. Tahliye İlamının Kira Sözleşmesine Dayanması	117
§11. BİR İŞİN YAPILMASINA VE YAPILMAMASINA DAİR OLAN İLAMLARIN İCRASI	118
I. GENEL OLARAK	118
II. BİRŞEYİN YAPILMASINA İLİŞKİN İLAMLARIN İCRASI	118
A. Genel Bilgi	118
B. Takip Talebi	119
C. İcra Emri.....	119
D. İlamın İcrası	120
1. İlam Konusu İş Yalnızca Borçlu Tarafından Yapılabilecek Bir İş ise	120
2. İlam Konusu İş Yalnızca Borçlu Tarafından Yapılabilecek Bir İş Değilse	120
III. BİRŞEYİN YAPILMAMASINA İLİŞKİN İLAMLARIN İCRASI.....	123
§12. ÇOCUK TESLİMİNE VE ÇOCUKLA ŞAHSİ MÜNASEBET KURULMASINA İLİŞKİN İLAMLARIN İCRASI.....	124
I. ÇOCUK TESLİMİ HAKKINDAKİ İLAMLARIN İCRASI.....	124
A. Genel Olarak	124
B. Takip Talebi	125
C. İcra Emri.....	125
D. İlamın İcrası	126
II. ÇOCUKLA KİŞİSEL İLİŞKİ KURULMASI HAKKINDAKİ İLAMLARIN İCRASI.....	128
§13. İRTİFAK HAKLARI İLE GEMİ ÜZERİNDEKİ İNTİFA HAKKINA DAİR İLAMLARIN İCRASI	130
SONUÇ.....	132
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	136

ÖZET

Cebri İcra Hukukunun temelini teşkil eden ilamlı icra takibi ile amaçlanan alacaklının alacağına en kısa sürede ve tam olarak kavuşmasıdır. ilamlı icra takibi ile alacaklıya, borçlu karşısında daha fazla hukuki himaye sağlanırken diğer taraftan da alacaklı karşısında borçlunun hakları korunmaya çalışılmaktadır.

İlamlı icra takibine başvurulabilmesi için takip konusu alacağın ilam veya ilam niteliğinde bir belgeye dayanması gerekmektedir. Gerek İcra ve İflas Kanunu'nda gerekse diğer kanunlarda bazı belgelerin de ilam niteliğinde sayılacağı ve ilamlı icra takibinin başvuru kaynakları arasında yer alacağı (dayanağını oluşturacağı) hüküm altına alınmıştır. Bu suretle bu takip yoluna başvuru imkanı genişletilmiştir. bu nedenle icra takibi başvuru için gerekli belgeler arasında yer alan ilam niteliğindeki belgelerin özelliğinin ve hangi belgelerin ilam niteliğinde olduğunun belirlenmesi önem arz etmektedir.

İcra ve İflas Kanunumuzda alacağın niteliğine göre farklı ilamlı icra takip yolları öngörülmüştür. Alacağın niteliği para veya teminat alacağı ise başvurulacak takip yolu para ve teminat alacaklarına ilişkin takiptir. Eğer para alacağı dışında kalan bir alacak söz konusu ise örneğin bir taşınır teslimi ise başvurulacak takip yolu taşınırın teslimine ilişkin takiptir. Çalışmamızda ilamlı icra takip yolları ayrı başlıklar halinde incelenmek suretiyle ilamlı icra başvuru usulü ve bunun sınırları çizilmeye ve alacaklı ile borçlu arasındaki dengenin nasıl korunduğu ifade edilmeye çalışılmıştır.

İlamlı icra takip yollarına ilişkin ortak hükümler müşterek hükümler başlığı altında hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle ilamlı icra takip yolları incelenmeden önce müşterek hükümler ele alınmak suretiyle ilamlı icra takiplerinin sistematığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

Execution with engrossment is the main issue of the execution law. The aim of this procedure is attaining the whole credit in a short period by the creditor. As further legal protection is provided to the creditor against debtor by the execution with engrossment, the rights of the debtor is also protected against executive creditor.

In the formal request to the execution with engrossment, the credit which is the subject of the execution proceeding should be based on an engrossment or a document which has the quality of an engrossment. It is stipulated either in the execution and bankruptcy act or in the other acts that some documents will have the same quality of engrossment and will be the documents that can be utilized in the formal request of the execution proceeding. By this way, the opportunities of application procedure has been expanded. Because of this it is important to determine the principles of the documents that is used in the application as an engrossment and to determine which documents have quality of engrossment.

In the execution and bankruptcy act different execution with engrossment procedures are stated according to the quality of the credit. If the types of the credit is pecuniary claim or assurance the proceeding is the regarding pecuniary claim or assurance credit. If the credit is something different from the pecuniary claim for example delivering a movable good then its procedure is regarding the movable goods.. In this study by examining the execution with engrossment proceedings under different titles, It is tried to be determined the application procedure and its limitations and tried to be explained how the equilibrium between the creditor and the debtor is maintained.

Before the examination of the execution proceedings the cooperative rules are examined and the systematic of the execution by engrossment proceedings are tried to be expressed due to the cooperative norms that are regarding the execution by engrossment proceedings are statuted under the chapter titled common provisions.

KISALTMALAR CETVELİ

ABD	Ankara Barosu Dergisi
AD	Adalet dergisi
AİMK	Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu
Aş.	aşağı
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Av. K.	Avukatlık Kanunu
B.	Bası
Batıder	Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Dergisi
BK	Türk Borçlar Kanunu
Bkz.	bakınız.
Bursa BD	Bursa Barosu Dergisi
C	Cilt
c.	cümle
CMUK	Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
d.	dipnot
E.	Esas
HBM	Hukuk Bilgiler Mecmuası
HD	Hukuk Dairesi
HİGM	Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü
HKG	Hukuk Genel Kurulu
HUMK	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	İstanbul Barosu Dergisi
İçt. Bir. Kar.	İçtihadı Birleştirme Kararı
İİD	İcra ve İflas Dairesi
İİK	İcra ve İflas Kanunu
İKİD	İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İYUK	İdari Yargılama Usulü Kanunu
İzmir BD.	İzmir Barosu Dergisi
K.	Karar
Karş.	karşılaştırınız.
m.	madde

Manisa BD	Manisa Barosu Dergisi
MK	Türk Medeni Kanunu
MÖHUK	Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
no.	numara
RG	Resmi Gazete
RKD	Resmi Kararlar Dergisi
s.	sayfa
S.	sayı
Sİ	Son İçtihat
TCK	Türk Ceza Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TNBHD	Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
vd.	ve devamı
Yasa	Yasa Hukuk Dergisi
YKD	Yargıtay Kararları Dergisi
yön.	Yönetmelik
yuk.	yukarı

GİRİŞ

Genel olarak borçlular herhangi bir cebri icra işlemine maruz kalmaksızın borçlarını kendi istekleriyle yerine getirirler. Bunun nedeni insanların hukuk düzenine saygılı olmalarından kaynaklanır. Ancak istisnai olarak borçlular kendiliğinden borçlarını yerine getirmezler. Böyle bir durumda borçlunun borcunu nasıl ifa edeceği önemli bir konu olduğundan bu konuda toplumlarda genellikle hukuk düzeninin sağlanması için bir düzenlemeye gidilmektedir. Çağdaş toplumlarda borcunu yerine getirmeyen borçludan alacağını almak isteyen kişinin hakkını bizzat kendisinin zor kullanması suretiyle alması yasaklanmış ve bu durum bir suç olarak nitelendirilmiştir. Bunun en önemli nedeni toplum düzeninin korunması ve hukuk düzenine olan güvenin sağlanmasıdır.

Çağdaş toplumlarda, borcunu yerine getirmeyen borçlunun borcunu ifa etmesi için alacaklıya bizzat kendisi zor kullanarak alacağını alma hakkı tanınmadığından dolayı alacaklının alacağına kavuşması için devlet kuvvetlerine başvurması ve devlet kuvvetlerinin aracılığıyla alacağını alması öngörülmektedir. Bu nedenle de kendi isteğiyle borcunu yerine getirmeyen borçludan alacağını almak isteyen alacaklıya devlet kuvvetlerinden yardım isteme hakkı tanınmıştır. İşte alacaklının alacağına kavuşması için devlet kuvvetlerinden yardım istemesi ve devletin kuvvetlerinin yardımıyla alacaklının alacağına kavuşması cebri icra hukuku tarafından düzenlenmiştir.

Cebri icra hukukunun amacı alacağını alamayan alacaklının alacağına kavuşmasını sağlamak ve bunu gerçekleştirirken de borçlu ile alacaklı arasında adil bir denge kurmaktır. Bu nedenle de cebri icra ile alacaklının kısa sürede alacağına kavuşması sağlanırken diğer taraftan da borçlunun bu aşamada çok fazla zarara uğramamasına da özen gösterilmesi gerekmektedir. Cebri icra hukuku ile amaçlanan hedefin gerçekleştirilmesi için bir takım takip yolları öngörülmüş olup bu takip yolları ilamsız ve ilamlı icra takipleridir.

İlamsız icra takipleri sadece para ve teminat alacakları için öngörülmüş olup bu icra takibine başvurulması için mahkeme kararına gerek yoktur. Para ve teminat dışında kalan alacaklar için ilamsız icra takibine başvurma imkanı tanınmadığından

öncelikle mahkemeye başvurulması ve alınacak kararlarla kişilerin cebri icraya başvurulması gerekmektedir ki işte bu durumda başvurulacak icra takibi yolu ilamlı icra takibidir.

Para ve teminat alacakları için alacaklının hem ilamlı icra takibi yoluna hem de ilamsız icra takibi yoluna; buna karşılık, para alacakları dışında kalan alacaklar için ise sadece ilamlı icra takibine başvurulması öngörülmektedir. İlamlı icra takibine başvurulması için alacaklının elinde ya mahkemeden alınmış bir ilam veya kanunlarda öngörülmüş ilam mahiyetinde sayılmış belge olması gerekmektedir. İlam niteliğinde belgeler ile ilamlı icra takibine başvurulması imkanı ile alacaklı mahkemeye başvurmadan kısa sürede alacağını alması sağlanmak istenmiştir.

Bu açıklamalar ışığında denilebilir ki ilamlı icra takibi alacaklının gerek para ve teminat alacakları için gerekse para ve teminat alacakları dışında kalan alacakları için elindeki bu alacaklara ilişkin ilam veya ilam niteliğinde belgeye dayanarak başvurduğu ve alacağını tahsil etme imkanının tanındığı bir takip yoludur.

İlamlı icra takibinin ilamsız icra takibinden en önemli farkı alacaklının alacağına daha kısa sürede kavuşmasının sağlanmasıdır. İlamlı icra takibinde alacaklının alacağına süratli bir şekilde kavuşması için genel olarak alacaklının lehine olacak şekilde hükümler öngörülmüş olup bu arada da borçlunun çok fazla zarar görmemesi için de alacaklı ile borçlu arasında denge kurulmaya çalışılmaktadır. Bunun en önemli göstergesi, ilamlı icra takibinde ilamsız icra takibinden farklı olarak, itiraz imkanı yokken alacaklı ile borçlu arasında denge sağlanması için itiraz hakkı olmayan borçluya yetkili merciden icranın geri bırakılması kararı alması imkanının tanınmış olmasıdır.

İlamlı icra takibinde takip konusu alacağa özgü takip yolları öngörülmüştür. Bu nedenle de alacaklı alacağının niteliğine göre ilamlı icra takiplerinden bu alacağa özgü düzenlenmiş takip yoluna başvuracaktır. Genel olarak bu takip yolları açısından yapılan ayırım para ve teminat alacaklara ilişkin takip yolu ve para ve teminat alacakları dışında kalan alacaklara ilişkin takip yolu olup İcra ve İflas Kanunumuzda

da düzenleme bu yöndedir. Para ve teminat alacakları dışında kalan alacaklar için ise alacağın niteliğine özgü takip yolları öngörülmüştür.

İlamlı icra takibine başvurulması için alacaklının elinde ilam veya ilam niteliğinde belge olması gerektiğinden çalışmamızda bu konu, öneminden dolayı, bir bölüm halinde incelenmiştir. Alacağın niteliğine özgü takip yolları ayrı ayrı başlıklar halinde incelenmeden önce bu takip yollarına ilişkin müşterek hükümler öncelikle ele alınmış ve daha sonra da bu takip yolları ayrıntılı olarak inceleme konusu yapılmıştır.

Çalışmamızın amacı alacaklının ilamlı icra takibine başvuru şartlarını ve bu takip yolu ile alacağına en kısa sürede nasıl kavuşacağını belirlemek olup bunu yaparken de alacaklı ile borçlu arasındaki dengenin nasıl korunacağını tespit etmeye çalışmaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM
İLAMLİ İCRA TAKİBİNİN DAYANAKLARINI OLUŞTURAN İLAMLAR
VE İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGELER

§1. İLAMLAR

I.GENEL OLARAK İLAM KAVRAMI

İlam tanımına Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 392. maddesinde yer verilmiş bulunmaktadır. Bu maddeye göre mahkeme kararlarının imzalanıp mühürlenerek davanın taraflarına verilen suretlerine ilam (HUMK m. 392) denir. HUMK m. 392'de yapılan tanımlamadan da anlaşılacağı gibi ilam, davanın taraflarından her birine makbuz karşılığı yazı işleri müdürü tarafından verilen veya tebliğ edilen karar suretleridir. HUMK m. 392'de mahkemenin verdiği kararların aslı ilam olarak tanımlanmamakta bu kararların suretleri ilam kavramı olarak adlandırılmaktadır. Kanun karar terimini yalnızca kararın aslı yani birinci nüshası için kullanmaktadır. Bunun nedeni mahkemenin kararının aslının dosya içinde saklanması ve ancak taraflara imzalı ve mühürlü suretlerinin verilmesidir. Bu nedenle taraflara verilen veya tebliğ edilen bu suretlerden karar ve ilam harcının dışında ayrıca suret harcı alınmaz¹. Bir davada davanın taraflarının sayısından iki adet fazla miktarda karar yazılır ve bu kararlardan birinci nüshası yani aslı daha önce de belirtildiği gibi mahkeme evrak mahzeninde saklanırken (HUMK m. 391), kararın ikinci nüshası dava dosyasında saklanır. Diğer nüshalar ise aslı gibi kararı veren mahkeme hakimi ve zabıt katibi tarafından imzalandıktan sonra mahkeme mührü ile mühürlenerek taraflara verilir veya tebliğ edilir (İİK Yönetmeliği m. 43). Bundan dolayı ilam terimi sadece ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararların imzalı ve mühürlü suretlerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Taraflar mahkeme kararının suretleri ile ancak kararı icra ettirebilirler. Her ne kadar mahkemenin kararının aslı ilam kavramı içinde değerlendirilmese de sonuç olarak asıl karar ile sureti arasında içerik olarak bir fark olmadığı için böyle bir ayrımında pratik açıdan bir önemi de yoktur. İlk derece mahkemesinin kararları için ilam terimi kullanılmakla beraber aslında uygulamada bu terim genişletilerek Yargıtay'ın onamaya ve bozmaya ilişkin

¹ Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, C.III, 6.B., İstanbul 2001, s. 3146,

kararları içinde ilam terimine yer verildiği görülmektedir². Bu nitelendirmenin yerinde olmadığını savunan yazarlara göre ilam kavramı sadece ilk derece mahkemesi kararlarını içerdiği buna karşılık Yargıtay'ın verdiği kararlar ise ilam olarak nitelendirilemeyeceği bu kararlar için sadece “karar” terimi kullanılabileceği ifade edilmektedir³. Ayrıca ilam kavramının sadece ilk derece mahkemesi kararları için kullanılması gerektiğine ilişkin Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün bir mütalaası⁴ da konuya açıklık getirmektedir. Bu mütalaaya göre ilam tanımına yer veren HUMK md. 392 incelendiğinde ve buna paralel olarak aynı kanunun temyizi düzenleyen hükümleri birlikte değerlendirildiğinde ilamın ancak mahkeme kararları için kullanılabilecek bir terim olduğu görülmekte olup her ne kadar uygulamada yerleşmiş olsa da Yargıtay'ın onama ve bozmaya ilişkin kararlarının ilam olarak tanımlandırılmasının kanuna uygun bir nitelendirme olmadığı belirtilmektedir⁵.

İlam kavramının yanında ele alınması gereken diğer bir kavram ise ilam suretleridir. İlam ile ilam suretleri birbirlerinden nitelik açısından farklı olmakla birlikte işlevsel açıdan aralarında bir farklılık yoktur⁶. İlamdan farklı olarak, ilam suretlerinde mahkeme hakiminin ve zabıt katibinin imzası bulunmaz. Ayrıca ilamın verilmesi sırasında suret harcı alınmadığı halde ilam suretleri verilirken her sayfasından suret harcı alınır⁷. Taraflar ilamın aslını aldıktan sonra ilam suretini de alma hakkına sahip olup yazı işleri müdürü veya yardımcısı isteyen tarafa ilam suretini ilam ile karşılaştırdıktan sonra aslına uygun olduğunu onaylayarak⁸ verir (İİK Yönetmeliği m. 43). Yazı işleri müdürü tarafından aslına uygun olduğu onaylanan ilam suretleri HUMK m. 392 anlamında ilam değildir. Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi ilam ile ilam suretleri arasında işlevsel açıdan bir farklılık

² Yargıtay'ın onamaya ve bozmaya ilişkin kararlarının ilam olarak nitelendirilmesine ilişkin örnek Yargıtay kararı için bkz.: 10.6.1968 gün ve 2/13 sayılı içtihadı birleştirme kararı (RG. 6.8.1968 sayı 12969 s.7).

³Süha Tanrıver, **İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi**, Ankara 1996, s. 39-40; Kuru, **Usul III**, s. 3147.

⁴ HİGM., 17.10.1967, 22544(mütalaalar-1974, s.267).

⁵ HİGM., 17.10.1967, 22544(mütalaalar-1974, s.267).

⁶ Kuru, **Usul III** s.3147-3149; Tanrıver, s. 40; Talih Uyar, “İlamlı Takiplerin Başlaması”, **Manisa BD**, Ekim /1991, S.39, s. 4.

⁷ Bkz. Harçlar kanununa ekli [1] sayılı tarife,D, 1/a.

Kuru, **Usul III**, s. 3147-3148; Tanrıver, s. 40; Uyar, **Takip**, s.4.

⁸ Bkz. Başkatip, Zabıt katibi, Zabıt Katibi Muavini ve Katipler Talimatnamesi m. 10/2.

olmadığı için ilam suretleri ilamlar gibi icraya konabilir. Bu nedenle ilamlı icraya başvurabilmek için alacaklının elinde bir ilam suretinin olması da yeterlidir.

Bir ilamın en iyi şekilde ve tam olarak icra edilebilmesi için hüküm sonucunun⁹ son derece açık ve anlaşılır şekilde olması gerekir. Çünkü hüküm sonucu hükmün esasını diğer bir ifadeyle ilamın özünü oluşturur¹⁰. Bu nedenle hüküm sonucunun açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde kaleme alınmış olması gerekir (HUMK. m. 388 son fıkra, m. 399). Aksi durumda ilamın icrasında şüphe ve tereddüt uyandırıcı durumlar ortaya çıkmasıyla ilamın yanlış icra edilmesi veya hiç icra edilememesi gibi bir durum kaçınılmaz olacaktır¹¹.

İlamın tam anlamıyla uygulanması amacıyla kanun koyucu hüküm içeriğini düzenleyen 388. maddeyi aynı kanunun 389. maddesine paralel olarak 3156 sayılı kanun ile, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda yapılan değişiklikle, yeniden düzenlemiştir. Bu düzenlemeye göre hüküm sonucu kısmında, gerekçeye ait herhangi bir söz tekrar edilmeksizin, istek sonuçlarından her biri hakkında verilen hükümle taraflara yüklenen borçlar ve tanınan hakların, mümkünse sıra numarası altında birer birer, açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi gerekmektedir (HUMK m. 388, son fıkra)¹².

Dava çeşitlerine göre hüküm sonucu da değişiklik gösterecektir. Bu nedenle de açılan davanın eda davası, tespit davası veya bir inşai dava olmasına göre hüküm sonucu da farklı olacaktır. Bu davaların kabulü halinde eda davasında edimin ne olduğu, tespit davasında bir hukuki ilişkinin tespiti; inşai davalarda ise kurulan veya değiştirilen veya sona erdirilen hukuki durum hüküm sonucunda belirtilecektir¹³. Eda davalarının ve inşai davaların esastan reddine ilişkin hükümlerle tespit davasının hukuki ilişkinin yokluğunu belirleyen hükümlerinin hüküm sonucu ise menfi tespit

⁹ 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda kullanılan "hüküm fıkrası" terimi, 3156 sayılı Kanun ile "hüküm sonucu" olarak değiştirilmiştir.

¹⁰ Kuru, *Usul III*, s. 3059; Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukuku*, Ankara 1979, s.272.

¹¹ Kuru, *Usul III*, s.3061; Tanrıver, s. 40.

¹² Kanunun açık ifadesi karşısında hüküm sonucunun açık yazılmadığı ve böylece ilamların icrasının güçleştiği dahası hiç icra edilemediği durumlara rastlanılmaktadır. Bu konuda birçok Yargıtay kararı bulunmaktadır Bu kararlar için bkz. Kuru, *Usul III*, s. 3061.

¹³ Önen, s. 272; Necip Bilge, *Medeni Yargılama Hukuk Dersleri*, 2.B. Ankara 1967 s.538; Tanrıver, s. 41; S. Şakir Ansay, *Medeni Yargılama Usulleri*, 7.B., 1960 , s. 321.

niteliğinde olacaktır¹⁴. Böylece hüküm sonucu açılan davanın çeşidine göre de değişiklik arz edecektir.

II. İLAMLIL İCRA TAKİBİNİN DAYANAĞI OLARAK İLAM

HUMK m. 392'de tanımlanan ilam kavramından farklı, olarak ilamlı icra takibinin temelini oluşturan ilamdan, taraflar arasındaki uyuşmazlığı esastan çözümlenerek yargılamayı sona erdiren, diğeri bir anlatımla, davayı gören hakimin davadan el çekmesine neden olan esasa ilişkin nihai kararları (hükümleri) anlamak gerekir¹⁵. Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere HUMK m. 392'de ifade edilen teknik anlamda ilam, ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturan ilam kavramından farklı olarak uyuşmazlığı sona erdiren nihai kararlar yanında uyuşmazlığı esastan çözümlenmeyen kararları da ihtiva etmektedir. Buna karşılık ilamlı icra takibinde ele alacağımız ilam kavramı ile dar anlamda sadece uyuşmazlığı esastan çözen nihai kararları anlamamız gerekmektedir. Oysa ilam kavramı icra hukukunda daha geniştir. İcra hukukunda ilam kavramı hukuk mahkemelerinin verdiği ilamlardan başka Danıştay, Sayıştay ve ceza mahkemeleri gibi diğeri mahkemelerinin verdikleri kararları da kapsamaktadır.

İlamlı icra takibinin dayanağını oluşturan ilam kavramını uyuşmazlığı sona erdiren nihai kararlar olarak ifade etmiştik. Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere ilamlı icra takiplerinin dayanağını nihai kararlar oluşturmaktadır. Bu nedenle de uyuşmazlığı çözümlenip sonuca bağlamayan ve yargılamayı sonlandırmayan ara kararlar ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturamaz. Ara kararlar nihai kararlar gibi ilam niteliğini taşımaz¹⁶. Çünkü ara kararlar nihai kararlar gibi uyuşmazlığı çözümlen ve yargılamaya son veren nitelikte kararlar olmadığı gibi hakimin de davadan el çekmesine neden olan nitelikte kararlar değildir. Nihai kararların aksine hakim ara kararı verdikten sonra uyuşmazlığı çözümlen için yargılamaya devam edecektir. Ara kararların nihai kararlardan diğeri bir farkı ise ara kararlardan hakim istisnalar dışında dönebilmektedir ve bu ara kararlarının nihai kararlardan farklı olarak geçici bir nitelik taşıdığını göstermektedir. Bu nedenle geçici bir nitelik taşıyan ve hakimin genel olarak kararından dönme imkanı bulduğu ve uyuşmazlığı

¹⁴ Tanrıver, s. 41.

¹⁵ Tanrıver, s.41.

¹⁶ Tanrıver s. 42.

esastan çözümlenmeyen ara kararların ilamlı icraya elverişli kararlar olduğunu söylemek mümkün değildir¹⁷.

İfade edildiği gibi ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturan ilamlar kavramıyla kastedilenden uyuşmazlığı esastan çözümlenmeyen nihai kararlardır. Yalnızca usule ilişkin sorunları çözümlenmeyen usule ilişkin nihai kararlar¹⁸ hakimnin davadan el çekmesine neden olsa da uyuşmazlığı esastan çözümlenmediği için cebri icraya elverişli nitelik taşımazlar. Bu nedenle de bu kararlar ilamlı icraya dayanak oluşturan ilamlar kavramı dışında kalır¹⁹.

Bir nihai kararın ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturan bir ilam niteliğinde olup olmadığının tespitinde bu kararın sadece uyuşmazlığı esastan çözümlenici nitelikte olması tek başına yeterli bir kriter olmamaktadır. Bir nihai kararın ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturabilmesi için uyuşmazlığı çözümlenmeyen ve yargılamayı sonlandıran bir karar niteliği olmasının yanında ayrıca cebri icraya elverişli bir karar olması da gerekmektedir. Bir hukuki ilişkinin varlığını ya da yokluğunu tespit eden bir ilam her ne kadar uyuşmazlığı çözümlenip yargılamayı sona erdirse de nitelik itibarıyla bu tür ilamlar cebri icraya elverişli değildirler. Cebri icraya elverişli bir ilam ile ifade edilmek istenen bu ilamın verme, yapma ya da yapmama nitelikte bir eda hükmünü²⁰ ihtiva etmesidir. Bu nedenle de bir ilamın icra edilebilmesi için hükmedilen eda emrinin hüküm sonucunda açık ve net anlaşılır olması gerekmektedir. Diğer bir anlatımla hüküm sonucunda taraflara yüklenen edimlerin²¹ açık ve şüpheye mahal vermeyecek şekilde olması gerekmektedir (HUMK m. 389)²². Aksi durumda ilamın tam anlamıyla elverişli bir şekilde icrasından söz etmek mümkün olmayacaktır.

¹⁷ Ara karar- nihai karar karşılaştırması konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Tanrıver, s. 42, vd.

¹⁸ Usule ilişkin nihai kararlar ifadesi yerine hüküm niteliğinde olmayan son karar ifadesi de kullanılmaktadır. Bkz. Önen, Usul, s. 268.

¹⁹ Tanrıver, s. 42.

²⁰ Eda hükmü konusunda bkz. Baki Kuru, **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C. II, İstanbul 2001, s.1407-1408.

²¹ Mahkemece verilen kararlarda taraflardan biri edimin ifasına mahkum edileceği gibi her iki tarafın da karşılıklı olarak edimlerin ifasına mahkum edilmeleri mümkündür. Her iki tarafa edim yükleyen ilamların icrasında ise taraflardan her biri ilamın kendi lehine olan kısmını icraya koyabilecektir

²² Kanunun bu açık hükmüne karşın hala hüküm sonucunun açık olmadığı ve tereddüt ve şüpheye mahal verecek hükümlerin verildiğini gösteren Yargıtay kararları mevcuttur: "Hüküm fıkrasında taraflara yükletilen ödevlerin ve bahsedilen hakların HUMK'un 389. maddesinde öngörülen gayet sarih ve açık yazılması kuralına uygun olmayacak biçimde belirtilmiş bulunması da kezalik isabetli

III. İLAMLIL İCRA TAKİBİNİN DAYANAĞINI OLUŞTURAN İLAM TÜRLEİİ

A. Genel Olarak İlam Türleri

Genel olarak ilam türleri olarak yapılan sınıflandırmada temel alınan kriter ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturan bu ilamların verildiğı mercilerdir. Bunlar taraflar arasındaki bir uyuşmazlığı çözümlüyip karar veren mahkemelerin yanında, verdiğı kararlar mahkeme hükmü olarak nitelendirilen mercilerdir. İlamlı icra takibine dayanak teşkil edilen kararlar hukuk mahkemesi tarafından verilmiş olan kararlar olabileceğı gibi hukuk mahkemesinin yanında ceza mahkemesinin bazı kararları (CMUK m.365 vd.; Askeri Mahkemelerin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun m. 257) da ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturmaktadır.

Ayrıca idari yargı mercilerince tam yargı davası sonucu verilmiş ilamlar (İYUK m. 28/2; AİMK m. 63, IV) ve Sayıştay tarafından verilen kararlar (Sayıştay K. m. 64/I) ile Yargıtay'ın ilk ve son derece mahkemesi olarak bakıp sonuçlandırdığı davalar sonucunda vermiş olduğı ilamlar (Yargıtay K. m.13,II) da bu sınıflandırmada yer almaktadır. Diğler taraftan mahkemelerin yanında taraflar arasındaki uyuşmazlıkları çözümlleyen hakemlerin verdikleri kararlar da (HUMK m. 536 vd.) icra takibine dayanak teşkil eden ilamlar arasında yer almaktadır. Ayrıca yabancı mahkeme ilamları ve yabancı hakem kararları (MÖHUK m.41; m. 44 son fıkra) da ilamlı icra takibinin dayanağını teşkil eden ilamlar arasında yer alacaktır.

1. Hukuk Mahkemesi İlamları

Daha önce de belirtildiğı gibi ilam kavramı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 392. maddesinde tanımlanmıştır. Bu nedenle burada ilam kavramına tekrar değinilmeyecektir²³. İlamlı icra takibinin konusunu oluşturan ilam ile genel

sayılamaz" 10.HD. 1.11.1974, 432876363 (RKD 19799-12 s. 333-336; YKD 1975/9 s. 68-71). "Temyiz edilen kararda davalıdan tahsil edilecek miktarın ne olduğı gösterilmemiş ve sadece davanın kabulüne sözleriyle yetinilmiştir...mahkemece usulün sözlü geçen maddeleri gereğı gibi uygulanmaksızın yazılı şekilde karar tesisi usule aykırıdır" (3.HD 25.12.1962, 226/199, İKİD 1963/36 s.2649). "...hüküm ancak kararın, iki tarafa yükletilen vazife ve bahşedilen hakları tayin ve tespit eden kısmıdır...gazetenin sözlü edilen sahifesinde yayınlanmasına karar verilen (hüküm kısmı) nun karar yerinde açıkça ve sözlü edilen esaslara göre sınırlı bir biçimde ve uygun bir nispette tespit edilmemiş olması usule aykırıdır..." (4.HD 7.2.1980, 11489/1480, YKD 1980/6 s.792-793). Bu yöndeki diğler kararlar için bkz. Kuru, Usul III, s. 3061-3068.

²³ Bkz. yuk. s.1-5.

olarak hukuk mahkemesinin kararları kastedilmektedir²⁴. Hukuk mahkemeleri ise kendi içinde genel ve özel mahkemeler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gerek genel mahkemeler gerekse özel mahkemeler tarafından alınmış olan ilamlar arasında icra takip hukuku açısından bir farklılık yoktur. Bu nedenle bir ilamın sulh hukuk veya asliye hukuk ve asliye hukuk mahkemesinin bir kolu olan ticaret mahkemesinden veya özel mahkemeden (iş ve kadastro mahkemeleri gibi) alınmış olması bu ilamın icraya konulması açısından bir farklılık arz etmeyecektir. Mahkeme ilamlarından kastedilen ise daha önce de belirtildiği gibi mahkemenin uyuşmazlığı esastan çözümleyen ve yargılamayı sonlandıran nihai kararlarıdır²⁵.

Hukuk mahkemesince verilen ilamlar dışında Yargıtay'ın da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakıp sonuçlandırdığı davalar sonucunda vermiş olduğu ilamlar da ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturur. Hatta Yargıtay'ca temyiz incelemesi yapılan hüküm, kesinleşmeden icraya konulamayacak bir hüküm olsa bile, Yargıtay kararındaki duruşma vekalet ücreti dahi asıl hükmün kesinleşmesi beklenmeden ilamlı icra takibine konu yapılabilecektir.

2. Ceza Mahkemesi Kararları

Hukuk mahkemesince verilen ilamların yanında ceza mahkemesi ilamlarının tazminata ve yargılama giderlerine ilişkin hüküm fıkrası (sonucu)²⁶ da ilamlı icra takiplerinin dayanağını oluşturmaktadır (CUMK m. 365)²⁷.

3. İdari Yargı Mercii İlamları

İdari yargı mercilerince tam yargı davaları sonucunda verilmiş olan ilamlar İcra ve İflas Kanunu'nun ilamlı icra takibine ilişkin hükümleri çerçevesinde icra edilir (İdari Yargılama Usulü Kanunu m. 28, II; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu

²⁴ Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukuku*, C.III, Ankara 1993, s. 2135.

²⁵ Bu konuda açıklama için bkz. s. 3-4.

²⁶ HUMK'un hükmün içeriğini düzenleyen 388. maddesindeki hüküm fıkrası 3156 sayılı kanunla hüküm sonucu olarak değiştirilmiş olmasının karşılık buna paralel olarak Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 365. maddesinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Her ne kadar CUMK m. 365 de hüküm fıkrası terimi geçerliliği korumakta ise de bunun HUMK m. 388'e paralel olarak hüküm sonucu olarak anlaşılması gerekmektedir.

²⁷ Hukuk mahkemesi kararlarından farklı olarak ceza mahkemesinin tazminata ve yargılama giderlerine ilişkin hüküm fıkrasının ilamlı icra takibinin dayanağını temel teşkil etmesi için bu hükmün kesinleşmesi gerekmektedir. Halbuki HUMK mahkemesince verilen ilamlar istisnalar dışında kural olarak kesinleşmesi beklenmeksizin cebri icraya konulabilirler.

m. 63, IV). Bu nedenle de bu tür ilamlar idari yargılama sonucu verilmiş olsa da icrası İcra ve İflas Kanunu'nun hükümleri çerçevesinde yapılır²⁸.

4. Sayıştay İlamları

Sayıştay Kanunu'nun 64. maddesinin ikinci fıkrasına göre Sayıştay ilamlarında gösterilen zimmet ve tazminlerde zimmetler vukuu tarihinden, tazminler ise hükmedildikleri tarihten itibaren faize tabi olarak İcra ve İflas Kanunu hükümleri çerçevesinde tahsil edilir. Bu nedenle de bu tür ilamlar İcra ve İflas Kanunu'nun ilamlı icra takibi hükümleri çerçevesinde icra edilir.

5. İcra Mahkemesi Kararları

İcra mahkemesince verilen kararların ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturup oluşturmayacağını belirlemek için öncelikle icra mahkemesinin hukuk niteliğini ortaya koymak gerekir. İcra ve İflas Kanunu'nun bazı hükümlerinde değişiklik yapan 5092 sayılı kanundan önce icra mahkemesi İİK 4. maddede icra tetkik mercii olarak düzenlenmekteydi. Ancak gerek bu merciin ceza yargılamasında hürriyeti bağlayıcı ceza vermesi gerekse hukuk yargılamasında maddi hukuk kurallarını uygulamak suretiyle uyuşmazlıkları gidermesi nedeniyle bir mahkeme niteliğinde olduğu ortadadır. Zaten uygulamada da hakim görüş bu merciin sulh ve asliye hukuk mahkemesi anlamında bir mahkeme olmasa bile icra ve iflas işlerinin çözüme kavuşturulması ve ortaya çıkan sorunların giderilmesi amacıyla kurulmuş özel bir mahkeme olduğu yönündedir²⁹. Gerek doktrinde ve uygulamada icra tetkik merciinin özel bir mahkeme olarak nitelendirilmesi gerekse Anayasa Mahkemesi'nin bir çok kararında³⁰ icra tetkik merciinin geniş anlamda mahkeme kavramı içerisinde bulunduğunu belirtmesi nedeniyle 5092 sayılı Kanunla İcra ve İflas Kanunu'nun 4.

²⁸ "2577 sayılı yasanın 28,II maddesinde tam yargı davaları hakkındaki kararlardan belli bir miktarı içerenlerin genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunacağı yazılıdır. Bir başka deyişle, idari yargının edayı içeren ilamları icra dairesinde ilamlı takibe konu edilebilir" (12. HD. 19.9.2000, 12145/13127, Uyar, Şerh, s. 3226). "takip ...idari mahkemesinden verilen ilama dayanmıştır. Ne var ki, anılan ilamın infaza ilişkin bölümünde eda hükmüne ye verilmişse de, eda konusu likit bir alacağa hükmedildiğinden, ilam bu hali ile icra takibine konu edilmez..."(12. HD. 12.5.1999, 5686/6238, Uyar, Şerh, s. 3229).

²⁹ Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukuku*, C. I, Ankara 1988, s. 41; Necmeddin Berkin, *Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi*, İstanbul 1980, s. 266; Necip Bilge/Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri*, 3.B., Ankara 1978, s. 46; Bilge, *Usul*, s. 161; M.Nezir Özcengiz, *Tetkik Mercii*, Ankara 1975, s. 2.

³⁰ Bkz: Anayasa Mahkemesi'nin 8.10.1974 gün 17/41 sayılı kararı(RG 29.1.1975 S. 15133); Aynı doğrultuda: Anayasa Mahkemesi'nin 29.9.1966 gün 63/53 sayılı kararı(RG., 9.5.1967, S. 12593).

maddesinde yapılan değişiklikle de artık icra tetkik mercii icra mahkemesi olarak dñzenlenmiştir³¹.

İcra mahkemelerinin özel bir mahkeme niteliğinde olması nedeniyle bu mahkemeler tarafından verilen ve uyuşmazlığı esastan çözümleyen kararlar da ilam niteliğindedir³². İlam olarak nitelendirilen icra mahkemesinin kararlarının ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturup oluşturmadığını belirlemek için mahkemenin hukuka ve cezaya ilişkin kararlarını ayrı olarak ele almak gerekir.

İcra mahkemesi, ceza mahkemesi gibi icra ve iflas suçlarında ceza yargılamasında geçerli olan esasları dikkate almak suretiyle ceza yargılaması yapıp suç teşkil eden eylemde bulunanlara ceza verdiğiğne göre, ceza mahkemesi ilamlarında öngörülen yargılama ve vekalet ücretinde olduğu gibi icra mahkemesinin ceza ilamlarında öngörülen yargılama giderleri ve vekalet ücreti için de ilamlı icra takibi yoluna başvurulabilir³³. Ayrıca icra mahkemesinin verdiği ceza ilamlarında öngörülen tazminat alacakları için de ilamlı icra takibine başvurulabilir.

İcra mahkemesinin hukuka ilişkin kararlarından takibin kısmen veya tamamen iptaline yönelik kararları icra edilebilir bir eda hükmü içermediğinden ilamlı icra takibine dayanak oluşturmaz. Ancak takibin tamamına ilişkin iptal kararında hüküm altına alınan yargılama giderleri ve vekalet ücreti için genel mahkeme ilamlarında olduğu gibi ilamlı icra takibine başvurulabilir. Ancak icra mahkemesinin takibin kısmen iptaline yönelik kararlarında öngörülen yargılama giderleri için ilamlı icra takibine başvurulamaz. Çünkü bu giderler takip dosyasından bağımsız bir varlığa sahip olmayıp takip dosyasının bir parçası olduğu için takip sonuçlanmasıyla ancak tahsil edilebileceklerdir. Ayrıca icra mahkemesinin verdiği icra inkar tazminatlarına ilişkin kararları için ilamlı icra takibine başvurulmasına bir engel yoktur. Çünkü icra

³¹ “Anayasa Mahkemesi’nin 26.10.1965 tarihli ve 25/57 sayılı ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 19.11.2003 tarihli ve esas 2003/3-737, karar 2003/700 sayılı kararlarında belirtildiğı üzere, icra tetkik mercii, ceza yargılamasında hürriyeti bağlayıcı ceza verebilmekte ve hukuk yargılamasında maddi hukuk kurullarını uygulamak suretiyle uyuşmazlıkları gidermekte ve bu suretli objektif hukuku bağımsız hakimler eliyle uygulamakta olduğundan bir mahkeme niteliğindedir. İcra tetkik merciiinin mahkeme olarak ifade edilmemesi nedeniyle uygulamada pek çok tereddüt oluşmaktadır. bu tereddütleri gidermek ve tetkik merciiinin yedine getirdiğı görevlere uygun biçimde icra mahkemesi olarak anılması sağlanmıştır” (5092 sayılı K. Adalet Komisyonu Gerekçesi).

³² Tanrıver, s. 54.

³³ Tanrıver, s. 56.

mahkemesinin bu kararları bir eda emri içermektedir ve bu nedenle de ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturmaktadır.

6. Hakem Kararları

Hakem kararları da mahkeme ilamları gibi ilamlı icra hükümlerine göre icra edilir. Ancak hakem kararlarının icra edilmesi için kesinleşmesi gerekir(HUMK m. 536)³⁴. Ayrıca 3533 sayılı Mecburi Tahkim Kanunu'na göre hakemler tarafından verilen ilamlar ile Tütün ve Tütün Tekeli Kanunu'na göre verilen ve mahkemece tescil olunan kararları da (1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanunu m. 26 son fıkra) ilamlı icra hükümlerine göre icra edilir. Bunlara ek olarak dispeç raporunun tasdiki hakkında verilen kararlar da ilam niteliğinde olduğundan ilamlar ilamlı icra hükümleri çerçevesinde icra edilir.

7. Usulüne Göre Verilmiş Bulunan Yabancı Mahkeme İlamları ve Yabancı Hakem Kararları

Tenfiz kararı verilmiş olan yabancı mahkeme ilamları ile yabancı hakem kararları da ilamlı icra hükümlerine göre icra edilir. Bu kararların icra edilebilmesi için bu kararlar hakkında usulüne göre tenfiz kararı verilmiş olması ve bu kararların kesinleşmiş olması gerekmektedir.

B. Çeşitli Dava Grupları Sonucunda Verilen İlamlar

1. Eda Davalarına İlişkin İlamlar

Dava türleri arasında en önemli kategoriyi teşkil eden eda davası en eski hukuk sistemlerinden beri kabul gören bir dava olup bu davanın kapsamı ve niteliği konusunda tartışma yoktur³⁵. Davacının, davalının bir iş yapmaya, bir şey vermeye veya bir işi yapmamaya mahkum edilmesi talebiyle açtığı dava türüne eda davası denir³⁶. Bu dava türünde davalı bir şey yapma veya verme şeklinde müsbet veya belirli bir şeyi yapmama şeklinde menfi bir edaya mahkum edilmektedir³⁷. Davalı bir

³⁴ Hakem kararlarının kesinleşmesi için bkz aş. s. 66 vd.

³⁵ Bilge, Usul, s.342-343; Saim Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku, İstanbul 2000, s.314.

³⁶ Kuru-Usul II, s.1404; Baki Kuru, Tespit Davaları, Ankara 1963, s. 7; Ansay-Usul, s. 223; Hakan Pekcanitez, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2000, s. 227; Yavuz Alangoya, Medeni Usul Hukuku Esasları I, İstanbul 2000 s.179; Tanrıver, s.62; Üstündağ, Usul, s.314; Bilge, Usul, s.343.

³⁷ Kuru, Tesbit, s.7; Tanrıver, s.62; Bilge, Usul, s.343; Ansay, Usul, s. 223; Pekcanitez, Usul, s.227; Kuru, Usul II, s.1406.

edimi yerine getirmeye mahkum edildiği için bu davalar mahkumiyet davaları olarak da adlandırılmaktadır³⁸. Mahkemece eda davasının kabulüne ilişkin verilen hükümlere de eda hükümleri denir³⁹. Eda davasının konusu şahsi haklar olabileceği gibi aynı haklar da olabilir.

Eda davasında mahkeme genel dava şartlarını tespit ettikten sonra davalıyı bir edaya mahkum edebilmesi için dava konusu bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığını tespit etmesi gerekmektedir. Mahkeme yaptığı inceleme sonucunda davacının talep ettiği bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığını tespit ederse davalıyı davacıya karşı belirli bir edimi yerine getirmeye mahkum eder. Bu nedenle de eda davasının kabulüne ilişkin hüküm davacının iddia ettiği hakkın veya hukuki ilişkinin tespiti ve davacıya karşı davalının bir edimde bulunması zorunluluğunu öngören bir emir olmak üzere iki hususu içermektedir^{40 41}. Buna karşılık eda davasının reddine ilişkin hükümler sadece ve sadece bir hakkın veya hukuki ilişkinin olmadığına ilişkin bir tespit hükmünü içermektedir. Eda davasının reddine ilişkin hüküm bir eda emri içermeyip red hükmü sadece davacının iddia ettiği hakkın veya hukuki ilişkinin yokluğunu ilişkin bir tespit hükmüdür. Bu nedenle de eda davasının reddine ilişkin hükümler eda davasının kabulüne ilişkin hükmün aksine bir eda emri içermediği için icraya elverişli değildir. Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere icraya elverişli hükümler ancak eda davasının kabulüne ilişkin hükümler olup icra edilebilirler.

Daha öncede belirtildiği gibi eda davasının kabulüne ilişkin hükümler davacının ileri sürdüğü hakkın veya hukuki ilişkinin tespiti yanında bir eda emri de içerdiklerinden ilamlı icra takibinin dayanağını oluştururlar. Eda hükmünün ilamlı icraya elverişli olmasını sağlayan unsur eda emridir. Yani eda hükmünün tespit hükmü sadece taraflar arasında yeni dava açısından kesin delil oluşturacaktır⁴². Bu açıklamalar ışığında denilebilir ki ilamlı icra takibinin dayanağını eda davasının kabulüne ilişkin ilamlar oluşturmakta olup bu davanın reddine ilişkin hükümler

³⁸ Ansay, Usul, s.223; Bilge, Usul, s. 343.

³⁹ Tanrıver, s.62.

⁴⁰ Her ne kadar eda hükmü iki hususu içerse de genel olarak eda hükmünde bu iki husus açık bir şekilde gösterilmez. Fakat eda hükmü bir eda emrinden başka eda hükümlerine sıkı sıkıya bağlı bir husus olan dava konusu hakkın veya bir hukuki ilişkinin tespitini de kapsar. Bkz. Kuru, Tesbit, s.8, dp. 17; Kuru, Usul II s.1407; Tanrıver, s. 62,63.

⁴¹ Bkz. Kuru, Tesbit, s.8, dp. 17; Kuru, Usul II s.1407; Tanrıver, s. 62,63.

⁴² Tanrıver, s. 63.

menfi bir tespit hükmü olduğu için ilamlı icra takibine konu olamayacaklar sadece taraflar açısından açılacak yeni davada kesin hüküm ve kesin delil niteliğini taşıyacaklardır.

2. Tespit Davalarına İlişkin İlamlar

Pozitif hukukumuz tarafından genel olarak kabul edilen eda ile inşai davaların aksine tespit davalarını düzenleyen genel bir kanun hükmümüz yoktur⁴³. Usul kanunumuzda tespit davası ayrı bir dava olarak düzenlenmemiş olmasına rağmen tespit davalarının dava çeşitlerinden üçüncüsü olduğu konusunda doktrinde⁴⁴ görüş birliği olup; Yargıtay da son yıllardaki kararları⁴⁵ ile tespit davalarının caiz olduğunu açık ve kesin olarak benimsemiş olmaktadır. Keza usul kanunumuzda tespit davası ayrı bir dava çeşidi olarak düzenlenmemiş olsa da tespit davaların düzenleyen özel kanun hükümleri vardır⁴⁶.

Bir hukuki ilişkinin var olup olmadığının tespiti amacıyla açılan davaya tespit davası denir⁴⁷. Tanımdan da anlaşılacağı gibi tespit davasının şartlarından biri tespit davasının konusunu ancak hukuki ilişkiler oluşturur. Buna ek olarak diğer bir dava

⁴³ Pozitif hukukumuzun aksine Almanya, Avusturya, İskandinav ülkeleri ve almanca konuşan bazı İsviçre kantonlarında usul kanunları ile tespit davası ayrı bir dava çeşidi olarak düzenlenmiştir. bkz. Kuru-Tespit, s.48-54; Ansay, Usul, s. 227-228; S. Şakir Ansay,, "Tespit Davaları", AD. 1940/2, s. 71

⁴⁴ Kuru, Tespit, s.59-60; Ansay, Usul, s. 229; Kuru, Usul II, s. 1411; Bilge, Usul, s. 345; İlhan Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, 6.B., İstanbul 1975, s. 252; İ. Hakkı Karafakih, "İçtihatlar Arasında Tespit Davasına Doğru", İBD, Ekim 1954, C. 13, S. 10, s.508-509; Bilge/ Önen, Usul, s. 391, Berkin, Usul, s. 99; Ömer Köprülü, "Tespit Davaları ve Kira Tespiti", İBD 1973/3-4, s.303-304; Kuru, Usul II, s. 1410.

⁴⁵ "Bugüne değin yürürlüğe konulmuş yasalarımızda tespit davalarına ilişkin bir çok özel hükümler (mesala İİK.nun 69. maddesindeki borçtan kurtulma davalarına ilişkin hüküm gibi) bulunmakla beraber, tespit davası açılabilen öngören genel bir hüküm yoktur. Ancak Yargıtay içtihatlarıyla tespit davasını kabul etme yoluna gidilmiştir...batı devletlerinin tespit davasını kabul etme yoluna gidilmiştir...batı devletlerin bazıları yasalarında tespit davasına yer veren hükümler koymuşlar, bazıları da mahkeme içtihatlarıyla tespit davasını benimsemişlerdir. Yargı sistemimizde de bugün, içtihatlarla tespit davasına yer verilmektedir. Tespit davasının özelliği, uyumsuzlukların büyümeden, az giderle ve çabuklukla çözümlenmesi ilkesine uygundur" (HKG 17.3.1965, 9/656-120, ABD 1965/4, s. 480 vd.) "Bilindiği gibi tespit davaları, bir hukuki ilişkinin var olup olmadığının saptanmasına ilişkin davalardır. Bazı özel kanun hükümlerinde tespit davaları öngörülmüş olmasına rağmen HUMK'nda tespit davası açıkça düzenlenmiş değildir. Ancak, gerek doktrinde ve gerekse uygulamada bu dava türünün geçerli olduğu konusunda tam bir görüş birliği vardır" (4. HD. 7.6.1983, 5345/5964, yasa 1983/12, s. 1176).

⁴⁶ Tespit davalarını düzenleyen kanun hükümlerine örnek olarak MK m.25, İİK 69/II, . 72, 89/III, HUMK m. 519; 5846 Fikir ve Sanat Eserleri K. m. 15/III, TK. m. 58/a; 2882 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu m. 46 vs.

⁴⁷ Özcan Atalay, "Uygulamada Tespit Davası ve Dava Şartı", ABD 1979/1, s. 29; Karafakih, s. 505; Muzaffer Güral, "Tespit Talepleri ve Bu Taleplere İstinat Eden Davalar", İBD 1944/3, s. 149; Köprülü, s. 303; İsmail Doğanay, "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Tesbiti Delaile Dair Hükümleri Üzerinde Bir İnceleme", AD. 1954/7, s.889.

şartı ise hukuki yarar şartıdır. Tespit davası sonucu verilen hükümlere de tespit hükmü denilmektedir. Bunun yanı sıra eda ve inşai davanın reddine ilişkin hükümler de birer tespit hükmüdür. Ancak tespit davası sonucu verilen tespit hükmü diğer dava çeşitlerinin reddine ilişkin verilen tespit hükmünden daha geniş bir içeriğe sahiptir⁴⁸. Tespit hükümleri sadece ve sadece bir hukuku ilişkinin varlığını ya da yokluğunu açıkça ve net bir şekilde belirten hükümlerdir. Eda davasından farklı olarak tespit davası sonucu verilen hükümler yargılama giderleri ve vekalet ücreti dışında bir eda emri ihtiva etmezler. Tespit hükümleri eda davası sonucu verilen hükümler gibi kesin hüküm ve kesin delil olma niteliğine sahip olmalarına rağmen eda davası sonucu verilen hükmün aksine bir eda emri içermedikleri için bu hükümler ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturamazlar. Doktrindeki görüş de tespit hükümlerinin icraya elverişli olmadıkları yönündedir⁴⁹.

Tespit davası menfi ve müspet tespit davaları olarak ikili bir ayrıma tabi olup, menfi tespit davası sonucu verilen hükümlere menfi tespit hükümleri, müspet tespit davası sonucu verilen hükümlere ise müspet tespit davası denilmektedir. Gerek menfi tespit davası sonucu verilen hükümler gerekse müspet tespit davası sonucu verilen hükümler ilamlı icraya elverişli nitelikte ilamlar değildir. Buna karşılık menfi tespit davası sonucu verilen hükümlerin aksine müspet tespit davası sonucu verilen hükümler ilamlı icraya dayanak oluşturmasa da bu hükümler için ilamsız icra takiplerinden biri olan genel haciz yolu ile takibe başvurulmasına bir engel yoktur⁵⁰.

⁴⁸ Tanrıver, s. 67, Kuru, *Tespit*, s. 18-20.

⁴⁹ Necmeddin Berkin, *Tatbikatçılara İcra ve İflas Hukuku Rehberi*, İstanbul (tarihsiz), s. 22; Kuru, *Tespit*, s. 103-105; Burhan Gürdoğan, *İcra Hukuk Dersleri*, Ankara 1970, s.56; Talih Uyar, *İcra Hukukunda İlamlı Takipler*, 2. B., Manisa 1991, s. 6; Önen, *Usul*, s. 57; Ergun Önen, *İnşai Dava*, Ankara 1981, s. 195; Ansay, *Usul*, s.231; Ramazan Arslan, *Medeni Yargılama Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi*, Ankara 1977, s.73; Semih Öktemer, "Kira Parasının Tespiti Davalarına Ait İlamların Yerine Getirilmesi", *AD*. 1979/3-4, s. 156.

⁵⁰ Çünkü genel haciz yolu ile takibe herhangi bir belgeye dahi gerek olmaksızın başvurulabileceğine göre müspet tespit davası sonucu verilen hükmeye dayanılarak da bu takip yoluna başvurulabilir. Her ne kadar müspet tespit hükmü ile genel haciz yolu ile takibe başvurulması mümkün olsa da borçlunun itirazda bulunması ile duran icra takibinin devam ettirilebilmesi için icra mahkemesinde itirazın kaldırılması için 68 normunda belge sayılıp sayılamayacağı konusunda doktrinde bir görüş birliği yoktur. Bu konuda görüşler için bkz. Tanrıver, s. 68. Her ne kadar bu konuda farklı görüşler ileri sürülse de müspet tespit hükmünün kayıksız şartsız para borcu ikrarının içermesi durumunda İİK m. 68,1'de sayılan belgelerden resmi makamların yetkileri dahilinde usulüne uygun bir biçimde düzenledikleri belge olarak nitelendirilebileceği kanısındayız. Tanrıver, kayıtsız şartsız borç ikrarını içeren müspet tespit hükmünün 68 normunda belge olarak itirazın kaldırılmasını sağlamayacağını ileri sürmektedir (Tanrıver s. 68). Kuru ise aksi görüştedir (Kuru, *Usul II*, s.1466).

Tespit davası sonucu verilen gerek menfi tespit hükümlerinin gerekse müspet tespit hükümlerinin yargılama giderlerine ve vekalet ücretlerine ilişkin bölümleri bir eda emrini ihtiva ettiğinden bu bölümlerin tahsili amacıyla ilamlı icra yoluna başvurulabilir (İİK m. 34).

Tespit davası sonucu verilen hükümler yanında ele alınması gereken diğer bir konu ise özel bir duruma sahip olan kira bedelinin tespiti davası sonucunda verilen ilamların da icra takibinin dayanağını oluşturup oluşturmayacağıının belirlenmesidir. Kira bedeli tespit davasının niteliği konusunda doktrinde görüş birliği olmadığı gibi Yargıtay'ın da bu konuda çelişkili kararları vardır. Kira bedeli tespiti davası olarak kanunda düzenleme konusu yapılmasına rağmen aslında bunun teknik anlamda bir tespit davası olmadığı ve dava türlerinde inşai dava niteliğinde olduğu ileri sürülmektedir⁵¹. Aksini ileri sürenlere göre her ne kadar tespit davasından belirli hususlarda ayrılrsa da bu dava teknik anlamda bir tespit davasıdır ve tespit davası sonucu verilen hükümler icra emri içermediklerinden kira bedelinin tespitine ilişkin ilamlar da icra takibinin dayanağı olamazlar⁵². Yargıtay da önceleri bu davayı teknik anlamda bir tespit davası olarak nitelendirirken⁵³ 1979 yılında verdiği içtihadı birleştirme kararı⁵⁴ ile bu davanın inşai hükümlere yakın bir nitelik taşıdığını belirtmiştir. Yargıtay'ın bu kararı dördüncü bir dava türü bulunmadığı için eleştirilmiştir⁵⁵.

Kanunda inşai davalarda numerus clausus ilkesinin geçerli olduğu konusunda görüş birliği söz konusudur ve bu nedenle de inşai davalar ancak kanunun açıkça düzenlediği durumlarda açılabilceğinden ve kira bedeli tespit davasının inşai bir dava olduğu konusunda kanuni bir düzenleme olmadığından bu dava inşai bir dava olarak nitelendirilemez. Ayrıca inşai davaların konusunu ancak inşai haklar

⁵¹ Yavuz Alangoya, **Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununu Değiştiren 1711 Sayılı Kanun ve Noterlik Kanunu Hakkında Sempozyum**, İstanbul 1976, s. 78-79; Önen, **İnşai Dava**, s. 111-113; Aydın Aybay, "Kira Tesbiti Hakkındaki Kararların Zaman Bakımından Etkisi Meselesi", **ABD**, 1966/3, 493-495; Ömer Sivrihisarlı, "Kira Tespit Davalarında Verilen Hükümün Hukuki Niteliği", **Yargı**, 1980/4, S. 48, s. 35-36; Kenan Tunçomağ, "Yargıtay Kararları Açısından Kira Parasının Tayini Meselesi, **Yargıtay 100. Yıl Armağanı**, İstanbul 1968, s. 631-632.

⁵² Baki Kuru, **İçtihatların Birleştirilmesi Yolu İle İlgili Bazı Sorunlar**, Ankara 1977, s. 93; Postacıoğlu, **Usul**, s. 256-257, Senai Olgaç, **Kira Parasını Tespit Ve Tahliye Davaları**, İstanbul 1968, s. 97; Öktemer, s. 152; Kuru, **Usul II**, s. 1426.

⁵³ 7.7.1965 gün ve 5/5 sayılı İçt. Bir. K. (RG. 21.7.1965, S. 12054).

⁵⁴ 12.11.1979 gün ve 1/3 sayılı İçt. Bir. K. (RG. 13.1.1980, S.16868).

⁵⁵ Kuru, **Usul III**, s. 3006-3007.

oluşturduğundan ve kira bedeli tespit davasının konusunun bir inşai hak olmaması nedeniyle bu davayı inşai dava olarak değerlendirmek mümkün görünmemektedir. Bu nedenlerden dolayı bu davanın teknik anlamda bir tespit davası olması ve tespit davası sonucu verilen ilamların icraya elverişli olmamasından dolayı kira bedelinin tespiti davası sonucu verilen ilamların da icra takibinin dayanağını oluşturmayacağı kanısındayız. Fakat kira bedelinin tespitine ilişkin dava sonucu verilen ilamların yargılama giderlerine ve vekalet ücretine ilişkin kısmının ilamlı icraya konulmasına herhangi bir engel yoktur⁵⁶.

3. İnşai Davalara İlişkin İlamlar

Davacının, mevcut bir hukuki durumun değiştirilmesi, kaldırılması veya yeni bir hukuki durumun yaratılması talebiyle açtığı davaya inşai dava, bu davanın kabulü ile verilen hükümlere ise inşai hükümler denir⁵⁷. Ayrıca inşai davalara yenilik doğuran davalar da denilmektedir⁵⁸. İnşai dava kanunda ancak açıkça düzenlendiği hallerde açılabilir ve inşai dava açılacak haller ancak maddi hukuk tarafından belirlenir⁵⁹. Genel olarak inşai haklar hak sahibin inşai hakkını kullanmasıyla sonuç doğururlar. Ancak bazı inşai haklar vardır ki ancak hakim kararı ile hukuki sonuç doğururlar. İnşai davalara ilişkin verilen hükümlerin çoğunluğu geleceğe etkili olarak hukuki sonuç doğururken bazı inşai hükümler ise eda ve tespit davasında oldukları gibi geçmişe etkili hüküm doğururlar. Eda ve tespit davalarında verilen hükümler var olan bir hakkı veya hukuki ilişkileri tespit edip ortaya koyarlarken inşai davaların kabulü halinde verilen hükümler var olmayan bir hukuki durumu yaratır veya var olan bir hukuki durumu ortadan kaldırır veya bu hukuki ilişkiyi değiştirir. İnşai dava sonucu verilen hükümler inşai niteliktedir. Bu nedenle de inşai davanın kabulüne ilişkin verilen hüküm yeni bir hukuk durum yaratırken bu davanın reddine ilişkin verilen hüküm inşai bir hüküm olmayıp bir tespit hükmüdür. Çünkü inşai davanın reddine ilişkin hüküm ile davacının ileri sürdüğü inşai hakkın mevcut olmadığı tespit edilmiş olduğundan menfi tespit hükmüdür.

⁵⁶ Yargıtay da bir kararında tespit hükmünün yargılama giderlerine ve vekalet ücretine ilişkin kısmı için dahi ilamlı icraya başvuramayacağını belirtmiştir. (12. HD, 9.11.1995, 15561/15618). Karar için bkz. Tanrıver s. 73, d. 124.

⁵⁷ Kuru, *Tespit*, s. 8; Tanrıver, s. 63; Kuru, *Usul II*, s. 1408; Bilge, *Usul*, s. 343-344; Ansay, *Usul*, s. 232.

⁵⁸ Kuru, *Usul II*, s. 1408; Bilge, *Usul*, s. 343-344; Ansay, *Usul*, s. 232.

⁵⁹ İnşai davalar konusunda geniş bilgi için bkz. Önen, *İnşai Dava*, s. 64-122.

İnşai davaların reddine ilişkin verilen hüküm eda davalarında olduğu gibi menfi tespit hükmü olduğundan ve edaya ilişkin bir emir içermediğinden ilamlı icraya elverişli bir hüküm değildir. İnşai davanın kabulüne ilişkin davalar sonucu verilen hükümler ise daha öncede belirtildiği gibi inşai yani yenilik doğurucu niteliktedirler. İnşai etki eda davasında verilen hükümlerden farklı olarak hükmün verilmesi ve şekli anlamda kesinleşmesiyle birlikte kendiliğinden meydana gelirler. Diğer bir ifadeyle inşai hükmün kendisi, kesinleşme ile hukuki değişikliği yaratma özelliğine sahiptir⁶⁰. Bu nedenle inşai hükmün icra edilmesine gerek yoktur. İnşai hükümler belirtildiği gibi nitelikleri gereği icraya elverişli değildirler. Genel olarak inşai hükümler ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturmazken bu hükmün nafaka ve çocukla kişisel ilişki kurulması gibi bazı edimlere mahkumiyeti de içermesi halinde inşai hükmün edimlere ilişkin kısmı icraya konulabilir⁶¹. Ayrıca yan edimlere ilişkin hüküm sonucunun yanında inşai davanın yargılama masraflarına ve vekalet ücretine dair olan kısmı da bir eda emri niteliğinde olduğundan yargılama masraflarının ve vekalet ücretinin tahsili amacıyla ilamlı icra takibine başvurulabilir⁶². İnşai davanın yargılama masraflarına ilişkin kısmı asıl hükümle bir organik bağlantısı bulunmaması ve asıl hükme ekli bir eda emri niteliğinde olması dolayısıyla, yargılama masraflarına ilişkin hüküm sonucunun, icraya konulması açısından inşai davanın kabulü veya reddedilmesi arasında bir farklılık oluşturmaz⁶³.

4. Terditli Davalara İlişkin İlamlar

Davacının kademeli olarak iki ayrı talepte bulunduğu davaya terditli dava denir. Terditli davada davacının ileri sürdüğü taleplerden biri asıl talep ikincisi ise yardımcı taleptir. Bu nedenle de davacı ilkönce asıl talep hakkında karar verilmesini ister; yardımcı talebi ise asıl talebin reddedilme olasılığına karşı ileri sürer⁶⁴. Yani yardımcı talep hakkında asıl talebin reddedilmesi halinde karar verilebilir.

⁶⁰ Önen, *İnşai Dava*, s. 196; Tanrıver, s. 65; Kuru, *Usul II*, s. 1472; Kuru, *Tespit*, s. 11; Ansay, *Usul*, s. 234; Bilge, *Usul*, s. 345.

⁶¹ Kuru, *Tespit* s. 11; Kuru, *Usul II*, s. 1472, Tanrıver, s. 65; Bilge, *Usul*, s. 345, Ansay, *Usul*, s. 234; Önen, inşai davanın kabulüne ilişkin inşai hükmün aynı zamanda bazı edimlere mahkumiyeti içermesi durumunda inşai hükmün eda emri içeren kısmını feri inşai hüküm olarak nitelendirmekte ve bu kısım için ilamlı icra takibine başvurulabileceğini belirtmektedir (Önen, *İnşai Dava*, s. 196).

⁶² Kuru, *Tespit*, s.11, Kuru, *Usul II*, s.1472; Bilge, *Usul*, 345.

⁶³ Önen, *İnşai Dava*, s. 199; Tanrıver, s. 66.

⁶⁴ Kuru, *Usul II*, s. 1484; Tanrıver, s. 76.

Terditli davalara ilişkin hukukumuzda bir düzenleme yoktur. Terditli dava açılması davacının korunmaya değer hukuki yararının olması ve usul ekonomisine uygun olmasından dolayı gerek uygulamada gerekse Yargıtay tarafından benimsenmiş bir dava türüdür⁶⁵. Davacının korunmaya değer hukuki yararının yanında terditli davanın mahkemece dinlenebilmesi için davacının ileri sürdüğü asıl talep ile yardımcı talebin kademeli olarak ileri sürülmesi ve talepler arasında bir bağlantının bulunması ve her iki talebin de hukuki ve ekonomik açıdan aynı veya benzer amaca yönelmiş olması gerekir⁶⁶. Terditli davada ileri sürülen talepler kademeli olarak ileri sürüldüğü için mahkeme önce asıl talep hakkında inceleme yapacak ve yardımcı talebin inceleme konusu yapılıp yapılmaması asıl taleple ilgili karara bağlı olacaktır. Bu nedenle mahkeme asıl talebi kabul etmesi durumunda artık yardımcı talebin incelenmesine gerek kalmayacak ancak asıl talebin reddi halinde mahkeme yardımcı talep konusunda inceleme yapacaktır. Her ne kadar terditli davada talepler kademeli olarak ileri sürülse de mahkemenin terditli karar vermesi mümkün değildir⁶⁷. Mahkeme ilk önce asıl talep konusunda inceleme yapacak ve bu talebi haklı bulursa sadece asıl taleple ilgili hüküm verecektir. Eğer asıl talebi haklı bulmazsa bu durumda yardımcı talebi hüküm altına alacaktır. Yaptığı inceleme sonucu her iki talebi de yerinde görmezse bu durumda davanın reddine karar verecektir.

Gerek asıl talebin kabulüne ilişkin hüküm gerekse asıl talebin reddine ve yardımcı talebin kabulüne ilişkin hüküm bir eda emri içeriyorsa bu durumda ilamlı icra takibine başvurulabilecektir.

Davacının açtığı terditli davada davacının ileri sürdüğü asıl ve yardımcı talebin her ikisini de haklı bulmayan mahkeme bu durumda davanın bütünüyle reddine karar

⁶⁵ Kuru, *Usul II*, s. 1484; Tanrıver, s. 76.

⁶⁶ Kuru, *Usul II*, s. 1494; Tanrıver, s. 77.

⁶⁷ “Dava konusu eşyanın hükümden önceki durumu ve değeri açıkça tespit olunarak aynen iadesine veya bedelinin tahsiline karar verilmek icap ettiği düşünülmeden, (15.12.1964 tarihli listedeki eşyaların kıymetinde bir noksanlık meydana gelmişse aynen, aksi halde karşısındaki bedeller üzerinden davalılardan alınarak davacılar verilmesine) şeklinde terditli ve infazı mümkün olmayan hüküm verilmesi usule aykırıdır” (TD. 12.3.1971, 4706/1921, İz. BD 1972/37, s. 25-26). “mülkiyeti muhafaza kaydıyla yapılan bir satışta (MK m. 688), alıcının satış konusu malı üçüncü bir kişiye satması üzerine, satıcının birinci ve ikinci alıcılara karşı açmış olduğu davada terditli olarak(parayı kim verirse kamyonun da ona aidiyetine) şeklinde hüküm tesisi, kanuna yakırdır” (TD. 12.12.1971, 4710/7522, RKD 1972/11-12, s. 451-452).

verecektir. Mahkemenin bu kararı tespit hükmü niteliğinde olduğundan ilamlı icraya dayanak oluşturamayacaktır. Ancak davanın bütünüyle reddine ilişkin verilen hükmün yargılama masraflarına ve vekalet ücretine ilişkin kısma icraya konularak tahsil edilebilecektir.

5. Seçimlik Davalara İlişkin İlamlar

Seçimlik dava adından da anlaşılacağı gibi ancak seçimlik borçlarda söz konusu olacaktır. Seçimlik borçta taraflardan birine birden fazla edimi ifa etme yükü tanınmış olup bu edimlerden hangisinin ifa edileceği konusunda seçim hakkı kendisine veya üçüncü bir kişiye tanınmış olabilir. Seçimlik borçta edimlerden hangisinin ifa edileceği konusunda bir belirleme yoksa bu durumda seçim hakkı BK m. 71'e göre borçludur. Seçimlik borçta seçim hakkı gerek alacaklıya gerekse borçluya verilmiş olabilir ve seçim hakkı kendisine verilen taraf bu hakkını kullandığında seçimlik borcun konusu edim de belirlenmiş olur. Seçimlik davada seçim hakkının kime verildiği bu davanın işlerliği açısından önemli bir husustur. Seçimlik borçta hangi edimin ifa edileceğini belirleme hakkı alacaklıya tanınmış olması durumunda alacaklı davasını açarken seçim hakkını kullanmış olması ve hangi edimin ifa edilmesini istiyorsa o edimi dava konusu yapması gerekir. Eğer alacaklı seçimlik dava açmışsa bu durumda mahkeme alacaklıya edimlerden hangisini seçtiğini davacıya sorması gerekir. Davacı seçim hakkını kullanmazsa bu durumda mahkeme davanın reddine karar verecektir⁶⁸ Bu nedenle de seçimlik dava ancak seçim hakkının borçluya verilmiş olması durumunda mümkündür. Çünkü alacaklı dava açarken edimlerden birini seçme hakkı olmadığı için borçluya karşı açacağı davada seçimlik talepte bulunmak zorundadır. Bu nedenle de alacaklı seçimlik edimlerden yalnız biri için dava açamayacaktır⁶⁹.

Seçimlik davada mahkeme seçimlik davayı kabul etmesi halinde seçimlik (alternatifli) olarak hüküm verir. Bu hükmü alacaklı icraya koyarken hüküm sonucundaki seçimlik edimlerden hangisinin icrasını istiyorsa takip talebinde icrasını istediği bu edimi belirtmelidir. Alacaklı seçimlik borçlardan birini takip konusu yapmak yerine her ikisini de takip konusu yaparsa bu edimlerden hangisinin icra

⁶⁸ Kuru, Usul II, s.1496.

⁶⁹ Kuru, Usul II, s.1496.

edileceğine nasıl karar verilecektir. Seçimlik dava sonucu verilen kararların nasıl icra edileceği hususunda mevzuatımızda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Fakat doktrinde bu konuda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşlerden birincisine göre⁷⁰ seçimlik dava sonucu verilen seçimlik kararın icra takibi de seçimlik olacaktır ve borçlu seçimlik borç konusu edimlerden herhangi birini yerine getirmeye yanaşmazsa bu durumda alacaklı borçluya karşı genel mahkemelerde sadece bir tazminat davası açarak tazminat talep etme hakkına sahip olacaktır. Bu konuda ileri sürülen görüşlerden diğerine göre⁷¹ ise seçimlik dava sonucu verilen ilamı alacaklı icra takibinin konusunun belirli olması ilkesi gereği icraya koyarken edimlerden birini seçmek suretiyle icra takibinin kapsamının borcun konusunu oluşturan edimlerden birisi ile sınırlamalıdır. İcra işlemlerinin niteliği ve icra takibinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi icra takibinin konusunun belirli olması gerekir ve belirlilikten yoksun bir ilamın icra edilmesi mümkün değildir . Birinci görüş gerek icra takibinin konusunun belirli olması ilkesi gereği gerekse borçlunun edimlerden birini ifaya yanaşmaması üzerine alacaklıyı genel mahkemelerde bir tazminat davası açmaya zorlaması usul ve takip ekonomisi ilkesine ters düşmesi nedeniyle katılmak mümkün olmadığı bu konuda ileri sürülen ikinci görüşün yerinde bir çözüm olduğu öne sürülmektedir⁷². Gerek usul ve takip ekonomisi gerekse icra takibinin konusunun belirli olması ilkesi gereği ikinci görüş yerinde bir çözüm getirmektedir. Belirtmek gerekir ki alacaklının seçim hakkının kullanması bu hakkın borçludan kesin olarak alacaklıya geçmesi anlamına gelmeyip alacaklının seçim hakkını kullanarak icra takibine başlamış olmasına rağmen borçlu takibin sonuçlanmasına kadar olan evrede icra takibinin konusu dışında kalan diğer seçimlik edimi ifa etmesi mümkün olup bu suretle de borçtan kurtulma imkanına da kavuşmaktadır⁷³

Mahkeme seçimlik davanın reddine karar vermişse bu durumda bu hüküm tespit hükmü olup sadece yargılama masraflarına ilişkin kısmı icraya konulabilecektir.

⁷⁰ H. Beckher, *İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, C.IV, Borçlar Kanunu, I. Kısım, Genel Hükümler, Madde 64-103 (çev. Osman Tolun)*, Ankara 1969, s.425-426, naklen Tanrıver'den, s. 80.

⁷¹ Kuru, Usul II, 1495-1496; Saim Üstündağ, *İddia ve Müdafanın Değiştirilmesi Yasası*, İstanbul 1967, s. 221; Tanrıver, s. 80.

⁷² Tanrıver , s. 80-81.

⁷³ Tanrıver, s. 81.

6. Objektif Dava Birleşmesi Halinde Verilen İlamlar

Davacının davalıya karşı birden fazla talebini bir dilekçede birleştirmek suretiyle açtı davaya objektif dava birleşmesi denir. Bu dava türünde davacının ileri sürdüğü taleplerin her biri ayrı bir davanın konusunu oluşturmakla beraber bu taleplerin istendiği davalı aynı kişidir⁷⁴. Bu nedenle de davacı davalıdan olan birden fazla talebi için ayrı ayrı dava açmak yerine bu taleplerin hepsini tek bir dava dilekçesinde birleştirmek suretiyle davalıya tek bir dava açma olanağına sahiptir. Her ne kadar talepler bir dava dilekçesinde birleştirilmiş olsa da aslında bu dava dilekçesinde belirtilen dava konusu ve talep sayısınca dava olup bu davalar tek bir dosya altında birlikte görülmektedir. Bu dava türünde terditli davada olduğu gibi talepler arasında bir bağlantının olması şart olmadığı gibi ayrıca talepler arasında derecelendirme de yoktur. Yani bu talepler birbirinden bağımsız olup hepsi aynı derecede inceleme konusu yapılacaktır⁷⁵.

Objektif dava birleşmesinde birden fazla bağımsız talep olduğu için mahkeme bu taleplerin her biri açısından inceleme yapacak ve her biri için ayrı karar verip bu hususu hüküm sonucunda açıkça gösterecektir. Görünüşte tek bir ilam olmasına rağmen aslında birbirinden bağımsız birden fazla talep sayısı kadar karar olup hüküm sonucunda bu kararlar ayrı ayrı gösterilir. Mahkeme bu taleplerden bazılarının kabulüne karar verebileceği gibi bazılarının da reddine veya hepsinin kabulüne veyahut da reddine karar verecek ve bu hususu hüküm sonucunda açıkça gösterecektir⁷⁶. Objektif dava birleşmesinde talep sayısı kadar dava ve tek bir ilamda gösterilmiş talep sayısı kadar hüküm olduğu için davacı eda emri içeren hükümler için davalıya karşı birden fazla ilamlı icra takip yoluna başvurabilir. Yani davacı davada ileri sürdüğü birbirinden bağımsız taleplerinden hangilerinin kabulüne karar verilmişse onları icraya koyabilir fakat mahkemece reddedilen taleplere ilişkin kararlar bir tespit hükmü niteliğinde olacağından bu kararlar için ilamlı icraya başvuramayacaktır. Bu dava türünde verilen ilamın hüküm sonucunda her bir talep bakımından birbirinden ekonomik açıdan farklı eda emri içeren hükümler olacağından bu hükümlerin icra edilmesinde de birden fazla ilamlı takip yolu söz konusu olacaktır. Ancak birbirinden farklı eda emirleri nitelik itibarıyla benzer

⁷⁴ Kuru, *Usul II* s. 1497; Tanrıver, s. 74; Pekcanitez, *Usul*, s. 232; Bilge, *Usul*, s. 348.

⁷⁵ Kuru, *Usul II*, s. 1498; Tanrıver, s. 75; Pekcanitez, *Usul*, s. 232.

⁷⁶ Kuru, *Usul II*, s. 1498; Tanrıver, s. 75; Pekcanitez, *Usul*, s. 232.

olmaları durumunda (örneğin eda emirlerinin para alacağına ilişkin olması gibi) bu eda emirlerine ilişkin talepler tek bir icra dosyası altına davacı tarafından davalıya karşı ilamlı icraya konulabilir⁷⁷. Ayrıca birbirinden bağımsız taleplerden bir kısmının reddine veya hepsinin reddine ilişkin hükümlere ilişkin yargılama masraflarının tahsili amacıyla ilamlı icra takip yoluna başvurulmasına da bir engel yoktur.

7. Mütelahik Davalara İlişkin İlamlar

Davacının talep veya taleplerini haklı gösterecek birden fazla hukuki sebebe dayandırarak açtığı davaya mütelahik dava denilmektedir. Bu davada diğer dava türlerinden farklı olarak aynı netice-i talebin birden fazla hukuki sebebe dayanması söz konusudur. Mütelahik davada davacının talebini haklı kılan birden fazla hukuki sebep vardır ve davacı aynı netice-i talebini birden fazla hukuki sebebe dayandırarak daha güçlü bir şekilde savunma imkanı bulmaktadır. Aynı netice-i talebi haklı gösterecek birden fazla hukuki sebebe dayandırılması ancak hakların telahukuku (yarışması) halinde söz konusu olur. Bir olayda kanunun iki hükmünün de uygulanmasının mümkün olması haline hakların telahuku denilmektedir. Kanunun iki hükmünün aynı olaya uygulanmasının yanında ayrıca bu hükümler arasında genel-özel hüküm ilişkisinin de olmaması gerekmektedir⁷⁸. Bunun yanında hakların telahukunun söz konusu olabilmesi için aynı talebin kanundaki birden fazla hükme göre de haklı görülmesi gerekmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi mütelahik davada tek bir vakıya ve tekbir netice-i talep vardır ancak bu vakıya uygulanacak kanun hükmü birden fazladır. Hukukumuzda hakim davanın dayandığı vakıya uygulanacak hükmü re'sen uygulamak zorunda olduğundan davacının hukuki sebebi göstermiş olması gerekmediği gibi yanlış göstermesi de davaya hakim tarafından doğru hukuki sebebin uygulanmasına da engel değildir⁷⁹ (HUMK m. 76).

Mütelahik davalarda her ne kadar dava konusu vakıya uygulanacak hüküm birden fazla olmasına karşılık hakim hukuki sebebin re'sen araştırılması ilkesi gereği

⁷⁷ Tanrıver, s. 76.

⁷⁸ Kuru, Usul II, s.1502.

⁷⁹ Davacının davaya uygulanacak hukuki sebebi göstermesi durumunda hakim bu hukuki sebeple bağlı olup olmayacağı konusu doktrinde tartışmalıdır. Bkz. Kuru, Usul II, s. 1504-1506.

vakıya davacı lehine olan hükmü davacının netice-i talebiyle bağlı olmak kaydıyla uygulayacaktır. Bu nedenle de mütelahik davalarda hukuki sebep birden fazla olmasına karşılık yargılama sonucu verilecek hüküm tek olup bu hükmün icra edilebilir olup olmadığı hükmün eda emri içerip içermemesine bağlıdır. Sonuç olarak, mütelahik dava sonucu verilen hüküm eda emri içeriyorsa ilamlı icra takibine dayanak oluşturacak eğer sadece bir tespit hükmü niteliğinde ise bu durumda bu hükmün sadece yargılama masraflarına ilişkin kısmı ilamlı icra takibe konu olabilecektir.

8. Kısmi Davalara İlişkin İlamlar

Davacının davalıdan olan alacağının tamamını talep etmeyip şimdilik (o an için) belirli bir kısmı için açtığı davaya kısmi dava denilmektedir⁸⁰. Tanımdan da anlaşılacağı gibi bu dava türünde davacı dava dilekçesinde talep olarak alacağının tamamı yerine belirli bir kesimini netice-i talep konusu yapmaktadır. Bir davanın kısmi dava olarak nitelendirilebilmesi için sadece alacağın şimdilik bir kesiminin dava edilmesi yeterli olmayıp aynı zamanda alacağın tümünün aynı hukuki ilişkiden doğmuş olması gerekmektedir⁸¹. Bir davanın kısmi dava mı yoksa alacağın tamamına yönelik bir dava mı olduğu davacının dava dilekçesine göre belirlenir⁸². Davacı dava dilekçesinde alacağının tamamını mı yoksa bir kısmını mı dava ettiğini açıkça bildirmelidir⁸³. Aksi halde, yani davacının kısmi dava açtığı dava dilekçesinden anlaşılıyorsa dava tam dava olarak kabul edilir ve davacının talep edilmeyen kısımdan feragat ettiği farz olunur⁸⁴.

Hukuk sistemimizde her ne kadar kısmi dava ayrı bir başlık altında düzenleme konusu yapılmış olmasa da kısmi davada görevi düzenleyen Hukuk Usulü

⁸⁰Kuru, Usul II, s. 1515; Tanrıver, s. 81; Pekcanitez, Usul, s. 233; Üstündağ, Usul, s. 166,322; Baki Kuru/ Ramazan Arslan/ Ejder Yılmaz, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2000, s. 339.

⁸¹ Kuru, Usul II, s. 1516; Tanrıver, s. 82;; Pekcanitez, Usul, s.233.

⁸² Kuru, Usul II, s. 1516, Pekcanitez, Usul, s.233.

⁸³ Kuru, Usul II, s. 1516, 1529-1530, Tanrıver, s. 82; Kuru/Arslan/Yılmaz, Usul, s. 339. Davacı dava dilekçesinde açıkça kısmi dava açtığını belirtmese dahi dilekçesinden talep ettiği kısım dışında aynı hukuki ilişkiden kaynaklanan bir miktar alacağının daha olduğu anlaşılmalıdır. Bu nedenle de dava dilekçesinde fazlaya ilişkin haklarını saklı tutuyorum veya şimdilik alacağımın belirli bir kısmını dava ediyorum şeklinde yer alan ifadeler davanın kısmi dava olduğunu göstermektedir. bkz. Pekcanitez, Usul, s. 233; Üstündağ, Usul, s.322; Kuru, Usul II, s.1519. Yargıtay da bu ifadelerin davanın kısmi dava olduğunu belirleme açısından yeterli olduğu görüşündedir (HGK 18.4.1979, 11/207-389, İKİD 1979/224 s. 7072-7073).

⁸⁴ Kuru, Usul II, s. 1517,1530 vd.; Tanrıver, Usul s. 82; Üstündağ, Usul , s. 322-323; Pekcanitez, Usul, s.233; Kuru/Arslan/Yılmaz, Usul, s.339-3340; Üstündağ, İddia, s.177 vd.

Muhakemeleri Kanunu'nun 4. maddesi kısmi davaya olanak tanındığının açık bir göstergesidir⁸⁵ ⁸⁶. Ancak alacaklının alacağının tamamını talep etmek yerine bir kısmını dava etmesinde korunmaya değer bir hukuki yararının olması gerekmektedir⁸⁷.

Mahkeme, açılan kısmi davanın haklı olduğu sonucuna varırsa ancak kısmi dava konusu yapılan alacak kesimi için davalıyı ifaya mahkum eder. Ancak mahkeme davacının kısmi talebiyle bağlı olup kısmi dava konusunun dışında bırakılan alacak kesimi hakkında karar veremez. Çünkü mahkeme talepten fazlaya hüküm veremez (HUMK m. 74). Alacaklı kısmi davanın kabulüne ilişkin hükmü ilamlı icraya koyabilir. Bu durumda alacaklı alacağın tamamını değil ancak kısmi davada konu edilen alacak kesimi için ilamlı icra takip yoluna gidebilecektir. Alacaklının kısmi dava açmış olmasına rağmen alacağın tamamı için ilamlı icra takibine başvurabilmesi için iki seçeneği vardır. Alacaklı kısmi dava yanında geri kalan kısım için ek dava açıp bu kısmı da hüküm altına aldırarak ve her iki dava sonucu aldığı ilamları birlikte icra etme imkanına sahip olacaktır⁸⁸. Ya da kısmi dava yargılamasında saklı tutulan kısmi hasmın rızası veya ıslah yoluyla ileri sürerek alacağın tamamı hakkında hüküm verilmesini sağlayabilir. Bu durumda her ne kadar dava kısmi dava olarak açılmış olsa da dava konusu genişletildiği için artık mahkeme alacağın tamamı hakkında karar verecektir⁸⁹.

Mahkeme kısmi davanın tamamen reddine karar vermesi durumunda bu karar davacının ileri sürdüğü borç ilişkisinin tümüne ilişkin bir menfi tespit hükmü olduğundan alacaklı artık geri kalan kesim için dava açamayacaktır. Kısmi davanın reddine ilişkin hüküm bir tespit hükmü olduğu için alacaklı, ancak bu davanın yargılama giderlerine ilişkin bölümünü icra edilebilecektir⁹⁰. Buna karşılık mahkeme

⁸⁵ Ayrıca borçlar hukuku bakımından da alacaklının alacağının bir kısmını istemesine yani dava etmesinde bir engel söz konusu değildir(BK m. 68).

⁸⁶ Uygulamada kısmi davaları tanıma gerekçesi için bkz. YKD 1984/9, s.1334.

⁸⁷ Kuru, *Usul II*, s. 1523; Kuru/Arslan/Yılmaz, *Usul*, s.340; Tanrıver, s. 82; Pekcanitez, *Usul*, s. 233;

⁸⁸ Tanrıver, s.82; Kuru, *Usul II*, s. 1558.

⁸⁹ Kuru, *Usul II*, s. 1546 vd.; Tanrıver, s.82.

⁹⁰ Kuru, *Usul II*, s. 1548-1551; Tanrıver, s. 82.

kısmi davanın kısmen kabulüne karar vermişse⁹¹ bu durumda alacaklı; ancak kısmi davanın kabul edilen kısmı için ilamlı icraya başvurabilecektir.

IV. İLAM KAVRAMI DIŞINDA KALAN VE ÖZELLİKLERİ BULUNAN BAZI MAHKEME KARARLARI

A. Delil Tespiti Kararları

İleride açılması düşünülen veya açılmış olan bir dava ile ilgili delillerin gelecekte kaybolması veya gösterilmesinin çok güç olması gibi nedenlerle inceleme zamanının gelmesinden önce güvence altına alınmasını sağlamak amacıyla mahkemece toplattırılmasına delil tespiti denir⁹². Tanımdan da anlaşılacağı gibi delil tespiti asıl dava açılmadan önce istenebileceği gibi dava açıldıktan sonra da inceleme sırası henüz gelmemiş deliller için istenebilir. Delil tespiti delillerin ortadan kaybolması veya ileride gösterilmesinin güç olması gibi tehlikeleri bertaraf etmek için öngörülmüş bir müessesedir⁹³. Delil tespiti asıl dava açılmadan da istenebileceği için tespit davalarına benzetilebilir ancak delil tespiti ile tespit davası birbirinden farklı kurumlardır⁹⁴. Çünkü delil tespiti başlı başına bir dava olmayıp asıl davaya bağlı bir işlemdir⁹⁵ ve tespit davaları için de delil tespiti müessesesine başvurulabilir. Delil tespiti bir dava olmayıp asıl davaya bağlı bir işlem olduğundan deliller hakkında verilen bir çeşit ihtiyati tedbir olup konusu açısından ihtiyati tedbirden farklıdır.⁹⁶

Delil tespitine ilişkin verilen kararlar asıl uyuşmazlığı esastan çözümleyen nihai bir karar olmayıp aksine ara karar niteliğindedir⁹⁷. Zira delil tespitine ilişkin kararlara itiraz imkanı tanınmış olması bu kararların nihai karar olmayıp aksine ara karar niteliğinde olduğunu göstermektedir. Çünkü nihai kararlar hakimin davadan el

⁹¹ Kuru'ya göre kısmi davanın kısmen kabulüne ilişkin hüküm açılacak ek dava açısından kesin hüküm(en azından kesin delil) teşkil edecektir.(Kuru, Usul II, s. 1552).

⁹² Benzer tanımlar için bkz. Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, C. IV, İstanbul 2001, s. 4427; Tanrıver, s. 44; Ansay, *Usul*, s. 316; Müfik Erkuyumcu, "Delil Tespitine Müteallik Hükümler Üzerinde Bir İnceleme", *AD*, 1946/2, s. 126; Hasan Özkan, *İhtiyati Tedbir, Delil Tespiti Ve İhtiyati Haciz İle Kamu Alacağının Tahsilinde İhtiyati Haciz*, Ankara 1997, s. 268; Kuru/Arslan/Yılmaz, *Usul*, s. 717; Alangoya, *Usul*, s. 328; Pekcanitez, *Usul*, s. 470.

⁹³ Doğanay, s.890-891; Erkuyumcu, s.126.

⁹⁴Farklar konusunda bkz. Kuru, *Tespit*, s. 74-75; Kuru, *Usul IV*, s. 4429; Özkan, s. 268; Kuru/Arslan/Yılmaz, *Usul*, s. 718.

⁹⁵ Kuru, *Usul VI*, s. 4457; Özkan, s. 268; Kuru/Yılmaz/Arslan, *Usul*, s.717, Doğanay, s. 899; Kuru, *Tespit*, s. 75.

⁹⁶ Kuru, *Usul VI*, s. 4427; Özkan, s. 268.

⁹⁷ Kuru, *Usul III*, s. 2997; Tanrıver, s. 45.

çekmesine yol açan kararlar olup; bu kararlara karşı itiraz yolu açık değildir. Bu nedenle de davayı nihai bir kararla sonuçlandıran hakimin itiraz yoluyla o davayı tekrar incelemesi mümkün değildir. Oysa delil tespitine ilişkin kararların itiraz yoluyla mahkeme tarafından tekrar inceleme konusu yapılması bu kararların nihai kararlar olmadığına göstergesidir. Ayrıca delil tespitine ilişkin kararlar tek başına temyiz edilemeyip esas hükümlerle temyiz edilmesi bu kararların nihai kararlar olmadığını daha açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Tüm bu açıklamalar gösteriyor ki delillerin tespitine ilişkin talepler ayrı bir dava olmayıp asıl davaya bağlı bir işlem olduğundan (HUMK m. 374)⁹⁸ ve asıl dava dosyasından bağımsız bir nitelik taşımadığından ve uyuşmazlığın esasına ilişkin olmayan bir ara karar olduğundan dolayı bu kararların ilamlı icra takibine dayanak oluşturması mümkün değildir⁹⁹.

Delil tespitine ilişkin karar asıl dava açılmadan önce bir dava açılarak alınmışsa bu davaya ilişkin yargılama giderlerinin tahsili amacıyla delil tespitinin yargılama giderlerine ilişkin kısmı için de ilamlı icra takibine başvurulamaz¹⁰⁰. Çünkü delil tespiti davasına ilişkin yargılama giderlerinin kime yükletileceği asıl dava ile hüküm altına alınacağından ve delil tespiti dosyası asıl dava dosyasının bir eki olduğundan delil tespiti giderleri de ancak asıl davaya ilişkin hükümlerle birlikte icraya dayanak teşkil edecektir¹⁰¹.

B. Tedbir Kararları

1. İhtiyati Tedbir Kararları

Davacının uyuşmazlık konusu mal ya da hakka kavuşmasını güvence altına alınmasını davadan önce veya dava sırasında sağlayan geçici tedbirlere ihtiyati tedbirler denir¹⁰². İhtiyati tedbirlerin amacı davacının davayı kazanması halinde uyuşmazlığın konusu hakka veya alacağa kavuşmaması tehlikesini bertaraf

⁹⁸ Kuru, Usul VI, s. 4457; Özkan, s. 268; Kuru/Yılmaz/Arslan, Usul, s.717, Doğanay, s. 899; Kuru, Tespit, s. 75.

⁹⁹ Uyar, İlamlı Takipler, s. 4. "Takip dayanağı delil tespiti kararı İİK.nun 38. maddesinde sayılı ilam mahiyetinde belgelerden değildir".(12. HD., 27.12.1994, 1663/16965, Talih Uyar, Gerekeçeli, Notlu İcra ve İflas Kanunu, C.I, İzmir 1996, s.718, no: 4.

¹⁰⁰ Kuru, Usul IV, s. 4460; Tanrıver, s. 46; Uyar, Kanun, s. 660, no: 117.

¹⁰¹ Kanunda delil tespitine ilişkin yargılama giderleri konusunda hükümlere yer verilmemiş ve bu boşluk Yargıtay'ın içtihadı birleştirme kararı ile giderilmiştir. Yargıtay içtihadı birleştirme kararına göre delil tespiti dosyası asıl davanın eki sayıldığı ifade edilerek delil tespiti giderlerinin asıl yargılama giderlerine dahil olduğu hüküm altına alınmıştır. Bkz. 22.3.1976 gün ve 1/1 sayılı İçt. Bir. Kararı (RG. 28.4.1976 s.15572).

¹⁰² Kuru, Usul IV, s. 4290; Tanrıver, s. 46; Kuru/Arslan/Yılmaz, Usul, s. 701; Muhammet Özkes, İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Ankara 1999, s.53-54.

etmektedir. Bu nedenle de uyuşmazlık konusu davadan önce veya dava sırasında alınan geçici tedbirlerle davacının davayı kazanması sonucu uyuşmazlık konusu hak veya mala kavuşması güvence altına alınır. Tanımlamadan da anlaşılacağı gibi ihtiyati tedbirlerin geçici niteliği ihtiyati tedbir kararlarına da yansımış olup bu kararlar durum, hal ve şartların değişmesi ile değiştirilebilen ya da ortadan kaldırılabilen geçici nitelikteki kararlardır (HUMK m. 111). İhtiyati tedbir kararları geçici nitelikte kararlar olmalarının yanında bu kararlar uyuşmazlığı esastan çözümlenemeyen sadece davacıya dava konusuna kavuşması için geçici himaye sağlayan esas davaya bağlı işlem niteliğinde kararlardır¹⁰³. İhtiyati tedbir kararlarına karşı itiraz yolu düzenlenmiş olup davayı esastan çözümlemedikleri ve asıl davaya bağlı işlem olduklarından bu kararlara karşı temyiz yoluna ancak esasa ilişkin hükümlerle birlikte gidilebilir¹⁰⁴. Tüm bu açıklamalar ihtiyati tedbir kararlarının niteliği itibarıyla bir nihai karar olmayıp aksine ara karar niteliğinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle de ara karar niteliğinde olan ihtiyati tedbir kararlarının ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturabilmeleri mümkün değildir¹⁰⁵.

İhtiyati tedbir kararına ilişkin yargılama giderlerinin ve vekalet ücretinin taraflardan kime yükletileceği esas davanın sonuçlanması ile belirlilik kazanacağından ve hüküm altına alınacağından ihtiyati tedbir kararlarında belirtilen yargılama giderleri için de ilamlı icra takibine başvurulamaz¹⁰⁶. Bu nedenle de ihtiyati tedbir kararlarına ilişkin yargılama giderleri ancak esas davaya ilişkin hükümlerle birlikte icra edilebilecektir.

¹⁰³ Kuru, Usul IV, s. 4312; Tanrıver, s. 46; Saim Üstündağ, *İhtiyati Tedbirler*, İstanbul 1981, s. 55-56; Postacıoğlu, Usul, s. 488

¹⁰⁴ Üstündağ, *İhtiyati Tedbirler*, s. 55-56; Kuru, Usul IV, s. 4332. "... ihtiyati tedbir kararları nihai karar mahiyetinde olmadığından temyiz kabiliyeti yoktur", (9. HD 21.11.1967, 10004/10690, Kuru, Usul IV, s. 4332). "...davacı mahkemeden 15.8.1963 tarihli mektupla taahhüt altına girdiği bazı işlemlerden bazılarının yapması, bazılarının men olması gibi tedbir kararı verilmesini istemiş ve bunu dilekçesinde açıkça yazmıştır. Mahkeme de ihtilafı ihtiyati tedbir hudutları içinde mütalaa etmiştir. Tedbir kararları nihai nitelikte olmadığından bunlar üzerinde temyiz incelemesi yapılması kanunen mümkün değildir" (TD 7.12.1967, 3944/4529, Kuru, Usul IV, s. 4332).

¹⁰⁵ Tanrıver, s. 47; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 4.

¹⁰⁶ Kuru, Usul IV, s. 4330. "...men'i müdahale davası görülürken talep üzerine verilen tedbir kararında ve bu karara vaki itirazın reddine mütedair kararda tespit olunan yargı giderlerinin bu meyanda vekalet ücretinin akıbeti asıl davanın neticesinde belli olacağından mezkur kararlar daha evvel ve müstakilen takip konusu yapılamaz" (İİD 23.5.1968, 5596/5474, RKD 1968/7 s. 101; İKİD 1969/101 s. 7817-7818). "...tedbir kararında gösterilen vekalet ücreti asıl dava masraflarından olup davanın hükme bağlandığı zaman nazara alınması ve bu nedenle müstakilen takip konusu edilmeyeceği" (12.HD 3.5.1976, 2928/5410, YKD 1978/11 s. 1843).

2. İhtiyati Haciz Kararları

Alacaklının bir para ve teminat alacağıının zamanında ödenmesini güvence altına almak için borçlunun mallarına mahkeme kararı ile geçici olarak el konulmasına ihtiyati haciz denir¹⁰⁷. İhtiyati hacze ilişkin tanımlar farklı ifade edilmekle birlikte birbirine yakındır¹⁰⁸. İhtiyati haciz de ihtiyati tedbirde olduğu gibi alacaklıya hukuki bir koruma sağlamaktadır. Ancak buradaki hukuki koruma alacaklının nihai tatmini amacına yönelik olmayıp bu tatminin mümkün kılmayı amaçlayan geçici bir tedbirdir¹⁰⁹. İhtiyati tedbirin özel bir türü olan ihtiyati haciz konusu¹¹⁰ ve tabii olduğu hükümler bakımından ihtiyati tedbirden farklılıklar göstermektedir¹¹¹. İhtiyati tedbirin özel bir türü olan ihtiyati haciz kararları gerek geçici olma niteliği gerekse bazı hallerin varlığı halinde bu karara itiraz imkanının bulunması ve gerekse hakim vermiş olduğu kararı daha sonra tekrar gözden geçirip değiştirmesi imkanı bulunmasından ve bu kararlara karşı temyiz yoluna asıl hükümlerle birlikte başvurulabilmesinden dolayı nihai karar niteliğine sahip olmayıp aksine ara karar niteliğindedirler¹¹².

İhtiyati haciz taraflar arasındaki esas uyuşmazlığı çözümlenmeyen sadece alacaklının alacağını teminat altına alan geçici bir tedbir olduğu için ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturamaz. İhtiyati haciz kararlarının ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturmadığının bir diğer kanıtı ise ihtiyati haciz konulan malların satılması ve alacaklının alacağını alması ihtiyati haczin kesin hacze dönüşmesine bağlı olmasıdır. Çünkü ihtiyati haciz, kesinleşmesini sağlayan takip veya davanın parçası durumundadır¹¹³.

¹⁰⁷ Kuru, *İcra III*, s. 2495.

¹⁰⁸ Necmeddin Berkin, *Tatbikatçılara İflas Hukuku Rehberi*, İstanbul 1980, s. 140, Necmeddin Berkin, *İhtiyati Haciz*, İstanbul 1962, s. 9; Ansay, *İcra*, s. 312; N.Kemal Atahan, "İhtiyati Haciz Müessesesinin Uygulamadaki Şekli", *ABD* 1973/1, s. 26; Özkan, s. 310.

¹⁰⁹ Özkes, s. 13.

¹¹⁰ İhtiyati haciz sadece para ve teminat alacakları için başvuru bir yoldur..

¹¹¹ İhtiyati tedbir ve ihtiyati haciz arasındaki farklılıklar için bkz. Özkes, s. 52-71; Kuru, *Usul IV*, s. 4411; Berkin, *İhtiyati Haciz*, s.17.

¹¹² Tanrıver, s. 49; Fakat Özkes, ihtiyati haciz kararlarının geçici nihai kararlar olduğunu ileri sürmektedir. İhtiyati haciz kararının niteliği konusunda farklı görüşler için bkz. Özkes, s229- 235

¹¹³ Tanrıver, s. 50; Kuru, *İcra III*, s 2550; Özkes, s. 361 vd.

3. Nafakaya İlişkin Kararlar

Mahkemenin nafakaya ilişkin kararlarının icrasının ne şekilde gerçekleştirileceğini belirleyebilmek için öncelikle her bir nafaka türünün ve niteliğinin ayrı ayrı inceleme konusu yapılması gerekir. Nafaka türleri tedbir nafakası, iştirak nafakası, yoksulluk nafakası ve yardım nafakasıdır.

Tedbir nafakası, boşanma ve ayrılık davası açılmadan önceki dönemde istenebileceği gibi, boşanma ve ayrılık davasında da istenilebilir¹¹⁴. Ayrıca boşanma ve ayrılık davası açılmadan veya bu davaların açıldığı sırada çocukların bakımı için tedbir nafakasına¹¹⁵ karar verilmesi hakimden talep edilebilir. Tedbir nafakasına karar verilecek diğer bir durum ise evlat edinilen çocuk lehine tedbir nafakasına¹¹⁶ hükmedilmesidir. Uygulamada tedbir nafakasına ilişkin hükümler ilamlı icra takibi yolu ile tahsil edilmektedir¹¹⁷. Ancak uygulamada tedbir nafakasına ilişkin kararların ilamlı icra takibiyle tahsili benimsenmiş olsa da tedbir nafakasına ilişkin kararların ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturmayacağı ileri sürülmektedir¹¹⁸. Bu görüşe göre tedbir nafakaları nihai bir karar niteliğinde olmadığından ilam niteliği taşımaz ve bu nedenle de ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturamaz¹¹⁹. Bu görüşe göre tedbir nafakası ara karar niteliğinde olduğundan bu karar ancak genel haciz yolu ile takibe konulabileceği ifade edilmektedir¹²⁰. Ancak bu konuda ileri sürülen diğer bir görüş ise tedbir nafakasına ilişkin kararların ilamlı icra takibine konulabileceği yönündedir¹²¹.

¹¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. A. Cemal Ruhi, **Türk Hukukunda Nafaka ve Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili**, Ankara 2003, s.23-32; Haluk Bozavalı, **Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları**, 1990, s.11-40.

¹¹⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ruhi, s. 32; Bozavalı, s. 39-40.

¹¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ruhi, s. 32.

¹¹⁷ Tanrıver, s. 51.

¹¹⁸ Tanrıver, s. 51.

¹¹⁹ Tanrıver 51. Ayrıca bu görüş doğrultusunda verilmiş Yargıtay kararları da bulunmaktadır. “Tedbir nafakası tayinine ilişkin ara kararları ilam niteliğinde olmadığından ilamlı takip konusu yapılamaz” (12. HD. 27.1.1995, 5205/914, Tanrıver, s.51, d. 21).

¹²⁰ Tanrıver, s. 52.

¹²¹ Kuru, **İcra III**, s. 2136; ayrıca Yargıtay yeni bir kararında “...ara kararı ile belirlenen tespit nafakasının, İİK.nun 68. maddesinde anılan belgelerden olduğuna, şu suretle ödeme emri çıkarılması gerektiğine” karar vermiştir; bkz. 12.HD 23.10.1990, 2966/10353 (Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 24, no.1).

Yoksulluk iştirak ve yardım nafakasına¹²² ilişkin talepler için ilamlı icra takibine başvurulabilir. Artık burada ara karar değil nihai bir karar söz konusudur. Çünkü bu nafaka türlerinde uyumsuzluk esastan çözümlenmektedir. Diğer bir ifadeyle nafaka türlerinde nafakaya ilişkin talepler mahkemece bağımsız olarak açılmış bu dava ile veya nafakaya konu olan bir dava sonucunda karara bağlanmaktadır¹²³.

Ş2. İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGELER

I. GENEL OLARAK

İlamlı icra takibinin dayanağının oluşturan ilamların yanında bazı belgeler de ilam niteliğinde sayılmış ve ilamlı icra takibinin dayanakları arasında düzenlenmiştir. İlam niteliğindeki bu belgeler neler olduğu İİK'nun 38. maddesinde ve özel kanunlarda belirtilmiştir. İlam niteliğindeki belgelerin ilamlı icra takibinin konusunu oluşturması bu takip yolunun alanının genişlemesine ve etkin bir şekilde uygulanmasına yol açmıştır. Çünkü elinde ilam niteliğindeki belgelerden biri olan alacaklı mahkemeden ilam almasına gerek olmaksızın ilamlı icra takibine başvurma imkanına sahip olacaktır.

İlamlar ile ilam niteliğindeki belgeler arasında ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturma açısından bir benzerlik olsa da ilam ile ilam niteliğindeki belgeler açısından hukuki nitelik ve gördükleri işlev açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır¹²⁴. Aralarındaki temel farklılık kural olarak, ilamların maddi anlamda kesin hüküm niteliğine sahip olmalarına karşılık ilam niteliğindeki belgelerin maddi anlamda kesin hüküm etkisi yoktur

¹²² Ayrıntılı bilgi için bkz. Ruhi, s.46-120, Bozovalı, s.53-76.

¹²³ Tanrıver, s. 53; Bu nafaka türlerinde nafakaya ilişkin hükmün kesinleşmesine bile gerek yoktur

¹²⁴ "Maddeye vuzuh verilmek suretiyle, ilama muadil vesikaların cebir icra bakımından ilamların rejimine tabi olduğu katiiyetle beyan edilmiş ve vesikalar arasındaki muadelete rağmen tatbikatta bunların icrası hakkında yaratılmak istenen farklara nihayet verilmek istenmiştir" (538 Sayılı Kanuna İlişkin Hükümet Gerekçesi).

II. İCRA-İFLAS KANUNU HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGELER

A. Mahkeme Önünde Yapılan Sulhler

Görülmekte olan bir davanın taraflarının dava konusu uyuşmazlığa karşılıklı anlaşma ile son vermelerine sulh denilmektedir¹²⁵. Taraflar ancak dava konusu üzerinde serbestçe tasarruf yetkilerinin bulunduğu davaları sulh sözleşmesi ile sona erdirebilirler¹²⁶. HUMK'da sulh ayrı bir kurum olarak düzenlenmemiş olmasına rağmen çeşitli kanun hükümlerinde sulh'tan söz edilmektedir¹²⁷. Her ne kadar sulh ayrı bir kurum olarak HUMK da düzenlenmiş olmasa da davada sulh mümkün olup uygulamada kabul edilip uygulanmakta olan bir müessesedir¹²⁸. Çünkü sulh genellikle kısmi feragat ve kısmi kabulü bünyesinde barındıran bir sözleşme olup sulh ile dava konusu uyuşmazlık son bulur¹²⁹.

Sulh ile bir davanın sona erebilmesi için sulhün HUMK m. 151,V'deki şekil şartlarına uygun olarak yapılmış olması gerekmektedir¹³⁰. Usulüne uygun sulh anlaşması üzerine mahkeme tarafların talebine göre iki şekilde karar verebilir. Taraflar mahkemenin sulh sözleşmesini sadece tespit etmesini isterlerse bu durumda mahkeme sulhü HUMK m. 151,V'e göre tutanağa geçirir ve davayı "karar verilmesine yer olmadığı" biçiminde karar vererek sonlandırır. Bu halde sulh maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder ve mahkeme ilamı gibi ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturur. Taraflar mahkemenin sulh sözleşmesini tespit etmekle

¹²⁵ Kuru, *Usul IV*, s. 3742; Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukukunda Sulh*, Ankara 1972, s. 23; Tanrıver, s. 84; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 88; S. Şakir Ansay, "Sulh", AÜHFD, 1944, C. I, S. 2, s. 184; Bilge/Önen, *Usul*, s. 356; Bilge, *Usul*, s.314; Kuru/Arslan/Yılmaz, *Usul*, s. 629; Üstündağ, *Usul*, s. 578.

¹²⁶ "MK'nun 150. maddesi hükmünce, boşanma davalarında sulh veya davanın kabulü, hakim, her halde o yolda karar vermesini gerektirmez" (4.HD 28.12.1964, 431/6232; AD 1966/1 s. 104-106). "Velayetin boşanan eşlerden birine verilmesi yolunda taraflar, mahkemeyi bağlayıcı nitelikte bir sulh akdi yapamazlar" (HGK 12.6.1963, 2/36-50; ABD 1963/6 s. 737-738).

¹²⁷ HUMK m.63,151,513-515; İİK m.38,226/ II; BK. m.191,388/III; TK m. 165,219,310, vs.

¹²⁸ "Usul kanununda, feragat ve kabulde olduğu gibi başlı başına bir sulh müessesesi yoktur. Sulh tarafların uyuşmazlığa yol açan konuda uyuşmaları, bir anlaşmaya varmalarını ki bir akittir" (HGK 10.11.1965, 6/757-412; RKD 1966/8 s. 145-147; ABD 1966/1 s. 46-47). "Sulh, görülmekte olan bir davada tarafların icap ve kabulleriyle oluşan bir sözleşmedir. Bu sözleşme ile taraflar dava konusu uyuşmazlığa bir fedakarlık ve özveri göstererek son verirler. Genellikle, davacı talep sonucunun bir bölümünden feragat ederek ve davalı da davacının talep sonucunun kalan bölümünü kabul etmek suretiyle sulh sözleşmesi hukuken vücut bulur". (13.HD 14.5.1992, 1626/4564; İter Erdemir, *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 2.B., C.1 İstanbul 1986, s. 752).

¹²⁹ Kuru, *Usul IV*, s. 3743; Tanrıver, s. 84.

¹³⁰ Sulh sözleşmesinin yapılması ve niteliği konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Önen, *Sulh*, s.43 vd. Tanrıver, s. 88 vd; Kuru, *Usul IV*, s. 3752.

yetinmeyip sulh sözleşmesine göre karar vermesini isterlerse bu durumda mahkeme sulh sözleşmesine göre karar verir ve bu karar da ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturur. Ancak hemen belirtmek gerekir ki taraflar aralarında şarta bağlı sulh sözleşmesi yapabilirler ancak bu sulh sözleşmesine ilişkin karar mahkeme ilamı gibi icra edilemezler¹³¹.

B. Mahkeme Önünde Yapılan Kabuller

HUMK m. 92'ye göre kabul iki taraftan birinin diğerinin netice-i talebine muvafakat etmesidir. Maddedeki kabul tanımında iki taraftan biri ifadesine yer verilse de kabul sadece davalı tarafından yapılabileceği için burada iki taraftan biri ifadesini davalı olarak anlamak gerekir. Bu durumda kabul, davalının davacının talep sonucunu kısmen veya tamamen rıza gösterdiğine ilişkin mahkemeye yönelttiği tek taraflı bir irade açıklamasıdır¹³². Kabul¹³³ tek taraflı bir irade beyanı olduğu için karşı tarafın yani davacının rıza göstermesine ve mahkeme tarafından kabul edilmesine gerek olmaksızın hüküm doğurur. Kabulün HUMK. m. 93'e uygun olarak yapılması ve HUMK m. 151, II göre tutanağa geçirilmesi¹³⁴ ile taraflar arasındaki uyumsuzluk da son bulur. Kabul ile dava kendiliğinden son bulmayıp mahkemenin davanın kabul nedeniyle son bulduğunu tespit ederek davanın kabulüne karar vermesi gerekir. İşte mahkemenin verdiği bu karar mahkeme ilamı gibi ilamlı icra takibinin konusunu oluşturur. Kabul ancak tarafların dava konusunda serbestçe tasarrufta bulunabileceği davalarda söz konusudur. Kabul kararı ile taraflar arasında uyumsuzluk son bulur ve kabule ilişkin mahkeme kararı kesin hüküm teşkil eder (HUMK m. 95). Kabul beyanına ilişkin mahkemenin kararı kesin hüküm teşkil ettiğinden dolayı kabul beyanı usulüne uygun yapılıncaya kadar davalı kabul beyanından dönemez. Davacının talep sonucunun varlığı davalının kabul beyanı ile tespit edildiği için artık davacı bu kabule ilişkin hükümlerle ilamlı icra takibine başvurarak talep sonucunu tahsil etme imkanına da kavuşmaktadır. Çünkü kabul ile son bulan davaya ilişkin kararlar ilam niteliğinde belgeler arasında sayılmıştır (İİK m. 38). Ancak hemen belirtmek gerekir

¹³¹ Kuru, Usul IV, s. 3793.

¹³² Kuru, Usul IV, s. 3676; Uyar, İlamlı Takipler, s. 90-91; Kuru/Arslan/Yılmaz, Usul, s. 621; Üstündağ, Usul, s. 573; Tanrıver, s. 103.

¹³³ Davayı kabulün niteliği konusunda açıklamalar için bkz. Kuru, Usul IV, s. 3677-3678; Tanrıver, s. 105-108; Kuru/Arslan/Yılmaz, Usul, s. 621-622.

¹³⁴ Kabul beyanının yapılması ve şekli ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, Usul IV, s. 3690 vd; Tanrıver, s. 108-111; Kuru/Arslan/Yılmaz, Usul s. 624-625.

ki kısmı kabul söz konusu olduğundan davalının davacının talep sonucunu kısmen kabul etmesi halinde uyuşmazlık kabul edilen kısım için son bulurken kabul edilmeyen kısım için dava devam eder. Bu durumda davacı kabul edilen kısım için ilamlı icra takibine başvurabilirken kabul edilmeyen kısım için ancak mahkemenin uyuşmazlığı lehinde sonuçlandırması ile ilamlı icra takibine başvurabilir. Kabule ilişkin mahkeme kararının ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturabilmesi için ayrıca cebri icraya elverişli yani kabul ile davalının bir edaya mahkum edilmesi gerekmektedir. Son olarak buraya kadar açıklananlar mahkeme önünde yapılan kabule ilişkin olup mahkeme dışında yapılan kabuller ancak davacının mahkemede davalının kabul beyanını ispat etmesiyle hüküm ifade eder.

C. Mahkeme Önünde Yapılan Feragatlerin İcra Edilebilirliği

Feragati tanımlayan HUMK m. 91'e göre feragat iki taraftan birinin netice-i talebinden vazgeçmesidir. Maddede iki taraftan biri ifadesi kullanılsa da feragat beyanı sadece davacı tarafından gerçekleştirilebilir. O halde feragat davacının görülmekte olan davasının talep sonucundan tamamen veya kısmen vazgeçtiğine ilişkin mahkemeye yönelttiği tek taraflı bir irade beyanıdır. Feragat ile kabul aynı başlık altında düzenlendiğinden feragat beyanı da kabul gibi mahkeme önünde HUMK m. 93 ve 151, II'ye uygun olarak yapıldığında hüküm ifade eder ve dava konusu uyuşmazlık feragat ile son bulur¹³⁵. Feragat tek taraflı bir irade beyanı olduğu için karşı tarafın ve mahkemenin kabulüne gerek olmaksızın hüküm ifade eder¹³⁶. Feragat ile dava son bulduğundan HUMK m. 95'de belirtildiği gibi maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder.

İİK m. 38'de ilam niteliğinde sayılan belgeler arasında feragat sayılmamıştır. Kanun koyucu sulh ve kabule ilişkin mahkeme kararlarının ilam niteliğinde kabul ederken feragati bilinçli olarak bu madde dışında bırakmıştır. Çünkü feragat sonucu dava konusu uyuşmazlık davacının talep sonucundan feragat etmesiyle son bulmakta ve ortada icra edilecek bir maddi varlığı bulunan bir hakkın varlığından söz edilmesi mümkün değildir. Her ne kadar feragat ile ilgili mahkeme kararlarının ilamlı icraya

¹³⁵ Feragatin yapılması ve şekli hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, Usul IV, s.3586 vd.; Kuru/Arslan/Yılmaz, Usul, s. 620-622.

¹³⁶ Kuru, Usul IV, s. 3590.

konulabileceği savunulsa da¹³⁷ bu görüşe katılmak mümkün değildir. Çünkü daha öncede belirtildiği gibi icraya konulacak bir hak söz konusu değildir. Ancak feragate ilişkin hüküm ilamlı icraya konulmаса da bu davaya ilişkin yargılama giderlerinin icraya konulmasına bir engel yoktur.

D.Kayıtsız-Şartsız ve Tek Taraflı Para Borcu İkrarını İçeren Resen Düzenleme Biçimindeki Noter Senetleri

İlam niteliğinde belgeleri düzenleyen İİK m. 38 uyarınca re'sen düzenleme biçiminde yapılan kayıtsız ve şartsız tek taraflı para borcu ikrarını içeren re'sen düzenleme biçimindeki noter senetleri ilam niteliğindedir¹³⁸. Kanun koyucunun re'sen düzenleme biçimindeki noter senetlerini ilam niteliğinde saymasının nedeni hak sahiplerinin hakların çekişmeden uzak açık ve kesin olarak orta koymasından kaynaklanmaktadır¹³⁹. Re'sen düzenleme biçimindeki noter senetlerinin ilam niteliğinde belge sayılması üç şartın birlikte gerçekleşmesine bağlıdır. Kanun koyucu tüm re'sen düzenleme biçimindeki senetleri ilam niteliğinde saymamış ve üç şartın gerçekleşmesine bağlı kılmıştır. Bu şartlardan birincisi re'sen düzenleme biçimindeki senetlerin münhasıran bir borç ikrarını içermesi diğeri ise bu para borcu ikrarının kayıtsız ve şartsız olmasıdır. Kanun koyucu sadece para borcu ikrarı içeren noter senetlerini ilam niteliğinde sayarken paradan başka taahhütleri içeren re'sen düzenleme biçimindeki senetleri düzenleme dışında bırakmıştır¹⁴⁰. Re'sen düzenleme biçimindeki noter senetlerinin sadece para borcu ikrarını ihtiva etmesi yeterli olmayıp ayrıca bir borç ikrarının kayıtsız şartsız yani tek taraflı olması

¹³⁷ Kuru, *İcra III*, s. 2142. Bu konuda tartışma ve görüşler için bkz. Tanrıver, s.116.

¹³⁸ "Takip dayanağı belgenin, İİK'nun 38. maddesinde yazılı ilam mahiyetinde ve kesin borç ikrarını havi bulunduğu, kredi borcundan kesinleşmiş miktarının borç olduğuna dair kayıtsız şartsız ikrarı havi belge ile, genel haciz yolu ile takip yapılmasının neticeye etkili bulunmadığı, muhakemetin halli gerektirir bir cihet olmadığı nazara alınmadan, yazılı şekilde karar verilmesi isabetsiz..." (12.HD 2.10.1990, 4917/9450; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 101). "Takibin dayanağı (düzenleme şeklinde müşterek ve müteselsil borç senedi ve kefaletname) başlığını taşıyan 5.10.1979 tarih 25242 sayılı senet, münderecatı itibariyle İİK'nun 38. maddesine uygun ve para borcu ikrarını havi nitelikte olup, ilamların icrasına dair hükümlere tabir..." (12. HD 12.2.1985, 1984-11667/1164; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 113-114).

¹³⁹ Seyithan Deliduman, *Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Noter Senetleri*, Ankara 2001, s.174.

¹⁴⁰ Kanun koyucunun yaptığı bu sınırlamanın hangi amaca hizmet ettiği belirli olmaması ve pratik açıdan da bir fayda sağlamaması nedeniyle eleştirilmiştir. Bu konuda eleştiriler için bkz. Necmeddin Berkin, "Senetlerin Tanzimi ve Takip Hukuku Bakımından Ehemmiyeti", *İÜHFİM.*, 1974/2, s.654; M.Reşit Belgesay, *İcra ve İflas Kanunu Şerhi*, C.I, Ankara 1954, s. 98.

gerekmektedir¹⁴¹. Bu nedenle de iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler her ne kadar re'sen düzenleme biçiminde olsa da ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturamayacaktır¹⁴². Noter senetlerinin ilam niteliğinde belge sayılması için üçüncü ve en önemli şart ise bu senedin noterlik kanununda öngörülen usule uygun olarak düzenlenmiş olmasıdır.¹⁴³ Bu açıklamalar ışığında denilebilir ki kayıtsız şartsız para borcu ikrarını içeren ve usulüne uygun olarak yapılmış re'sen düzenleme biçimindeki noter senetleri İİK m. 38'e göre ilam niteliğinde bir belgedir ve ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturur.

Son olarak ele alınması gereken konu ise yabancı ülkede düzenlenen noter senetlerinin ilam niteliğinde olup olmadığı konusudur. Yabancı ülkelerde bulunan Türklerin noterlik işleri oradaki Türk konsolosları tarafından yerine getirildiğinden (MK m. 191-194) yabancı ülkelerdeki Türk konsolosları tarafından re'sen düzenleme biçiminde gerçekleştirilen bir noter senedi diğer şartları da ihtiva ediyorsa ilam hükmünde olup Türkiye'de doğrudan doğruya ilamlı icraya koyulabilir¹⁴⁴. Diğer yandan yabancı bir ülkede o ülkenin noteri tarafından res'en düzenlenmiş olan ve kayıtsız şartsız borç ikrarını içeren noter senetleri, düzenlendiği ülkenin yetkili makamınca verilen ve yabancı resmi belgelerin tasdiki mecburiyetinin kaldırılması hakkındaki milletlerarası sözleşmenin¹⁴⁵ öngördüğü hususları (m. 2-3) konu alan onay şerhini taşıyorsa ayrıca bir tenfiz kararı alınmasına gerek olmaksızın ilam niteliğinde sayılıp Türkiye de doğrudan doğruya ilamlı icra takibine koyulabilecektir. Fakat bu sözleşmeye katılmamış olan ülkelerdeki noterlerin düzenleme biçiminde gerçekleştirdikleri noter senetlerinin ilam niteliğinde sayılarak Türkiye'de icra

¹⁴¹ Kuru, *İcra III*, s. 2143; İlhan Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, 4.B., İstanbul 1982, s. 644; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 90; Süha Tanrıver, "İlamlı İcra Takibinin Dayanağı Olarak Re'sen Düzenleme Biçimindeki Noter Senetleri", TNBHD 1994, S. 81, s. 4; Deliduman, s.180; Tanrıver, s. 118; Perihan Vural, "İcra ve İflas Kanunu ve Noterlik Kanunu Açısından Noterlik Senetleri", *İcra ve İflas Hukukunun Uygulanmasında Güncel Sorunlar Sempozyumu*, İstanbul 1977, s. 103.

¹⁴² Berkin, *Senetler*, s.655; Tanrıver, *Noter Senetleri*, s. 103; Vural, *Senetler*, s. 103; Tanrıver, s. 118-119; Deliduman, s. 180-181. "Takibin istinat ettiği re'sen tanzim olunan gayrimenkul satış vaaidine dair senet taraflara karşılıklı vecibeler tahmil eden bir akdi ihtiva edip, doğrudan doğruya borç ikrarına natik senetlerden değildir" (İİD. 24.1950, 955/995; Salih Tuncay/H. Orhan Demirhan, *Yeni ve Değişik Hükümleriyle İcra ve İflas Kanunu*, Ankara 1965, s. 98). Bu tür sözleşmelerde taraflardan biri kendi edimini yerine getirmedikçe karşı tarafın edimini ifa etmesini isteyemez (BK m. 81). Buna ödemezlik def'i denilmektedir.

¹⁴³ Noterlik Kanunu m. 84'de re'sen düzenleme biçimindeki noter senetlerinin ne şekilde yapılacağı düzenlenmiştir.

¹⁴⁴ Tanrıver, s. 122-123; Süha Tanrıver, "Yabancı Ülke Noteri Huzurunda Yapılan Noter Senetlerinin Türkiye'de İcrası", TNBHD., 15 Kasım 1989, S. 64, s.19.

¹⁴⁵ RG. 16.9.1984, S. 18517.

edilebilmesi için senedin düzenlendiği ülkede bulunan Türk konsolosu tarafından onaylanması gerekir (HUMK. m. 296)¹⁴⁶.

E.Kefaletnameler

1.Temyiz Kefaletnameleri

Temyiz kefaletnameleri İcra ve İflas Kanunu'nun 26. maddesi ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 443. maddesi hükümlerine göre Yargıtay'dan icranın durdurulması hakkında ya da İcra ve İflas Kanunu'nun 33. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, icranın geri bırakılması talebinin reddi üzerine buna ilişkin kararın temyizini sağlamak amacıyla teminat olarak gösterilmesi gereken kefaletnamelerdir. Kefil noterden onaylı bir taahhüt senedi veya icra müdürü önünde tutanağa geçirilen bir irade açıklaması ile imzası altında verdiği kefalet ile, hükmün Yargıtay'ca onanması halinde taahhüt ettiği meblağı mahkeme kararı ile mahkum olmuş gibi ödeme zorunluluğu altına girer. Hükmün Yargıtay'ca bozulması halinde kefil taahhüdünden kurtulur¹⁴⁷. Kefaletname, temyiz edilen hüküm bozulmuş ve mahkeme önceki kararında direnmişse geçerliliğini korumaz. Çünkü hükmün bozulması ile kefilin sorumluluğu da ortadan kalkar¹⁴⁸. Temyiz kefaletnameleri icra edilebilirlik açısından ilam gibi icra edilir. Çünkü İİK m. 38 uyarınca temyiz kefaletnameleri ilam niteliğinde belgelerden sayılmıştır. Bu nedenle de hakkında icranın geri bırakılması kararı verilen kişi hükmün onanması ile bu kefaletnameyi ilamlı icraya koyabilir.

2.İcra Kefaletnameleri

İlam niteliğinde sayılan belgelerden bir diğeri ise icra kefaletleridir. İcra kefaletleri, üçüncü bir kişinin (kefilin) bir icra takibi konusu olan borcu kısmen veya tamamen ödemeyi icra dairesinde taahhüt etmesi bir diğer deyişle borca (borçluya) kefil olmasıdır¹⁴⁹.

¹⁴⁶ Yargıtay bir kararında bu hususu şu şekilde belirtmiştir: “ Takip dayanağı belgenin yabancı memlekette, o ülkenin kanunlarına göre yetkili kılınmış noter tarafından düzenlenmiş olmasına, oradaki Türk konsoloslğunca onanmasının mevcut bulunmasına, noter kanununun 1295. maddesine göre ilam mahiyetinde bulunmasına...”(12. HD 22.6.1989, 1226/9426; Uyar, **İlamlı Takipler**, s.107).

¹⁴⁷ Süha Tanrıver, “İcra ve Temyiz Kefaletnameleri”, **ABD** 1989/6, s.977; Uyar, **İlamlı Takipler**, s.91; Tanrıver, s. 125.

¹⁴⁸ Tanrıver, **Kefaletnameler**, , s.977; Uyar, **İlamlı Takipler**, s.91; Tanrıver, s. 125.

¹⁴⁹ Kuru, **İcra III**, s. 2148; Tanrıver, s. 128; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 91; Talih Uyar, **Gereğeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, İzmir 2004, s.3333.

İcra ve İflas Kanunu'nda icra kefaletlerinin şekli hakkında herhangi bir hüküm olmadığından Borçlar Kanunu'nun kefalet sözleşmesinin şeklinin düzenleyen 484. maddesi icra kefaletlerine de uygulanır¹⁵⁰. BK. m. 484'e göre kefalet sözleşmeleri adi yazılı şekilde yapılması gerekir ve bu şekil bir geçerlilik şartıdır. Bu nedenle de BK'nun 484. maddesi icra kefaletlerine uygulandığında icra kefaletlerinin geçerli olabilmesi için yazılı şekilde yapılmış olması gerekmektedir¹⁵¹. Kefilin kendisi tarafından açıklanan kefalet iradesinin icra müdürü tarafından tutanağa geçirilmesi ve bu tutanağın kefil tarafından imzalanması ile icra kefaletlerinde geçerlilik şekli gerçekleştirilmiş olur¹⁵². Ayrıca kefilin ödemeyi taahhüt ettiği borç miktarının açık ve net bir biçimde parasal değer olarak gösterilmesi zorunludur¹⁵³.

¹⁵⁰ İcra kefaletleri, Borçlar Kanunu'nda düzenlenen ve bir borçlar hukuku kurumu olan kefalet sözleşmelerinin icra hukukundaki görünümüdür. Bu nedenle de Borçlar Kanunu'ndaki kefaletname sözleşmesine ilişkin hükümler hakkında özel düzenleme bulunmayan hallerde niteliğine aykırı olmadığı sürece icra kefaletnamelerine de uygulanır (Tanrıver, s. 128). Ancak icra kefaletinin zamanaşımı hakkında Borçlar Kanunu'ndaki zamanaşımına ilişkin hükümler değil; İcra ve İflas Kanunu'nun zamanaşımını düzenleyen. 39. maddesi uygulanır ve bu maddeye göre icra kefaletleri on yıllık zamanaşımına tabidir (Kuru, İcra III, s. 2151). "İcra ve İflas Kanununun 38. maddesinde: '...icra dairesindeki kefaletler ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabidir' denilmektedir. Kanunun bu özel hükmü karşısında borçlar kanununun kefaletle ilgili genel hükümleri uygulanamaz...İcra ve İflas Kanunu'nun 39. maddesi hükmü göz önünde tutularak, icra dairesindeki kefil hakkında (on yıllık) zamanaşımının geçmiş olup olmadığı bakımından bir sonuca varılması gerekmektedir..." (HGK 8.1.1969, İF 821/17; RKD 1969/7 s. 209-210; İKİD 1969/101 s. 7822)

¹⁵¹ Tanrıver, s. 128; Kuru, Usul III, s. 2148; Uyar, İlamlı Takipler, s. 91, Uyar, Şerh, s. 3333. Yargıtay da icra kefaletlerine şekil açısından, Borçlar Kanunu'nun kefalet sözleşmelerinin şekline ilişkin hükümlerin uygulanmasını benimsemiştir. "İcra kefaletinin şekli hakkında İİK unda özel bir hüküm bulunmadığından BK'nun 483. ve onu izleyen maddelerinin uygulanması gerekir. Bu hükümlere göre kefalet borçlunun akdettiği borcun edasını temin etmeyi alacaklıya karşı yazılı şekilde taahhütten ibaret olup BK' nun 13. maddesine göre borç deruhte eden kefilin kefaletnamede imzası bulunması yeterlidir" (12. HD 1.12.1977, 10042/10099; Kuru, İcra III, s. 2148; Uyar, Şerh, s. 3378; Uyar, İlamlı Takipler, s. 127).

¹⁵² "Her ne kadar davacı protokolde borçluya vekaleten hareket ettiği anlaşılmakta ise de takip dosyasının tutanağında kızının borcu nedeniyle icra kefilini olduğu açıkça kabul ve beyanını imza etmiştir. İİK'nun 38. maddesi hükmü gereğince icra dairesindeki kefaletler ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabidir. O haledde merci hakimliğinin öncelikle sözü edilen icra kefaletine ilişkin dosyayı incelemesi ve sonucuna uygun bir karar verilmelidir" (Edip Şimşek, İcra ve İflas Kanunu, Açıklamalar ve İçtihatlar, Ankara 1989, s. 133).

¹⁵³ Tanrıver, s.129; Berkin, İcra, s. 167; Tanrıver, Kefaletnameler, s.973; Uyar, Şerh, s. 3333; Uyar, İlamlı Takipler, s.91. Ancak Yargıtay bir kararında takip dosyasında alacak miktarının yazılı olmasının yeterli olduğu ve icra kefaletinde borç miktarının yazılı olmaması kefaletin geçersizliğine neden olmayacağına karar vermiştir. "Şikayetçiler 30.5.1984 tarihli haciz zaptını yediemin ve aynı zamanda icra kefilini olarak borcu tekeffül ettiklerine beyanla imzalamışlardır. Haciz tutanağında borç miktarı yazılı değilse de, bu haczin taalluk ettiği icra dosyasında alacak miktarı bellidir. Bu miktarın ayrıca zapta yazılmaması kefaletin geçersizliğine neden sayılamaz. Şikayetçiler kefalet ettikleri miktarı ayrıca sınırlamadıkların göre, yukarıda belirtildiği gibi, takip miktarı ile sorumlu oldukları ortadır. Mercii aksine yazılı düşünce ile red yerine kabul biçiminde karar vermesi isabetsizdir" (12. HD. 20.11.1984, 8907/12101; Uyar, İlamlı Takipler, s. 119, no. 19).

Kanun koyucu icra kefaletlerinin müteselsil kefalet (BK m. 487) niteliğini taşıdığı açıkça hüküm altına aldığı için kefalet sözleşmesinde bu husus belirtilmemiş olsa bile kefil, borçlu ile zincirleme (müteselsilen) sorumludur¹⁵⁴.

İcra dairesi önünde usulüne uygun yapılmış icra kefaletnameleri ilam niteliğinde belge olup ilamlı icra takibinin dayanakları arasında yer almaktadır. İcra takibinin dayanağını oluşturması açısından icra kefaletleri ile ilamlar arasında bir farklılık yoktur. Bu nedenle de elinde icra kefaleti olan alacaklı kefil aleyhine ilamlı icra takibine başvurabilecektir. Alacaklı, kefil olan üçüncü kişi aleyhine ayrı bir ilamlı icra takibi yaparak alacağını tahsil edebileceği gibi; ayrı bir ilamlı takip yapmadan icra kefaletinin verildiği asıl takip dosyasından takibin icra kefiline karşı da yürütülmesini isteyebilecektir^{155 156}.

İcra kefaletlerinin yabancı icra daireleri önünde düzenlenmiş olması halinde ayrı bir tenfiz kararı alınmasına gerek olmaksızın, Türkiye’de doğrudan icra edilebilmesi gerekir¹⁵⁷.

III. İCRA VE İFLAS KANUNU DIŞINDA ÖZEL KANUNLAR ÇERÇEVESİNDE İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGELER

İcra ve İflas Kanunu’nun 38. maddesinde sayılan ilam niteliğinde belgelerden başka bazı özel kanunlarda belirli özellikleri taşıyan belgelerin ilam niteliğinde olduğu belirtilmiş olup bu belgelerde ilamlı icra hükümleri çerçevesinde icra edilir.

¹⁵⁴ İcra kefaletnamelerinin müteselsil kefalet niteliğinde olacağı 538 sayılı kanunla öngörülmüştür. Ancak icra kefaletlerinin kanunla müteselsil kefalet niteliğine dönüştürülmesi eleştirilmiştir. Bu konuda eleştiriler için bkz. Sıtkı Akyazan, *İcra ve İflas Kanunundaki Yeni ve Değişik Hükümler Üzerinde İncelemeler ve Açıklamalar*, Ankara 1965, s. 26; M.Reşit Belgesay, *İcra ve İflas Kanunu Değişen Maddeler Şerhi*, Ankara 1966, s. 28. Aksi görüşte Tanrıver, s. 132.

¹⁵⁵ Kuru, *İcra III*, s. 2151; Tanrıver, s. 132.

¹⁵⁶ Asıl takip dosyasından takibin icra kefiline karşı da yürütülmesi için kefile icra emrinin tebliğ edilmesi gerekir (Kuru, *İcra III*, s. 2151). “İcra dairesindeki kefalet, ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabidir ve müteselsil kefalet hükmündedir. Kefile, İİK’nun 38. maddesi uyanca icra emri tebliğ edilmeden hakkında başkaca işlem yapılamaz, malı haczedilemez. Olayda icra kefiline icra emri çıkarıldığı dair dosyada bir kağıt yoktur. Buna rağmen kefilin gayrimenkuldaki hisselerine haciz konulması işlemi isabetsiz olup bu yoldaki şikayetin kabulü yolundaki mercii kararı yasaya uygundur” (12. HD., 14.2.1984, 11903/11514; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 120, no. 121).

¹⁵⁷ Tanrıver, s. 132-133.

Bu konuda ayrıntılı bilgi verilmeyip sadece bu belgelerin isimlerinin verilmesi ile yetinilecektir¹⁵⁸.

- Avukatlar hakkında verilen para cezasına ve giderlere ilişkin kararlar ile avukatlar tarafından düzenlenen uzlaşma tutanakları (1136 sayılı Av. K. m. 35a, 64, 86,162)¹⁵⁹

- Çiftçi Mallarının Korunması Hakkındaki Kanun gereğince, koruma ve ihtiyar meclislerinin kesinleşmiş tazmin (ödetme) kararları (4081 sayılı K. m. 10)

- Esnaf ve küçük sanatkar derneklerinin kayıt ücretleri, yıllık aidat ve para cezaları ile ilgili kararları(507 sayılı K m. 39, 108)

- Harcırah Kanunu gereğince fazla tahakkuk ettirilen paraların geri verilmesi hakkında verilen kararlar(6245 sayılı K. m. 59/VII)

- Kamulaştırma kanununun 16, 17, 19. maddeleri uyarınca kamulaştırılan yerin boşaltılması konusunda idarece, icra dairesine yazılan tezkere (2942 sayılı K. m. 20/I)

- Mühendis ve mimar odalarının verdiği aidat ve para cezalarına ilişkin kararlar (6235 sayılı K. m. 30)

- Noterlik Kanunu gereğince stajyerlik ücretinin geri verilmesi, fazla alınan ücretlerin geri verilmesi, para cezası ve giderlerin ödenmesi konusunda verilen kararlar (1512 sayılı K. m. 20/V, 1217/I, 145/II, 145,III)

- Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun 16/son maddesi uyarınca müteşebbis heyetin yönetim aidatı ile ilgili kararları (4562 sayılı K. m. 16/son)

- Tarım kredi kooperatiflerinin kredi ile ilgili düzenledikleri alacak senetleri ve belgeler (1581 sayılı K. m. 12)

- Tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin kredi ile ilgili senetleri ve belgeleri (3186 sayılı K. m. 21)

- Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkındaki Kanun gereğince verilen masrafların tecavüzde bulunandan alınmasına ilişkin kararlar (3091 sayılı K. m. 17/IV)

¹⁵⁸ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, İcra III, s. 2152 vd.; Tanrıver, s. 136 vd., Uyar, Şerh, s. 3338-3339.

¹⁵⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ömer Ulukapı, "Avukatın Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair 4667 Sayılı Kanunla Getirilen İlam Niteliğindeki Belge Üzerinde İnceleme", Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan, s. 447-460.

- Ticaret oda ve borsalarının kayıt ücreti, yıllık aidat, kesinleşen zamlar, para cezalarına ilişkin kararları (5590 sayılı K. m. 78).

- Ziraat odalarının giriş ücretleri, yıllık aidat ve zamlar ile kesinleşen para cezalarına ilişkin kararları (964 s. K. m. 36).

İKİNCİ BÖLÜM

İLAM VE İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGELERİN İCRASINA İLİŞKİN MÜŞTEREK HÜKÜMLER

§3. YETKİ

İlamlı icra takibinde yetki konusu İİK m. 34'de düzenlenmiş olup ilamsız icradaki yetkiden tamamen farklıdır. İİK m. 34'e göre alacaklı ilamlı icra takibi için Türkiye'deki herhangi bir icra dairesine başvurabilir. Kanunda da belirtildiği gibi alacaklının başvurabileceği icra daireleri sınırlandırılmamış ve alacaklıya elindeki ilam veya ilam niteliğindeki belgeyi dilediği icra dairesinde takibe koyma imkanı tanınmıştır.

İİK m. 34'de sadece ilamlardan bahsedilmekte ise de bu hüküm İİK m. 38 de sayılan ilam niteliğindeki belgeler açısından da mutlak olarak uygulanmakta olup bu belgeler her icra dairesinde takip konusu yapılabilir¹. Yargıtay da ilam ve ilam niteliğinde belgeler arasında yetki kuralının uygulanması açısından bir farklılık öngörmemiş ve bu kuralın gerek ilamlar gerekse ilam niteliğinde belgeler hakkında mutlak olarak uygulanacağı konusunda içtihatla bulunmuştur². Yargıtay İİK m. 34'ü mutlak olarak uygulamakta³ ve Yargıtay'a göre taşınmazlara ilişkin ilamların icrası da taşınmazların bulunduğu icra dairesi ile sınırlı olmayıp alacaklı herhangi bir icra dairesine başvurabilecektir. Yargıtay ilamlı icra takibindeki yetki kuralını her ne kadar mutlak olarak uygulasa da doktrinde bu uygulamanın doğru olup olmadığı tartışma konusu olmuştur. Bir görüşe göre, taşınmazların tahliye ve teslimi hakkındaki ilamlar açısından İİK m. 34'ün yerinde ve doğru bir hüküm olmadığı ileri

¹ Berkin, *İcra*, s.166.

² "İlam niteliğinde belgeye dayalı olarak, icra takibinin her icra dairesinde yapılabileceğine..." (12. HD. 18.9.2003 T. E. 13890, T: 17898; Uyar, *Şerh*, s. 3148, no: 1a).

³ "Aciz vesikası, ilamlı takip sonunda alınmış ise, buna müstenit takibin ilamların icrası gibi her icra dairesinden istenebilir" (İİD. 6.10.1962 T.E.:9307, K.10013; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 229, no:6). "Takip noterlikçe re'sen tanzimli ilam hükmündeki borç ikrarını natik senede istinat ettiğine göre İİK'nun 34. maddesi uyarınca salahiyetsizlik itirazı bahis konusu olamaz" (İİD 9.5.1958, 2759/2679; Senai Olgaç/Haydar Köymen, *Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk İcra ve İflas Kanunu*, 2.B, İstanbul 1965, s.239, no: 569). "Takip dayanağı, noterce düzenlenen borç senedinin, İİK'nun 38. maddesindeki ilam mahiyetindeki belgelerden olduğu, bunların icra dairesinde ilamların icrası hakkındaki hükümlere göre infaz edileceği, 34. madde gereğince her yerde takip yapılabileceği cihetle, itiraz nedenleri İİK'nun 33. maddesi nazara alınarak etkik edilip, olumlu-olumsuz bir karar verilmek gerekirken takip dayanağı belgenin kayıtsız şartsız borç ikrarından olmadığından bahisle, yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir" (12. HD. 9.7.1986, 7261/8066; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 226). Aynı doğrultuda diğer kararlar: 12. HD. 17.4.1994 T. E. 9397 K: 9858; 12. HD. 23.11.1993 T.E.14402, K:18393; 12.HD. 15.4.2003 T. E. 4918, K:8218; 12. HD. 15.1.2004, T. E. 27335, K:202. Kararlar için bkz. Uyar, *Şerh*, s.3152-3154.

sürülmüştür⁴. Bu konuda ileri sürülen bir diğer görüş ise, ilamların her icra dairesinde yerine getirilmesi hükmü mukayeseli hukukta benzeri görülmeyen garip bir hüküm olduğu ve bu hükmün kanundan çıkarılması ve ilamların yerine getirilmesinde de İİK m. 50'de olduğu gibi HUMK'a atıf yapılmasının uygun olduğu yönündedir⁵. Her ne kadar İİK m. 34'ün yerinde olmadığı veya sınırlama getirmesi gerektiği ileri sürülse de maddedeki açık ifade karşısında yetki konusunda sınırlama getirilmesi yerinde olmayıp Yargıtay'ın da benimsediği gibi bu kuralın gerek ilamlar ve gerekse ilam niteliğinde belgeler açısından mutlak olarak uygulanmasının yerinde olduğu kanısındayız.

Gerek ilamların gerekse ilam niteliğinde belgelerin İİK m. 34'e göre Türkiye'nin her hangi bir yerindeki icra dairesinde ilamlı icra takibine koyulabilmesi kanunun borçlunun bulunduğu yere (ikametgahına) önem vermediğini göstermekte ve bu nedenle de Türkiye'de ikametgahı olmayan mesela ikametgahı Almanya'da olan bir borçlu aleyhine Türkiye'de her icra dairesinde ilamlı icra takibi yapılabilecektir⁶.

Alacaklı ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturan ilam veya ilam niteliğindeki belgeyi her icra dairesinde takibe koyabileceğine göre kendi ikametgahındaki icra dairesinde takibe başlamasına bir engel yoktur. Ancak alacaklı kendi ikametgahındaki icra dairesinde veya herhangi bir icra dairesinde takip başlattıktan sonra ikametgahını değiştirmesi halinde başlamış olan takibin yeni ikametgahına havale edilmesini isteyip istemeyeceği konusu da İİK m. 34, II'de hüküm altına alınmıştır. İİK m. 34, II'ye göre ilamlı icra takibini kendi ikametgahındaki veya herhangi bir icra dairesinde başlattıktan daha sonra alacaklı ikametgahını değiştirirse ilamlı icra takibinin yeni ikametgahındaki icra dairesine havale edilmesini isteyebilir⁷.

⁴ Postacıoğlu, *İcra*, s. 628.

⁵ Baki Kuru, *İcra Ve İflas Kanunu Hakkında Düşünceler*, 1962, s. 12.

⁶ Kuru, *İcra III*, s. 2158.

⁷ "Alacaklı 31.12.1984 tarihinde İstanbul Eminönü'nde oturmakta iken Nizip icra dairesinde ilamlı takip yapmış, daha sonra, ikametgahını Bakırköy'e nakletmesi üzerine takibin yeni ikametgahı icra dairesine havalesini istemiştir. İİK'nun 34. maddelerine göre ilamların icrası her icra dairesinden talep olunabilir. Bidayette ilamı oturduğu yer icra dairesinde takibe koymamış olması ikametgahını değiştirmesi halinde takibin yeni ikametgahı icra dairesine havalesine istemesine engel değildir. Mercice bu yön gözetilerek istemin kabulü gerekirken reddedilmiş olması isabetsizdir" (12.HD. 16.4.1992 T. E. 1991/11159, K: 5032; Uyar, *Şerh*, s. 3154, no: 4.

HUMK m. 22'ye göre taraflar yetkinin kamu düzeninden sayılmadığı konularda aralarında anlaşarak yetkisiz bir mahkemeyi yetkili kılabilirler. Ancak tarafların yetki sözleşmesi ile yetkili mahkemelerin yetkisini kaldırıp kaldıramayacakları (olumsuz yetki sözleşmesi) tartışmalı bir husustur⁸. Bu nedenle de ilamlı icra takiplerinde yetki açısından tarafların her icra dairesinde ilamlı icra takibi yapabileceği göz önüne alındığında tarafların buna aykırı yetki sözleşme yapıp yapamayacakları yani taraflar aralarında ilamlı icra takibinin belirli bir icra dairesinde yapılabileceğini kararlaştırmalarına rağmen belirledikleri yetkili icra dairesi dışında başka bir yerdeki icra dairesinde icra takibini yapabiliş yapamayacakları konusu çözüme kavuşturulmuş değildir. Bu konuda ileri sürülen görüşlerden birine göre, taraflar aralarında anlaşarak İİK m. 34 “ilamların icrası her icra dairesinden talep olunabilir” hükmünün aksine sadece belirledikleri icra dairelerinde ilamlı icra takibi yapılabileceğine ilişkin olumsuz yetki sözleşmesi yapabilirler⁹. Aksini savunanlara göre ise, taraflar kanunun açık hükmü karşısında olumsuz yetki sözleşmesi yapamazlar ve böyle bir sözleşme geçersiz olup taraflar ilamlı takibini dilediği icra dairesinde başlatabilirler¹⁰. Yargıtay ise bir kararında olumsuz yetki sözleşmesinin yapılabileceğini belirtmiştir¹¹. Tarafların, kanunun

⁸Doktrinde olumsuz yetki sözleşmesi yapıp yapılamayacağı doktrinde tartışmalı olup bu konuda bir görüş birliği yoktur. Olumsuz yetki sözleşmesinin yapılamayacağını savunanları göre taraflar yetki sözleşmesi ile genel ve özel yetkili mahkemelerin yetkisini kaldıramaz. Çünkü böyle bir yetki sözleşmesi diğer mahkemelere güvensizlik anlamına geldiği gibi kamu düzenine ve tabii hakim ilkesine de aykırıdır. Görüş için bkz. Kuru, *Usul I*, s. 565. Aynı görüşte Ansay, *Usul*, s. 99; Bilge/Önen, *Usul*, s. 201; Berkin, *Usul*, s.334. Olumsuz yetki sözleşmesinin yapılabileceğini ileri sürenlere göre ise taraflar yetki sözleşmesiyle kanunun onlara tanıdığı yetki sözleşme yapma haklarına dayanarak yetkili mahkemelerin yanında ek olarak yetki sözleşmesi yapabilecekleri gibi bu yetkili mahkemeleri bertaraf edecek yani münhasıran yetki sözleşmesi yapabilirler. Olumsuz yetki sözleşmesi diğer yetkili mahkemelere güvensizlik anlama taşımaz. Eğer taraflar mahkemeler yerine tahkime başvurabiliyorlarsa olumsuz yetki sözleşmesi ile diğer mahkemelerin yetkisini bertaraf edebilirler (Üstündağ, *Usul*, s. 217; Yavuz Alangoya, *Medeni Usul Hukukunda Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi*, İstanbul 1973, s. 72). Bu konuda ileri sürülen bir diğer görüşe göre ise yetki sözleşmesi ile özel yetkili mahkemelerin yetkisi bertaraf edilebilir ancak genel yetkili mahkeme olan davalının ikametgahı mahkemesi bertaraf edilemez (Postacıoğlu, *Usul*, s.162). Yargıtay ise tarafların yetkili mahkemelerin yetkisini bertaraf eden olumsuz yetki sözleşmesinin yapılamayacağını ileri sürmekte ve diğer yetkili mahkemelerin yetkisini bertaraf eden münhasır yetki sözleşmesinin hiç yapılmamış olarak kabul edileceğini belirtmektedir. Bkz. 13. HD. 20.10.1981 T. 6029/6608, YKD 1982/1, s.80; 6.HD. 4.4.1984 T.4025/4245, YKD. 1984/11, s. 1669; 6.HD 9.3.1987 T.846/2644, YKD1987/10, s.1489.

⁹ Üstündağ, *Usul*, s. 424, dp.161.

¹⁰ Kuru, *İcra III*, s. 2158; Uyar, *Şerh*, s. 3150.

¹¹ “Alacak re’sen tanzim edilmiş ilam hükmünde noter senedine müstenittir. Senette Diyarbakır mahkeme ve icrasının selahiyeti kabul edilmiştir. Alacaklı senet ilam hükmündedir her yerde takip yapabilirim diye borçlunun ikamet etmediği Aksaray icrasında takibe geçmiştir. Borçlu selahiyet itirazında bulunmuştur. Mercî hakimi ilam mahiyetindeki senedin infazı her yerden istenebilir diye itirazı red etmiştir. Selahiyet hakkında sözleşmeler takibin dayanağı ilam dahi olsa, taraflar arasında

ilamların icrası her icra dairesinden talep olunabilir” (İİK m. 34) şeklinde açık hükmü karşısında olumsuz yetki sözleşmesi yapamayacakları kanısındayız. Çünkü kanun koyucu tarafların olumsuz yetki sözleşmesi yapabileceklerini kabul etseydi en azından HUMK’daki yetki sözleşmesine ilişkin kurallara atıfta bulunurdu.

§4. İLAMLARIN KESİNLEŞMESİNİN GEREKLİ OLUP OLMADIĞI I. GENEL OLARAK

İlamların icraya konulabilmesi için kesinleşmesinin gerekli olup olmadığını incelemeye geçmeden önce kesinleşme kavramının ne olduğunu belirlemek gerekir. Mahkemelerin nihai kararları için öngörülmüş olan olağan kanun yollarının tüketilmesi ve artık belirli istisnalar dışında (HUMK m. 445-446) hiçbir surette tartışma konusu yapılamaması ilamların kesinleşmesi olarak tanımlanabilir¹². Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 237. maddesinde kesin hüküm kurumu kaziyi-i muhkeme¹³ ifadesi kullanılarak düzenlenmiştir.

Kesin hüküm şekli anlamda kesin hüküm ve maddi anlamda kesin hüküm olmak üzere doktrinde ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur¹⁴. Bir hükmün şekli anlamda kesinliği ile kastedilen artık o hükmeye karşı olağan kanun yollarına (temyiz ve karar düzeltme) başvurulamamasıdır¹⁵. Şekli anlamda kesinlik kanunumuzda ayrı bir kurum olarak düzenlenmemiş; ancak kanunun bazı hükümlerinde (özellikle karar düzeltme ve yargılamanın iadesi bölümlerinde) kesin hüküm sözleriyle şekli anlamda kesinliğin öngörüldüğü açıktır¹⁶. Bazı kararlar vardır ki bu kararlara karşı kanun yolları kapalı olup verildiği anda şekli anlamda kesinleşirler¹⁷. Kanun yollarına başvurunun mümkün olduğu kararlar ise kanun yoluna başvuru süresinin geçmesi ile veya kanun yoluna başvurulmuşsa kanun yoluna başvuru talebinin reddi ile kesinleşir. Maddi anlamda kesin hüküm konusunda düzenleme ise HUMK madde

mer’i bulunur ve bu sebeple Diyarbakır veya borçlunun ikametgahı icrasında takip yapılabilir” (İİD 28. 5. 1964, E. 6490, Tuncay/Demirhan, s. 39, no. 119).

¹² Önen, Usul, s. 426; Tanrıver, s. 145; Kuru/Arslan/Yılmaz, Usul, s. 783; Kuru, Usul V, s. 4979.

¹³ Bazı Yargıtay kararlarında, kesin hüküm için kesin yargı terimi de kullanılmaktadır.

¹⁴ Kuru, Usul V, s. 4980; Kuru-Arslan/Yılmaz, Usul, s.782; Pekcanitez, Usul, s. 389; Alangoya, Usul, s. 81; Pekcanitez, Usul, s. 389.

¹⁵ Kuru-Usul V; s. 4981; Kuru/Arslan/Yılmaz, Usul, s. 784; Tanrıver, s. 146; Pekcanitez, Usul, s.389; Alangoya, Usul, s.81.

¹⁶ Kuru, Usul V, s. 4981; Kuru/Arslan/Yılmaz, Usul, s. 785; Tanrıver, s. 146; Pekcanitez, Usul, s. 389; Alangoya, Usul, s.81; Burhan Gürdoğan, Medeni Usul Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı, Ankara1960, s.14.

¹⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Gürdoğan, Kesin Hüküm; Kuru, Usul V, s.4981-4982.

237' de mevcut olup bu hükümde “kaziye-i muhkeme, ancak mevzuunu teşkil eden husus hakkında muteberdir” denilmektedir. Kaziye-i muhkeme mevcuttur denilebilmek için iki tarafın ve müddeabihin ve istinat olunan sebebin müttehit olması lazımdır” denilerek maddi anlamda kesin hükmün tanımı yapılmamış sadece şartları sayılmakla yetinilmiştir. Maddi anlamda kesinlik, mahkemelerin yargısal kararlarına tanınan kanuni gerçeklik vasfı olarak tanımlanabilir¹⁸. Mahkemenin yargısal kararlarına tanınan bu kanuni gerçeklik vasfından dolayı aynı taraflar arasında, aynı dava konusu hakkında ve aynı dava sebebine dayanarak yeni bir dava açılmaz, aksi halde bu dava dinlenmez. Bir karar hakkında maddi anlamda kesinlikten bahsedilebilmesi için o kararın şekli anlamda kesinleşmiş olması gerekir. Diğer bir ifadeyle maddi anlamda kesinliğin ön şartı şekli anlamda kesinlik olup bu şarta ek olarak maddi anlamda kesinliğin varlığı için davanın taraflarının konusunun ve sebebinin aynı olması gerekir. Bu açıklamalar ışığında denilebilir ki maddi anlamda kesin hüküm, bir dava sonucu verilen hükmün olağan kanun yollarına başvurularak değiştirilememesi yani şekli anlamda kesinleşmesi ve daha sonra aynı konuda, aynı taraflar arasında ve aynı dava sebebine dayanılarak yeni bir dava açılmaması demektir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 443. maddesinde sözü edilen ve inceleme konumuz açısından önem taşıyan kesinleşme kavramı ile kastedilen şekli anlamda kesinliktir¹⁹. Bu nedenle de bir hükmün icraya konulması için kesinleşmesinin gerekip gerekmediği incelenirken kesinleşme kavramı ile kastedilen hükmün şekli anlamda kesinleşmesidir.

Bir ilamın icraya konulabilmesi için kural olarak kesinleşmiş olması şart değildir. HUMK m. 443'e göre bir hükme karşı temyiz yoluna başvurulması o hükmün icrasını durdurmaz. Bu maddeden de anlaşılacağı üzere bir hüküm kural olarak kesinleşmeden icraya konulabilir. HUMK m. 443'de temyiz ilamın icrasını durdurmayaacağı kural olarak düzenlenmiş ancak aynı maddede ve kanunun münferit maddelerinde bu kuralın istisnalarına yer verilmiştir. Bu nedenle de kural olarak

¹⁸ Gürdoğan, **Kesin Hüküm**, s. 29; Kuru-Usul V, s.4986 ; Kuru/Arslan/Yılmaz, **Usul**, s. 787; Tanrıver, s. 150.

¹⁹ Gürdoğan, **Kesin Hüküm**, s. 14, dp.31; Tanrıver, s. 146, dp. 7.

ilamlar kesinleşmeden icraya konulabilse de istisnai olarak bazı ilamlar kesinleşmeden daha doğrusu şekli anlamda kesinleşmeden icra edilemezler.

II. KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULABİLEN İLAMLAR

A. Genel Olarak

Kural olarak bir mahkeme hükmüne (ilamına) karşı temyiz yoluna başvurulmuş olması (HUMK m. 427), o hükmün (ilamın) icrasını durdurmaz. Diğer bir ifadeyle elinde bir mahkeme ilamı olan alacaklı bu ilamı henüz kesinleşmemiş olmasına rağmen ilamlı icra takibine koyabilir ve bu hükmün temyiz edilmiş olması hükmün icraya konulmasına engel teşkil etmez (HUMK m. 443, I, c.1). HUMK ve diğer kanunlarda belirtilen istisnalar dışında hükmün icraya konulmasında kesinleşmiş olması şartı aranmaz. İstisnalar dışında henüz kesinleşmemiş olmasına rağmen bir ilamı icra takibine koymak isteyen alacaklının takip talebini alan icra memuru ilamın kesinleşmiş olup olmadığını incelemeksizin işleme koyar.

İcra edilebilmesi için kesinleşme şartı aranmayan ilamlar gerek temyiz süresi içinde henüz temyiz edilmeden gerekse temyiz incelemesi sırasında ilamlı icra takibine konulabilir. Hükmün temyiz edilmesi ilamın icraya konulmasını engellemeyeceği gibi başlamış olan icra takibini de durduramaz. Ancak hemen belirtmek gerekir ki hüküm Yargıtay'ca bozulduktan sonra artık ilam için ilamlı icra takibine başvurulamaz²⁰.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve diğer kanunlarda kesinleşmeksizin icraya konulamayacağı belirtilen ilamlar dışında kalan ilamların özellikle de konusu para (İİK m. 32) veya menkul bir mal (İİK. m. 24) olan ilamların icraya konulabilmesi için hükmün kesinleşmiş olması şart değildir²¹. Ayrıca HUMK m.

²⁰ "İİK'nun 40. maddesine göre bir ilamın nakzı, icra muamelelerini olduğu gibi durdurur. 40. madde hükmünün uygulanabilmesi için takip dayanağı ilamın icra takibinden sonra bozulmuş olması gerekir. Henüz icra takibi yapılmadan ilam Yargıtay'ca bozulmuş olduğu takdirde, takip konusu yapılamaz" (12. HD 13.11.1989, 4628/13798, Talih Uyar, *İcra Hukukunda İlamlı Takipler*, 1.B.,Manisa 1983, s. 277, no. 8).

²¹ "Takip konusu ilamın tazminata ilişkin olup usulün 443. maddesi gereğince kesinleşmeden takip konusu edilmesinde bir isabetsizlik bulunmamasına" (12. HD. 24.10.1978,8418/8511, YKD 1979/10 s. 1460-1461). "Takip dayanağı ilam manevi tazminatın tahsiline ilişkin bulunduğundan HUMK' nun 443 maddesi hükümlerdi dışında kalması sebebiyle kesinleşmeden icrası istenebilir" (12. HD. 20,3,1979, 1903/2392, Yasa 1979/4 s. 573 no. 219) "Gayrimenkule ve buna müteallik aynı haklara, aile ve şahsın hukukuna müteallik hükümler müstesna olmak üzere mahkeme kararları kesinleşmeden

443, IV maddesinde gayrimenkullerin aynına ilişkin dava sonucu verilen ilamlar dışında gayrimenkul üzerindeki şahsi haklara ilişkin ilamlar da kesinleşmeden icraya konulabilir. Çünkü kanunda sadece taşınmazın aynına ilişkin ilamların icra edilmesi için kesinleşmesi şartı aranmış olduğuna göre kişisel haklara ilişkin ilamların icraya konulması için kesinleşmesi şart değildir²².

B. İlamın Temyiz Edilmesinin İcra Takibine Etkisi

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 443 maddesine göre ilamın temyiz edilmesi icrayı durdurmaz. İlamlar istisnaları dışında kesinleşmeden icra edilebilir. Bir hükmün temyiz edilmiş olması ilamın icraya konulmasını engelleyemeyeceği gibi başlamış olan ilamlı icra takibini de kendiliğinden durdurmaz. İcra edilen hükmün temyiz edilmiş olması halinde temyiz kendiliğinden icra takibini durdurmayacağı için borçlunun Yargıtay'dan icranın geri bırakılması kararı alması gerekir. Temyiz edilmiş olan bir hükmün icrası ancak Yargıtay'dan alınacak geri bırakılma kararı ile Yargıtay'ın kararını vermesine kadar durdurulabilir. Bu nedenle de hükmü temyiz etmiş olan borçlunun kesinleşmeden icraya konulmuş ilamın icrasını durdurabilmesi için teminat karşılığında Yargıtay'dan icranın geri bırakılması kararı alması gerekir (HUMK m. 443, İİK m. 36). Yargıtay onama kararı verirse durdurma kararı kalkar ve takip devam eder. Eğer bozma kararı verirse takip durmaya devam eder²³.

infaz edilebilir. Temyiz yoluna başvurulması icrayı durdurmaz, (HUMK m. 443). Bu hüküm göz önünde tutulmaksızın şikayet kabul olunarak takibin durdurulması usule aykırıdır" (İİD 22.3,1968, 2819/2824, ABD 1968/3 s. 582).

²² Yargıtay kararları da bu yöndedir. "Takibe dayanak ilamda, davalının fuzuli şamil olduğundan bahisle müdahalesinin önlenmesi ve ecrimisile hükmedilmesi istenmiştir. Borçlu davalı bu yeri davacıya sattığını kabul etmekle beraber, protokol gereği bedelsiz olarak oturabileceğini ve bu itibarla ecrimisil gerekmediğini savunmuştur. Olayda, HUMK'nun 443. maddesinde yazılı biçimde gayrimenkulün aynı ile ilgili bir anlaşmazlık bahis konusu olmadığına göre, anılan madde kapsamı dışında kalan bu ilamın kesinleşmesine gerek kalmadan infazının istenmesinde yazıya aykırı düşen bir husus yoktur" (12. HD. 29.11.1988, 2150/14571, Uyar, **İlamlı Takipler**, s.40, no. 19). " Takip dayanağını teşkil eden ilam muhtevasına göre taraflar arasında gayrimenkulün aynına ilişkin bir ihtilaf mevcut değildir. Davalı kiracılık sıfatına dayanmıştır. Bu durumda aleyhine açılan dava lehine sonuçlanmakla, muhakeme masrafı ve avukatlık ücretini icra yoluyla isteyen davalı alacaklının kesinleşmeye ihtiyaç bulunmadan takip açmasında bir isabetsizlik ve HUMK'nun 443. maddesine aykırılık bulunmadığı halde merciin aksine düşüncelerle takibin iptaline karar vermesi isabetsizdir" (12.HD.10,11,1986, 12883/11881, Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 51, no.31). "İlamın gayrimenkul aynı ile ilgili olmadığı, diğer bir deyimle mülkiyet ihtilafı bulunmadığı, kesinleşmeden infazının mümkün bulunduğu düşünülmeden HUMK'nun 443. maddesi nazara alınmadan şikayetin kabulü isabetsiz.." (12.HD15.9.1987 T.e. 1986/11689, K: 8834, Uyar, **İlamlı Takipler**, s.49, no. 28).

²³ Bkz. aş. s. 56 vd.

C. İcranın Geri Bırakılması

1. İcranın Geri Bırakılması Kararı Alınmasında Usul

Kural olarak hükmün temyiz edilmiş olması ilamın icrasını durdurmaz. Bu nedenle hükmü temyiz etmiş olan borçlunun Yargıtay'dan icranın geri bırakılması kararı alması gerekmektedir. Ancak borçlunun icra takibini durdurmak için icranın geri bırakılması kararı alması ve bunu icra dairesine vererek takibi durdurması belirli bir zaman zarfında olur ve bu zaman zarfında da icra takibi devam eder. Bu nedenle de borçlunun icranın geri bırakılması kararı alınmasına kadar olan zaman sürecinde icra takibinin durdurulmasını sağlamak için icra dairesine başvurarak kendisine, Yargıtay'dan ircaının geri bırakılması kararı getirinceye kadar uygun bir süre verilmesini talep etmesi gerekir. İcra dairesinin borçluya uygun bir süre vermesi için borçlunun öncelikle hükmü temyiz ettiğini mahkemeden alacağı ve icra dairesine vereceği bir belge ile ispat etmesi gerekir.

Uygun bir süre verilmesinin icra dairesinden ne zaman talep edileceği konusunda bu talebin icra emrinde yazılı olan yedi günlük süre içinde yapılabileceği görüşü²⁴ ileri sürülmekle beraber Yargıtay aksi görüştedir. Yargıtay'a göre icra dairesinden süre talep edilmesi belirli bir süre ile sınırlı olmayıp borçlu icra dairesinden her zaman süre verilmesini talep edebilir²⁵.

İcra dairesinin uygun süre verebilmesi borçlunun teminat göstermesine bağlı olup HUMK 443, 1 ve İİK'nun 36. maddesinin birinci fıkrasında nelerin teminat olarak gösterilebileceği düzenlenmiştir. Bu hükümler çerçevesinde borçlu aşağıdaki teminatlardan birini gösterebilir:

²⁴ Kuru, *İcra III*, s. 2192;

²⁵ Aynı görüşte Uyar, *Şerh*, s. 3283. "İcraya konulan ilam hükmünü temyiz etmiş olan borçlu icranın tehiri hususunda Yargıtay'dan karar istihsal ve ibrazı için vaki olan mehil talebi kanunen muayyen müddeti tabi bulunmadığına göre mahkumunbihi temine tabi sonradan icra dairesince mevcut parasına haciz konduğu surette İİK'nun 36. maddesi dairesinde kendisine münasip bir mehil verilmesi lazımdır (İİD 30.3.1950, 1551/1748, Olguç-Köymen, s. 247-248). "Borçlu infaza konulan ilamı temyiz ettiğine dair mahkemeden aldığı belgeyi ibraz ederek 19.4.1979 tarihinde tehiri icra kararı verilmek için mehil istemiş, hakimlikçe aynı tarihte icra memurluğunca verilmiş şerh ile icra memurluğuna gönderilmiştir. Merci, süresinde olmadığından bahisle isteği reddetmiştir. İİK'nun 36. maddesinde yazılı talep için bir süre gösterilmediği, borçlunun hükmolunan parayı karşılayacak değerde malı mahcuz bulunduğu gözetilmeden şikayetin süre yönünden reddine karar verilmesi isabetsizdir" (12. HD. 15.11.1979, 9141/8742, Uyar, *İlamlı Takipler* 1983, s. 257, no. 16; Uyar, *Şerh*, s.3317, no. 37).

- Hükmolunan paranın veya eşyanın resmi bir mercie (mesela icra dairesine veya mahkeme veznesine) depo edilmesi
- Borçlunun, hükmolunan para veya eşya kıymetinde, icra mahkemesince kabul edilecek menkul rehni, hisse senedi veya tahvil, gayrimenkul rehni veya muteber bir banka kefaleti (teminat mektubu) göstermesi,
- Borçlunun hükmolunan para veya eşyayı karşılayacak malının haczedilmiş olması²⁶.

Gösterilmesi gereken teminatın hükmolunan paranın veya eşyanın tamamını karşılayacak miktarda olması yeterli olup ayrıca ilamdaki yargılama giderlerini ve icra takip giderleri için teminat gösterilmesine gerek yoktur²⁷. Kiralanan gayrimenkullerin tahliyesi hakkındaki ilamların icrasında gösterilmesi gereken teminat ise üç aylık kira tutarıdır²⁸.

Borçlunun devlet olması veya borçlunun adli yardımdan faydalanan bir kimse olması durumunda icra dairesince borçluya süre verilebilmesi ve Yargıtay'dan

²⁶ İİK m. 36'da, İİK 33, II'den farklı olarak borçlunun talebi ile icranın geri bırakılması kararı alabilmek için mallarının haczini teminat olarak gösterip gösteremeyeceği hususu düzenlenmemiştir. Ancak borçlunun icra mahkemesine başvurup karar almak suretiyle taşınır ve taşınmaz mallarına haciz koydurarak bu haczedilen malların teminat yerine geçebileceği ileri sürülmüştür (Kuru, İcra III, s.2194; Uyar, Şerh, s. 3283. Yargıtay da verdiği kararlarda borçlunun talebi ile mallarının haczini teminat yerine geçeceğini belirtmiştir: "Takip müstenidi ilamı temyiz eden borçlunun tehiri icra kararı almak için evini haczettirmesi teminat göstermedir" (İİD. 12.12.1961 T. E.11366, K: 11924; Uyar, Şerh, s. 3322, no. 46). "Hüküm altına alınan borç ve masraflar (icra yazısında 18.967.000 TL.) karşılığı olarak borçlu M'nin ½ hissesine sahip olduğu parseldeki gayrimenkulün kıymet takdiri yapılarak ½ hissesinin icra memurluğunun 6.10.1988 gün ve 1988/783 esas sayılı yazısı ve 15.9.1986 günlü bilirkişi kıymet takdir raporundan anlaşılmalı olmakla HUMK'nun 443. maddesi gereğince mezkur ilam hükmünün Yargıtay'ca incelenmesi sonucunda kadar icranın geri bırakılmasına, 492 sayılı harçlar kanununa 3239 sayılı kanunla eklenen mükerrer 138. maddesi ve buna istinaden çıkarılan 30.12.1987 tarih 987/12462 sayılı bakanlar kurulu kararnamesine ek (1) sayılı tarifenin 11/2-C maddesine göre 3750 lira maktu karar harcının icranın geri bırakılmasını isteyen alınmasına, 7.10.1988 tarihinde oy birliği ile karar verildi" (15.HD. 7.10.1988, E. 988/3539; Şimşek, s. 126).

²⁷ Kuru, İcra III, s. 2194. "İİK'nun 36. maddesinde açıklandığı gibi ilamı temyiz eden borçlu hükmolunan paranın tekabül ettiği miktar kadar teminat göstermeye mecburdur. Maddede ayrıca takip vekalet ücretinin ve alacaklıya ait olan tahsil harcının depo edileceğine dair bir kayıt bulunmadığı halde memurlukça depo edilmesine karar verilmesi isabetsizdir" (12. HD. 16.10.1978, 8210/8204, YKD 1979/3 s. 381-382). Aynı şekilde 12. HD 24.5.1978, 3819/4759; 28.4.1978, 3805/3897 (Uyar, İlamlı Takipler 1983, s. 247). "İİK'nun 36. maddesi, ilamı temyiz eden borçlunun hükmolunan para kıymetinde teminat göstereceği şeklinde olup, icra takip masrafından söz edilmemiştir. Esasen icra takip masrafları sonradan memurlukça hesap edilerek ilamdaki miktara ilave olunur. Takibin başlangıcında icra masraflarının toplamının ne olacağını tespiti mümkün değildir. Borçlu, ilamda hükmolunan miktarı yatıracığını beyan ettiğine göre, 36. maddenin uygulanması gerekirken, icra başvurma harcı ile icra masraflarının da depo edilmesinin gerektiğinden bahisle alacaklı (borçlu olacak) talebinin isabetsiz ..." (12. HD 3.5.1982, 3670/3837; Yasa 1982/9 s. 1234, no. 392).

²⁸ Bkz. 4.12.1957 gün ve 10/25 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı (RG 30.1.1958 sayı 9821).

icranın geri bırakılması kararı alınabilmesi için borçlunun teminat gösterme zorunluluğu yoktur (İİK m. 36, II; HUMK m. 443, II).

İcra memuru, hükmü temyiz etmiş olan borçluya, yukarıdaki teminatlardan birini göstermesi halinde Yargıtay'dan icranın geri bırakılması kararı getirebilmesi için, uygun bir süre verir ve bu süre içinde ilamın icrası durur (İİK m. 36, I). İcra müdürünce verilen süre içinde Yargıtay icranın geri bırakılmasına ilişkin henüz bir karar vermemişse bu durumda borçlunun talebi ile icra müdürü borçluya yeniden süre verebilir²⁹. Çünkü İİK md. 36 son cümlede icra memurunun zaruret halinde bu süreyi uzatabileceği düzenlenmiştir.

Hükmü temyiz eden borçlu ilamın icrasını durdurabilmek için öncelikle icra müdürüne başvurarak süre alması ve sonra bu süre içinde Yargıtay'dan icranın geri bırakılması kararı alması gerekmektedir (İİK m. 36). Bu nedenle de borçlu icra dairesine başvurmadan doğrudan doğruya Yargıtay'a başvurarak teminat yatırmak suretiyle icranın geri bırakılması kararı verilmesini isteyemez. Çünkü İİK m. 36, 1'de hangi koşullarda icranın geri bırakılması kararı alınabileceği açık bir şekilde düzenlenmiş olup ancak bu koşullar çerçevesinde borçlu Yargıtay'dan icranın geri bırakılması kararı alabilir³⁰.

Yasada öngörülen hüküm nedeniyle bazı ilamların temyizi halinde borçluya icranın geri bırakılması kararı getirmesi için icra dairesince süre verilmez. Buna örnek olarak olumsuz tespit davaları gösterilebilir. Olumsuz tespit davasının (İİK m. 72) reddedilmesi halinde borçlu bu kararı temyiz ettiğini belirterek kararın derhal uygulanmasını önlemek için kendisine icranın geri bırakılması kararı getirmek için süre verilmesini isteyemez. Böyle bir durumda icra müdürü borçluya süre veremez. Çünkü İİK m. 72, IV'de açıkça olumsuz tespit davasının reddine karar verilmesi

²⁹ "...yapılan işlemler süresinde ve yerinde görülerek İİK'nun 36. maddesine göre mehil verilmesine göre, Yargıtay'ca icranın geri bırakılmasına veya bu talebin reddine dair kararın, mehil süresi içerisinde verilmemiş olmasında borçlunun bir kusuru bulunmadığından, yeniden mehil verilmesi gerekirken, memurlukça (ek) mehil isteminin reddi yerinde olmadığından, şikayetin bu kısmının kabulü ile memurluk kararının kaldırılmasına karar vermek gerekirken, şikayetin reddolunması isabetsizdir" (12. HD. 20.10.1981 t. 6089/7679, Uyar, Şerh, s.3314. no. 32; Uyar, İlamlı Takipler 1983, s. 252-253, no.11).

³⁰ Uyar, Şerh, s. 3283-3284. Uygulamada borçlunun HUMK m. 443, 1 çerçevesinde teminat yatırılması koşuluyla direk Yargıtay'a başvurarak icranın geri bırakılması kararının istenebileceği ileri sürülmüştür. Bu konuda açıklama için bkz. Uyar, Şerh, s.3283.

halinde borçlunun daha önce talebi üzerine verilmiş olan ihtiyati tedbir kararının kendiliğinden kalkacağı öngörüldüğünden dolayı olumsuz tespit davasının reddine ilişkin kararların temyizi halinde, İİK m. 36 uygulanmaz³¹.

2. Yargıtay'ın İcranın Geri Bırakılması Kararı Vermesi

Teminat karşılığında icra dairesinden süre alan borçlu temyiz etmiş olduğu hükmü esaslanıncı inceleyecek olan Yargıtay ilgili hukuk dairesine başvurarak, esas hakkındaki temyiz incelemesi sonuçlanıp karar verilinceye kadar icranın geri bırakılmasına karar verilmesini ister. Borçlunun bu talebi üzerine Yargıtay'ın ilgili dairesi esas hakkında incelemeye başlamadan önce öncelikle dosya üzerinden inceleme yaparak, borçlunun icranın geri bırakılması talebi hakkında karar verir (HUMK m. 443, D) ve sonra esaslanıncı incelemeye geçer. Kendisine icranın geri bırakılması talebi ile başvuran borçlunun talebi üzerine Yargıtay yaptığı inceleme sonucunda icranın geri bırakılması kararı vermede takdir yetkisine sahip olup borçlunun teminat yatırmış olması Yargıtay'ın icranın geri bırakılması kararı vermesi zorunluluğunu doğurmaz³². Bu nedenle de bazı durumlarda mesela temyiz süresi geçtikten sonra hükmün temyiz edilmiş olması veya hükmün temyizi kabil bir karar olmaması veyahut da temyiz talebinin ilk bakışta haksız olması hallerinde Yargıtay'ın borçlunun icranın geri bırakılması talebinin reddine karar vermesi gerekir.

³¹ "14.12.1984 tarihinde icra dosyasına yatırılan 88.000 liranın kesinleşen takip uyarınca alacaklıya ödenmesi gerekir. Borçlunun açtığı menfi tespit davası sırasında verilmiş tedbir kararının devamına dair bir hüküm bulunmadığı gibi bu davanın reddedildiği ve bu sebeple HUMK'nun 112. maddesi uyarınca ihtiyati tedbirin kendiliğinden hükümsüz hale geldiği gözetilmelidir. İcra memurunun 36. maddeye göre işlem yapılması zımında, 6.5.1985 tarihli kararla, önceden alacağa mahsuben yatırılmış parayı teminat karşılığı olarak muhafaza etmesi ve buna dayanarak borçluya mehil vesikası vermesi işlemi isabetsizdir. Şikayete konu 6.5.1985 tarihli kararın bozulmasına karar verilmesi yerine şikayetin reddedilmesi yersizdir. Kaldı ki olayda İİK'nun 36. maddesinin uygulanamayacağı, icranın tehiri istenemeyeceği ve infazının tehiri gereken bir ilam hükmü bulunmasının nazara alınmayışı da kabul biçimi bakımından usul ve kanuna uygun değildir" (12. HD. 20.2.1986 T.E. 1985/8365, K: 1989; Uyar, Şerh, s.3308, no. 22).

³² "Zira bazı hallerde (bilhassa temyizcinin tamamen haksız olduğunun ilk anda anlaşıldığı hallerde) icranın geri bırakılması talebinin reddedilmesi mümkündür. Buna ise, ancak mahalli mahkemenin üstünde olan bir mahkeme, yani Yargıtay karar verebilir. Bu sebeple, 36. maddenin yürürlükteki kanunda olduğu gibi bırakılması uygun görülmüştür" (538 sayılı Kanuna İlişkin Millet Meclisi Adalet Komisyonu Gereğesi; Kuru, İcra III, s. 2198, dp. 49).

Hükmü temyiz etmiş olan borçlunun icranın geri bırakılması talebi üzerine Yargıtay icranın geri bırakılmasına karar verir³³ ve bu kararla borçlu aleyhinde başlamış olan ilamlı icra takibi Yargıtay'ın esas hakkında karar vermesine kadar durur. Yani borçlunun Yargıtay'dan aldığı icranın geri bırakılmasına ilişkin kararı icra dairesine vermesi üzerine icra memuru Yargıtay'ın temyiz incelemesi sonuçlanıncaya kadar ilamın icrasını erteler. Yargıtay icranın geri bırakılmasına ilişkin kararını ilgililerin (borçlunun) masrafını yatırması halinde icra dairesine telgrafla bildirir (İİK m. 36, III)³⁴.

3. Hükmün Onanmasının veya Bozulmasının İcra Takibine Etkisi

a. Hükmün Onanması

Yargıtay yaptığı esasa ilişkin inceleme sonucu hükmün onanmasına karar vermişse bu durumda daha önce vermiş olduğu icranın geri bırakılması kararı herhangi bir işleme gerek olmaksızın kendiliğinden kalkar. Bu onama kararına karşı borçlunun karar düzeltme yoluna başvurması hükmün icrasını durdurmayacağı için temyiz incelemesi sonucu verilen onama kararı sonucu hükmün icrasına devam edilir (HUMK 442, III son cümle). Temyiz aşamasında verilen icranın geri bırakılması kararı sadece temyiz aşaması için geçerli olup karar düzeltme safhasında geçerliğini korumaz. Bu nedenle de karar düzeltme talebini inceleyen Yargıtay'ın ilgili hukuk dairesi teminat karşılığında olsa dahi icranın geri bırakılmasına karar veremez³⁵. Fakat Yargıtay borçlunun karar düzeltme talebini yerinde bulursa bu durumda icra takibi olduğu yerde durur (İİK m. 40, I).

Yargıtay'ın hükmü onaması durumunda hükmün konusu para alacağı ise alacaklının talebi üzerine ayrıca başka bir işleme gerek olmaksızın³⁶ icra müdürü,

³³ İlamlı icra takip konusu ilam nafakaya ilişkin bir ilam ise bu durumda icra memuru borçluya İİK m. 36/7'e göre süre veremeyeceği gibi Yargıtay da bu ilamın icrasının geri bırakılmasına karar veremez (HUMK 443/III; İİK m. 36/IV). Bu nedenle de borçlu teminat göstermek suretiyle nafakaya ilişkin ilamların icrasının ertelenmesini sağlayamaz.

³⁴“Tehiri icra kararının icra dosyasına geç ulaşması ve ibraz edilmesi, bu kararın hükümden düşmesini gerektirmez” (12.HD 12.2.1985, 11620/1138, Kuru, *İcra III*, s. 2199, dp. 51).

³⁵ Kuru, *İcra III*, s. 2199, dp. 53; Necip Bilge, *Medeni Yargılama Hukukunda Karar Düzeltme*, Ankara 1973, s. 172; Baki Kuru/Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz, *İcra ve İflas Hukuku*, Ankara 2004, s. 436; Ömer Berki, “Karar Düzeltme Müessesesi”, R. Sekin'e Armağan, 1974, s.182; Burhan Gürdoğan, “Tashihi Karar Müessesesi”, Ord. Prof. Dr. Esat Arsebtük'ün Anısına Armağan, Ankara 1956, s. 304; Postacıoğlu, *İcra*, s. 642; Uyar, *Şerh*, s. 3291.

³⁶Yani icra memurunca borçluya yeni bir icra emri gönderilmesine gerek olmaksızın (bkz. İİD 31.12.1951, 6580/6523, İBD 1952/1 s. 50-51; İİD 18.3.1958, 1335/1664; AD. 1959/1 s.93).

borçlunun icranın geri bırakılması kararı almak için gösterdiği teminat para ise bu parayı alacaklıya öder. Bu durumda alacaklının ayrıca takipte bulunmasına gerek yoktur³⁷. İcra müdürü, teminatın para olması halinde bu para ile alacaklının alacağını, faizini³⁸ ve takip giderlerini (ayrıca tam vekalet ücretini) alacaklıya öder (İİK m. 36, VI).

Borçlunun icranın geri bırakılması kararı almak için gösterdiği teminatın paradan başka bir mal veya hak olması durumunda ise icra müdürü teminat teşkil eden mal veya hakkın çeşidine göre bu mal veya hakkı paraya çevirir³⁹ ve elde edilen bedel ile alacaklının alacağını, faizini ve takip giderlerini (ayrıca vekalet ücretini) öder⁴⁰. Paraya çevirme sonucu elde edilen paradan alacaklının alacakları karşılandıktan sonra geriye bir şey artarsa bu miktar borçluya verilir.

Borçlunun icranın geri bırakılması için gösterdiği teminatın gerek para olması gerekse paradan başka bir mal veya hak olması halinde ilam alacaklısının teminat üzerinde rüçhan hakkı vardır(İİK m. 36, VI son cümle).

³⁷ "...İİK'nun 36. maddesine göre, icranın geri bırakılması için verilen sürede, tehiri icra kararının getirilmemesi veya kararın onanması halinde teminat icra memuru tarafından paraya çevrilerek alacaklıya ödenir. Anılan hükümde icra memurunun başkaca muameleye hacet kalmaksızın teminatın paraya çevireceği öngörüldüğünden alacaklının teminatın paraya çevrilmesi için takipte bulunması gerekmemektedir" (19. HD. 27.2.1997 T.E. 1996/6839, K: 1868, Uyar, Şerh, s. 3298-3299).

³⁸"Ticaret mahkemesinin 17.3.1989 tarihli kararının ibrazı üzerine 7.6.1989 tarihine kadar gerçekleşen faiz, ana borç vs. alacak tutarı 2.887.680 lira 28.8.1989 tarihinde yatırılıp tehiri icra kararı getirilmek üzere kendisine mehil verilmiş bu nedenle yatırılan para alacaklı tarafından tahsil olunamamıştır. Ticaret mahkemesi kararının onanması üzerine 20.2.1991 ödeme tarihinde yatırılan para alacaklı vekiline ödenmiş, alacaklı vekilinin istemi üzerine bakiye borç için borçluya muhtıra çıkartılmıştır. 7.6.1989 tarihinden 20.2.1991 ödeme tarihine kadar ana borç için mahkemece kabul edilen %45 oranı üzerinden faiz tutarı hesaplanıp sonucuna göre karar vermek gerekirken, muhttranın iptaline karar verilmiş olması isabetsizdir" (12. HD. 22.9.1992 T.E. 10077, K: 10670, Uyar, Şerh, s. 3302). "İcra'nın tehiri hakkında, teminat yatırılarak takibin durdurulmasının, borç iptal edilinceye kadar faiz yürütülmesine engel olamayacağı, takip taleplerinde geçmiş günler faizinin de istenmiş olduğu düşünülmeyen yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir" (12. HD. 13.9.1982, 6018/6347, Uyar, Şerh, s. 3303, no. 12/III). Aynı şekilde: 12. HD. 23.3.1992 T.E. 1991/9438, K: 3520 (Uyar, Şerh, s. 3303, no. 12/II); 12. HD. 11.12.1987, 521/12905 (Uyar, İlamlı Takipler, s. 498, no. 3).

³⁹ Teminat konusu mal ve haklar takip kesinleşmiş gibi, paraya çevirme işleminin gerektirdiği işlemlere uyularak paraya çevrilir. Bu durumda borçluya icra veya ödeme emri gönderilmesine gerek yoktur (Postacıoğlu, İcra, s. 638; Uyar, Şerh, s. 3292). Aynı şekilde İİD. 18.3.1958, 1335/1664 (AD. 1959/1 s. 93).

⁴⁰ " Hadisede takip edilen borçlu neticede haksız çıktığı halde borcunu icra veznesine yatırarak mezkur 36. madde mucibince daha evvel icranın tehiri zımında teminat olarak depo etmiş olduğu tahvilleri geri almamış olmasına göre bu tahvillerin alacaklının talebi veçhile paraya çevrilerek tarafından mahkumunbîh alacağını tahsili cihetine gidilmesi, sözü geçen maddenin müphemî bulunduğu maksada tamamen uygun düşer" (İİD. 4.12.1948, 4678/4501; YK. 1949 s. 42-43).

İcraya konulan hükmün konusu menkul teslimine ilişkin bir ilam ise bu ilamın icrasının geri bırakılması için borçlunun menkul malı depo etmesi gerektiği için Yargıtay'ın hükmü onaması durumunda icra müdürü depo edilen ilam konusu menkul malı alacaklıya teslim eder (İİK m. 36, VI kıyasen).

b. Hükmün Bozulması

Temyiz edilen hükmün Yargıtay'ca bozulması durumunda ilamlı icra takibi durmakta devam eder (İİK m. 40, I). Bu durumda hükmü vermiş olan mahkeme borçlunun talebi üzerine bozmanın niteliğine göre⁴¹ icranın geri bırakılması için gösterilen teminatın borçluya geri verilip verilmeyeceği hakkında karar verir. Mahkemenin teminata ilişkin bu kararı kesindir (İİK. 36, V). Hükmün Yargıtay'ca bozulması halinde teminatın borçluya verilip verilmeyeceğine karar verme yetkisi İİK m. 40'dan farklı olarak hükmü veren mahkemeye ait olup bu hususta icra mahkemesi karar vermeye yetkili değildir⁴².

Alacaklının Yargıtay'ın bozma kararı üzerine karar düzeltme yoluna başvurması durumunda hükmü veren mahkemece, borçlunun başvurusu üzerine teminatın borçluya verilmesine karar vermek için karar düzeltmenin sonucunu bekleyip beklemeyeceği konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre⁴³ mahkeme bozma kararına karşı alacaklı tarafından karar düzeltme yoluna başvurulmuş olsa bile mahkeme borçlunun talebi üzerine teminatın borçluya geri verilmesine karar düzeltmenin sonucunu beklemeksizin karar vermekle yükümlüdür. Gerekçe olarak da teminatın temyiz safhası için gösterilmiş olduğu bu nedenle karar

⁴¹ Yani bozma kararına uyulması halinde davanın reddine karar verilmesi hali ifade edilmektedir.

⁴² "Takip konusu yapılan ilamın Yargıtay'ca bozulması üzerine İİK 36. maddesine göre yatırılmış olan teminatın iadesinin gerip gerekmeyeceğine, bozma kararının mahiyetine göre mahkemesince karar verilmesinin gerekmesine..." (12. HD. 9.7.1980 T.E.: 4512, K: 6034, Uyar, Şerh, s. 3314, no. 34). " İİK. 36. maddesine göre ırcanın geri bırakılması için kararı temyiz eden borçlunun yatırmış olduğu teminatın geri verilip verilmeyeceğine hüküm bozulduğu takdirde yine kendisinin başvurusu üzerine bozmanın niteliği gözetilerek mahkemece kesin olarak karar verilir" (4. HD. 28.1.1980 T.E. 12183, K: 876, Bursa BD. 1980/10, s. 25 vd.). "Borçlu ise takip konusu yapılan kararı temyiz ettiklerini İİK'.num 36. maddesine gör teminat yatırıp icranın geri bırakılması talebinde bulduklarını ve ilgili mahkemece teminatın iadesine karar verildiğini dermeyeranla talebin reddini istemiştir. Tetkik mercii paranın ihtirazi kayıt konulmaksızın yatırılmış olması nedeniyle iadesinin gerekmediği gerekçesine dayanarak şikayeti kabul etmiş karar borçlu tarafından temyiz edilmiştir. İİK'nun. 36. maddesine dayanılarak teminat gösterilip icranın geri bırakılmasına karar verildikten sonra takibe dayanak yapılan ilamın Yargıtay'ca bozulması üzerine İİK 40. maddesinin uygulanması mümkün olmayıp teminatın iadesi hususuna karar verme görevi davanın görüldüğü mahkemeye aittir" (12. HD. 2.7.1980, 4331/5791, Uyar, İlamlı Takipler 1983, s. 253-254).

⁴³ Kuru, İcra III, s. 2203.

düzeltilme safhasında hüküm ifade etmeyeceği ileri sürülmüştür. Bu görüşe göre ayrıca mahkeme Yargıtay'ın bozma kararını doğru bulmasa bile yani bozma kararının aynen kesinleşmesi durumunda direnme kararı vermeyi düşünse bile borçlunun talebi üzerine bozmanın niteliği gerektiriyorsa teminatın borçluya geri verilmesine karar vermekle yükümlüdür. Kanunda (İİK m. 36, V) bu hususta mahkemeye takdir yetkisi tanınmamıştır⁴⁴.

Bu konuda ileri sürülün diğer görüşe göre ise⁴⁵ hükmün Yargıtay'ca bozulması halinde icra takibi durmakta devam eder ancak alacaklının bozma hükmüne karşı karar düzeltme yoluna başvurusu halinde teminatın borçluya karar verilmesi yetkisi hükmü veren mahkemeye ait olup mahkeme hemen karar vermemelidir. Mahkemenin teminatın geri verilmesine ilişkin kararı kesin olduğundan ve daha sonra değiştirilemeyeceğinden, borçlunun teminatın kendisine geri verilmesi hakkındaki başvurusu üzerine mahkeme hemen karar vermek zorunda olmayıp karar düzeltme yoluna başvurma süresinin geçmesiyle bozma kararının kesinleşmesini ya da karar düzeltme yoluna başvurulmuşsa bunun sonucunu bekleyebilir. Hatta kendisinin bozma kararına uyup uymayacağı hakkında vereceği karara kadar da bu konuda karar vermeyebileceği ileri sürülmektedir.

İİK'nun 36. maddesinin beşinci fıkrasına göre mahkemenin bozma kararının mahiyetine göre borçlunun talebi üzerine teminatın borçluya geri verilmesine karar vereceği düzenlenmiş ve karar düzeltmeye başvurulması hususu dikkate alınmamıştır. Eğer konun koyucu karar düzeltmeye başvurulması durumunda teminatın borçluya iadesine karar verilmesi için karar düzeltmenin sonucunun beklenilmesini isteseydi bu hususu açıkça düzenlerdi. Bu nedenle de karar düzeltme yoluna başvurulmuş olması teminatın borçluya geri verilmesine ilişkin karara etki etmez. Yani mahkeme bozmanın niteliği gerektiriyorsa teminatın geri verilmesine karar vermek zorunda olup İİK m. 35, V hükmünde mahkemeye bu konuda takdir yetkisi verilmemiştir. Ayrıca teminat sadece temyiz aşaması için öngörülmüştür.

⁴⁴ Kuru, *İcra III*, s. 2203-2204).

⁴⁵ Uyar, *Şerh*, s. 3289-3290, Postacıoğlu, *İcra*, s.637.

Yargıtay'ca verilmiş olan bozma kararına karşı hükmü veren mahkeme direnme kararı vermeyi düşünüyorsa bu durumda teminatın borçluya geri verilip verilmeyeceği konusunda da farklı çözümler getirilmiştir. Bu konuda ileri sürülen bir görüşe göre⁴⁶ bu durumda mahkeme eğer bozma kararına karşı direnmeyi düşünüyorsa borçlunun teminatın kendisine verilmesine ilişkin talebini reddetmesi daha doğru olur. Ancak bozma kararına uymayı düşünmesi durumunda teminatın borçluya geri verilmesine karar vermesi gerektiği ileri sürülmektedir.

Bir diğer görüşe göre⁴⁷ ise mahkeme direnme kararı vermeyi düşünse bile eğer bozma kararı kesin nitelikte bir bozma ise diğer bir ifadeyle bozma kararına uyulması durumunda davanın reddine karar verilecek ise borçlunun başvurusu üzerine teminatın borçluya verilmesine karar vermek zorundadır. Mahkemenin vereceği direnme kararının yeni bir hüküm olduğu ve borçlu direnme kararını temyiz ederse yeniden teminat göstermesi suretiyle icranın geri bırakılmasını isteyebileceği ileri sürülmektedir.

Borçlu icranın geri bırakılması kararı almak için teminat olarak hükmolunan parayı depo etmiş ve daha sonra hükmün bozulması üzerine mahkemece teminat olarak gösterdiği paranın kendisine verilmesine karar verilmişse bu durumda borçlu bu paranın teminat olarak gösterildiği tarih ve paranın kendisine verildiği tarih arasındaki dönem için alacaklıdan faiz isteyebileceği gibi alacaklıya karşı alacak davası da açabilir⁴⁸.

⁴⁶ Postacıoğlu, *İcra*, s. 637; Uyar, *Şerh*, s. 3290.

⁴⁷ Kuru, *İcra III*, s. 2204.

⁴⁸ Kuru, *İcra III*, s. 2202. Aynı doğrultuda: "İİK" nun. 36. maddesine göre icranın geri bırakılması için kararı temyiz eden borçlunun yatırmış olduğu teminatın geri verilip verilmeyeceğine hüküm bozulduğu takdirde yine kendisinin başvurması üzerine bozmanın niteliği gözetilerek mahkemece kesin olarak karar verilir. Burada teminatı vermeye görevli organın mahkeme olduğu belirtilmiştir...davaya konu olan olayda davacı borçlunun hükmün Yargıtay'ca bozulduğunu öğrenince derhal mahkemeye başvurarak kararı temyiz ederken yatırmış olduğu teminatın geri verilmesini istemesi gerekirdi. Bu konuda mahkemeye değil de icra memurluğuna veya icra tetkik merciine başvurmuş olması kendisini zarar artmasına sebebiyet vermiş olmaktan kurtaramaz. Davacı borçlu aleyhine açılan dava elli bin lira ceza şartının ödetilmesi isteği olup mahkemenin ödetme kararı Yargıtay'ca alacaklının bu konuda henüz dava hakkı doğmamış olduğundan bozulmuştur. Bozmanın biçimine göre ceza şartına ilişkin isteği hemen reddi gerekmekte olup teminatın geri verilmesini önleyecek bir nitelik göstermemektedir. O halde teminat olarak yatırılan paranın icra vizesinde tutulmuş olmasından ötürü uğranılan zarar olarak dava olunan faizden teminatın yatırıldığı gün ile bozma kararından davacının haberdar olduğu güne kadar gerçekleşen bölümüne hükmedilmek gerekirken borçlar kanununun 44. madde hükmü gözetilmeyerek bozmaya uyularak davanın reddine dair verilen kararın kesinleştiği güne ve hatta daha sonrasına kadar gerçekleşen bölümüne

Temyiz incelemesi sonucu onanmış olan hükmü Yargıtay karar düzeltme talebi üzerine kesin biçimde bozarsa borçlu yatırmış olduğu teminatın kendisine geri verilmesini hükmü veren mahkemeden talep edebilir. Bu talep üzerine hükmü veren mahkeme teminatın borçluya verilmesine karar vermekle yükümlüdür (İİK. m. 36). Temyiz incelemesi sonucu hükmün onanmış olması nedeniyle borçlu tarafından icranın geri bırakılması için yatırılan teminat alacaklıya verilmişse ve bu arada karar düzeltme talebi üzerine hüküm bozulmuşsa hükmü veren mahkeme teminatın alacaklıdan alınıp borçluya geri verilmesine karar verir⁴⁹.

Buraya kadar olan açıklamalar icranın geri bırakılması için borçludan teminat alınmış olması halinde söz konusudur. Buna mukabil borçludan icranın geri bırakılması için ayrıca teminat alınmamışsa yani borçlunun hükmolunan para veya eşyayı karşılayacak malının haczedilmiş olması durumunda ise Yargıtay'ın hükmü bozması üzerine, borçlunun malları üzerindeki haciz kalkmaz. Hükmü vermiş olan mahkeme İİK m. 36, V fıkrasına göre borçlunun malları üzerindeki haczin kaldırılmasına karar veremez. Bu durumda İİK m. 36, V değil bu hususu düzenleyen İİK m. 40 hükmü uygulanır. İcranın geri bırakılması kararı için teminat yerine borçlunun mallarının haczedilmesi durumunda İİK m. 40' a göre hükmün bozulması ile icra işlemleri durur. Bu durumda mallar üzerindeki haczin kaldırılabilmesi için mahkemenin bozmaya uyarak davanın tamamen veya kısmen reddine karar vermiş olması ve bu kararın kesinleşmiş olması gerekir (İİK. m. 40, I-II)⁵⁰.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 443. maddesi ile İcra ve İflas Kanunu'nun 36 maddesinde öngörülen düzenleme sadece mahkeme ilamlarının icrasına ilişkindir. Bu nedenle de yukarıdaki icranın geri bırakılmasına ilişkin açıklamalar yalnızca mahkeme ilamlarının icrası için geçerlidir. Buna karşılık kural olarak icra mahkemesince verilen kararların temyizi halinde İİK m. 36 ve HUMK m. 443 hükmüne dayanılarak icranın geri bırakılması kararı istenemez ve Yargıtay da böyle bir durumda teminat yatırılmış olsa icranın geri bırakılmasına karar veremez⁵¹. Ancak bazı hallerde icra mahkemesince verilen kararların temyizinde icranın geri

hükmedilmiş olması bozmayı gerektirir" (4. HD. 28.1.1980 T. E. 12183, K: 876, Bursa BD, 1980/10, s. 25 vd.).

⁴⁹ Kuru, *İcra III*, s. 2204. Aynı doğrultuda: 12. HD. 12.11.1976, 9434/11327 (Şimşek, s. 124).

⁵⁰ Kuru, *İcra III*, s.2205; Postacıoğlu, *İcra*, s. 638, Akyazan, s.25.

⁵¹ Kuru, *İcra III*, s. 2205; Tanrıver, s. 161.

birakılmasına ilişkin İİK'nun 36. maddesinin uygulanacağı İİK'nda açıkça düzenlenmiştir. İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan bu düzenlemeye göre icranın geri bırakılması kararının verilebileceği icra mahkemesi kararları şunlardır:

- Borçlu istihkak davasının reddine ilişkin icra mahkemesin kararını temyiz ederse icra dairesinden kendisine İİK 36. madde çerçevesinde icranın geri bırakılması için süre verilmesini isteyebilir (İİK m. 97, XIV).

- Hakkında icra mahkemesince verilmiş olan tahliye kararını temyiz eden borçlu üç aylık kira tutarını teminat olarak yatırmak suretiyle⁵² İİK 36. maddesi çerçevesinde icranın geri bırakılması için icra dairesinden kendisine süre verilmesini isteyebilir(İİK m. 269, c. 3)⁵³.

- İcra mahkemesince tahliyesine karar verilen yerde kiracı yerine üçüncü bir kişi bulunuyorsa bu durumda üçüncü kişinin, bu kararı temyiz etmesi halinde İİK 36. çerçevesinde icranın geri bırakılması kararı almak için icra dairesinden süre istemesi mümkündür (İİK m. 276, II)⁵⁴.

Yukarıda sayılan haller dışında icra mahkemesinin kararlarının temyiz edilmesi halinde İİK'nun 36. maddesinde öngörülen icranın geri bırakılması kararı alınması mümkün değildir. Yani istisnalar dışında temyiz edilmiş olan icra mahkemesi kararlarının icrası durdurulamaz.

III. KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULAMAYAN İLAMLAR

A. Genel bilgi

Kural olarak bir ilamın icraya konulabilmesi için kesinleşmiş olması şart değildir. Diğer bir ifadeyle bir ilam kesinleşmeksizin icra edilebilir ve temyiz edilmiş olması icrasını durdurmaz (HUMK m. 443, I). Ancak istisnai olarak bazı ilamlar vardır ki bu ilamlar kesinleşmeksizin icraya konulamaz. Bir diğer ifadeyle bu ilamların icra edilebilmesi için kesinleşmiş olması şarttır.

B. İlamın İcraya Konulabilmesi İçin Kesinleşmesi

Hukumumuzda bazı ilamların icra edilebilmesi için kesinleşmesi şartı aranmıştır. İstisnai olan bu ilamlar kesinleşmedikçe icra takibine koyulamazlar.

⁵² 4.12.1957 gün 10/25 sayılı İçt. Bir. K. (RG., 30.1.1958, sa. 9821).

⁵³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Talih Uyar, *İcra Hukukunda Tahliye*, 2.B., Manisa 1987, s. 631-632.

⁵⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Uyar, *Tahliye*, s. 678-680.

Buradaki kesinleşmeden maksat hükmün şekli anlamda kesinleşmesidir⁵⁵. Bir hükmün şekli anlamda kesinleşmesi bu hükme karşı olağan kanun yoluna başvurulmuş olup olmamasına göre değişir. Bu nedenle de kesinleşmeksizin icraya konulamayan bir ilama karşı kanun yoluna başvurulmamış ve kanun yoluna başvurulma süresi geçirilmişse bu durumda bu hüküm şekli anlamda kesinleşir ve artık ilamlı icra takibine koyulabilir. Bu hükme karşı kanun yoluna başvurulmuşsa bu durumda karar düzeltme yolunun kapalı olduğu hallerde ilam Yargıtay'ın onama kararı vermesiyle kesinleşir. Yargıtay'ın kararına karşı karar düzeltme yolunun açık olduğu hallerde Yargıtay'ın temyiz incelemesi üzerine verdiği onama kararı ile hüküm hemen kesinleşmez. Hükmün kesinleşmesi için karar düzeltme yoluna başvuru süresinin geçirilmiş olması veya karar düzeltme yoluna başvurulmuşsa karar düzeltme talebinin reddedilmesi ile kesinleşir. Hükmün temyiz incelemesi sonucu Yargıtay tarafından bozulmuş olması durumunda ise hüküm karar düzeltme talebi üzerine onanması ile kesinleşir⁵⁶.

Yukarıda da belirtildiği gibi karar düzeltme yolu şekli anlamda kesinliğe dahildir. Kesinleşmeksizin icraya konulamayan ilamlar, hakkındaki karar düzeltme talebi sonuçlanmadıkça (veya karar düzeltme yoluna başvurulmamışsa karar düzeltme süresi geçmedikçe) kesinleşmez ve bu ilamların icraya konulması da mümkün değildir⁵⁷.

Karar düzeltme yolu şekli anlamda kesinliğe engel olmakla birlikte mahkeme hükmüne karşı başvuru olan tavzih yolu (HUMK m. 445-459) şekli anlamda kesinliğe engel değildir. Bu nedenle de bir şekli anlamda kesinleşmiş olan bir hükme karşı tavzih yoluna başvurulması bu hükmün icraya konulmasını engellemez. Tavzih

⁵⁵ Şekli anlamda kesinleşme için bkz. s. 38-39.

⁵⁶ Hükmün şekli anlamda kesinleşmesi konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, *İcra V*) 4982 vd.

⁵⁷ "Gayrimenkule müteallik ilamlar Yargıtay'ca onansa bile tashihi karar süresi geçmedikçe icrası caiz değildir" (İİD. 23.3.1996, 977/1332; HBM 1947/2 s. 38). "İlamın gayrimenkulün aynı ile ilgili olduğu cihetle, kesinleşip kesinleşmediği hususu gereği gibi araştırılmak, taraflardan bu husustaki bilgileri sorulmak, belgeleri istenmek, esas defteri tetkik edilmek, takip dayanağı ilamın usulen karar düzeltme yoluna gidilmeden veya gidilmiş ise, karar düzeltme isteği reddedilerek ilamın kesinleşip kesinleşmediği anlaşılmadan, mahzene gönderilmesinin kesinleştiğine delil sayılarak, yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir" (12. HD.29.12.1997, 14201/13869; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 43, no. 23). "Dayanak ilam, men'i müdahale ile ilgili olduğundan, HUMK' nun 443. maddesine göre, kesinleşmedikçe icra takibine konu olamaz. Kesinleşmenin, takipten evvel gerçekleşmesi zorunlu olup, sonradan kesinleşme, önceden açılmış olan takibe geçerlilik kazandırmaz. Kaldı ki, ilamın kesinleşmiş sayılabilmesi için, tashihi karar isteminin de reddedilmiş olması gerekir" (12. HD. 23.3.1982, 2200/2342; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 64, no. 45).

talebinde bulunan borçlu teminat yatırmak suretiyle mahkemeden icranın durdurulmasına ilişkin karar alarak icranın durdurulmasını sağlayabilir (HUMK m. 458, II; m. 449)⁵⁸. Ancak Yargıtay tavzih yolunu da şekli anlamda kesinliğe dahil etmiş ve mahkemenin tavzih talebi hakkında vereceği karar kesinleşmedikçe ilamın icra edilemeyeceğine ilişkin karar vermiştir⁵⁹.

Bir ilamın kesinleşip kesinleşmediğinin nasıl saptanacağı ise HUMK m. 443 son fıkrada düzenleme konusu yapılmıştır. Bu hükmü göre hükmün kesinleştiğine ilişkin mahkeme hakimi tarafından ilama kesinleşme şerhinin konulması ve altının imzalanması gerekir. Kesinleşme şerhi ise hükmün kesinleştiğinin ilamın altına veya arkasına kesinleşme tarihi ile birlikte yazılması ve mühürlenmesi ile konulur. Kesinleşme şerhinin altının mahkeme hakimi (ticaret mahkemelerinde mahkeme başkanı) tarafından imzalanması suretiyle hükmün kesinleştiği tespit olunmuş olur.

Kesinleşmeden icraya konulamayacak ilamlara ilişkin yargılama giderleri ve vekalet ücretleri de asıl hükmün eklentisi olduklarından yani asıl hükümle bağlantılı olduklarından asıl hüküm kesinleşmedikçe icra edilemezler⁶⁰. Yargıtay'da duruşma yapılması nedeniyle hükmedilecek vekalet ücretleri asıl hükümle doğrudan doğruya bağlantısı olmadığından asıl hükmün kesinleşmesi beklenilmeksizin icra takibine konulabilir⁶¹.

C. Kesinleşmeden İcraya Konulamayan İlamlar

1. Taşınmazın Aynına İlişkin İlamlar

Taşınmaz ve taşınmaz üzerindeki aynı haklara ilişkin ilamlar kesinleşmedikçe icraya konulamaz (HUMK m. 443, IV). Bu nedenle taşınmaza ilişkin ilamların icra edilebilmesi için kesinleşmesi şartının aranması için bu ilamların taşınmaz üzerindeki

⁵⁸ Kuru, *İcra III*, s. 2207.

⁵⁹ "Hadisede tavzih kararı kesinleşmedikçe ilamın icrası cihetine gidilemeyeceğinden bahisle evvelki merci kararı dairesinde bozulmuş olmasına nazaran bozma dairesinde sözü geçen tavzih kararının kesinleşip kesinleşmediği tetkik ve tespit edildikten sonra varılacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekir" (İİD. 27.11.1947, 4833/4286, HİD S. 14, s. 75, no. 80). "Takibe mesnet kayseri asliye hukuk mahkemesinin 25.1.1979 gün ve 385/33 sayılı kararı 18.4.1980 günlü kararla tavzih edildiğine ve gayrimenkule müteallik tavzih kararlarının temyizi kabil olması dolayısıyla bu gibi ilamların kesinleşmesi gerektiğinden, tavzih kararının kesinleşme tarihi araştırılmadan yazıl şekilde hüküm verilmesi isabetsizdir" (12.HD. 11.2.1981, 790/1238; Uyar, *İlamlı Takipler 1983*, s. 40).

⁶⁰ Kuru, *İcra III*, s. 2210, 2216; Tanrıver, s. 158

⁶¹ Kuru, *İcra III*, s. 2210, 2216; Tanrıver, s. 158

ayni haklara ilişkin ilamlar olması gerekmektedir⁶². Buna karşılık taşınmaz üzerindeki kişisel haklara ilişkin ilamların icraya konulması için kesinleşmesi şartı aranmaz ve bu ilamlar kesinleşmeksizin icra edilebilirler⁶³. Örneğin kira sözleşmesi kişisel hakkın doğumuna yol açtığı için kiraya verilmiş olan bir taşınmazın tahliyesine ilişkin ilamın icraya konulabilmesi için kesinleşmiş olması şartı aranmaz⁶⁴. Ancak tahliye mülkiyet hakkına dayalı olarak elde edilmişse tahliye

⁶² “Takip dayanağı ilamın hüküm bölümünde nizalı yerin tapuda mesken olarak gösterildiği halde, kuaför salonu olarak kullanıldığından bahisle kararın kesinleşmesini müteakip bir ay içerisinde bu yerin eski hali olan mesken haline getirilmesine ilişkin hüküm kurulduğu görülmüştür. Bu hali ile ilam infaz kabiliyetine haiz niteliktedir. Bir başka anlatımla ilam kuaför salonunun eski hali olan meskene dönüştürülmesi için eda hükmü içermekte olup ilam gereğinin ilam borçlusu tarafından yerine getirilmemesi halinde icra müdürlüğünce İİK’nun 30. maddesi gereğince işlem yapılabileceği göz ardı edilerek şikayetin reddi gerekirken kabulü isabetsizdir” (12. HD.24.2.2004 T.E.: 2003/27194, K: 3992, Uyar, Şerh, s. 3190-3191, no. a/2). “İcra takibinin dayanağı olan ilamın incelenmesinde, davacının tapu kaydına dayalı olarak el atmanın önlenmesi, ecrimisil isteminde bulunduğu, davalının ise, karşı dava açarak Medeni Kanunu’n 651. maddesi dayanak gösterilip tapu kaydının iptali ile adına tescilinin talep edildiği görülmektedir. İptal ve tescil isteminin reddedildiği ve davalı borçlu Ruhi Köroğlu’nun el atmanın önlenmesine ve ecrimisille sorumlu tutulmasına karar verildiği ve alacaklı tarafından ilamın infazı için icra dairesine başvurulduğu anlaşılmıştır. Takip dayanağı ilamda, davalı borçlunun tapu iptali ve tescil istemi ile karşı dava açtığı da anlaşıldığı için, gayrimenkulün aynı ihtilafli olup gerek el atmanın önlenmesi ve gerekse ecrimisil ve eklentilerinin tahsil edilebilmesi için HUMK’nun 443, IV maddesi gereğince ilamın kesinleşmesi zorunludur. O halde şikayetin kabulüne karar verilmesi yerine reddi isabetsizdir (12. HD. 13.11.2003 T. E.: 23629, K.22436, Uyar, Şerh, s. 3191, no. a2/III). “Takip dayanağı ilama konu uyumsuzluk, taşınmazın tapu iptal ve tesciline ilişkin olup, taşınmazın aynı ile ilgili bulunduğundan, HUMK unun 443/4. maddesi gereğince kesinleşmeden infazı mümkün değildir. İlamda yazılı fer’i alacaklar esasla ilgili karara bağlı olduğundan sözü edilen alacak kalemleri de ilam kesinleşmeden takibe konulamaz.mercice şikayetin kabulüne karar verilmek gerekirken yazılı şekilde reddine karar verilmesi isabetsizdir” (12.HD. 6.11.2003 T.E.:18673, K: 21871, Uyar, Şerh, s. 3191, no. a-2,IV). “İcra takibinin dayanağı, gayrimenkulün aynı ile ilgili şufa davası sonuca alacaklı adına şufalı hissennin tesciline dair ilamdır. HUMK’nun 443/4 maddesi hükmüne göre taşınmaz ve bununla ilgili ayni haklara ilişkin ilamlar kesinleşmedikçe icra olunamaz” (12.HD. 7.10. 2003 T.E. 15488, K: 19458, Uyar, Şerh, s. 3200, no. a-7/I). “Takip dayanağı ilam, takibin dolayısıyla gayrimenkulün aynına ilişkin bulunduğundan HUMK 443/4 maddesi gereğince kesinleşmeden icra edilmez” (12. HD. 2.10.1990, 9426/9443; YKD 1991/5 s. 727). “İntifa hakkının terkini talebinin reddine ilişkin ilamda alacaklı lehine hükmedilen vekalet ücretinin tahsili için takip yapılmıştır. İntifa hakkı ayni haklardandır, HUMK 443. maddesinin 4. fıkrası hükmüne göre gayrimenkule ve buna müteallik ayni haklara ve bunun feri niteliğinde bulunan yargılama giderlerine ilişkin hükümlerin kesinleşmeden icrası istenemez. Mercice şikayetin kabulüne karar verilmesi gerekirken reddi isabetsizdir” (12. HD. 23.3.1995 T.E. 4355, K: 4176; Uyar, Şerh, s. 3191).

⁶³ “Takip dayanağı ilamda davacıların malik oldukları yere davalıların haksız el atmaları nedeniyle müdahalelerin önlenmesine ve ecrimisil alacağına hükmedildiği davalıların taşınmaz üzerinde mülkiyet iddialarının bulunmadığı, sadece davacıların dava açma haklarının bulunmadığının ileri sürüldüğü anlaşılmaktadır. Bu durumda taraflar arasında mülkiyet uyumsuzluğu bulunmadığından ve mahkemece taşınmazın aynıyla ilgili uyumsuzluk halledilmediğinden, HUMK’nun 443. maddesi gereğince kesinleşmeden infazı mümkündür. Mercice aksine düşüncelerle şikayetin kabulüne karar verilmesi isabetsizdir” (12. HD. 29.12.2003 T.E.:22521 K: 26613, Uyar, Şerh, s.3191, no. a-2,II). Ayrıca bkz. s. 48, dp. 20.

⁶⁴ “Kiralınmış gayrimenkulün tahliyesi hakkındaki dava gayrimenkulün aynına ve buna müteallik ayni haklara taalluk etmediği cihetle HUMK’nun 443 maddesinin son (şimdi dördüncü) fıkrası, tahliye kararlarında kabili tatbik olmamakla mücerret temyizi dava, icrayı tehir etmez” (23.2.1938 günlü ve 11/17 sayılı İct. Bir. Kar. RG., 30.6.1938, sa. 3947). “Tahliye ilamlarının, usulün 443. maddesi gereğince kesinleşmeden dahi infaz edilebileceği (12.HD. 7.12.1982, 8660/9144; Uyar, Tahliye, s. 802, no. 42).

ilişkin ilamın icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekmektedir. Taşınmazın aynına ilişkin olmayan kira bedelini tespitine ilişkin hükümlerin kesinleşmesi şartı aranmaksızın genel haciz yolu ile takip veya ilamsız tahliye takibi yoluna başvurulması suretiyle icra edilebilmeleri gerekir. Ancak Yargıtay kira bedeli tespitine ilişkin hükmün icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerektiği görüşünde olup bu hususu içtihadı birleştirme kararında ifade etmiştir⁶⁵.

Taşınmazların aynına ilişkin ilamların kesinleşmesi şartı bu ilamlarda yazılı yargılama giderleri ve vekalet ücretinin icraya konulmasında da aranmaktadır. Diğer bir ifadeyle taşınmazın aynına ilişkin ilamın yargılama giderlerine ilişkin kısmı da kesinleşmedikçe icra edilemez. Çünkü bu ilamda yazılı yargılama giderleri ilamın teferruatı durumundadırlar⁶⁶. Buna karşılık bu ilamların temyiz edilmesi ve temyiz incelemesinin duruşmalı olarak yapılması durumunda Yargıtay'daki duruşma için hükmedilecek vekalet ücretlerinin asıl hükümle ve bu hükmün kesinleşmesi ile doğrudan doğruya organik bir bağlantısı olmadığından, bunların icraya konulabilmesi için asıl hükmün kesinleşmesinin beklenmesine gerek yoktur⁶⁷.

⁶⁵ Bkz. 12.11.1979 gün ve 1/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı (RG. 13.11.1980, sa. 16868, s. 7-12). Ayrıca bu konuda açıklama için bkz. yuk. s. 11.

⁶⁶ Kuru, *İcra III*, s. 2210; Kuru/Arslan/Yılmaz, *İcra*, s. 434, dp.1; Tanrıver, s. 158. “Takip dayanağı ilamda borçlunun taşınmaza müdahalesinin men’ine, ecrimisil ve yargılama giderlerinin tahsiline karar verilmiştir. Karar taşınmazın aynına ilişkin olup HUMK unun 443 maddesi uyarınca bu kararın ferî nitelikte bulunan ecrimisil ve yargılama giderleri de, ilam kesinleşmedikçe infaz edilemez” (12. HD. 27.9.1995, 11831/12255; Tanrıver, s. 158, dp. 46). “Menî müdahale isteği ile açılan dava sonunda verilen davanın reddine mütedair 16.9.1975 tarihli ilamdaki vekalet ücreti takip konusu edilmiştir. İlam mülkiyet hakkında istinaden açılan bir dava sonucu olup, verilen karar gayrimenkulün, aynı ile ilgilidir. Bu ilamdaki masraf ve ücreti vekalet de onun eklentisidir. HUMK’nun 443 maddesine göre bu gibi ilamların infazı kesinleşmesi ile mümkündür. Bu durum göz önünde tutulmadan itirazın reddi isabetsizdir”(12. HD. 11.3.1976, 11364/2528; YKD, 1978/1, s. 68). “ Takip dayanağı ilamda, niteliği itibarı ile, mülkiyetin tespiti talep edilmiş olmakla, taşınmazın aynına ilişkin olduğu gibi, tespit ilamı olması nedeni ile de kesinleşmeden takibe konulması mümkün değildir. Bu ilamın fer’î niteliğinde olan yargılama giderleri ve vekalet ücreti de kesinleşmeden takibe konulamaz. Şikayetin kabulüne karar vermek gerekirken reddine karar verilmesi isabetsizdir” (12.HD. 10.10.2003 T.E. 15754, K: 19711, Uyar; Şerh, s. 3192, no. a-2,VII). “ Takip dayanağı ilam mülkiyet hakkı nedeniyle tapuya tescile ilişkindir. Bu haliyle kesinleşmeden icraya konulması söz konusu değildir. İlamda yazılı ekleri de asla tabi bulunduğu cihetle, masraf ve vekalet ücreti yönünden ilam kesinleşmeden icraya konu yapılamaz. Aksi düşünce ile yazılı şekilde sonuca gidilmesi isabetsizdir” (12. HD. 23.11. 1998 T.E. 12911, K: 13240; Uyar, Şerh, s. 3194, no. a-2, XV). “Takip, cebri tescil davası sonunda verilen ilama dayanılarak yapılmıştır. Dayanak ilamın henüz kesinleşmediği bellidir. Bu ilamın kesinleşmedikçe infazı mümkün olmadığı gibi, bu davaya bağlı olarak hüküm altına alınan mahkeme harcı ve vekalet ücretinin ayrıca ilam kesinleşmedikçe takip konusu yapılamayacağı nazara alınmadan, yazılı şekilde şikayetin reddine karar verilmesi isabetsizdir” (12. HD. 14.11.1985, 10707/24; Yasa 1985/8, s. 1147/1148, no.505).

⁶⁷ Kuru, *İcra III*, s. 2212; Tanrıver, s. 158-159. bkz. İİD. 9.10.1969, 8529/9148 (RKD 1970/2, s. 18; ABD 1970/3, s. 486).

2. Aile ve Şahsın Hukukuna İlişkin İlamlar

Aile ve şahsın hukukuna ilişkin ilamlar (MK. m. 8-438) da kesinleşmeksizin icra edilemezler (HUMK m. 443, IV)⁶⁸. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 443. maddesinin dördüncü fıkrasında öngörülen bu düzenlemenin nedeni bu maddede sözü edilen bu ilamların temyiz incelemesi sonucunda bozulması durumunda, eski hale iadesinin sağlanmasının son derece güç olacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır⁶⁹.

Aile ve şahsın hukukuna ilişkin ilamların icra edilebilmesi için aranan kesinleşme şartı bu ilamlara ilişkin yargılama giderleri ve tazminatın (ve bunun faizinin), icraya konulması için de geçerlidir⁷⁰. Bu nedenle de ilamların yargılama giderlerine ve tazminata ilişkin bölümü ilamın bir parçası olduğundan, kesinleşmedikçe icra edilemezler.

Aile ve şahsın hukukuna ilişkin ilamların kesinleşmeden icra edilememesinin istisnası nafakaya ilişkin ilamlardır. Nafaka verilmesine ilişkin ilamlar aile hukukuna

⁶⁸ “Karar kişilik haklarına ilişkin olup kesinleşmeden infazı mümkün değildir. Bu hususun resen gözetilerek itirazın kabulü gerekirken yazılı gerekçe ile itirazın reddi isabetsizdir” (12. HD. 23.11.1995, 16646/16603; Tanrıver, s. 152, dp. 31; “Salihli 1. Asliye Hukuk Mahkemesinden verilen karar uyarınca küçüklerin haklarının korunması amacıyla yapılacak işlemler için Salihli Sulh Hukuk Mahkemesinin 29.3.2002 tarihli kararıyla M.İ.C.nin kayyım olarak tayin edildiği görülmüştür. Anılan kayyımın, küçüklerin haklarının korunması amacıyla başlattığı takipte, takip dayanağı ilam HUMK 443/4 maddesi gereğince aile ve şahsın hukukuna mütedair olmakla, kesinleşmeden icra takibine konu edilmez. Mahkemece açıklanan nedenlerle, bu yöne ilişkin şikayetin kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir(12.HD. 1.4.2004 T.E. 2976, K: 7880, Uyar, Şerh, s. 3190, no. a-1a). “Kadıköy 2.Sulh Hukuk Mahkemesinin 24.22.1998 tarih ve 1998/762-826 sayılı kararına göre borçlunun bakım ve himayeye muhtaç olması nedeniyle hacir altına alınmasına, HGK'nun 17.4.1963 tarih ve 117/16 sayılı kararına göre MK'nun 360. maddesi gereğince mahcuriyet halinde hacir ilamının tesirinin ilamın kesinleşmesinden itibaren başlayacağına, Sulh Hukuk Hakimliğinin yukarıda anılan kararının 21.12.1998 tarihinde kesinleşmiş olmasına ve tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına dayandıkları belgelere, temyiz olunana kararda yazılı gerekçelere göre yerinde bulunmayan temyiz sebeplerinin reddiyle usul ve kanuna uygun merci kararının İİK. 366 ve HUMK 438 maddeleri uyarınca onanmasına...”(12. HD. 5.4.1999, T.E. 3631, K: 4121; Uyar, Şerh, s. 3203-3204, no. a-15). “Çocuklarla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamlar da aile hukuk kapsamında bulunduğu için, kesinleşmeden takip konusu yapılamazlar. Mahkemeden bu konuda ayrıca tedbir kararı alınmadığın da anlaşılmasına göre, istemin kabulü gerekirken, reddi isabetsizdir” (12. HD. 26.9.1996 T.E. 110008, K: 11117, Uyar, Şerh, s. 3206, no. a-19; “1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 3476 sayılı kanunla değişik 16/son maddesine göre hakkındaki çıkarılma kararı kesinleşmeyen ortakların yerine yeni ortak almamaz. Bu kişilerin ortaklık hak ve yükümlülükleri çıkarılma kararı kesinleşinceye kadar devam eder. Ayrıca HUMK 443/4 maddesi hükmü gereği şahsın hukukuna ilişkin hükümler kesinleşmedikçe icra olunamaz. Bu kurallar ilamda yer alan fer'i nitelikteki hususları da kapsar. O halde merciye şikayetin kabulü gerekirken yazılı gerekçe ile reddi isabetsizdir” (12.HD. 21.3.2002T.E. 4638, K:5698, Uyar, Şerh, s. 3199, no. a-4).

⁶⁹ Bilge, *Karar Düzeltme*, s. 171-172, Berki, s. 181; Hayri Domaniç, *Hukukta Kazıye-i Muhkeme ve Nispi Kuvveti*, İstanbul 1964, s.27; Tanrıver, s. 153.

⁷⁰ Kuru, *İcra III*, s. 2216.

ilişkin ilamlar içinde yer almalarına rağmen bu ilamlar kesinleşmeksizin icra edilebilirler (HUMK m. 443, III). Kanun koyucu aile ve şahsın hukukuna ilişkin ilamların icra edilebilmeleri için kesinleşmesini öngörürken nafakaya ilişkin ilamları bu kuraldan ayrı tutmuş ve icra edilebilmesi için kesinleşmesi şartını aramamıştır. Bunun sonucu olarak hükmün temyiz edilmiş olması da hükmün icrasını durdurmaz. Hatta nafakaya ilişkin ilamların temyizi halinde ilamın icrasının durdurulması için Yargıtay'ca teminat karşılığında icranın geri bırakılması kararı verilemez (HUMK 443, II; İİK m. 36, IV)⁷¹.

3. Hakem Kararları

Hakem kararlarının icra edilebilmesi için kesinleşmiş olması gerekir. HUMK'nun 536. maddesinin son cümlesine göre hakem kararları kesinleşmedikçe icra olunamazlar⁷². Hakem kararı süresinde temyiz edilmemesinden dolayı kesinleşmesi durumunda mahkeme başkanı veya hakim tarafından onaylanması gerekir. Hakem kararının altına ve özel tutanağa yazılarak gerçekleştirilen onay işlemi sadece temyiz süresinin geçmiş olması nedeniyle hakem kararının kesinleştiğini tespit eden bir şerh niteliğinde değildir. Bu onay aynı zamanda hakem kararının usule, şekle ve kamu düzenine uygunluğu bakımından hakem kararına kesin hüküm niteliğini veren ve hakem kararını icra edilebilme kabiliyetine sahip bir ilam durumuna gelmesini sağlayan yargısal bir karardır⁷³.

⁷¹ "HUMK'nun 443/3 maddesi gereği, tedbir nafakası niteliğinde olan ve boşanma davası ile birlikte verilen nafakanın talep edilebilmesi için ilamın kesinleşmesini gerek yoktur" (12. HD 31.1.2002. T.E. 118, K:1925, Uyar, Şerh, s. 2889, no. 21-g). "Takip nafaka kararına dayanmaktadır. HUMK 443/3 maddesi hükmü uyarınca; nafaka hükümleri kesinleşmeden icra olunabilir. MK'nun 165 ve devam eden maddeleri evlilik birliğinin devamı süresinde eşler arasında cebri icra yasağı ve istisnalarını düzenlemektedir. Bu cümleden olmak üzere 168. maddesinde de nafaka alacağının cebri icra yasağının istisnası olduğu hükmünü getirmiştir. Açıklanan nedenlerle merciin takibin iptaline karar vermesi isabetsizdir" (12.HD. 1.10.1998 T.E. 7950, K: 10018; Uyar, Şerh, s. 2889, no. 21-g,III).

⁷² "Hakem kararları kesinleşmeden infaz olunamaz. Kanuni süre içinde temyiz yoluna başvurulmamakla kesinleştiği takdirde, mahkeme başkanı veya hakimi tarafından bu cihet belirtmek suretiyle karar tasdik edilerek ona infaz kabiliyeti verilir. Karar kanuni süre içinde temyiz edilmişse kabili icra bir hale gelebilmesi için Yargıtay'ca onanmış olmalıdır (HUMK m. 536)" (İİD. 11.11.1968, 9745/10241; RKD 1969/4, s. 45-46). "HUMK 536. maddesi hükmüne göre hakem kararının infaz edilebilmesi için temyiz müddetinin yahut yöneltilen temyiz isteğinin reddedilerek kararın Yargıtay'ca onanması gerekir"(HKG. 16.2.1972,708/93; İBD. 1972/9, s. 982).

⁷³ Baki Kuru, **Hukuk Muhakemeleri Usulü VI**, İstanbul 2004, s. 6126-6127; Tanrıver, s. 154; Bilge/Önen, **Usul**, s. 771; Oğuz İmregün, "Hakem Kararlarının İcrası ve Tekemmülü", IV. Banka ve Ticaret Hukuku Haftası, Bildiriler ve Tartışmalar, 29 Kasım-4 Aralık 1965, Ankara 1966, s. 163; Postacıoğlu, **Usul**, s. 809; Alangoya, **Tahkim**, s. 200. "HUMK'nun 536. maddesinde bahis konusu olan(hakem kararının tasdiki) keyfiyeti, kararların taraflara tebliğ olunup olunmadığı ve temyiz yoluna gidilip gidilmediği gibi alelade fiili durumu tespit eden bir şerh mahiyetinde olmayıp hakem kararının usule, şekle ve amme intizamına uygunluğu bakımından karara muhkem kazıye vasfını veren ve onu

Süresinde temyiz edilen hakem kararı Yargıtay tarafından onaylanması durumunda, kararın kesinleştiği⁷⁴ hakem kararının altına veya arkasına yazılı, tarih ve mahkeme mührü konmak ve mahkeme başkanı veya hakimi tarafından imzalanmak suretiyle belirtilir (HUMK. m. 443 son fıkra). Mahkeme başkanının veya hakimin hakem kararına kesinleşme şerhini vermesi yeterli olup kararın mahkeme başkanı veya hakim tarafından HUMK m. 536'ya göre onaylanmasına gerek yoktur. Bu nedenle de hakem kararının icra edilebilmesi açısından şerh yeterlidir⁷⁵.

Tenfizine karar verilen yabancı hakem kararları⁷⁶, Türk hakem kararları gibi icra olunur (MÖHUK m. 44, II c. 2). Tenfizine karar verilmiş olan yabancı hakem kararının temyiz edilmesi durumunda, temyiz incelemesi sonuçlanmadan önce icraya konulmaz, konulmuşsa yabancı hakem kararlarının icrası temyiz incelemesi sonuçlanıncaya kadar geri bırakılır (MÖHUK. m. 44, II; m. 41, II, c.2). Diğer bir

icra kabiliyetini haiz bir ilam haline getiren kazai bir tasarruf olduğuna ve HUMK'nda aksine bir sarahat ve delalet bulunmadığına göre mahkeme başkanının tasdik kararı aleyhine usule, şekle ve amme intizamına aykırılık bakımından temyiz yoluna gidilebileceğine" (HKG. 7.11.1951, T/126-109; ABD 1952/101-102, s. 58-60). "Hakem kararının usulün 536. maddesi uyarınca onanabilmesi için ortada, aa) biçimsel olarak kararın bulunması, bb) kararın tahkim koşullarına ve usule uygun olarak verilmesi, cc) ve de kamu düzenine aykırı bulunmaması gerekir. Bu sayılanların olup olmadığını mahkeme başkanı ya da hakim görevinden ötürü (re'sen) araştırır. Yargıtay içinde durum böyledir" (15.HD 10.3.1976, 1617/1052; İKİD 1977/202, s. 5668). " Hakem kararları kesinleşmeden infaz olunamaz. Hakem kararı Yargıtay'ca onanmak suretiyle veya kanuni süre içinde temyiz yoluna başvurulmamakla kesinleşir. Temyiz incelemesi yapılmadan kesinleşen kararın mahkeme başkanı veya hakim tarafından onaylanması ile karar infazı kabil hale gelir (HUMK. m. 536). Buradaki onaylama ile hakem kararının HUMK'nun 530. maddesindeki şekil şartlarına, tahkim hakkındaki usul hükümlerine ve kamu düzenine uygunluğu teyit edildiğinden bu karara karşı temyiz yoluna gidilebilir" (19.HD 25.11.1999, 6472/7120; Kuru,Usul VI, s. 6130).

⁷⁴ Hakem kararları hakkındaki Yargıtay kararlarına karşı karar düzeltme yolu kapalıdır (HUMK m. 440, III/3). Bu nedenle de hakem kararları Yargıtay'ın onama kararı ile kesinleşir.

⁷⁵ Kuru, Usul VI, s. 6125; Tanrıver, s. 154; İmregün, s. 163; Bilge/Önen,Usul, s. 771. "HUMK 536. maddesi hükmü, temyiz edilmemek suretiyle kesinleşen hakem kararlarına ilişkindir. Müddetinde temyiz olunana hakem kararının onanmasına mütedair Yargıtay ilamının kesinleşmiş oluşu infaz için yeterli olup ayrıca mahkeme reisinin veya hakiminin (HUMK m. 536' ya göre) tasdik şerhine lüzum yoktur" (İİD. 4.11.1971, 10922/11046; RKD 1972/3, s. 176-177).

⁷⁶ Yabancı hakem kararlarının tenfizi hakkında bilgi için bkz. Engin Nomer, "Türk Hukukunda Yabancı Hakem Kararların Tenfizi", Prof. Dr. Mahmut Belik" e Armağan, İstanbul 1993, s. 291-303; Ziya Akıncı, "Verildiği Ülkede İptal Edilen Hakem Kararlarının Türkiye'de Tenfizi", İzmir BD. 1994/2, s. 9-21; Erol Ertekin/İzzet Karataş, Uygulamada İhtiyari Tahkim ve Yabancı Hakeme Kararlarının Tenfizi Tanınması, Ankara 1997; Ziya Akıncı, "Yabancı Hakem Kararlarının Türkiyede Tanınması ve Tenfizi", İzmir Barosu Yargı Reformu 2000 Sempozyumu, s. 287 vd., Kuru, Usul VI, s.6184 vd.

ifadeyle tenfiz kararının temyiz edilmesi, yabancı hakem kararının icrasını durdurur⁷⁷.

4.Yabancı Mahkeme Kararları

Yabancı mahkeme kararlarının tenfizi⁷⁸ talebinin kabul veya reddi hususunda verilen kararların temyizi genel hükümlere tabidir (MÖHUK m. 41,II c.1). Bu nedenle de yabancı mahkeme kararları asliye hukuk mahkemesi kararları gibi temyiz edilir. Yabancı mahkeme kararlarının tenfizine ilişkin kararlar temyiz edilirse bu kararların icrasını durdurur (MÖHUK. m. 41,II c.2). Bu hüküm çerçevesinde, tenfizine karar verilen yabancı mahkeme karaları (ilamları), temyiz incelemesi sonuçlanmadan icraya konulamaz; konulmuşsa icra temyiz incelemesinin sonuçlanmasına kadar geri bırakılır⁷⁹.

Tenfiz kararı aleyhine karar düzeltme yoluna gidilip gidilemeyeceği konusunda Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanunu'nda bir hüküm yoktur. Karar düzeltme yolu, Yargıtay'ın temyiz incelemesi sonucunda vermiş olduğu kararlara karşı tanınmış bir kanun yolu olduğundan ve tenfiz kararını veren merci asliye mahkemesi olduğundan, tenfiz kararının temyizi üzerine verilen Yargıtay kararına karşı karar düzeltme yoluna başvurulamayacağı düşünülemez⁸⁰.

⁷⁷ Yabancı hakem kararlarının tenfizi talebinin kabul ve reddine ilişkin kararlara karşı karar düzeltme yolu kapalı olduğundan bu kararları açısından karar düzeltme yoluna gidilmesinin icraya etkisinin ne olacağına incelenmesi de söz konusu değildir.

⁷⁸ Yabancı mahkeme kararlarının tenfizi konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Tuğrul Ansay, "Yabancı Mahkeme İlamlarının Tenfizinde Karşılıklı Muamele Şartı", Ansay Armağanı s. 2455-264; Tuğrul Arat, "Yabancı Mahkeme İlamlarının Tanınması ve Tenfizi", AHFD 1964, XXI/1-4, s. 421-527; Aysel Çelikel, "Yeni Kanuna Göre Yabancı Mahkeme Kararlarının Tenfizi Şartları", MHB 1982/2, s.7-13; Şeref Ertaş, "Yabancı İlamların Tanınması ve Tenfizi", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı, 1987 (III) 1-4, s. 365-438; Kuru, Usul VI, s. 5767 vd.

⁷⁹ "Yabancı mahkeme ilamının tenfizine karar verilmiş ve bu ilama dayılı takip yapılmıştır .Tenfiz kararını temyiz edildiği uyuşmazlık konusu değildir. 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanunu'nun 44 ve 41. maddeleri uyarınca tenfize ilişkin kararın temyizi yerine getirmeyi durdurur. Bu husus kamu düzenine ilişkin talep şikayet süreye bağlı değildir. Takibin kesinleşmiş olması da sonuca etkili değildir. Mercice bu yön gözetilerek şikayetin reddine karar verilerek gerekirken yazılı gerekçe ile kabulü isabetsizdir" (12 HD. 28.91995, 11554/12465; Tanrıver, s. 155, dp.39). "2675 sayılı yasanın 41. maddesinde tenfizine karar verilen yabancı ilamların, bu konuda verilen tenfiz kararının temyizi halinde karar gereğinin yerine getirilmesini durduracağı öngörülmüştür. İcra takibine başlama karar gereğini yerine getirmeyi amaçladığından ve tenfiz kararının da kesinleşmediği anlaşıldığından şikayetin kabulüne karar verilmesi gerekirken reddi isabetsizdir" (12. HD. 2.10.1997,9301/9886; Kuru, Usul VI, s. 5810).

⁸⁰ Kuru, Usul VI, s. 5810; Tanrıver, s. 155.

Fakat karar düzeltme yoluna başvurulmuş olması, tenfizine karar verilen yabancı mahkeme ilamının icrasını durduramaz (HMUK m. 442, son cümle).

Tenfizine karar verilen yabancı mahkeme ilamların icra edilmesi için kesinleşmesi zorunlu olup, bu ilamlar Türk mahkemelerinden verilmiş ilamlar gibi icra olunur (MÖHUK m. 41, I).

5. Sayıştay İlamları

Sayıştay ilamları kesinleşmeden icra edilemez. 832 sayılı Sayıştay Kanununun 64. maddesine göre Sayıştay ilamları kesinleştikten sonra İcra ve İflas Kanunu hükümleri çerçevesinde icra edilir⁸¹. Sayıştay ilamlarının İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre icra olunabilmesi için ilamın edaya ilişkin bir hüküm içermesi zorunludur⁸².

6. Ceza Mahkemesi İlamları

Ceza mahkemesince verilmiş tazminata ve yargılama giderlerine ilişkin hüküm fıkrasının icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekir (CMUK m. 395).

7. Ticaret Kanununun 35/IV. ve 36. Maddeleri

Ticaret sicili memurunun teklifi üzerine, sicilin bağlı olduğu mahkemece, tescil konusundan verilen kararlar (TTK. m. 35, IV) ile ilgililerin ticaret siciline yapılacak tescil veya tadil yahut terkin talepleri üzerine, sicil memurluğunca verilen karara yönelik sekiz gün içinde yapacakları itiraz üzerine mahkemece verilecek kararlar (TTK. m. 36) kesinleşmeden icra edilemez. Her iki durumda da mahkeme kararının temyizi, ilamın icrasını durdurur.

⁸¹ “832 sayılı Sayıştay Kanunu’nun 64. maddesi hükmünce, Sayıştay ilamlarının İİK’ nun hükümlerine tevfikan infaz edilebilmesi için kesinleşmiş olması şartına bağlıdır”(İİD 11.2.1969, 1521/1576, İKİD 1969/101, s. 7819). “Sayıştay kanununun 64. maddesi hükmüne göre, Sayıştay ilamları kesinleşmesinden sonra 45. maddeye göre yerine getirilir”(12.HD. 19.12.1983, 11110/10694; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 42; Uyar, **Şerh**, s.3208). Aynı yönde kararlar: İİD 25.9.1967, 7889/7947, ABD 1968/1, s. 116. 12.HD. 1.11.1988, 510/12437, Uyar, **Şerh**, s. 3208).

⁸² Takip dayanağı Sayıştay ilamının edaya ilişkin ve icraca yerine getirilmesi gerekli bir hüküm içermemesine göre” (12.HD. 21.1.1981, 7895/412; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 69).

8. Deniz Müsadere Mahkemesi Kararları

Deniz müsadere mahkemesince verilen kararlar kesinleşmedikçe icra olunamazlar (3894 sayılı Denizde Zabt ve Müsadere Kanunu m. 131, I).

D. İlamın Kesinleşmeden İcraya Konulması Halinde Başvurulacak Yollar

Kesinleşmeden icraya konulamayacak ilamların icra edilebilmesi için kesinleşmiş olması gerekir. Söz konusu ilamın kesinleşip kesinleşmediği hususu icra müdürü tarafından re'sen incelenecek ve icra müdürü kesinleşmemiş bir ilama ilişkin takip talebini kabul etmeyecektir. Kesinleşmeksizin icra edilemeyen ilamların takip tarihinde kesinleşmiş olması yeterlidir⁸³. Kesinleşmeden icraya konulamayacak bir ilam, kesinleşmeden icraya konulursa, borçlu buna karşı icra dairesinin bulunduğu icra mahkemesine şikayet yoluna başvurabilir. Kesinleşmeden icra edilemeyecek ilamlar açısından kesinleşme, ilamın icra takibine konulabilmesi için zorunlu bir unsur olup kesinleşme şartının gerçekleşmemiş olması kanunun ağır biçimde ihlali anlamına gelir; ve bu ihlal kamu düzenine aykırılık olarak nitelendirilir⁸⁴. Bu nedenle ilamın kesinleşmeden icraya konulduğuna ilişkin şikayet süreye tabi değildir (süresiz şikayet)⁸⁵. Yargıtay da ilamın kesinleşmeden icraya konulduğuna ilişkin şikayetin süresiz olduğunu kabul etmektedir⁸⁶. İcra mahkemesi borçlunun ilamın kesinleşmeden icraya konulduğuna ilişkin şikayet talebini yerinde görürse, icra takibinin iptaline karar verir.

⁸³ Kuru, *İcra III*, s. 2225; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 21; Tanrıver, s. 161. "İlamın gayrimenkulün aynına taalluku nedeniyle kesinleşmeden infaz edilemeyeceğine binaen, takip tarihinde kesinleşip kesinleşmediği araştırılmadan itirazın reddi isabetsiz..." (12.HD. 11.5.1984, 3368/5933, Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 53-54). "Takip dayanağı ilam taşınmazın aynına ilişkin olup kesinleşmeden infaz edilemez. ilamın takipten önce kesinleşmesi zorunludur. Bu nedenle takibin iptaline karar verilmesi gerekirken takibin durdurulmasına karar verilmesi doğru değilse de..." (12. HD. 4.12.1995, 17208/17157; Tanrıver, s. 161-162-dp. 56).

⁸⁴ Kuru, *İcra III*, s. 2224; Tanrıver, s. 162.

⁸⁵ Kuru, *İcra III*, s. 2224; Tanrıver, s. 162.

⁸⁶ "İlamın gayrimenkulün aynına taalluk etmesi itibarıyla kesinleşmeden infaz edilemeyeceği yolundaki itiraz(şikayet) kamu düzeniyle ve HUMK 443. maddesiyle ilgili bulunduğu süreye tabi değildir" (12. HD. 3.10.1978, 7330/7752; Kuru, *İcra III*, s. 2224). "Borçlunun ilamın kesinleşmeden infaz edilemeyeceğine dair itirazını "şikayetini" mercie yapması gerekmesine, bu cihetin kamu düzeni ile ilgili olup, süreye bağlı olmaksızın takip borçlusunun mercie itiraz(şikayet) edebileceği"(12.HD. 22.1.1990, 7780/22; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 340, no. 22). "HUMK 4443. maddesi son fıkrası hükmünce taşınmaz ve bununla ilgili aynı haklara mütedair hükümler kesinleşmedikçe icra olunamaz. Bu amir hükmün re'sen göz önünde tutulması yasa hükmü olduğu ve bu halde bu gibi şikayetlerin İİK 16. maddesi son fıkrası hükmüne göre süreye tabi olmadığı düşünülmeden şikayetin süre yönünden reddine karar verilmesi isabetsizdir" (12.HD 10.5.1976, 3925/5829; YKD 1976/11, s. 1591).

Kesinleşmeden icraya konulamayacak ilamların takip tarihinde kesinleşmiş olması gerektiğinden; kesinleşmeden icraya konulmuş olan bir ilam, takip sırasında kesinleşse bile, şikayet üzerine icra takibinin icra mahkemesince iptal edilmesi gerekir⁸⁷.

§5. İCRA TAKİBİNİN TARAFLARI

I. ALACAKLI

İlamlı icra takibine başvurma hakkı, yararına hüküm verilmiş olan veya ilam niteliğinde belge lehine olan, yani ilama veya ilam niteliğindeki belgeye göre alacaklı olan kişiye aittir⁸⁸. Eğer ilam alacaklısı ölmüşse bu durumda ilamlı takip yoluna başvurma hakkı ilam alacaklısının bütün mirasçılarına aittir. Bu durumda mirasçılardan biri veya bir kaç ilamı icraya koyamaz. Mirasçılardan birlikte ilamı icraya koymaları gerekmekte olup aralarındaki ilişki mecburi takip arkadaşlığıdır⁸⁹.

İlam alacaklısı birden fazla ise ve aralarında mecburi dava arkadaşlığı varsa bu durumda mecburi dava arkadaşı davacılar (alacaklılar) ilamı birlikte icraya koymak zorunda olup tek başlarına bu ilamı icra edemezler⁹⁰. Eğer ilam alacaklısı birden

⁸⁷ Kuru, *İcra III*, s. 2225; Tanrıver, s. 162. “Dayanak ilam, men’i müdahale ile ilgili olduğundan, HUMK’nun 443. maddesine göre kesinleşmedikçe icra takibine konu olamaz. Kesinleşmenin, takipten evvel gerçekleşmesi zorunlu olup, sonradan kesinleşme, önceden açılmış olan takibe geçerlilik kazandırmaz” (12. HD. 23.3.1982, 2200/2342; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 64, no. 45). “Şuf’a ilamına dayanan takip 26.9.1984 tarihinde açılmıştır. Bu ilam altındaki şerhe göre 21.11.1984 tarihinde ve takibin açılmasından sonra kesinleştiği anlaşılmıştır. Anlaşmazlığın, takibin açıldığı tarihteki mevcut duruma göre çözülmesi zorunludur. Olayda; merciin takip tarihinde dayanak ilamın kesinleşmediğini belirtmesine rağmen isteğin kabulü yerine red kararı tesis edilmesi isabetsizdir” (12.HD. 27.6.1985, 821/6394; Uyar, *İlamlı Takipler*, s.52-53, no.35).

⁸⁸ Kuru, *İcra III*, s. 2162; Uyar, *Şerh*, s. 3176; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 133; Üstündağ, *İcra*, s. 424; Uyar, *Takip*, s. 5-6.

⁸⁹ Bu konuda bilgi için bkz. Kuru, *İcra I*, s. 152 vd. “Takibin dayanağı ilamda davacı Ahmet Doğan, 1972 yılında vefat etmiştir. 8.8.1972 tarihli veraset ilamına göre olayda iştirak halinde mülkiyet esasları cari olup, istek sahibi Hacı Doğandan gayri 5 mirasçı daha mevcuttur. Ahmet oğul hacı doğan tek başına kendi adına hareketle infaz istemektedir. Halbuki iştirak halindeki mülkiyet biçiminde bir ortağın tek başına mülkiyet hakkından söz edilemez. Orada tek bir ortak adına tescilli mümkün olmayan bir hak vardır. Diğer bir ifade ile iştirak halindeki mülkiyette ortakların hepsi birlikte maliktirler, paylaştırmadan önce ortağın belli bir pay üzerinde aynı bir hakkı yoktur. 11.10.1982 tarih ve 1082-3, 1982-2 Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının göz önünde bulundurulması lazımdır... olayda ortaktan sadece birinin isteğine değer vermek suretiyle yazılı şekilde icra memurluğunca işlem yapılması isabetsizdir. O halde, borçlunun şikayeti kabul edilerek memurluk işleminin bozulmasına karar verilmek üzere merci kararı bozulmalıdır” (12.HD. 18.6.1986, 14687/9168; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 180, no.29).

⁹⁰ “...tarihli ilamda, davacıların payları belli değildir. Dört davacının isteği üzerine, davalıların müdahalesinin önlenmesine karar verilmiş ve nızalı yerin davacılar teslimine dair kayıt olup, bu hali ile kesinleşmiştir. Bu durumda alacaklının tek başına infaz istemeyeceği ve şeyin tümünden

fazla ve bir edimden dolayı müteselsil alacaklı iseler bu durumda bu alacaklardan her biri ilamı icraya koyabilirler.

İlam konusu alacağın veya malın ilam alacaklısı tarafından başkasına devredilmesi durumunda ilamın yerine getirilmesini yani ilamı takip etme yetkisi ilam konusu alacağı veya malı devralmış olan alacaklıya (cüz'i halefe) aittir⁹¹. İlam konusunun devredilmesi durumunda artık ilam konusu alacağı devreden alacaklı bu ilamı icra takibine koyamaz⁹².

İlam alacaklısını davada temsil etmiş olan ve ilamda adı yazılı olan vekil, vekaletnamesinde özel bir yetki olmasa bile ilamı alacaklı adına icraya koyabilir⁹³. İlamda adı yazılı olan vekil (avukat) ilamı icra takibine koyarken ayrıca bir vekaletname göstermek zorunda değildir⁹⁴. Ancak ilamı ilam alacaklısı adına icraya

davalıların çıkarılmasını talep edemeyeceği açıktır. Merciin aksine düşüncesinde isabet görülmemiştir" (12. HD. 16.10.1989, 2559/12283, Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 162-163, no. 11).

⁹¹ Dava konusu alacak veya malı hükümden sonra devralan alacaklının ilamı icraya koyup koyamayacağı konusunda bir hüküm olmamasına rağmen doktrin ve Yargıtay bunun mümkün olacağı konusunda hemfikirdirler. (Kuru, **İcra III**, s. 2163; Üstündağ, **İcra**, s. 425; Postacıoğlu, **İcra**, s. 629; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 133, Uyar, **Şerh**, s. 3178). "Taşınmazın yeni malikinin halefiyet yolu ile ilamın borçlusuna hakkında kal yönünden yeniden takip hakkı vardır" (12.HD. 7.11.1983, 7059/8458; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 188, no.42). "Takip ilama dayanmaktadır. Takip yapan kişi bu yer ilam alacaklısından satın aldığı öne sürmüştür. Alacaklı gerçekten kanuni yolla halef durumuna geçmişse, ilamın infazını istemekte haklı sayılabilir...merciin duruşma açarak, ortada kabule şayan bir halefiyet bulunup bulunmadığını araştırarak sonucuna göre bir karar vermesi lazımdır" (12.HD. 19.4.1988, 7780/5137; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 174, no.22).

⁹² İlam konusu alacak veya malı devralan kimsenin ilamın yerine getirilmesini istemesi halinde, takip borçlusuna devir işlemine itiraz edecek olursa nasıl hareket edileceği konusunda ileri sürülen görüşlere göre alacaklı olan veya ilamı takibe koyan kişiye mahkemeye başvurması için süre verilmelidir. Çünkü alacaklının takip konusu yaptığı ilam tek başına icrai bir güce sahip bulunmamaktadır. İlamın icrasını engelleyen itirazın ortadan kaldırılması için, alacaklının veya takip alacaklısının mahkemeye başvurması gerekecektir. Görüş için bkz. Postacıoğlu, **İcra**, s. 629; Üstündağ, **İcra**, s.425; Uyar, **Şerh**, s. 3177; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 133. Aynı doğrultuda Yargıtay kararı: "Müşteki borçlu tarafından ibraz edilen ve Beyoğlu 3.noterliğince tasdikli bulunan 29.11.1954 tarihli temlikname ile alacaklının icraya koyduğu ilamda yazılı mahkumunbîh ile faiz ve mahkeme masraflarının üçüncü şahıs Selanik bankasına temlik ve bu keyfiyeti borçluya tebliğ ettirmiş olmasına göre, BK'nun 166 ve müteakip maddeleri ile TTK'nun 771. ve müteakip maddeleri muvacehesinde mütalebe hakkı mevcut olup olmadığını ve buna göre temellük eden ile temlik edenden hangisinin borçluyu edaya icbar etmeye hakkı olduğunun tetkiki ve bu yoldaki münazaa ve ihtilafın halli mahkemeye ait bulunmuş ve temlikin hükümsüzlüğü hakkında aynı mahiyette bir vesika veya bir mahkeme kararı ibraz edilmedikçe filhal hükümün temlik eden namına infazına kanuni imkan bulunmamış olduğundan borçlunun şikayetin kabulü ile icranın olduğu yerde durdurulmasına dair merci kararı tasdik edilmiştir" (İİD. 20.10.1955 5421/5481; Olgaç /Köymen, s.213).

⁹³ Ancak vekil (avukat) Av. K. m. 164 hükmüne göre kedisine ait olan (karşı tarafa yükletilmiş olan) vekalet ücreti için ilam borçlusuna karşı, kendi (şahsı adına) ilamı icra takibine koyamaz. İlamı ancak müvekkili adına takibe koyabilir.

⁹⁴ "İlamda adı yazılı vekilin (müvekkili adına) takip yapması için takip dosyasına vekaletname ibrazı gerekmediği, mahkemenin tayin ettiği ilamda yazılı vekalet ücretinin muhakeme masraflarından

koyan ilamda adı yazılı avukattan başka bir avukat ise bu durumda bu avukat takip talebinde bulunurken vekaletname göstermek zorundadır⁹⁵.

Bir ilamda davalı ve davacının karşılıklı olarak bazı edimlerin ifasına mahkum edilmiş olmaları durumunda, taraflardan her birinin ilamın kendi lehlerine olan kısmına icra takibine koyup koyamayacakları hususunda İcra ve İflas Kanunu'nda bir hüküm yoktur. İcra ve İflas Kanunu'nun karşılıklı ve aynı anda ifaya mahkumiyet ilamlarının icrasına ilişkin herhangi bir hüküm içermemesinden dolayı bu tarz bir icranın mümkün olmayacağı da görülmektedir. Ancak bir ilamda karşılıklı edimin ifasına mahkum edilmiş olan taraflardan her biri ilamın lehine olan kısmını icraya koyabilecekleri ileri sürülmüştür⁹⁶.

II. BORÇLU

Alacaklı ilamı, aleyhine hüküm verilmiş olan veya ilam niteliğindeki belge aleyhine olan borçluya karşı takibe koyabilir. Bu durumda ilamlı icra takibinde borçlu ilamda adı yazılı olan veya ilam niteliğindeki belge aleyhine olan diğer bir ifadeyle ilama veya ilam niteliğindeki belgeye göre borçlu olan kişidir⁹⁷. Bu nedenle de alacaklı ilamda taraf olmayan veya aleyhinde düzenlenmiş ilam niteliğinde belge olmayan kişiye karşı ilamlı icra takibini yöneltemez⁹⁸.

madut olup vekile ödenmesi için ahzu kabze yetki aranmasının gerekmediği" (12.HD.14.3.1985, 3522/2373; İBD 1985/4-6, s. 439-441).

⁹⁵ Ancak alacaklı vekili her nasılsa vekaletnamesini icra dosyasına koymadan takipte bulunmuşsa, bu noksanlık, açılan takibin ve yapılmış olan icra işlemlerinin iptalini gerektirmeyip noksanlığın daha sonra tamamlattırılması gerekir. Daha sonra verilen bu vekaletname geriye etkili sonuç doğurur ve vekilin daha önce yaptığı işlemleri geçerli hale getirir. "İcra dosyasına ibraz edildiği anlaşılan vekaletnamenin dosyada bulunmayışı icra işlemlerinin iptalini gerektirmez. Böyle bir noksanlık olsa dahi her zaman alacaklı vekiline ikmal ettirilebilir" (12.HD. 7.12.1981, 8038/9342; Uyar, İlamlı Takipler, s. 191, no. 47).

⁹⁶ Ayrıca bu görüşe göre BK'nun 81. maddesindeki ödemezlik def'i takip hukukunda geçerli değildir: Postacıoğlu, İcra, s. 630; Üstündağ, İcra, s. 427. Yargıtay bir kararında da bu görüş çerçevesinde karar vermiştir: "Tarafların mahkeme huzurunda akdettikleri sulhta her iki tarafa da bazı vebeler tahmil edilmiş ve bu vebelerin ifası yekdiğerine talik bulunmamış olduğu takdirde iki taraf da lehlerine olan kısmın icrasını talep edebilirler. Takip isteyen taraf uhdesine terettü eden vebeyi ifa etmedi diye takip olunan taraf aleyhine olan kısımların ifasından imtina edemez" (21.3.1940, Abdullah Aytemiz, Takip Hukuku İle Alakalı Temyiz Karar ve İctihatları, Ankara 1944, s.9).

⁹⁷ Kuru, İcra III, s. 2165; Uyar, Şerh, s. 3180; Uyar, İlamlı Takipler, s. 136; Uyar, Takip, s.6-7. "takibe dayanak yapılan ilamda şikayetçi Refik Üçkuzular taraf değildir. İlamda taraf olmayan bu kişi için icra emri çıkarılması usulsüzdür".

⁹⁸ "...ilamda taraf sıfatını haiz bulunmayan ve aleyhine infazı gereken hüküm fıkrası bulunmayan kişiye icra emri tebliği ve borçlu sıfatı ile aleyhinde infaza geçilmesi işlemleri, yasaya ve ilama uygun düşmediğinden, bu konuda Recep Eren vekilinin yerinde olan şikayet ve itirazının kabulü ile bu kişi hakkındaki icra emrinin ve binnetice takibin iptaline karar verileceği yerde isteğin reddedilmesi isabetsizdir"(12.HD.23.5.1983, 2956/4043; Uyar, İlamlı Takipler, s. 189-189, no.43, Uyar, Şerh, s.

İlam borçlusunun ölmüş olması durumunda ilam borçlunun mirasçılarına karşı takibe konulur⁹⁹. Ancak bazı ilamlar vardır ki bu ilamlar ancak borçlunun kendisine karşı takibe konulabilir ve borçlunun ölmesi durumunda mirasçılarına karşı yöneltilemez. Bu ilamlar borçlunun şahsı ile sıkı sıkıya ilgili olan ilamlardır ve sadece borçluya karşı yöneltilebilirler¹⁰⁰.

İlamın borçlusu dava aleyhine sonuçlanmış olan taraf olup ilamlı icra takibi onun vekiline karşı yapılamaz¹⁰¹. Fakat davada borçluyu temsil etmiş olan vekil borçluya karşı yöneltilmiş icra takibinde de onu temsil edebilir. Ayrıca borçlu davada kendisini temsil eden vekilden (avukat) başka bir vekil ile icra takibinde kendisini temsil ettirebilir.

§6. İCRA TAKİBİNİN BAŞLAMASI

I. TAKİP TALEBİ

İlamlı icra takibi İİK m. 35'e göre ilamın icra dairesine verilmesiyle başlar. Diğer bir ifadeyle ilam alacaklısı ilamlı icra takibini ilamı icra dairesine vermek suretiyle başlatır, yani ilamlı takip talebinde bulunur.

A. Takip Talebinin Yapılması

İlamlı icra takibinde takip talebinin yapılması genel haciz yolundaki ile benzerdir. Genel haciz yolu ile takipte olduğu gibi ilamlı icra takibinde de takip talebi yazılı veya sözlü olarak yapılabilir. Takip talebi, genel haciz yolundaki takip talebinin içeriğini düzenleyen İİK m. 58'deki kayıtları içerir (İİK Yönetmeliği m. 18, I). Bunun sonucu olarak da her iki takip açısından da aynı basılı takip talebi örneği kullanılır. Ancak ilamlı icra takibine ilişkin takip talebi örneğine genel haciz

3263-3264, no. 101). "takibe dayanak yapılan ilamda şikayetçi Refik Üçkuzular taraf değildir. İlamda taraf olmayan bu kişi için icra emri çıkarılması usulsüzdür" (12.HD. 1.11.2000, 14324/16360, Uyar, Şerh, s. 3225, no. 26).

⁹⁹Geniş bilgi için bkz. Kuru, *İcra I*, s.159 vd.

¹⁰⁰ "Örneğin borçlusu hakkında alınan el atmanın önlenmesine ilişkin ilam, borçlunun ölmesi durumunda mirasçısına karşı takibe konulamaz. "Hakkında takip yapılan Ömer'in ilamda taraf olan davalının mirasçısı olsa dahi kendisi hakkında el atmanın önlenmesine dair ilam olmadıkça, murisine ait ilamla şahsı hakkında takip yapılamayacağına..."(12.HD. 18.2.1988, T.E. 1987/3968, K: 1696; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 178, no. 26; Uyar, *Şerh*, s.3257, no. B-78). "El atmanın önlenmesi kararı, haksız eylemden kaynaklandığından, men edilmiş kişinin tüm mirasçılarının takip zorunluluğu yoktur. Merci kararında bu durumun aksine yer alan gerekçede isabet bulunmamaktadır" (12.HD. 5.5.1986, T.E. 1985/1111, K: 5230, Uyar, *Şerh*, s. 3256, no. b-83; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 180, no. 30)

¹⁰¹ 12.HD.7.2.1984, 11148/1106 (Batıder 1984/XII/2-3, s. 169-170).

yolundaki takip talebi örneğinden farklı olarak ilamın veya ilam niteliğinde belgenin tarihi, numarası, özeti ve hangi mahkeme veya makamdan verildiğinin yazılması gerekir (İİK Yönetmeliği m. 18, I). Ancak belirtmek gerekir ilam veya ilam niteliğindeki belgenin takip talebine tarihi, numarası ve özetinin yazılmış olması yeterli olmayıp ayrıca icraya konulan ilam veya ilam niteliğinde belgenin de takip talebi ile birlikte icra dairesine verilmesi gerekir (İİK m. 35, c.1).

Alacaklının talebi üzerine, kendisine ilamlı icra takip talebinde bulunduğu ve takip konusu ilam veya ilam niteliğinde belgenin icra dairesine verildiğine ilişkin icra dosyası numarasını taşıyan bedava ve puluz bir ilmühaber (belge) verilir (İİK m. 35,c.2).

Bütün ilamlı icra takiplerinde alacaklıdan başvurma harcı alınır. İlamın takibin konusu ilam ise alacaklıdan ayrıca binde beş harç alınmazken (Harçlar Kanunu m. 29), ilam niteliğinde belge için icra takibine başvurulması durumunda alacaklıdan ayrıca bin de beş harç alınması gerekir¹⁰²

B. Takip Talebinin içeriği

İlamlı icra takibinin içeriği genel haciz yolundaki takip talebinin içeriğiyle benzerdir¹⁰³. Geçerli bir takip talebinin yapılabilmesi için takip talebinin şu şartları taşıması gerekmektedir. Bu şartlardan birincisi, takip talebinde takibin taraflarının kim olduğunun belirli olmasıdır. Bu nedenle de takip talebine takip alacaklısının adı, soyadı ve adresinin yazılması gerekir. Eğer takip alacaklısının vekili varsa vekilinin de adı, soyadı ve adresinin de yazılması gerekmektedir (İİK. Yönetmeliği m. 18.1). Yukarıda da belirtildiği gibi takip alacaklısı takip konusu ilam veya ilam niteliğindeki belgeye göre alacaklı olan kişi veya onun mirasçısıdır.

İlamlı icra takip talebinde bulunması gereken bir diğer unsur ise ilam borçlusudur. Takip talebine takibin yöneltildiği borçlunun adının, soyadının ve

¹⁰² Kuru, *İcra III*, s. 2161. Ancak Danıştay aksi görüştedir: “38. maddede yer alan ve ilam mahiyetinde sayılan bilgenin icra dairesine tevdi üzerine buraca icra emri çıkarılması açık kanun hükmüdür. Bu itibarla icra emrinin çıkarıldığı takiplerde, 492 sayılı Harçlar Kanunu’nun ilamsız takiplerde peşin harç alınacağını öngören 29. maddesinin uygulanması da mümkün değildir” (Danıştay 9. dairesinin 3.7.1991 gün ve 1991/840 sayılı kararı, Kuru, *İcra III*, s. 2161).

¹⁰³ Bkz. Kuru, *İcra I*, s. 210 vd.

adresinin yazılması gerekir (İİK Yönetmeliği m. 18, I). Ayrıca vekili varsa vekilin adı, soyadı ve adresinin de yazılması gerekmektedir. Takip borçlusu ise yukarıda belirtildiği gibi ilam veya ilam niteliğinde belge aleyhine olan kimsedir.

Takip talebinde takibin taraflarına (alacaklı-borçlu) ek olarak bulunması gereken bir diğer unsur ise takip konusu ilamın (veya ilam suretinin) veya ilam niteliğinde belgenin tarihi, numarası ve özetinin yazılmış olmasıdır. Takip konusu ilam veya ilam niteliğindeki belgenin takip talebine özetinin yazılmış olması yeterli olmayıp ayrıca ilam veya ilam niteliğindeki belgenin de takip talebi ile icra dairesine verilmesi gerekir (İİK m. 35, c.1).

II. İCRA EMRİ

A. İcra Emrinin Düzenlenmesi

Alacaklının takip talebi üzerine icra dairesine borçluya bir icra emri düzenleyerek gönderir (İİK m. 24, 25, 26, 30, 31, 32). Ancak takip talebini alan icra müdürü borçluya icra emri göndermeden önce alacaklının takip talebine eklediği belgenin ilam veya ilam niteliğinde belge olup olmadığını kendiliğinden incelemek zorundadır. Alacaklının takip talebine eklediği (icra dairesine verdiği) belge ilam veya ilam niteliğinde belge ise bu durumda icra müdürü bir icra emri düzenleyerek borçluya göndermekle yükümlüdür. Geçerli bir takip talebi üzerine icra memuru takip talebine ve ilam veya ilam niteliğindeki belgeye uygun olarak icra emri düzenler¹⁰⁴.

Alacaklı tarafından icra dairesine verilen belge, ilam veya ilam niteliğinde değilse bu durumda icra müdürü icra emri düzenleyemez. Geçerli bir takip talebinde bulunulmadığı halde icra müdürü borçluya icra emri gönderirse, borçlu süresiz şikayet yoluna başvurmak suretiyle icra emrini iptalini talep edebilir¹⁰⁵.

¹⁰⁴ “Dayanak ilamda her iki avukat için ayrı ayrı vekalet ücreti takdir edilmiş ve kesinleşmiş olmasına, ilamın kesinleşen şekli ile infazı gerekmesine” (12.HD. 23.6.1981, 2332/6034; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 67, no.47a). “İcra memuru ve icra tetkik mercii mahkemelerden verilen ilamları infaz ile mükelleftir. İlamın yanlış olduğundan söz ederek infazından kaçınmazlar” (HKG 4.12.1968, İİD 276/804; RKD 1969/4, s. 8-85).

¹⁰⁵ “Borçlu adına faturaya dayalı olarak takip yapıldığı halde icra dairesince ilamlı takiplere ait 53 örnek icra emri gönderilmiştir. İlamlı takiplerde, ilama aykırı hususlarda itiraz (şikayet) süreye bağlı bulunmadığından ilama dayalı bir takip olmadığı halde, ilamlı takiplere ait icra emri gönderilmesinde de itiraz (şikayet) süreye bağlı değildir. Bu nedenle mercice, takip dayanağının ilam olmadığı cihetle, icra işleminin (takibinin) iptaline karar verilmesi gerekirken, itirazın (şikayetin) reddolunması isabetsizdir” (12. HD 23.1.1986, 535/725; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 312). “Takip dayanağı aslında

İcra emrine; takip alacaklının ve borçlusunun (ve varsa vekillerinin) adı, soyadı, adresi ile ilamı veya ilam niteliğinde belgeyi veren mahkemenin ismi, hükmolunan şeyin neden ibaret olduğu, ilamın tarihi ve numarasının yazılması gerekir (İİK. m.24/II). Bunlara ek olarak icra emrine borçlunun ilamda hükmolunan edimi yerine getirmesi ihtar olunur. İcra emrinde borçluya yapılan ihtarın içeriği ilamlı icra takibi yollarından her biri için farklılık arz eder.

B. İcra Emrinin Borçluya Tebliği

Takip talebine ve icraya konulan ilam veya ilam niteliğindeki belgeye uygun olarak düzenlenen icra emri borçluya tebliğ edilebileceği gibi borçlunun davayı takip etmiş yani ilamda adı yazılı olan vekiline de tebliğ edilebilir¹⁰⁶. Ancak Yargıtay borçlunun davada avukat tarafından temsil edilmesi durumunda ilamın borçlu yanında vekiline tebliğ edilmesinin zorunlu olduğunu aksi halde ilamlı icra takibinin kesinleşmiş sayılamayacağı görüşündedir¹⁰⁷. İcra emrinin sadece borçluya tebliğ edilmiş olması ve borçlu vekilinin icra emrini öğrenmiş olması durumunda (icra emrinin vekile tebliğ edilmemiş olmasından dolayı) Yargıtay icra emrinin iptal edilemeyeceğine karar vermektedir¹⁰⁸.

§7. GENEL HÜKÜMLERİN UYGULANMASI

İlamlı icra takip yolunda takibin kesinleşmesine kadar olan safhalar için hüküm sevk edilmiş ve kesinleşme safhasından sonraki safhalar için ilamsız icra takip yoluna atıf yapılmıştır (İİK m. 41). İİK m. 41'e göre ilamsız icra hakkındaki hükümlerin (İİK m. 42-144), ilamın icrası bölümündeki hükümlere aykırı olmadıkça ilamların

ilam sayılmaz. Bu belgenin İİK'nun 38. maddesinde sayılan neviden bir belge addi de mümkün değildir. O halde borçluya icra emri çıkarılamaz. Takip dayanağının İİK'nun 68/1. maddesinde yazılı çeşitten yetkili merciin düzenlediği belge olarak ele alınması ve borçluya ödeme emri tebliğ edilmesi gerekir...merciin konuya bu açıdan yaklaşarak icra memuru kararına vaki şikayetin kabulü ile icra memurunun bu konudaki muamelesinin bozulmasına karar vermesi gerekir" (12.HD. 4.2.1985, 11327/838, Yasa D. 1986/1, s.114). "İlama aykırı yapılan takibe ve ödeme(icra) emri tebliğine itiraz (şikayet) süreye tabi değildir. Takip konusu 22.2.1971 tarihli ilamda takip konusu yargılama giderleri takip yapan(A) ile takibi bulunmayan (H) lehine hüküm edilmiştir. Takip yapan ancak yarım takip edebileceği halde buna matuf şikayetin süre yönünden reddine ve takipte bulunmayan (H) nin hissesinin mirasçılarının ileride yapacağı takibe karşı bloke edilmesi şeklinde karar verilmesi isabetsizdir"(12.HD. 21.10.1976, 8396/10336; YKD 1977/5, s. 689).

¹⁰⁶ Kuru, *İcra III*, s. 2172.

¹⁰⁷ Bkz. Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 153-157 deki Yargıtay kararları.

¹⁰⁸ 12.HD. 8.10.1990, 2612/9665; 12. HD. 1.4.1988, 14028/4143, 12.HD. 9.11.1987, 15669/11375. (Kararlar için bkz. Uyar, *İlamlı Takipler*, s.152-175). 12. HD. 12.12.1988,12204/15332 (YKD 1989/8, s. 1140).

icrası (ilamlı takipler) hakkında da uygulanacağı belirtilmiştir. Yapılan bu atıf çerçevesinde ilamlı icra takibinin kesinleşmesinden sonraki safhaları için yani borçlunun mallarının haczedilmesi, haczedilen malların satılması, paraların paylaşılması safhaları için ilamsız icradaki bu safhalara ilişkin hükümler uygulanacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PARA VE TEMİNAT ALACAKLARINA İLİŞKİN İLAMLARIN İCRASI İLE PARA VE TEMİNAT DIŞINDAKİ İLAMLARIN İCRASI

§8. PARA VE TEMİNAT ALACAKLARINA İLİŞKİN İLAMLARIN İCRASI

I. GENEL OLARAK

İlam veya ilam niteliğinde belgenin konusunun para veya teminat alacaklarına ilişkin olması durumunda takip alacaklısının başvurabileceği yol para ve teminat alacaklarına ilişkin ilamları icrası takip yoludur (İİK m. 32). Para ve teminat verilmesine ilişkin ilamlar hakkında diğer ilamlı takip yollarına göre daha geniş bir düzenleme yapılmıştır. Örneğin ilamlı icra takibinin icra mahkemesine başvurulması ile durdurulması (İİK m. 33, 33a) hususu bu takip yolunda düzenleme konusu yapılmış olup diğer ilamlı takip yollarında bu konuda bir düzenleme öngörülmemiştir. Bu nedenle de İİK m. 33, 33a her ne kadar sadece para ve teminat verilmesi hakkındaki ilamlar için öngörülmüş olsa da, bu hükümleri diğer takip yollarında özellikle de menkul teslimi hakkındaki ilamlı takiplerde de uygulamak gerekir¹.

Her ne kadar bu takip yoluna ilişkin başlık para ve teminat verilmesine ilişkin ilamların icrası olsa da bu takibin konusunu para ve teminat alacaklarına ilişkin ilam niteliğindeki belgeler de oluşturur. Bu durumda para ve teminat alacaklarına ilişkin ilamlı icraya, konusu para ve teminat alacağı olan ilam veya ilam niteliğindeki belgeler için başvurulabilecektir(İİK m. 38).

İlamlı icra takibine ilişkin müşterek hükümlerin² para ve teminat alacaklarına ilişkin ilamlı takiplere uygulanmasına ayrıca değinilmeyecek sadece farklılık arzeden hususlar belirtilmekle yetinilecektir.

¹ Kuru, *İcra III*, 2309; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 422-423; Uyar, *Şerh*, s.3040; Talih Uyar, “Borca İtiraz Yolu İle (Tetkik Mercinin Kararı İle) İlamlı Takiplerin Durdurulması”, *İBD* 1991/1-3, s. 129; Talih Uyar, “Para ve Teminat Verilmesi Hakkındaki İlamları İlişkin İcranın Geri Bırakılması”, *İBD* 1981/4, s. 204; Talih Uyar, “Takip Hukukunda İcranın Geri Bırakılması”, *ABD* 1972/2, s. 242.

² İlamlı icra takibine ilişkin müşterek hükümler hakkında bilgi için bkz. yuk. s. 43 vd.

II. TAKİP TALEBİ

İİK m. 35' e göre alacaklı para ve teminat alacağı hakkındaki ilamı (veya ilam niteliğindeki belgeyi) icra dairesine vermek suretiyle takip talebinde bulunur. Diğer bir ifadeyle takip alacaklının takip talebi³ ile başlar (İİK m. 35).

Takip talebine takip alacaklısının ve borçlusunun varsa bunların vekillerinin adı, soyadı ve adresleri yazılır. Bunlara ek olarak takip talebine ilam veya ilam niteliğinde belge konusu alacak miktarı Türk parası üzerinden yazılır (İİK m. 41, 58). Bu nedenle de takip konusu alacak yabancı para ise Türk parasına çevrilmek suretiyle alacak miktarı yazılır. İlamda belirtilen borçlunun birden fazla olması halinde bu borçluların ilam konusu alacağı müteselsilen ödeyeceklerine karar verilmemişse bu durumda alacaklı her bir borçlunun hissesine düşen alacak miktarını belirtmesi gerekmektedir⁴.

Alacaklı, ilam konusu alacak tutarına ek olarak eğer ilamda alacak için faize de hükmedilmişse bu durumda takip talebinde, faiz oranını ve faizin işlemeye başladığı günü göstermek suretiyle faiz de isteyebilir (İİK m. 41; m. 58, III). İlamda asıl alacağa ilişkin faiz hakkında bir hüküm bulunmaması durumunda alacaklı takip talebinde (takip tarihinden itibaren değil) hüküm tarihinden itibaren faiz isteyebilir⁵.

³ Örnek no. 1 düzenlenerek icra dairesine verilir (Yönetmelik örnek no.1).

⁴ “Davalıların takip konusu alaktan müteselsilen sorumlu tutulacaklarına dair ilamda bir hüküm bulunmadığına göre davalılar hisseleri nispetinde alaktan sorumlu olurlar” (12.HD. 5.12.1988, 2925/14849, YKD. 1989/9, s. 1139). “Takip mesnedi ilamda hükmolunan tazminat ve eklerinin davalılardan alınmasına denmiş olup, davalılar mümeyyizle beraber Osman olmak üzere iki kişidir. ilamda müteselsil sorumluluk öngörülmemiştir. Bu itibarla takip yapanın her bir davalıdan hükmolunan tazminat ve fer’ilerinin yarısını isteyebileceği düşünülmeden bu husustaki itirazın reddolunması isabetsizdir” (12. HD. 24.10.1978, 8417/8510; YKD 1979/11, s. 1611). “İlamda davalılar arasında müteselsil sorumluluğu belirten bir hüküm fıkrası mevcut değildir. Bu durumda her bir borçlu ancak payına düşen oranda sorumlu olduğu halde, tamamı üzerinden icra emrine muhatap tutulmaları usule aykırıdır” (12.HD. 24,5,1988, 8659/6640; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 330-331). Aynı şekildeki Yargıtay kararları için bkz. Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 329-333).

⁵ “Olayda davacı,dava tarihinden itibaren faiz istemesine rağmen mahkeme alacağın bir kısmına dair hüküm kurmuş olmakla beraber faiz isteği hakkında olumlu veya olumsuz bir karar vermemiştir...11.12.1957 tarih ve 1957/17-29 sayılı içtihadı birleştirme kararı’nda açıklandığı gibi, takip taleptanesinde alacaklı hüküm tarihinden itibaren faiz temerrüt faizi isteğini kaydetmiş olması karşısında, bu isteğe uygun şekilde icra takip tarihinden değil de hüküm tarihinden itibaren faiz hesap edilmesi yasaya, içtihadı birleştirme kararına uygundur” (12. HD. 1.2.1983, 10237/539; YKD 1983/5, s. 730-731). “ Takibin dayanağı ilamda dava dilekçesinde yer almaması nedeniyle faizin başlangıç tarihi ve oranı hakkında bir açıklık yoktur. Ancak bu konuya ilişkin içtihadı birleştirme kararı ve dairemizin oturmuş içtihatları uyarınca alacaklının ilam tarihinden itibaren temerrüt faizi isteme hakkı kabul edilmelidir. Merciin için faize ilişkin itiraz bakımından bu hususu nazara almaksızın faiz istenemeyeceğinden bahisle yazılı şekilde karar vermesi isabetsizdir” (12.HD. 22.12.1988, 4322/159/16; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 146).

Ancak alacaklı faiz talebinde bulunmuş olmasına rağmen faizin hüküm tarihinden başlamasını isteğini açıkça belirtmemiş ise bu durumda faiz takip talebi tarihinden itibaren hesaplanır⁶. Alacaklının ilamlı icra takip tarihine kadar işlemiş olan temerrüt faizi tutarı için, takip tarihinden itibaren temerrüt faizi yürütülmesini isteyemez (3095 sayılı Faiz K. m. 3). Diğer bir ifadeyle alacaklı faize faiz yürütülmesini isteyemez⁷. İlam alacaklısı açısından dava konusu iş ticari iş ise ilamdaki yargılama giderleri için de ilam alacaklısının ticari temerrüt faizi talebinde bulunması mümkündür⁸

Alacaklı icra emrindeki yedi günlük süre geçtikten sonra haciz veya iflas yollarından hangisini seçtiğini bildirebileceği için takip talebinde bunu belirtmesine gerek yoktur (İİK m. 37).

Alacaklı takip talebini, takibe konu olan ilam veya ilam niteliğindeki belge ile birlikte icra dairesine vermek suretiyle takip talebinde bulunmuş olur.

⁶ “İcra takibinin konusunu teşkil eden alacak tutarının hüküm tarihinde muaccel hale geldiği kuşkusuz ise de, alacaklının takip taleplerinde hüküm tarihinden itibaren temerrüt faizi isteğine yer vermemiş olması karşısında, temerrüt faizinin ilam tarihinden itibaren değil, takip gününden hesaplanmasında zaruret vardır” (12.HD. 9.5.1988, 8972/6214; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 146-147).

⁷ “Alacaklı vekili 17.11.1988 tarihli taleplemede yer alan kalemlerinden 1.015.671.694 lira ile 490.858.562 lira alacakların faiz alacağı olduğu banların diğer alacak kalemleri ile birlikte toplamından oluşan toplam alacak için % 52 faiz istendiği, icra emrinin de bu şekilde düzenlendiği görülmektedir. Faize faiz yürütülmesi sonucu doğuracak bu istemin 3095 sayılı kanunu faiz ve temerrüt faizine ilişkin kanunun 3. maddesine aykırı bulunduğu nazara alınıp borçlu vekilinin bu konuya ilişkin itirazının kabulü gerekirken, reddi isabetsizdir” (12.HD. 5.3.1990, 1437/2087; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 334). “İlamda bir hüküm bulunması dahi, alacaklının ilam tarihinden itibaren faiz isteyebileceğine geçmiş günler faizi hariç asıl alacak ve masraflar dışında icra dairesince faize faiz yürütüldüğü takdirde borçlunun süreye bağlı olmadan şikayet hakkının mevcut bulunmasına” (12.HD.7.9.1990, 1152/9169, Uyar, **İlamlı Takipler**, s.44). Bkz. ayrıca: Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 333-339’deki Yargıtay kararları.

⁸ “Açıklandığı üzere alacaklı bankanın yaptığı her türlü işlen ticari oluşuna, vekalet ücreti de bankanın yaptığı işlemde doğduğuna ve mameleki arasında yer aldığına, taraflardan yalnız biri için ticari sayılan İş Kanunu’nda açıklık bulunmadıkça diğeri için de ticari iş sayılacağına göre Türk Ticaret Kanunu’nun 9. maddesi uyarınca temerrüt faizinin %10(şimdi TC. merkez bankasının kısa vadeli krediler için öngördüğü reeskont faiz oranı; 3095 Sayılı Faiz K. m. 2,III) olması gerekir” (HKG 28.6.1969, İİD 5/645; RKD 1969/8, s. 230-232).

III. İCRA EMRİ

A. İcra Emrinin Düzenlenmesi ve Borçluya Tebliği

Alacaklının takip talebini alan icra dairesi, geçerli bir takip talebinde⁹ bulunulması üzerine bir icra emri düzenler ve borçluya gönderir. Burada örnek 5 no.lu icra emri düzenlenir ve borçluya gönderilir (İİK m. 32; 24, II; İİK Yönetmeliği m. 24).

İlam alacaklısı ilama ilişkin davasını bir vekil aracılığıyla yürüttüğü halde ilamı kendisi veya ilamda yazılı vekilden başka bir vekil aracılığıyla takibe koyarsa, icra dairesi bu durumda alacaklının ilamda adı yazılı olan vekiline icra emri ile aynı zamanda düzenleyeceği bir bildiriği derhal tebliğ eder (Av. K. m.166). Yapılacak bildiriğe ilişkin takip gideri alacaklıdan tahsil edilir.

B. İcra Emrinin İçeriği

Örnek 5 no.lu icra emri düzenlenir ve bu icra emrine şunlar yazılır:

- Takip talebindeki kayıtlar (alacaklının ve varsa vekilinin adı, soyadı ve adresi; borçlunun ve varsa vekilinin adı, soyadı ve adresi; ilamı veren mahkeme ve ilamın tarih ve numarası; ilam konusu yani talep edilen alacağın Türk parası ile tutarı ve faizi),

- İlam konusu para borcunun yedi gün içinde ödenmesi veya teminatın verilmesi ihtarı,

- Borç yedi gün içinde ödenmezse, icra mahkemesinden, Yargıtay'dan veya yargılamanın iadesi yoluna gidilmişse yargılamanın iadesi talebini incelemekte olan mahkemeden icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirilmedikçe, cebri icra yapılacağı yani borçlunun mallarının haczedileceği ihtarı,

- Borçlunun yedi gün içinde mal beyanında bulunması (İİK m. 74) ve bulunmazsa hapisle tazyik olunacağı (İİK m. 76; 337), mal beyanında bulunmaz veya gerçeğe aykırı mal beyanında bulunursa hapisle cezalandırılacağı (İİK m. 338) ihtarı¹⁰.

⁹Para alacaklarına ilişkin ilamlar kesinleşmeden icra edilebileceği için icra dairesinin ilamın kesinleşip kesinleşmediğini incelemesine gerek yoktur.

¹⁰ İcra ve İflas Kanunu'nun 33. maddesinde, 4949 Sayılı Kanunla yapılan değişiklikle İİK m. 168/6'ya paralellik sağlanmıştır. Bu değişiklikle artık borçlu sadece mal beyanında bulunmamakla cezalandırılmayıp ayrıca aykırı mal beyanında bulunmaktan dolayı da hapisle cezalandırılacaktır.

C. Borçlunun İcra Emrine Karşı İleri Sürebileceği Savunmaları

1. Yargıtay'dan İcranın Geri Bırakılması Kararı İstenmesi

Daha önce de belirtildiği gibi para ve teminat alacaklarına ilişkin ilam kesinleşmeksizin icraya konulabilir. Eğer alacaklı ilamı kesinleşmeden icra takibine koymuşsa bu durumda borçlu icranın geri bırakılması kararını ancak Yargıtay'dan teminat karşılığında alabilecektir (İİK m. 36, HUMK m. 443). Bu konu yukarıda incelendiği için tekrar inceleme konusu yapılmayacaktır¹¹.

2. İcra Emrine İtiraz (İcra Mahkemesinden İcranın Geri Bırakılması Talebinde Bulunulması)

İlamlı icra takibinde düzenlenip borçluya gönderilen icra emri ile genel haciz yolundaki ödeme emri arasındaki en önemli fark icra emrinde borçluya ödeme emrindeki gibi itiraz hakkı tanınmamasıdır. Diğer bir ifadeyle borçlu icra emrine itiraz ederek genel haciz yolundaki ödeme emrine itirazda olduğu gibi ilamlı icra takibini durduramaz. İlamlı icra takibinde borçluya icra emrine itiraz etme hakkı tanınmamıştır. Bu nedenle de borçlunun sadece icra emrine itiraz etmiş olması icra takibini durdurmayaacağından icra takibi devam eder. İcra takibinin durması için borçlunun, borcun itfa nedeniyle sona erdiği veya borcun imhal edildiği veya ilamın zamanaşımına uğradığı sebeplerine dayanarak icra mahkemesine başvurmak suretiyle icranın geri bırakılması kararı alması gerekmektedir (İİK m.33,33a). Her ne kadar ilamlı icra takibinde icra emrine itiraz söz konusu olmamakla birlikte İİK'nun 33. maddesinin 1. fıkrasında itiraz deyişi kullanılmıştır. Ancak buradaki itiraz kavramı gerçek anlamda bir itiraz olmayıp icranın geri bırakılması ifadesi anlamında kullanılmıştır. Genelde de uygulamada icranın geri bırakılması kavramı yerine icra emrine itiraz kavramı kullanılmaktadır.

3. Borçlunun Yargılamanın İadesi Yoluna Başvurması

Borçlu aleyhinde icra takibine konulmuş ilama (hükme) karşı yargılamanın iadesi yoluna (HUMK m. 445) başvurulmuş olması durumunda artık icranın geri bırakılması kararını verecek olan mercii, yargılamanın iadesi davasına bakan

¹¹ Bkz yuk. s. 50 vd.

mahkemedir. Bu durumda borçlunun talebi üzerine yargılamanın iadesi davasına bakan mahkeme icranın geri bırakılmasına karar verecektir¹².

D. İcra Emrine Karşı Şikayet Yoluna Başvurulması

Borçluya tebliğ edilen icra emrinin kanuna aykırı düzenlenmesi durumunda borçlu icra emrinin iptali veya düzeltilmesi için icra mahkemesine şikayet yoluna başvurabilir (İİK m. 41; 16). Örneğin icra emrinin takip konusu ilam veya ilam niteliğindeki belgeye aykırı düzenlenmesi veya takibe dayanak oluşturan belgenin İİK 38 de sayılan ilam niteliğinde belgelerden biri olmaması durumunda borçlu süresiz şikayet yoluna başvurabilir¹³.

E. Borcun Ödenmesi

Borçlu, icra emrinin kendisine tebliğ edilmesinden itibaren yedi gün içinde (veya daha sonra) borcunu faiz ve takip giderleriyle birlikte icra dairesine öderse icra takibi son bulur (İİK m. 32). Borçlunun ödediği parayı icra dairesi alacaklıya öder. Takip alacaklısının birden fazla olması durumunda bu alacaklılar arasında icra veznesine giren paranın paylaşılması tamamen genel haciz yolundaki hükümlere tabidir (İİK m. 41).

F. Borcun Ödenmemesi

Borçlu icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde borcunu faiz ve takip giderleriyle birlikte ödemezse ve Yargıtay'dan, icra mahkemesinden veya yargılamanın iadesi yoluna başvurmuşsa yargılamanın iadesi davasına bakan mahkemeden verilmiş icranın geri bırakılması kararı alıp icra dairesine vermezse bu durumda takip devam eder. Yani bu durumda alacaklı borçlunun mallarının haczini icra dairesinden talep edebilir ve haczedilen malların satışını isteyebilir (İİK m. 37). Daha öncede belirttiğimiz gibi alacaklının takip talebinde hangi takip yolunu seçtiğini belirtmesine gerek yoktur. Alacaklı hangi takip yolunu (haciz-iflas) seçtiğini ancak bu safhada yani borçlunun borcunu ödememesi ve icranın geri bırakılması kararı da almaması halinde icra dairesine bildirir. Alacaklı borçlusu iflasa

¹² Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, Usul V, s.5164 vd.

¹³ Bkz. yuk. s. 76, d.105 teki Yargıtay Kararları.

tabi kişilerden (İİK m. 43) ise borçlusu hakkında iflas veya haciz yolundan birini seçmekte serbesttir. Borçlu iflasa tabi değilse seçeceği takip genel haciz yoludur.

Alacaklının borçlusu hakkında haciz talebinde bulunması halinde artık genel haciz yolundaki hükümler uygulanır (İİK m. 41). yani borçlunun mallarının haczi, haczin yapılması şekli, süresi, haczedilen malların satılması ve paraya çevrilip paylaştırılması safhalarında genel haciz yolundaki hükümler uygulanacaktır (İİK m. 41; m. 74-144).

Eğer alacaklı, iflasa tabi kişilerden olan borçlu aleyhinde iflas talebinde bulunmuşsa bu durumda doğruca ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun iflasına karar verilmesini talep edebilir (İİK m. 37; 177, IV). Alacaklının iflas talebinde bulunması halinde artık borçlusu hakkında doğrudan doğruya iflas hükümleri uygulanacaktır. Ayrıca borçlu iflasa tabi kişilerden ise alacaklı ilamı icra takibine koymaksızın da takip borçlusu hakkında genel iflas takip yoluna başvurabilir (İİK m. 155 vd.) .

IV. İCRA EMRİNE İTİRAZ (İCRA MAHKEMESİNCE İCRANIN GERİ BIRAKILMASI)

A. Genel Olarak

Yukarıda belirtildiği gibi para ve teminat alacaklarına ilişkin ilamlar kesinleşmeksizin icra edilebilirler. Kesinleşmeden icraya konulmuş ilam için borçlunun, temyiz yoluna başvurması halinde icranın durdurulmasının sağlanması için Yargıtay'dan icranın geri bırakılması kararı getirmesi gerekir. Ancak buradaki icranın geri bırakılması Yargıtay'dan alınan icranın geri bırakılması kararından tamamen farklıdır. Çünkü Yargıtay'ca verilen icranın geri bırakılması kararı hükmün temyiz edilmiş olmasına dayanmakta iken icra mahkemesince verilen icranın geri bırakılması kararı ilam konusu borcun itfa edildiği, imhal edildiği veya ilamın zamanaşımına uğradığı sebeplerine dayanmaktadır.

İcra mahkemesince verilecek icranın geri bırakılması ve bu kararla para ve teminat alacaklarına ilişkin ilamların icrasının durdurulması hususu İİK'nun 33 ve 33a maddelerinde düzenleme konusu yapılmıştır. İİK m. 33'de icra mahkemesince

verilen kararlar icra takibinin durdurulması müessesesi icranın geri bırakılması başlığı altında düzenlenmiş olmasına rağmen aynı maddenin birinci fıkrasında itiraz ifadesine yer verilmiştir. Ancak buradaki itiraz ifadesi teknik anlamda itiraz olmayıp icranın geri bırakılması kavramı yerine kullanılmıştır.

İİK'nun 33. maddesinin birinci fıkrasında itiraz deyimine yer verilse de buradaki itiraz genel haciz yolundaki ödeme emrine itiraz anlamında bir itiraz değildir. Çünkü genel haciz yolunda ödeme emrine yapılan itiraz icra takibini kendiliğinden durdururken ilamlı icra takibinde icra emrine itirazla takibin kendiliğinden durması mümkün olmayıp ancak icra mahkemesinden icranın geri bırakılması kararı alınması suretiyle ilamlı icra takibi durdurulabilir.

Doktrinde de icranın geri bırakılması kararı yerine icra emrine itiraz kavramının kullanıldığı görülmektedir¹⁴. Ancak icra emrine itiraz kavramının kullanılması ilamlı icra takibinin niteliğine aykırı düşmektedir. Her ne kadar icra emrine itiraz teknik anlamda kullanılmayıp tam tersine icranın geri bırakılması kavramı yerine kullanılmış olsa da icra emrine itiraz ifadesi yerine icranın geri bırakılması teriminin kullanılması bu takibin niteliğine daha uygundur. Ancak gerek doktrindeki kullanım gerekse kanundaki ifadeden dolayı biz de burada icranın geri bırakılması talebi kavramı yerine icra emrine itiraz kavramını kullanmayı tercih ediyoruz.

İİK 33. maddede düzenleme konusu yapılan icranın geri bırakılması müessesesi her ne kadar para ve teminat alacaklarına ilişkin ilamlı icra takipleri başlığı altında düzenlenmiş olsa da, icranın geri bırakılması yalnızca para ve teminat verilmesine ilişkin ilamlar hakkında olmayıp diğer ilamlı icra takip yollarında da özellikle de menkul teslimine ilişkin ilamlı takipte uygulama alanı bulur (İİK m. 24,II)¹⁵. Ancak taşınmazların tahliye ve teslimine ilişkin ilamlı takiplerde icranın geri bırakılmasına

¹⁴ Kuru, *İcra III*, s. 2274.

¹⁵ Kuru, *İcra III*, s.2309; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 422-423; Uyar, *Şerh*, s.3040; Uyar, *Borca İtiraz*, s. 129; Uyar, *Para Ve Teminat Alacakları*, s. 204; Kuru/Arslan/Yılmaz, *İcra*, s. 446.

ilişkin İİK 33. maddenin bu takibin niteliği gereği uygulanması söz konusu değildir¹⁶.

İİK'nun 33. maddesinde öngörülen icranın geri bırakılması sadece ilamlarda değil aynı zamanda ilam niteliğinde belgelere dayanan takiplerde de uygulanır¹⁷. Bu nedenle de takip dayanağını oluşturan belgenin ilam veya ilam niteliğinde belge olması arasında bir farklılık olmaksızın borçlu icra mahkemesinden takibin durdurulması için icranın geri bırakılması talebinde bulunabilecektir. Yargıtay daha önceki kararlarında İİK m. 33'ün, takip dayanağının sadece ilam olması halinde uygulanacağı görüşünde¹⁸ iken daha sonra bu görüşünü değiştirerek İİK m. 33'ün ilam niteliğindeki belgeye dayanılarak yapılan takiplerde de uygulanmasının mümkün olduğunu belirtmiştir¹⁹.

Belirtmek gerekir ki borçlu ancak hüküm verildikten sonraki dönemde gerçekleşen itfa, imhal ve zamanaşımı nedeniyle icranın geri bırakılması talebinde bulunma imkanına sahip olup hükmün verildiği tarihten önceki döneme ilişkin bu savunmaları ileri sürmek suretiyle icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını isteyemez²⁰. İİK'nun 33. maddesinde icra emrinin tebliğinden önce doğmuş sebeplerden kastedilen hükmün verilmesinden sonra doğan savunmalar kastedilmektedir²¹. Çünkü hüküm verilmesinden önce doğmuş olan savunmaların

¹⁶ “İİK'nun 33. maddesi hükmü gayrimenkuller hakkında uygulanamaz. Borçlunun ilama aykırı takibe karşı süresiz itiraz hakkı bulunduğundan, kararın gerekçesinde isabet yok ise de dayanak ilam mülkiyet hakkı ile ilgili olmayıp suyu kullanma hakkına vaki müdahalenin men'i şeklinde olduğundan, tapulama sırasında suyun bulunduğu yerin borçlu adına tescili ile ilam geçersiz hale gelmediğinden infazı gerekmekte, bu gerekçe ile borçlunun şikayeti yerinde değildir” (12. HD. 24.3.1981, 1528/2993, Uyar, Şerh, s. 3130, no. 77). “İİK'nun 33. maddesi hükmü para ve teminat verilmesine ilişkin ilamların icrasına taalluk edip, gayrimenkulün tahliye ve teslimine ve bunlara vaki haksız müdahalenin men'ine mütedair ilamlar hakkında uygulanmaz. Bu çeşit ilamlar İİK'nun değişik 26. ve müteakip maddelerine göre infaz olunur. Bir ilam, infaz edildikten sonra aynı gayrimenkule tekrar vuku bulacak tecavüz ve müdahalenin değişik 26. maddenin 3. fıkrası uyarınca giderilmesi mümkündür. Bu itibarla mahkemenin İİK'nun 33. maddesine dayanan gerekçesinde isabet yoktur” (İİD. 13.6.1965, 9468/9342, Ad. D. 1965/10, s. 1274).

¹⁷ Kuru, *İcra III*, s. 2302; Postacıoğlu, *İcra*, s. 647; Uyar, *İlamlı Takipler*, s.423; Uyar, *Şerh*, s. 3040.

¹⁸ Bkz. İİD. 2.11.1952, 4797/4911 (Nurettin Gürsel, *İcra ve İflas Kanunu ve Tatbikatı*, 1958, s.30)

¹⁹ 12.HD.28.1.2002, 581/1545; 30.10.1990, 3286/10684; 9.10.1990, 2477/9739; 24.11.1988, 1753/14210; 12.3.1980, 1193/2336 (Uyar, *Şerh*, s.3040, d.5).

²⁰ Kuru, *İcra III*, s. 2274; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 424; Uyar, *Şerh*, s. 3041; Uyar, *Borca İtiraz*, s.130; Uyar, *Para ve Teminat Alacakları*, s.205.

²¹ Karşı görüş.: Üstündağ, *İcra*, s. 431. Bu görüşe göre icra emrinin tebliğinden önce doğmuş olan itirazlar sözü ile kastedilen husus, davada vaktaların dermeyanı imkanının kesin olarak

icra mahkemesinde sürülmesi imkanının tanınması, ilk derece mahkemesince verilen hükmün icra mahkemesince değiştirilmesi anlamına gelir. İcra mahkemesine ise bu şekilde bir inceleme yetkisi verilmesi kesin hükmün niteliğine aykırı düşer.

B. İcra Emrine İtirazın Yapılması

1. İcra Emrine İtiraz Süresi

İİK 33. maddede icranın geri bırakılması kararı alınmasına neden olan savunmaların ileri sürülme süresi açısından ikili bir ayırım öngörülmüştür. Bu düzenlemeye göre savunma sebeplerinin (itfa, imhal, zamanaşımı) icra emrinin tebliğinden önce veya sonra doğmuş olmasına göre itiraz süresi farklılık gösterir.

a. İcra Emrinin Tebliğinden Önce Doğmuş Savunmalar

Borçlunun ileri sürdüğü savunma sebepleri (itfa, imhal, zamanaşımı) icra emrinin tebliğinden önce doğmuşsa bu savunmaları borçlu ancak icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde icra mahkemesine başvurarak ileri sürebilir (İİK m. 33, I). Diğer bir ifadeyle borçlu icra emrinin tebliğinden önceki dönemde borcun itfa edildiği, imhal edildiği ve zamanaşımına uğradığı iddialarına dayanarak icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını isteyebilir.

İcra emrinin tebliğinden önce doğmuş itfa, imhal ve zamanaşımı iddiasında bulunan borçlu yedi gün içinde icranın geri bırakılmasını istemez ise hakkındaki ilamlı icra takibi kesinleşir. Borçlunun yedi günün geçmesinden sonraki icranın geri bırakılması talebi icra mahkemesince süre aşımından dolayı reddedilir²². Artık takip kesinleştiği için alacaklı borçlunun mallarının haczini ve haczedilen malların satılıp paraya çevrilmesini icra dairesinden talep edebilir.

kapanmasından sonra yapılan tediye, ibra vs. gibi tasarruflar sonucu meydana gelen müdafaa sebepleridir.

²² “Borçlunun isteği takas olmayıp itfadır. İddia ettiği 5000 liralık ödeme 10.10.1974 tarihinde vaki olup borçlu kendi hakkındaki takibe karşı 33. maddede yazılı süre içinde itiraz etmemiş olmasına, takibin kesinleşmesinden evvele ait itiraz sebeplerinin takibin kesinleşmesinden sonra ileri sürülemeyeceğine...” (12.HD. 25.5.1976, 4171/6609; İBD. 1976/9-10, s. 97). “İcra emri 20.2.1973 gününde tebliğ edildiği halde itiraz yedi günlük kanuni süre geçirildikten sonra, 28.3.1973 tarihinde yapılmıştır. Müddetinden sonra yapılan itiraz nedenlerinin tetkikiyle yazılı şekilde (icranın geri bırakılmasına) karar verilmesinde isabet yoktur” (12.HD. 11.5.1973, 5386/5073; Kuru, İcra III, s. 2276).

Borçlu kusuru olmaksızın belirli nedenlerden dolayı yedi gün içinde icranın geri bırakılması talebinde bulunamamışsa icra mahkemesine gecikmiş itirazda bulunabilir (İİK m. 41; 65)²³.

b. İcra Emrinin Tebliğinden Sonra Doğmuş Savunmalar

İcra emrinin tebliğinden sonraki dönemde borcun itfa edilmiş veya ertelenmiş (imhal edilmiş) veya zamanaşımına uğramış olduğu iddiasında bulunan borçlu bu iddialarına dayanarak her zaman icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını talep edebilir (İİK m. 33, II). Bu durumda borçlu ilamlı icra takibinin son bulmasına kadar icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını isteyebilir. Kanun icra emrinin tebliğinden sonra doğmuş olan savunmaların (itfa, imhal ve zamanaşımı) takip son buluncaya kadar ileri sürülebileceğini hüküm altına alarak bu savunmaların ileri sürülmesi konusunda bir süre sınırlaması getirmemiştir. Ancak paraların paylaşılmasıyla icra takibi son bulacağından bu safhadan sonra borçlu icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını isteyemez. Bu durumda borçlu ancak genel mahkemelerde bir istirdat davası açabilir (İİK m. 33, IV; 33a, III; 72, VII).

2. İtirazın Şekli

İlamlı icra takibinin durdurulmasını sağlamak için borçlunun icra emrine itiraz etmesi yani icranın geri bırakılması kararı alması gerekmektedir. İcra emrine itiraz takibin başlatıldığı yerdeki icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine yapılır (İİK. m. 33, I). Bu nedenle de hakkında başlatılmış olan ilamlı icra takibini durdurmak isteyen borçlu icra mahkemesine itirazda bulunarak icranın geri bırakılması kararı alması gerekmektedir. İcra emrine itirazda bulunan borçlunun, itirazların (itfa, imhal, zamanaşımı) icra emrinden önce veya sonra doğmuş olmasına göre yedi gün veya takip sonuçlanana kadar icra mahkemesine başvurması gerekmektedir. Kanunda icra emrine itirazın açıkça icra mahkemesine yapılacağı düzenlendiğinden süresinde olsa bile icra dairesine yapılmış olan itirazlar yapılmamış yani geçersiz sayılacaktır²⁴.

²³ Kuru, *İcra III*, s. 2277.

²⁴ “İcra takibi 38. maddeye göre ilam mahiyeti izafe edilen 16.6.1964 tarihli senede müsteniden ilamların icrası yolu ile yapılmış, borçluya (para borcuna ve teminat verilmesine) ilişkin (53 örnek) icra emri gönderilmiş olduğuna göre borçlunun 33. maddeye tevfikan doğrudan doğruya icra tetkik merciine (icra mahkemesine) başvurarak takibin ertelenmesini istemesi doğrudur. Şikayet (itiraz) dilekçesinin kanuni süre içinde verildiği anlaşıldığı takdirde bunda yazılı şikayet (itiraz) sebepleri

Süresinde yapılmış olsa bile itirazların icra dairesine yapılması üzerine icra dairesi, borçlunun bu itirazlarını icra mahkemesine incelenmesi için gönderemez. Bu nedenle de borçlunun icra emrine yaptığı itirazın geçerli olabilmesi için süresi içinde (veya süresiz) mutlaka icra mahkemesine yapılması gerekmektedir. Borçlu itirazlarını icra mahkemesine dilekçe ile yapmak zorunda olup icra mahkemesine süresinde yapılmış olsa bile sözlü yapılmış olan itirazlar dikkate alınmayacaktır (İİK m. 33,I). Bu açıklamalardan da anlaşıldığı gibi icra emrine itiraz ancak süresi içinde dilekçe ile takibin yapıldığı icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine yapılması ile geçerli olacaktır.

Ancak belirtmek gerekir ki, koşullarına uygun olarak yapılmış icra emrine itiraz ilamlı icra takibini kendiliğinden durdurmaz Takip ancak icra mahkemesinin inceleme sonucu verdiği icranın geri bırakılması kararı ile durur (İİK m. 33).

Borçlunun icranın geri bırakılması kararı alabilmesi için yetkili icra mahkemesine itiraz sebeplerini ve buna ilişkin delillerini eklemek suretiyle dilekçe ile süresinde yapması gerekir. Aksi halde para ve teminat verilmesine ilişkin ilamlı icra takibi kesinleşir ve alacaklı takip konusu alacağın tahsili için icra dairesinden borçlunun mallarının haczini talep edebilir. Aşağıda da görüleceği gibi ilamlı icra takibinde icranın geri bırakılması için ileri sürülebilecek itiraz sebepleri sınırlı olduğundan borçlu ancak bu itiraz sebeplerine (itfa,imhal ve zamanaşımı) dayanarak icra emrine itiraz edebilir. Bu nedenle de bu itiraz sebepleri dışında kalan itirazlar

usulen incelenerek karara bağlanması gerekir...umumi haciz yoluyla yapılan takiplere ve ödeme emrine ilişkin hükümlere dayanılarak itirazın icra memurluğuna yapılması lüzumundan bahisle, yazılı şekilde karar verilmesi yanlıştır" (İİD 3.11.1966, 10787/10868; RKD 1967/4, s. 117-118). "...ilamların icrası yolu ile takibe girilmiş, borçlulara icra emri tebliğ edilmiş olduğuna göre; borcun zamanaşımına uğradığına, imhal ve takibin şekline ve sair sebeplere değinen şikayetlerin ise 16.18. maddeler uyarınca ve yedi gün içinde tetkik merciine(icra mahkemesi) yapılması lazımdır. İcra memuruna yapılan itiraz ve şikayet takibi etkilemez" (İİD 12.3.1971, 3066/2920; RKD 1971/5, s. 133-134). "Borçlu hakkında ilama dayanılarak açılan takipte her türlü itirazın merciie bildirilmesinde yasal zorunluluk vardır. bu konudaki esasa ait itirazların icra memurluğuna bildirilmesi hukuki sonuç doğurmaz" (12. HD. 16.1.1989, 4789/242; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 453). "Alacaklı tarafından borçlular hakkında 200.000.000 TL. lık asıl alacağın tahsili için ilamlı takip yapılmış 53 örnek icra emri tebliğ edilmiştir. İİK 33, I maddesi gereğince borçluların yedi gün içerisinde icra tetkik mercii hakimliğine (icra mahkemesi hakimliğine) itiraz etmeleri gereklidir. Somut olaya bildirdikleri ve alacalının itirazın kaldırılması istemi ile merciie başvurduğu görülmektedir. Süresinde ve takip şekline uygun olarak yapılmayan itiraz nedeni ile takip kesinleşmiştir. Alacalının, kesinleşen takibi devam ettirme hakkı var iken, merciden itirazın kaldırılmasını istemesi füzuli bir başvurudan ibarettir. İtirazın kaldırılması isteminin bu gerekçe ile reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir" (12.HD. 14.5.1997, 5247/5592; Uyar, *Şerh*, s. 3108, no. 35).

süresinde yapılmış olsa bile icra mahkemesi tarafından inceleme konusu yapılması söz konusu olmayıp borçlunun icranın geri bırakılması talebinin reddedilmesi gerekir.

İcra emrine itiraz icra takibini kendiliğinden durdurmaz ve icra mahkemesi icranın geri bırakılması talebini inceleyip bu konuda karar verinceye kadar icra takibi devam eder. Bu nedenle de borçlu, icra mahkemesinin icranın geri bırakılmasına ilişkin kararına kadar icranın geçici olarak durdurulmasını icra mahkemesinden talep edebilir (İİK m. 41; 169a, II veya 22 kıyasen). Hatta icra mahkemesi hakimi, icranın geri bırakılmasına ilişkin kararına kadar borçlunun itiraz dilekçesine ekli olarak ibraz ettiği belgelerden borcun itfa veya imhal edildiği veya ilamın tarihine göre zamanaşımını uğradığı kanısına varırsa ilamlı icra takibinin geçici durdurulmasına karar verebilir (İİK m. 41; 169a, II veya 22 kıyasen).

3. İtiraz Sebepleri ve İspatı

Para ve teminat verilmesine ilişkin ilamlı icra takibinde borçlunun icra emrine itirazı takibi durdurmaz ancak borçlu belirli itiraz nedenlerine dayanarak icra mahkemesinden icranın geri bırakılması kararı almak suretiyle hakkında başlatılmış olan icra takibini durdurabilir. İcra mahkemesinden icranın geri bırakılması kararı alabilmek için ileri sürülecek itiraz sebepleri kanunda belirtilmiş olup borçlu bu sebepler dışında herhangi bir itiraz sebebine dayanarak icranın durdurulmasını isteyemez (İİK m. 33). İİK m. 33’de belirtilen itiraz sebepleri sınırlı olup borçlu itiraz sebepleri olan itfa, imhal ve zamanaşımı itirazları dışında kalan itiraz nedenlerine dayanarak icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını isteyemez ve icra mahkemesi de bu itiraz nedenleri dışında kalan itiraz nedenlerine dayanılarak talep edilen icranın geri bırakılması istemini reddetmek zorundadır.

a. İtfa İtirazı ve İspat

İtfa, sözcük anlamı olarak söndürmek anlamına gelip, hukuki bir kavram olarak “borcun herhangi bir nedenle ödenip sona erdirilmesini” belirtir. Ödeme, hibe (bağışlama), tecdit (yenileme), her çeşit af, terkin, takas ve alacaklı ile borçlu sıfatlarının birleşmesi gibi borcu sona erdiren bu hukuki sebepler itfa kavramı içinde

yer alır²⁵. Borçlu icra emrinin tebliğinden önceki veya sonraki dönemde borcun itfa edilmiş olması nedeniyle icra emrine itiraz ederek icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını talep edebilir. Borçlu borcun itfa edildiği nedenine dayanarak icranın geri bırakılması kararı alabilmesi için bu itirazını kanunda belirtilmiş belgelerden biri ile ispat etmek zorundadır. İİK 33. maddesinde icranın geri bırakılmasına ilişkin itirazların icra emrinin tebliğinden önce ve sonra doğmuş olmasına göre bir ayırım yapıldığı gibi bu itirazların ispatına ilişkin gösterilmesi gereken belgeler de ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre borçlu icra emrinin tebliğinden önceki döneme ait itfa itirazını ancak şu belgelerle ispat ederek icra mahkemesinden icranın geri bırakılması kararı alabilir. Bu belgeler şunlardır:

- Yetkili mercilerce re'sen düzenlenmiş ve onaylanmış belgeler (İİK m. 33, I)²⁶,
- İmzası, icra dairesinde, icra mahkemesinde veya mahkeme önünde alacaklı tarafından ikrar edilmiş olan belgeler (İİK m. 33, I).

Borçlu icra emrinin tebliğinden önceki dönemde doğmuş itfa nedenine dayanarak icranın geri bırakılması kararı almak için bu iddiasını ancak yukarıda sayılan bu belgelerden biri ile ispat etmek zorundadır. Aksi halde icra mahkemesi bu belgeler dışındaki bir belgeye dayanılarak yapılan icranın geri bırakılması talebini reddeder. Borçlunun dayandığı adi ödeme belgesindeki imzanın alacaklı tarafından inkar edilmesi durumunda icra mahkemesi İİK m. 68,V'e göre imza incelemesi yapamayacağı için borçlunun icranın geri bırakılması talebini reddetmek zorundadır²⁷. Çünkü ilamlı icra takibinde genel haciz yolunda olduğu gibi icra

²⁵ Kuru, *İcra III*, s. 2282; Uyar, *Şerh*, s. 3046; Uyar, *İlamlı Takipler*, s.428; Uyar, *Borca İtiraz*, s. 135; Uyar, *İcra Geri Bırakılması*, s. 243; Uyar, *Para ve Teminat Alacakları*, s. 207. Zamanaşımı icra emrine itiraz sebepleri arasında ayrıca düzenlendiği için buradaki itfa kavramında yer almaktadır.

²⁶ Noter tarafından düzenleme yada onaylama şeklinde tanzim edilmiş belgeler ile posta idaresi veya banka idaresi tarafından verilmiş makbuzlar da resmi belge sayılırlar. "19.6.1985 tarihli PTT tahsilat makbuzuyla, dayanak ilamla hüküm altına alınan borcun takipten önce ödendiği ve bu belgenin İİK'nun 33. maddesinde yazılı belgelerden bulunduğu... düşünülmeden itirazın reddolunması isabetsizdir"(12.HD 13.11.1986, 1853/12173, Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 461-462, no. 18).

²⁷ Postacıoğlu, *İcra*, s. 3047; Kuru, *İcra III*, s. 2283; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 429; Uyar, *Şerh*, s. 3047. Aynı yönde Yargıtay kararları: "Borçlunun 18.9.1998 tarihli adiyen düzenlenen belgeyi merciye sunduğu görülmektedir. Alacaklı vekilinin 27.1.1998 tarihli dilekçe ile belge altındaki imzayı inkar ettiği saptanmıştır. O halde borçlunun İİK'nun 33,I maddesinde yazılı ikrar olunmuş bir belgeye dayanmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda bilirkişi incelemesi yapılarak sonuca gidilmesi mümkün olmayıp, merciin inceleme yapması yasaya aykırı ise de, itiraz reddedildiğinden anılan yanlışlık bozma nedeni yapılmamıştır" (12.HD. 5.6.1999, 7283/7748; Uyar, *Şerh*, s. 3105, no. 33). "Takip ilama dayanmaktadır. Takipten evvelki safhaya ait adi nitelikte düzenlenmiş belgeye dayanılarak itfa itirazında bulunulmuştur. Alacaklı bu belgeye karşı çıkmış kabul etmemiştir. İİK'nun 33. maddesi itfa

mahkemesine imza incelemesi yetkisi verilmemiştir. Borçlu borcun icra emrinin tebliğinden önce itfa edildiğini bu belgeler dışında başka bir delil ile ispat edemez.

İcra emrinin tebliğinden sonraki itfa iddiasını ise borçlu noterlikçe re'sen düzenlenmiş veya onaylanmış bir belge veya icra tutanağıyla ispat edebilir (İİK m. 33, II c.2). Bu belgelerden birine dayanmayan itfa itirazı icra mahkemesi tarafından dikkate alınmayacak ve borçlunun icranın geri bırakılması talebi icra mahkemesince reddedilecektir. İcra emrinin tebliğinden önceki itfa itirazının ispatında imzası alacaklı tarafından ikrar olunmuş belge ile ispatı mümkünken icra emrinin tebliğinden sonraki itfa itirazının ispatında bu belgeye yer verilmemiştir. Her ne kadar kanunda icra emrinin tebliğinden sonraki döneme ilişkin itfa itirazının ispatında imzası (icra dairesinde, icra mahkemesinde veya mahkeme önünde) alacaklı tarafından ikrar edilmiş belgeye yer verilmemişse de borçlu itfa itirazını bu belgeye dayanarak ispat edebilmelidir (İİK m. 33, I, c.2' ye kıyasen)²⁸. Ancak alacaklı borçlunun gösterdiği adi belge altındaki imzaya inkar ederse icra mahkemesi imza incelemesi yapamayacağından; borçlunun icranın geri bırakılması talebini reddedecektir.

Borçlunun takas iddiası da İİK m. 33 anlamında itfa kavramına dahildir. Bu nedenle de borçlu takas iddiasını da İİK m. 33'de sayılan belgelerden biri ile ispat edecektir. Borçlunun ileri sürdüğü takas konusu alacak takip konusu ilamda tespit edilmişse borçlu takip konusu ilama dayanmak suretiyle iddiasını ispat etmiş sayılır ve icra mahkemesi takas miktarına göre icra takibinin kısmen veya tamamen geri bırakılmasına karar verir. Eğer takas iddiası takip konusu ilamdan başka bir ilama dayanıyorsa borçlu bu ilama dayanarak da icranın geri bırakılmasını sağlayabilir. Ayrıca borçlunun takas konusu alacağı İİK m. 33'de sayılan belgelerden birine dayanmamakla beraber, bu takas alacağının alacaklı tarafından icra mahkemesi

itirazının yetkili merciler önünde ikrar olunmuş senetle tevsik edildiği takdirde kabul edileceğini amirdir...olayda böyle bir belgeye ikrar mevcut değildir”(12. HD. 8.5.1986, 11747/5469; Kuru, *İcra III*, s.2283). “Takip dayanağı belgenin özel kanuna göre ilam mahiyetinde bulunduğu bu nedenle de icra emri tebliğ edildiği, borçlunun İİK'nun 33. maddesinde yazılı nedenlerle takibe itiraz edebileceği, imza inkarının söz konusu olamayacağı düşünülmeden yetki dışına çıkılarak şahitler dinlenmek suretiyle takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir” (12.HD. 24.11.1988, 1753/14210; YKD 1989/5, s. 687-688).

²⁸ Kuru, *İcra III*, s. 2284; Akyazan, s. 16; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 429; E.Sabri Erman, “538 Sayılı Kanunun Getirdiği Yenilikler”, Ad. D.1965/5-6, s.565.

önünde ikrar edilmesi durumunda borçlu yine takas iddiasını ispat etmiş sayılır²⁹. Takas için ileri sürülen alacak çekişmeli ise ve İİK m. 33'deki belgelerden biri ile de ispat edilememişse BK m. 118'deki çekişmeli bir alacağa dayanılarak takas ileri sürülebileceği kuralının aksine ilamlı icra takibinde İİK m. 33'deki belgelerden biri ile ispat edilemeyen ve alacaklı tarafından da inkar edilen takas iddiası icra mahkemesince dinlenmeyecektir.

b. İmhal (Erteleme) İtirazı ve İspatı

İmhal sözcük anlamı olarak erteleme, süre (mehil) verme olup hukuki kavram olarak borcun ödenmesi hususunda alacaklının borçluya yeni bir süre vermiş olması diğer bir ifadeyle borcun ödenmesinin yeni bir vadeye bağlanmış olması anlamına gelir. İİK'nun 33. maddesinde icranın geri bırakılmasına neden olan itiraz sebepleri arasında imhale de yer verilmiş olup borçlu bu itiraz nedenine dayanarak icranın geri bırakılmasını talep edebilir. Bu nedenle de borçlu icra emrinin tebliğinden önceki veya sonraki dönemde borcun alacaklı tarafından imhal edildiğini (ertelendiğini), yani alacaklı tarafından kendisine borcun ödenmesi için yeni bir süre verildiğini bildirerek icra emrine itiraz edebilir (İİK m. 33, I ve II).

İtfada olduğu gibi imhal itirazının da ancak icra emrinin tebliğinden önce veya sonra doğmuş olmasına göre İİK m. 33, I ve II'de belirtilen belgelerden biri ile ispat edilmesi gerekir; aksi halde icra mahkemesi borçlunun imhal itirazını dikkate alamaz ve borçlunun icranın geri bırakılması talebini reddeder. Bu nedenle de borçlu kendisine alacaklı tarafından borcun ödenmesi için bir süre verildiğini yetkili mercilerce re'sen düzenlenmiş veya usulüne göre onaylanmış veya imzası alacaklı tarafından icra dairesinde, icra mahkemesinde veya mahkeme önünde ikrar edilmiş bir belge ile ispat etmek zorundadır.

İİK m.33'de sayılan belgelerden biri ile ispat edilen imhal itirazı üzerine icra mahkemesi icranın geri bırakılmasına karar verir. Ancak burada itfadan farklı olarak icra takibi imhal süresi bitimine kadar durur ve bu süre geçtikten sonra alacaklının talebi ile icra takibi devam eder. Bu nedenle de icra mahkemesinin icranın geri

²⁹ Kuru, *İcra III*, s. 2288.

bırakılmasına karar verirken icranın ne kadar süre ile geri bırakıldığını da kararında belirtmesi gerekmektedir.

c. Zamanaşımı İtirazı ve İspatı

İİK m. 39'daki düzenlemeye göre ilamlar on yıllık zamanaşımına tabidir. Bu maddeye göre ilama dayanan takip, son ilam üzerinden on sene geçmekle zamanaşımına uğrar. Ancak bazı ilamlar vardır ki bu ilamlar zamanaşımına uğramazlar. Taşınmaz ve taşınır mülkiyetine ve bunlar üzerindeki diğer aynı haklara ilişkin ilamlar ile şahıs ve aile hukukuna ilişkin ilamlar zamanaşımına uğramazlar. Bu istisnalar dışındaki ilamlar on yıllık zamanaşımına tabidirler (İİK m. 39).

İlamlarda olduğu gibi ilam niteliğindeki belgeler de genel kural gereğince on yıllık zamanaşımına tabidir (İİK m. 39). Bu nedenle icra takibinin dayanağını oluşturan ilam niteliğindeki belge de zamanaşımına uğramış ise borçlu ilamda olduğu gibi zamanaşımı itirazında bulunabilir³⁰. Ancak zamanaşımı süresini düzenleyen İİK'nun 39. maddesinin ikinci fıkrasında ilam niteliğinde belgelerden olan noter tarafından düzenleme şeklinde tanzim edilen senetler (İİK m. 38) zamanaşımı bakımından ayrıma tabi tutulmuştur. İlam niteliğinde sayılan bu senetler senedin niteliğine göre Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanunu'nda öngörülen zamanaşımı süresine tabidirler (İİK m. 39, II).

Zamanaşımına uğramış bir ilamın icra takibine konulması veya ilamın icra takibi sırasında zamanaşımına uğramış olması durumunda borçlu icra mahkemesinden icranın zamanaşımı nedeniyle geri bırakılmasını talep edebilir (İİK m. 33, 33a). İlamın zamanaşımına uğradığı itirazı icra emrine itiraz nedenleri arasında sayılmıştır. İlamın icra emrinin tebliğinden önce zamanaşımına uğramış olması durumunda borçlu bu itirazını icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde icra mahkemesine yaparak icranın geri bırakılması talebinde bulunabilir (İİK m. 33, I). İlamın zamanaşımına uğradığının ispatı diğer itiraz nedenlerinden

³⁰ "Sair temyiz nedenleri yerinde değilse de, borçlulardan Ali Kenanoğlu icra kefilisi olduğundan, hakkındaki takip kambiyo senedinden ayrı bir taahhüdü içermektedir. Bu nedenle adı geçen borçlu hakkında çeke ilişkin kural uygulanamayacağından, İİK 39. maddesi nazara alındığında, bu borçlu yönünden zamanaşımı süresi 10 yıldır. Mercice borçlu bakımından zamanaşımı itirazının reddine karar vermek gerekirken kabulüne karar verilmesi doğru değildir (12.HD.26.1.2004, T. E.2003/24107, K: 1374; Uyar, Şerh, s.3382-3383, no. 1).

farklı olarak İİK m. 33a'da ayrıca düzenlenmiştir. İİK'nun 33a maddesinin birinci fıkrasına göre ilamın zamanaşımına uğradığı iddiası icra mahkemesince resmi vesikalara müsteniden inceleneceği belirtilse de ilamın icra emrinin tebliğinden önceki dönemde zamanaşımına uğradığı itirazının ispatı için borçlu resmi belge göstermek zorunda değildir. Çünkü borçlu ilamın zamanaşımına uğradığı iddiasına takip konusu ilam ile ispat edebilir; diğer bir ifadeyle ilam tarihi ile ilamın icra takibine konulduğu yani takip talebinin verildiği tarih arasında on yıllık (İİK m. 39) zamanaşımı süresi geçmişse borçlu bu durumda iddiasını ispat etmiş sayılır ve ayrıca bir belge göstermesine gerek yoktur³¹.

İcra emrinin tebliğinden sonraki dönemde ilamın zamanaşımına uğradığı iddiası her zaman ileri sürülebilir ve borçlu bu iddiasını takip dosyasındaki resmi belgelerle ispat ederek icranın geri bırakılmasını isteyebilir. İlamın icra emrinin tebliğinden sonra zamanaşımına uğramış olması durumunda zamanaşımının başlangıç tarihi belli olup bu son işlem tarihidir. Son işlem tarihi ile borçlunun zamanaşımı nedeniyle icranın geri bırakılması talebinde bulunduğu tarih veya icra dosyasında son iki takip işlemi arasında on yıllık zamanaşımı süresi dolmuş ise borçlu zamanaşımını ispat etmiş sayılacak ve icra mahkemesi icranın geri bırakılmasına karar verecektir³². Bu durumda borçlunun ayrıca bir resmi belge göstermesine gerek yoktur.

İlamın gerek icra emrinin tebliğinden önce gerekse icra emrinin tebliğinden sonraki dönemde zamanaşımına uğradığının borçlu tarafından ispat edilmiş olması durumunda zamanaşımının durduğu (BK m. 132) veya kesildiği (BK m. 133-136) iddiasında bulunan alacaklının bunu ispat etmesi gerekir. Alacaklı zamanaşımının kesildiğini veya durduğu iddiasını ancak resmi belgelerle veya imzası borçlu tarafından ikrar edilmiş adi bir senede dayanarak ispat edebilir³³.

³¹ Kuru, *İcra III*, s. 2298; Berkin, *İcra*, s. 459; Uyar, *Şerh*, s. 3137; Üstündağ, *İcra*, s. 433.

³² Kuru, *İcra III*, s. 2298.

³³ Kuru, *İcra III*, s. 2299; Berkin, *İcra*, s. 459.

4.Nafaka İlamlarında İtfa İtirazı ve İspatı

Nafakaya ilişkin ilamların icrasında nafaka borcunun itfa edildiğinin ispatı bazı özellikler gösterir. Genel olarak nafaka borçlusu itfa itirazını İİK m. 33, I deki belgelerden biriyle ispat etmek suretiyle icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını isteyebilir. Ancak bazı durumlar vardır ki itfa itirazının bu maddede sayılan belgelerden biriyle ispat edilmesi şartı aranmaz. Nafaka alacaklısı nafaka borçlusu ile belirli bir süre oturmak suretiyle nafaka borçlusu tarafından infak ve iâşe edilmişse nafaka borçlusu bu süre için nafaka ödemekle yükümlü değildir. Bu süreye ait nafaka borçlusundan nafaka istenmiş olması durumunda nafaka borçlusu icra mahkemesinden bu süreye ait nafaka için icranın geri bırakılmasını talep edebilir ve bu hususu İİK m. 33, I'deki belgelerle bağlı olmaksızın her türlü delille ispat edebilir³⁴.

5. İcra Mahkemesinin Kararı

a. İcra Geri Bırakılması Talebinin Kabul Edilmesi

Borçlu, İİK m. 33, 1'deki belgelerden biriyle borcun itfa edildiğini veya imhal edildiğini veya takip konusu ilam veya ilam niteliğinde belgenin zamanaşımına uğradığını ispat ederse icra mahkemesi icranın geri bırakılmasına karar verir. İcra geride bırakılması kararı itfa itirazına dayanıyorsa icra mahkemesinin bu kararı ile ilamlı icra takibi son bulur. İcra mahkemesinin bu kararı kesin hüküm teşkil etmeyip alacaklı borçluya karşı genel mahkemelerde alacak davası açabilir.

³⁴ Kuru, İcra III, s. 2289; Berkin, İcra, s. 456; Postacıoğlu, İcra, s. 652. Yargıtay da bu görüştedir. "...ayrıca, borçlu, dayanak ilamda öngörülen sorumluluğun devam ettiği süre içerisinde tarafların tekrar evlenerek iki yıl birlikte yaşadıklarını ileri sürdüğüne göre, bu iddianın her türlü delille incelenip kanıtlanması merci hakimliğinin görevi dahilinde olduğu için, tarafların anılan iddia yönünde delilleri toplanmadan eksik inceleme ile bu istemin de reddi isabetsizdir" (12.HD. 7.11.2003, 18370/21988, Uyar, Şerh, s. 3081, no.14). "Nafaka ile yükümlü bulunan borçlunun sorumluluğu lehine nafaka hükmedilen kişinin infak ve iâşesinin temininine amacına yöneliktir. Borçludan bu sorumluluğunun yerine getirmesinin istenebilmesi için, çocuğun alacaklı yanında olması gereklidir. Borçlu çocukların kendi yanında olduğunu bakımının üstlenildiğini bu nedenle nafaka istenemeyeceğini ileri sürdüğüne ve delil listesini de ibraz ettiğine göre deliller toplanmalı, gösterilen tanıklar dinlenmeli ve oluşacak sonuca göre karar verilmelidir" (12.HD. 14.2.2000, 1377/2226; Uyar, Şerh, s. 3083, no. 14-III). "Borçlu nafakaya hükmedilen çocuğun uzun süre kendi yanında kaldığını ve bakımının kendisi tarafından sağlandığını ileri sürerek icra emrine itiraz etmiş ve şikayet dilekçesinde buna ilişkin delillerini göstermiştir. Şikayetin mahiyetine göre mercice duruşma açılarak tarafların iddia ve savunmaları alınıp delilleri toplandıktan, gerektiğinde göstereceği tanıklar dinlendikten sonra velayeti anneye verilen çocuğun gerçekten bakım ve iâşesinin nafaka yükümlüsü baba tarafından yerine getirilip getirilmediği saptandıktan sonra oluşacak sonuca göre karar vermek gerekirken evrak üzerinde yazılı şekilde şikayetin reddine karar verilmesi doğru değildir" (12.HD. 21.9.1999, 9484/10485, Uyar, Şerh, s. 3084, no. 14/IV).

Borçlunun borcun ertelendiğini ispat etmesi durumunda icra mahkemesinin verdiği icranın geri bırakılması kararı ile takip sadece durur ve erteleme süresi geçtikten sonra borç hala ödenmemişse alacaklının talebi ile icra dairesi ilamlı icra takibine devam eder. İcra mahkemesi imhal nedeniyle icranın geri bırakılmasına karar verirken icranın ne kadar süre ile geri bırakıldığını kararında belirtmelidir.

İcra mahkemesi borçlunun zamanaşımı itirazını inceledikten sonra ilamın zamanaşımına uğramış olduğunu tespit ederse icranın geri bırakılmasına karar vermekle yetinip icra takibinin iptaline karar veremez (İİK m. 33a). İcra mahkemesinin bu kararı üzerine alacaklı bu kararın kesinleştiğinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde genel mahkemelerde zamanaşımının dolmadığına ilişkin dava açabilir. Eğer alacaklı yedi günlük süre içinde genel mahkemelerde dava açmazsa icra mahkemesinin ilamın zamanaşımına uğradığına ilişkin kararı diğer bir ifadeyle ilamın zamanaşımına uğradığı hususu kesin hüküm teşkil eder (İİK m. 33a, II). Alacaklının süresinde dava açmaması nedeniyle artık ilamlı icra takibi de son bulur³⁵. Eğer alacaklı yedi günlük süre içinde genel mahkemelerde dava açarsa icra takibi sadece durur ve davanın sonucuna göre işlem yapılır. Yani alacaklının davayı kazanması halinde takip devam eder; kaybetmesi halinde duran icra takibi iptal edilir³⁶.

b. İcranın Geri Bırakılması Talebinin Reddedilmesi

Borçlunun, borcun itfa edildiğini veya imhal edildiğini veya ilamın zamanaşımına uğradığı iddiasını İİK m. 33'deki belgelerden biri ile ispat edememesi durumunda icra mahkemesi borçlunun icranın geri bırakılması talebini reddeder. İcra mahkemesinin bu kararı ile zaten durmamış olan icra takibi sonuna kadar devam eder. Borçlunun malları haczedilir, satılır ve elde edilen paradan alacaklının alacağı ödenir.

İcra mahkemesinin icranın geri bırakılması talebinin reddine ilişkin kararı İİK m. 33, III'e göre teminat yatırılması koşuluyla borçlu tarafından temyiz edilebilir.

³⁵ Kuru, *İcra III*, s.2301.

³⁶ Kuru, *İcra III*, s. 2301.

Teminat temyiz şartı olup borçlu bu teminatı süresi içinde yatırmazsa temyiz talebi reddedilir (İİK m. 33, III).

İcranın geri bırakılması talebinin reddine ilişkin karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden borçlu borcu olmadığı bir parayı ödemek zorunda kaldığı iddiasında ise genel mahkemelerde aynı borç için alacaklıya karşı istirdat davası açabilir (İİK m. 33, IV; 72, VII).

§9. TAŞINIR TESLİMİ

I. GENEL BİLGİ

Para ve teminat alacaklarından başka alacakların icra takibine konulabilmesi için öncelikle dava açılması ve dava sonucu alacağın hüküm altına alınmış olması gerekmektedir. Yani para ve teminat alacakları dışında kalan alacaklar için ilamsız icra takibine başvurulamayıp mahkemeden ilam alınmak suretiyle sadece ilamlı takip yoluna gidilebilir. Bu nedenle de menkul teslimine ilişkin icra takibine başvurabilmek için öncelikle mahkemeden bir ilam almak gerekir. Menkul teslimi için ilamsız icra takibine başvurulamaz. Ancak mahkemeden alınmış ve menkul teslimini hüküm altına alan bir ilamla ilamlı icra takip yollarından olan menkul teslimine ilişkin ilamlı takip yoluna başvurulması suretiyle menkul teslimi talep edilebilir.

Taşınır bir malın borçludan alınarak alacaklıya verilmesine ilişkin ilamların icrası menkul teslimi başlığı altında düzenlenmiştir. Bu nedenle de taşınır tesliminden maksat ilam konusu bir taşınırın ilam alacaklısına verilmesine ilişkin ilamların yerine getirilmesidir. Bu nedenle de alacaklı taşınırı kendisine teslim etmeyen borçluya karşı bir dava açıp ve bu dava sonucu taşınırın kendisine teslim edilmesine ilişkin verilen ilamı icra takibine koymak suretiyle taşınırın kendisine cebri icra zoruyla teslim edilmesini sağlayabilir.

Taşınır teslimine ilişkin ilamların icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekmez. Bu nedenle de alacaklı ilamın kesinleşmesini beklemeksizin ilam konusu taşınırın kendisine teslim edilmesini icra dairesinden talep edebilir. Ayrıca hükmün temyiz edilmiş olması hükmün icrasını durdurmaz.

Menkul teslimi hakkında bilgi verilirken müşterek hükümlere tekrar değinilmeyecek sadece farklı hususlar belirtilmekle yetinilecektir. Menkul teslimi hakkında ilamın icrasının icra mahkemesince geri bırakılması hususu ayrıca düzenlenmemiştir. Bu konuda para ve teminat verilmesine ilişkin ilamların icrasının geri bırakılmasını düzenleyen İİK m. 33 hükmü uygulanacaktır. Bu konu yukarıda ayrıntılı olarak incelendiğinden ayrıca tekrar inceleme konusu yapılmayacak sadece farklı olan hususlar belirtilmekle yetinilecektir.

Menkul terimine gemi siciline kayıtlı olmayan gemiler de dahil olup bu gemilerin teslimine ilişkin ilam menkul teslimine ilişkin ilamların icrasını düzenleyen İİK m. 24 uyarınca takibe konulacaktır (İİK m. 24, VII). Ayrıca bu gemiler hakkında taşınmazların tahliyesi ve teslimine ilişkin İİK'nun 26. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkrası da uygulanacaktır (İİK m. 24, VII).

Son olarak taşınır mülkiyeti ve üzerindeki aynı haklara ilişkin ilamlar zamanaşımına uğramazlarken taşınır üzerindeki şahsi haklara ilişkin ilamlar on yıl geçmekle zamanaşımına uğrarlar (İİK m. 39).

II. TAKİP TALEBİ

Alacaklının menkul teslimine ilişkin ilamı icraya koyabilmek için takip talebinde bulunması gerekir³⁷. Menkul teslimine ilişkin ilamın alacaklı tarafından icra dairesine verilmesiyle takip başlamış olur. Takip talebinin içeriği ve yapılması müşterek hükümler başlığı altında ayrıntılı olarak incelendiğinden tekrar inceleme konusu yapılmayacaktır³⁸. Taşınır teslimini içeren ilamda taşınırın değeri yazılı olsa bile alacaklı bu ilamı ancak taşınır teslimine ilişkin ilamlı icra takibine koymak zorunda olup taşınırın değerinin tahsili için para ve teminat verilmesine ilişkin ilamlı icra takibine başvuramaz³⁹.

³⁷ Örnek no. 1 düzenlenir ve ilam ile birlikte icra dairesine verilir.

³⁸ Bkz yuk. s. 66 vd.

³⁹ "Takip dayanağı ilamda uyumsuzluk konusu malların aynen davalıdan alınıp davacıya verilmesine karar verildiği aynen iade dışında bedelinin tahsiline ilişkin hüküm bulunmadığı buna karşılık alacaklının (54) nolu icra emrinde aynen iade dışında 300.000.000 TL bedelin tahsilini de istediği anlaşıldığından, sözü edilen icra emrinin 300.000.000 TL bedelin ve faizin tahsiline dair kısmı ilama aykırıdır. Bu nedenle mercice icra emrinin bulunmadığı taktirde bedeli 300.000.000 TL.nın karar tarihinden itibaren reeskont faizi ile ödenmesine dair kısmının iptaline karar vermesi gerekirken, tüm takibin iptaline karar vermesi isabetsizdir" (12.HD. 15.4.1999, 4195/4849; Uyar, Şerh, s. 2652, no. 6).

III. İCRA EMRİ

Alacaklının takip talebinin alan icra dairesi borçluya bir icra emri düzenleyerek gönderir. İcra emrinin düzenlemesi ve içeriği tüm ilamlı icra takiplerine ilişkin müşterek hükümler başlığı altında incelendiğinden tekrar inceleme konusu yapılmayacak menkul teslimini hakkındaki ilamların icrası hakkındaki icra emrinin farklı yanları belirtilmekle yetinilecektir. Borçluya örnek 2 no.lu icra emri gönderilir (İİK m. 24, I, II; İİK Yönetmeliği m. 21) icra emrine şunlar yazılır:

- Alacaklı ve borçlunun adı, soyadı ve adresi ve varsa bunların vekillerin adı, soyadı ve adresleri,

- İlamı veren mahkeme ve ilamın tarih ve numarası,

- Teslimi istenen menkul mal (ilam konusu mal),

- İlamda yazılı taşınır malın icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde icra dairesine teslim edilmesi ihtarı,

- Taşınır mal yedi gün içinde teslim edilmezse, icra mahkemesinden, Yargıtay'dan veya yargılamanın iadesi yoluna gidilmişse yargılamanın iadesi talebini incelemekte olan mahkemeden icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirilmedikçe, ilam hükmünün zorla icra olunacağı; teslimine hükmolunan mal borçlunun yedinde bulunmazsa ilamda yazılı değerini alınacağı bu değer ödenmediği takdirde, ayrıca icra emri tebliğine hacet kalmaksızın haciz yolu ile tahsil olunacağı ihtarı, yer alır.

Taşınır teslimine ilişkin ilamda hükmedilen yargılama giderleri ve vekalet ücreti için borçluya ayrıca örnek 5 no.lu icra emri gönderilir⁴⁰. Çünkü menkul

“Takip dayanağı ilam menkullerin teslimine, borçlunun yedinde bulunmadığı takdirde, bedellerin tahsiline aittir. Bu durumda İİK' nun 24. maddesine göre bir icra emri çıkarılması gerekirken, 53 örnek icra emri çıkarılarak doğrudan doğruya bedelin tahsilin istenmesi doğru bulunmadığından icra emrinin iptali istenmediğinden bahisle yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir” (12.HD. 14.6.1984, 5312/7642, Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 187-188, no. 40). “Takip dayanağı ilamın hüküm fıkrasında, dinamonun mevcutsa aynen, değilse bedeli 500.000 liranın yasal faizi ile birlikte davalı borçludan alınıp, davacı alacaklıya velimesi karar altına alınmıştır. Bu durumda alacaklı yekten, dinamo bedelinin tahsilini isteme hakkına sahip bulunmadığı” (12.HD. 14.9.1989, 7778/10578, Uyar **İlamlı Takipler**, s.241-242).

⁴⁰ “Alacaklı tarafın...sayılı ilamına dayanarak borçlular hakkında takip başlatıldığı ve 53 no.lu örnek icra emri tebliğ edildiği borçlular vekilince de ilamın menkul teslimine müstenit olması sebebiyle 54 örnek icra emri yerine 53 örnek icra emrinin gönderilmiş olması sebebiyle takibin iptali istendiği merciice de borçlu itirazı doğrultusunda icra emri ile birlikte takibin iptaline karar verildiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar menkul teslimine ilişkin 54 örnek icra emri gönderilmesi gerekli ise de, takipte yargılama gideri ve vekalet ücreti de istendiğinden, bu yöndeki talepler için (53) örnek icra

teslimine ilişkin örnek 2 no.lu icra emri sadece menkulün teslimine ilişkin olup bu icra emrinde para alacağının tahsili ihtarına yer verilemez.

IV. BORÇLUNUN TAŞINIRI TESLİM ETMESİ

Borçlu, icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde veya daha sonra taşınır malı ya da mislini⁴¹ icra dairesine teslim etmesi durumunda hakkında başlamış olan icra takibi son bulur (İİK m. 24, I; m. 33). İcra dairesi borçlunun teslim ettiği ilam konusu taşınırı alacaklıya teslim eder⁴².

V. BORÇLUNUN TAŞINIRI TESLİM ETMEMESİ

Borçlu icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde menkul malı veya mislini icra dairesine teslim etmezse veya noksan teslim ederse bu durumda alacaklının talebi ile ilamda yazılı olan menkul mal veya misli icra dairesi tarafından borçludan zorla alınarak alacaklıya teslim edilir. Borçlu, ilam konusu menkul malın veya mislinin elinden icra dairesince zorla alınıp alacaklıya teslim edilmesini

emri gönderilmesinde isabetsizlik yoktur. Mirrice menkullerle ilgili icra emrinin bu kısmının iptali ile yetinilmesi gerekirken takibin tümünden iptaline karar verilmesi isabetsizdir” (12. HD. 12.2.2003, 24957/2510, Uyar, *Şerh*, s. 2650, no. 3). “Takip dayanağı ilamda yargılama giderlerinin tahsili yanında 37 ekran Akai marka televizyonlardan bir adedinin davalı şirketten alınarak davacıya teslimine de hükmedilmiştir. İlamın menkul teslimi niteliğinde olan televizyon ile ilgili bölümü için alacaklının borçluya İİK'nun 24, II maddesindeki kayıtları içeren ve yönetmelik örnek no: 2'ye göre düzenlenen örnek 54'e (şimdi örnek no 2) uygun bir icra emri göndermesi gerekir. Para borcuna ve teminat verilmesine veya bir işin yapılması veya yapılmamasına, irtifak hakkının kaldırılmasına veya yükletilmesine dair örnek no. 53 (şimdi örnek no. 5) icra emri, menkul teslimini içermediğinden, şikayetin kabulü ile çıkarılan örnek (53) no.lu (şimdi örnek no 5) icra emrinin televizyonun teslimi ile ilgili bölümünün iptaline karar vermek gerekirken,yazılı gerekçe ile istemin reddine karar verilmesi isabetsizdir” (12.HD. 26.1.1999, 14995/156; Uyar, *Şerh*, s. 2652, no.7).

⁴¹ Misil tabirinden kastedilen malı, dar manada ve eski hukukumuzda misliyet denilen çarşı ve pazarda tedariki mümkün olan mal suretinde anlaşılması gerektiği borçlunun elinde bulunan ilamdaki malın benzeri olmasının yeterli sayılması gerektiği ileri sürülmüştür. Bkz. Ali Karaca, “İcra Menkul Teslimi”, AD 1947/11, s. 1026.

⁴² “Menkul hükmünde olan hisse senetlerinin teslimi için takip yapılmış, İİK' nun 24. maddesine göre işlemler yürütülmüş bu konuda itiraz üzerine verilen merci kararı henüz temyiz safhasında iken ilam hükmü borçlu tarafından hisse senetleri teslim edilmek suretiyle yerine getirilmiştir. Menkuller icra dairesinden alacaklı tarafından alınmıştır. Bu yönden ihtilaf giderilmiş ve ilam asıl alacak yönünden infaz edilmiştir. Bu nedenle bu konuda dahi tashihi isteginin konusu kalmamıştır. Borçlu takibe sebep olduğundan icra giderleri ile sorumludur. Ancak takip dayanağı ilamda hisse senetlerinin davacıya verilmesine karar verilmiş olup, bunun geç tesliminden dolayı alacaklı bir zararı mevcut ise ait olduğu mahkemede dava açabilir” (12.HD. 12.2.1988, 1079/1374; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 178-179, no. 27). “Borçlu icra emri üzerine bu mallar aynen yedinde olup teslimine amade olduğunu bildirmiştir. Alacaklı borçlunun elindeki bu eşyaların eskidiklerin, kıymetlerinden kaybettiklerini ileri sürmüştü de iddiası ancak bir tazminat davası mevzuu olabilir. Borçlunun teslim ettiği malları kabul ve alacaklıya tevdi edilmekle iktifa olunmak gerekirken alacaklıya verilen eşyalar haricinde ayrıca kıymet farkıdır deyip bir paranın tahsili cihetine gidilmesi usule aykırıdır” (İİD. 23.2.1961, 1445/2094, Kuru, *İcra III*, s. 2313).

engellemek için Yargıtay'dan⁴³, icra mahkemesinden veya yargılamanın iadesi yoluna başvurmuşsa yargılamanın iadesi davasına bakan ilk derece mahkemesinden verilmiş bir icranın geri bırakılması kararı alması gerekir⁴⁴. Aksi halde icra dairesi borçlunun elinden malı veya mislini zorla alır ve alacaklıya teslim eder. Ancak burada ilam konusu malın veya mislinin borçlunun elinde olup olmamasına göre iki ihtimalle karşılaşılır.

A. Taşınırın Borçlunun Elinde Olması

Borçlu icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde malı veya mislini teslim etmez ve icranın geri bırakılması kararı (Yargıtay'dan, icra mahkemesinden ve yargılamanın iadesine bakan mahkemeden) almazsa alacaklının talebi ile icra dairesi tarafından ilam konusu mal borçlunun elinden zorla alınarak alacaklıya teslim edilir (İİK m. 24, III). İlam konusu taşınırın borçlu tarafından teslim edilmemesi durumunda alacaklının talebi ile icra müdürü borçlunun adresine gider taşınırı teslim etmesini ister. Borçlu taşınırı vermek istemezse taşınır borçlunun elinden zor kullanılarak alınır. İcra müdürü borçludan istenen taşınırı, borçlu tarafından saklanıldığı yerlerden araştırmak ve bu konuda zor kullanmak yetkisine sahiptir⁴⁵. Bu nedenle de icra müdürü başkaca bir araştırmak yapmaksızın borçlunun ilam konusu taşınırın kendisinde olmadığı beyanına dayanarak "malın borçlunun elinde bulunmadığı"na dair tutanak düzenleyemez⁴⁶.

İcra müdürünce yapılan araştırmada malın borçlunun elinde olduğu saptanırsa mal borçludan teslim alınır ve alacaklıya teslim edilir. Bu durumda borçlu malın

⁴³ Yargıtay'dan icranın geri bırakılması kararı alınması konusu müşterek bölümler başlığı altında inceleme konusu yapılmıştır. Bu nedenle tekrar inceleme konusu yapılmayacaktır.

⁴⁴ İcra mahkemesince icranın geri bırakılması hususu menkul teslimi hakkında ilamın icrası için ayrıca düzenlenmediği için para ve teminat verilmesine ilişkin ilamların icrasına ilişkin icranın geri bırakılması hükmü uygulanacaktır. Bu nedenle de borçlu menkul malın teslim edildiğini veya teslim borcunun yerine getirilmesinin ertelendiğini veya menkul malın teslimini konu alan ilamın zamanaşımına uğradığını İİK m. 33'de sayılan belgelerden biri ile ispat etmek suretiyle icranın geri bırakılmasını icra mahkemesinden talep edebilir.

⁴⁵ Karaca, **Menkul Teslimi**, s. 1025.

⁴⁶ Karaca, **Menkul Teslimi**, s. 1025; Uyar, **Şerh**, s. 2640; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 232. "İlamda söz edilen menkul mal borçlunun elinde bulunmaz ise ilamda yazılı değeri alınır. Bu değer alınması için menkul malın borçlu yedinde bulunmadığının icra müdürlüğünce mahallinde yapılan araştırma sonucu tespiti gerekir" (Uyar, **Şerh**, s. 2652, no. 10). "Takip dayanağı ilamda eşyaların aynen, mümkün olmadığı takdirde bedelinin tahsiline karar verilmiştir. Borçlunun bir kısım eşyaların yedinde bulunmadığını beyan ederek bedelini yatırması yeterli olmayıp, eşyaların aynen geri alınması için memurlukça gerekli işlemin yapılması, bulunmadığı takdirde bedelin tahsil cihetine gidilmesi gerekeceğinden, borçlunun temyiz itirazlarını reddine..." (Uyar, **Şerh**, s. 2654, no. 10/III).

bedelini ödeyerek malı teslim etmekten kaçınamayacağı gibi icra müdürü de borçlunun malın bedelini ödeme teklifin kabul edemez ve malı borçludan zor kullanmak suretiyle alıp alacaklıya teslim etmek zorundadır (İİK m. 24)⁴⁷. Hatta alacaklı da ilamda konu edilen taşınır yerine bedeli konusunda seçim hakkına sahip değildir⁴⁸. Çünkü İİK m. 24'de de açıkça ifade edildiği gibi eğer taşınır borçlunun elinde bulunmazsa taşınırın bedeli borçludan tahsil edilip alacaklıya ödenir.

Borçlu ilam konusu taşınırın bir kısmını teslim etmek isterse alacaklı kısmi teslimi almaktan kaçınmaz ve teslim edilmeyen kısım için ise bedelinin tahsili yoluna gidilir⁴⁹.

B. Taşınırın Borçlunun Elinde Olmaması

İcra emrinde yazılı olan ilam konusu taşınır mal veya misli borçlunun elinde bulunmaz ise artık borçlu taşınırın aynen ifasına zorlanamaz ve taşınırı teslim etme borcu para borcuna dönüşür (İİK m. 24, IV). Bu durumda borçlu taşınırı teslim etme borcundan kurtulmuş olup taşınırın bedelini ödemekle yükümlüdür. Taşınırın üçüncü kişinin elinde olması halinde ne yapılacağı konusunda İİK m. 24'de bir düzenleme öngörülmediğinden taşınırın üçüncü kişiden alınması mümkün değildir. Borçlu ilam konusu taşınırın bedelini ödemek zorundadır aksi halde borçluya icra emri tebliğine gerek olmaksızın haciz yolu ile taşınırın bedeli borçludan tahsil olunur (İİK m. 24, IV). Ancak bu durumda malın bedelinin, taşınır teslimine hükmolunan ilamda yazılı olup olmamasına göre iki ihtimalle karşılaşılır:

1- Taşınır Malın Değerinin Takip Konusu İlamda Yazılı Olması

İlam konusu taşınırın borçlunun elinde olmaması durumunda bu malın bedeli

⁴⁷ “İlamdaki bedelin tahsili cihetine gidilmesi ancak 24. maddede yazılı şartların tahakkukuna bağlıdır. Anılan madde, borçlunun hükmolunan menkul yetinde bulunursa, elinden zorla alınıp alacaklıya verileceğini, bulunmazsa ilamda yazılı değerinin alınacağını düzenlemiştir. Menkullerin yedieminde mevcut bulunduğu saptandığı takdirde, aynen alacaklıya verilmesi gerekir. Borçlunun mevcut menkulleri, bedelini ödeyerek alması İİK 24. maddeye göre mümkün değildir” (Uyar, Şerh, s. 2668, no.32).

⁴⁸ “Menkul teslimi ile ilgili infazın ne tarzda icra olunacağı İİK.nun 24. maddesinde yazılıdır. Eğer takip konusu şey, borçlu yedinde bulunmazsa ilamda yazılı değeri borçludan alınır. Alacaklının şeyin aslını ya da bedelini tercih yönünde bir seçim hakkı yoktur. Önce şeyin aslı istenmelidir” (Uyar, Şerh, s. 2656, no. 17/II).

⁴⁹ Bkz. 12.HD. 30.6.1989, 5612/10063 (Uyar, İlamlı Takipler, s. 2657, no.18).

alacaklıya ödenir. Eğer malın değeri takip konusu ilamda yazılı ise⁵⁰ bu durumda borçlu kendisine ayrıca icra emri tebliğ edilmesine lüzum olmaksızın ilamda yazılı olan bu bedeli karar tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte alacaklıya ödemek zorundadır (İİK m. 24, IV). Eğer borçlu bu bedeli ödemezse kendisinden bu bedel haciz yolu ile tahsil olunur. Malın bedelinin ilamda yazılı olmasının ile malın değerinin hüküm fıkrasında açıkça belirtilmiş olması kastedilmektedir⁵¹.

İİK m. 24, IV' de her ne kadar teslim olunmayan malın bedeli haciz yolu ile tahsil olunur denmişse de borçlunun tacir olması durumunda ilamlı icra takiplere ilişkin müşterek hükümlerden İİK m. 37 çerçevesinde borçlunun iflası da istenebilir.

2. İlamda Taşınırın Değerinin Belirtilmemiş Olması

Teslimine hükmolunan taşınır malın değeri ilgili olduğu ilamda (hüküm fıkrasında) yazılı değilse⁵² malın değeri konusunda tarafların (alacaklı ile borçlunun) anlaşış anlaşmamalarına göre iki ihtimalle karşılaşılır.

Malın aynen teslimi mümkün değilse ve ilamda da malın değeri yazılı değilse bu durumda alacaklı ile borçlu malın değerinin ne olacağını kararlaştırabilirler. Eğer alacaklı ile borçlu menkul malın değeri konusunda anlaşılırsa bu durumda borçlu üzerinde anlaşılan bu bedeli ödemek zorundadır. Borçlu alacaklı ile anlaşma suretiyle

⁵⁰ Teslimine hükmolunan taşınırın bedelinin ilamda yazılı olması ancak alacaklının menkul malın aynen teslimi, bulunamazsa bedelinin tahsili talebiyle bir terditli dava açmış olması ve mahkemenin de hüküm fıkrasında malın aynen teslimine, bulunamazsa malın değeri olan şu kadar liranın ödenmesi şeklinde terditli bir hüküm vermiş olması halinde mümkündür.

⁵¹ Bkz.: "...komisyonumuzda 'ilamda yazılı değer' tabirinden en anlaşılması gerektiği konusu müzakere edilen, bunun 'hüküm fıkrasında sarahaten belirtilmiş olan değer' demek olduğu neticesine varılmıştır. Şu halde, hüküm fıkrasında 'borçlunun elinde bulunan falan taşınır malın teslimine, bulunmazsa bedeli olan şu kadar liranın ödenmesine' şeklinde bir sarahat yoksa, malın değeri ilamda yazılı sayılmayacaktır. Bilhassa, davacının mahkemenin görevine ve alınacak harca esas olmak üzere dava dilekçesinde göstermiş olduğu değer, ayrıca mahkemece takdir olunup, hüküm fıkrasına alınmamışsa 'malın değeri ilamda yazılı sayılmayacak', bu halde icra memuru, taraflar malın değerinde anlaşmazlırsa malın değerini takip tarihindeki (4949 değişikliğiyle haczin yapıldığı tarihindeki) rayice göre takdir edecektir..." (Adalet Komisyonu Gereğesi).

⁵² Alacaklı dava dilekçesinde terditli dava açmazsa yani sadece menkul malın teslimine karar verilmesini talep edip aynen ifanın mümkün olmaması durumunda bedelinin tahsiline karar verilmesini talep etmemişse bu durumda mahkeme sadece talep edilen menkul malın teslimine karar vermekle yükümlü olup ayrıca malın bulunmaması halinde bedelinin tahsiline şeklinde terditli hüküm veremez. Bu durumda malın değeri mahkemenin görevi ve harç hesaplanması için ilamda gösterilmiş olsa bile bu bedel dikkate alınmayacaktır(adalet komisyonu gereğesi için bkz yuk. d. 51). Aynı yönde verilmiş Yargıtay kararları için bkz. Kuru, İcra III, s.2317-2321.

belirledikleri bu bedeli öderse teslim borcundan kurtulur ve hakkındaki icra takibi son bulur.

Aynen teslimi mümkün olmayan taşınır malın değeri konusunda alacaklı ile borçlu bir anlaşmayla varamazlarsa bu durumda İİK m. 24, IV e göre icra müdürü tarafından belirlenir. İcra müdürü aynen ifası mümkün olmayan malın değerini haczin yapıldığı tarihteki⁵³ rayice göre takdir eder⁵⁴. İcra müdürü malın değerini takdir ederken, malın haczin yapıldığı tarihteki değerini borsa, ticaret odası ve belediyeden, bu kuruluşların bulunmadığı yerlerde de, kendisi tarafından seçilecek bilirkişilerden sorar ve alacağı cevaba göre malın değerini tayin eder (İİK m. 24, V).

Aynen ifası mümkün olmayan taşınır malın değerinin icra müdürü tarafından takdir edilmesi durumunda ilgililer özellikle de alacaklı ve borçlu bu kıymet takdiri için icra mahkemesine şikayet yoluna başvurabilirler (İİK m. 24, VI).

Aynen ifası mümkün olmayan malın değeri gerek tarafların anlaşmasıyla belirlenmiş olması durumunda gerekse ihtilaflı olan malın değerinin icra müdürü tarafından belirlenmiş olması durumunda artık borçlunun menkul malı teslim etme borcu para borcuna dönüşür ve borçlu belirlenmiş malın bedelini ödemekle yükümlüdür. Rızası ile bu parayı icra dairesine ödemeyen borçlunun, ayrıca kendisine icra emri gönderilmesine gerek olmaksızın malları (bu borcu karşılamaya yetecek miktarda) haczedilir ve genel haciz yolundaki hükümler çerçevesinde satılır

⁵³ 4949 Sayılı Kanunla İcra ve İflas Kanunu'nun 24.maddesinin 5. fıkrasında yapılan değişiklikten önce icra müdürü malın değerini takip tarihindeki değeri esas alınarak takdir ediliyordu. 4949 Sayılı Kanunla 17.7.2003 tarihinde yapılan değişiklikle malın değerinin haczin yapıldığı tarihe göre takdir edilmesi hüküm altına alınmış ve bu değişikliğin gerekçesi hükümet gerekçesinde şu şekilde ifade edilmiştir: "Taşınır malın değeri ilamda yazılı değil veya taraflar arasında ihtilaflı ise, icra müdürü tarafından takip tarihindeki değerinin esas alınması şeklindeki kural, para değerindeki düşüş nedeniyle alacaklının zararına sonuçlar doğurması nedeniyle 'haczin yapıldığı tarih' olarak değiştirilmiştir. Böylece, taşınır teslimine ilişkin takip sonunda takip konusu taşınır malı teslim alamayan alacaklının, bu malın değerine eşit bir parayı alabilmesi amaçlanmıştır" (Hükümet Gerekçesi).

⁵⁴ "İcra takibinin dayanağı olan Hekimhan Asliye Hukuk Mahkemesi'nin ...ilamında 85 ton demir cevherinin davalıdan alınarak davacı alacaklıya teslimine karar verilmiştir. Menkul teslimine dair ilamların icrası İİK'nun 24. maddesi ile düzenlenmiştir. Anılan maddenin 4. bendinde ' teslimi gerekli menkul malın borçlu elinde bulunmadığı ve ilamda değeri de yazılı olmadığı hallerde tahsil edilecek bedelin icra müdürü tarafından takip(şimdi haciz) tarihindeki rayice göre takdir olunacağı' hükme bağlanmıştır. Somut olayda, takip konusu demir cevherinin bulunmadığı, Hekimhan İcra Müdürlüğü'nce tespit edildiğine göre, memurluk işlemi İİK'nun 24/4 maddesi hükmüne uygundur" (12. HD. 19.12.2003, 21093/2593; Uyar, Şerh, s. 2645, no. 1). Aynı yönde kararlar için bkz: Uyar, Şerh, s.2646-2649' daki kararlar.

ve elde edilen paradan alacaklının alacağı ödenir (İİK m. 24, IV; m. 41). Ayrıca borçlu iflasa tabi kişilerden ise İİK m. 37 uyarınca borçlunun iflası da talep olunabilir.

Ş10. TAŞINMAZ TAHLİYE VE TESLİMİ

I. GENEL BİLGİ

Bir taşınmazın veya gemi siciline kayıtlı olan bir geminin⁵⁵ bir kimseden alınarak (borçludan) diğer bir kimseye (alacaklıya) teslim edilmesine ilişkin ilamlar taşınmazın tahliye ve teslimine ilişkin hükümler çerçevesinde (İİK m. 26-29) icra edilir. Bu nedenle de alacaklı taşınmazın tahliyesine ve teslimine ilişkin ilamı icraya koymak suretiyle borçludan taşınmazın boşaltılmasını ve taşınmazın kendisine teslim edilmesini ister.

Taşınmazın tahliyesi ve teslimine ilişkin ilam bir aynı hakka dayanabileceği gibi şahsi bir hakka da dayanabilir. Taşınmazın tahliyesi ve teslimine ilişkin ilamın konusu mülkiyet veya diğer bir aynı hakka dair ise bu ilamlar kesinleşmedikçe icraya konulamazlar; icra edilebilmeleri için takip tarihinde kesinleşmiş olmaları gerekmektedir⁵⁶. Bu nedenle de taşınmazın ya da geminin kazanılmasına (iktisabına), mülkiyet devrine, tesciline veya tescilin iptaline dair ilamlar kesinleşmedikçe icraya konulamazlar (İİK m. 443, IV)⁵⁷. Taşınmazın tahliye ve teslimine ilişkin ilam şahsi bir hakka dayanıyorsa (örneğin kira sözleşmesine dayanan tahliye)⁵⁸ kesinleşmesi

⁵⁵ Taşınmaz kavramına sicile kayıtlı gemiler de dahildir ve bu gemilerin tahliyesi ve teslimine dair ilamların icrasında İİK m. 26 ve sonraki maddeleri uygulanır.

⁵⁶ Kesinleşmeksizin icra edilmeyen bir ilamın icraya konulması durumunda icra müdürünce ilamın kesinleşip kesinleşmediği res’en araştırılmaz. Kanunda icra müdürüne inceleme yetkisi tanınmamıştır. Bu nedenle de icra müdürü ilamın kesinleşmeden icra edilemeyeceği gerekçesiyle borçluya ödeme emri göndermekten kaçınamaz. Böyle bir durumda icra müdürü borçluya icra emri gönderecek ve borçlu kesinleşmesi gereken bir ilamın kesinleşmeden icraya konulduğu gerekçesine dayanarak şikayet yoluna başvurmak suretiyle icra mahkemesinden takibin iptalini talep edebilecektir. “Alacaklı borçlu hakkında ‘men-i müdahale’ ilamına dayanarak takip yapmış, borçluya icra emri gönderilmiştir. Borçlu icra müdürlüğüne başvurarak ‘dayanak ilamın gayrimenkulün aynına ilişkin olup, henüz kesinleşmediğini’ iddia ile ‘takibin iptalini’ istemiş, bu istem icra müdürlüğüne kabul edilmiştir. İİK’nun ilamların icrası ile ilgili 24 ve müteakip maddesine göre, alacaklının ilamla takip talebini alan icra müdürü, ilam borçlusuna 24. madde uyarınca icra emri göndermek zorundadır. Bu maddelerde icra müdürüne takdir yetkisi tanınmamıştır. İcra müdürü resen veya başvuru üzerine ‘ilamın kesinleşmeden infaz edilemeyeceği’ gerekçesiyle, ‘takibin iptaline’ karar veremez. Borçlunun mercie şikayet ederek takibin iptalini sağlaması gerekir. Bu tür şikayet süreye tabi değildir, mercice bu yön gözetilerek ‘memur işleminin iptaline’ karar vermek gerekirken yazılı gerekçe ile şikayetin reddi isabetsizdir” (12.HD. 11.2.1993, 92-13158/2589; Uyar, Şerh, s. 2721, no. 24).

⁵⁷ Bkz. yuk.62 vd.

⁵⁸ Kira sözleşmesine dayanan tahliye ilamları da İİK 26-29 maddeleri çerçevesinde icra edilir.

beklenilmeksizin icra edilebilir ve hükmün temyiz edilmiş olması icrasını kendiliğinden durdurmaz. Hükmü temyiz etmiş olan borçlunun Yargıtay'dan teminat karşılığında icranın geri bırakılmasına ilişkin karar alması gerekir.

Taşınmaz mülkiyetine veya taşınmaz üzerindeki diğer aynı haklara ilişkin ilamlar zamanaşımına uğramazlar ve bu nedenle de her zaman icra edilebilirler. Buna karşılık taşınmaz üzerindeki şahsi hakları dayanan (örneğin kira sözleşmesine) ilamlar zamanaşımına tabi olup on yıl geçmekle zamanaşımına uğrarlar (İİK m. 39).

İlamda sadece taşınmazın tesliminden bahsedilmiş olması durumunda bu ilamın taşınmazın tahliyesini talep etme hakkını da verip vermediği konusu uygulamada karşılaşılan sorunlardan biridir. Bu konuda ileri sürülen görüşe göre taşınmazın tesciline dair ilam aynı zamanda taşınmazın teslimini de içerir ve bu ilam İİK m.26. ve devamı maddelerince ilama konulabilir⁵⁹. Bu görüş çerçevesinde ilamda sadece taşınmazın tescilinden söz edilse de alacaklı bu ilamı icraya koymak suretiyle taşınmazın borçlu tarafından kendisine teslimini talep edebilir. Ancak Yargıtay daha önce bu görüşte iken⁶⁰ daha sonra verdiği kararlarında bu görüşünü değiştirmiş ve taşınmazın tesciline ilişkin ilamların aynı zamanda taşınmazın tahliye ve teslimini talep etme hakkını vermeyeceği görüşünü benimsemiştir⁶¹. Ayrıca Yargıtay verdiği kararlarda şuf'a davası sonucu verilen tescil ilamların da taşınmazın tahliye ve teslimini kapsamadığını belirtmektedir⁶².

Taşınmazın tahliyesi ve teslimine dair ilamlar icra edilirken bu taşınmazın ilam borçlusunun elinde olması (İİK m. 26) veya üçüncü bir kişinin elinde olması

⁵⁹ Kuru, *İcra III*, s. 2326; Uyar, *Şerh*, s. 2700.

⁶⁰ Bkz. İİD 9.9.1971, 8500/8555 (ABD 1973/6, s. 1222); Olguç/Köymen, no. 301 ve 306' daki kararlar; İİD 6.10.1964, 10137/10738 (AD 1965/3, s. 388).

⁶¹ "Takip dayanağı ilamda borçluların 633 parsel numarası altında hazine adına yapılan tespitin iptaline ve tapuya kendi adlarına tesciline karar verilmesine ilişkin davanın reddine, hazine adına yapılan tespitin iptaline, bu yerin tapulama dışı bırakılmasına karar verilmiştir. İlamda taşınmazın hazineye teslimine ait bir hüküm bulunmadığı halde takip taleplerinde giderlerin tahsili ile birlikte bu yerin teslimi de istenmiştir. 54 örnek ödeme emri (icra emri) de takip taleplerine uygun olarak doldurulmuştur. Bu duruma itirazın teslimine ilişkin bölümünü kabulü gerekirken tümünün reddi isabetsizdir" (12. HD17.2.1992,1991-7584/1448; Uyar, *Şerh*, s.2720-2721). Aynı yönde kararlar: 12. HD 3.6.1986, 12792/6679 (Uyar, *Tahliye*, s. 774, no.2). Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 311, 313-314, 328, 352, 361-365' teki 12. HD. Kararları.

⁶² 12. HD.25.4.1983, 2529/3196 (Yasa 1984/11, s. 1625, no. 874). Aynı yönde kararlar için bkz: Uyar, *İlamlı Takipler*, s.384-386 ; karşı görüşte: İİD 23.10.1950, 4430/4625 (AD 1951/3, s. 454).

(İİK.m.27) şeklinde iki ihtimalle karşılaşılır. Kanunda taşınmazın borçlunun elinde olup olmamasına göre farklı düzenleme öngörülmüştür.

II. TAŞINMAZIN BORÇLUNUN ELİNDE OLMASI

A. Takip Talebi

Taşınmazın tahliyesi ve teslimi hakkında ilamın icra dairesine verilmesiyle icra takibi başlamış olur. Bu nedenle de alacaklı taşınmazın tahliyesi ve teslimine dair ilamı icra dairesine vererek ilam konusu taşınmazın borçlusu tarafından teslim edilmesini talep eder ve bu şekilde takip talebinde bulunmuş olur. Takip talebinin düzenlenmesi içeriği ve icra dairesine verilmesi müşterek hükümler başlığı altında inceleme konusu yapıldığı için (genel olarak) tekrar inceleme konusu yapılmayacaktır.

B. İcra Emri

Alacaklının takip talebini alan icra dairesi bir icra emri düzenleyerek bunu borçluya gönderir⁶³. İcra emrinin düzenlenmesi ve içeriği konusunda müşterek hükümler başlığı altında yapılan açıklamalar bu takibe ilişkin icra emri açısından da geçerli olup burada sadece farklı olan hususlar belirtilecektir.

Taşınmazların tahliyesi ve teslimi hakkında ilamların icrasında da menkul teslimi hakkındaki ilamların icrasında olduğu gibi örnek 2 no.lu icra emri düzenlenerek borçluya tebliğ edilir (İİK m. 26, İİK Yönetmeliği m. 21). İcra emrine şunlar yazılır:

- Alacaklının ve borçlunun adı, soyadı ve adresleri ve varsa vekillerinin adı ve soyadı ve adresi,

⁶³ Taşınmazın tahliye ve teslimine dair ilamda ayrıca borçluya hapis hakkı (ilamda yazılı alacağı ödenmedikçe taşınmazı tahliye ve teslim etmekten kaçınma yetkisi) tanınmış olması durumunda, takip alacaklısı tarafından hapis hakkı konusu para icra dairesine yatırılmadıkça, icra dairesi borçluya icra emri gönderemez (Kuru, *İcra III*, s. 2328, d. 15a). “Takip dayanağı ilamın hüküm fıkrasının 2 numaralı bendinde, davalı takip borçlusu lehine Medeni Kanunu’nun 649, 907. maddeleri uyarınca hapis hakkı tanınmıştır. Müdahalenin önlenmesine karar verilen evin, nızalı yer üzerinde davalı tarafından yaptırıldığı ve bu kişinin otuz seneden beri zilyet bulunduğu vakıası bu ilamla tespit edildiğine ve davalıya hapis hakkı tanındığına göre, alacaklı davacı kendisine yüklenilen vebibeyi yerine getirmedikçe davalının aleyhine infaz isteyemez” (12. HD. 22.1.1986, 6460/598; Uyar, *İlamlı Takipler*, s.185, no. 36). “Takip dayanağı ilamın infaz edilebilmesi, davalı yararına tanınmış hapis hakkının bertaraf edilmesi şartına bağlıdır. Diğer bir anlatımla, davacının müdahalenin önlenmesini isteyebilmesi takipten önce haricen satışa ilişkin bedelin iade edilmiş olmasına bağlı bulunmaktadır...olayda bu şart oluşmamıştır. Merceiin bu durumu nazara almadan itirazın reddine karar vermesi isabetsizdir” (12. HD 17.4.1989, 9641/5528; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 164-165, no. 14)

- İlamı veren mahkeme, ilamın tarih ve numarası,
- Tahliye ve teslimi istenen ilam konusu taşınmazın tapuda kayıtlı olduğu yer, pafta, ada ve parsel numarası,
- Tahliyesi ve teslimi istenen ilam konusu taşınmazın icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde tahliye ve teslim edilmesi ihtarı⁶⁴,
- Taşınmaz yedi gün içinde tahliye ve teslim edilmezse, icra mahkemesinden veya Yargıtay'dan veya yargılamanın iadesi yoluna başvurulmuşsa yargılamanın iadesi talebini incelemekte olan mahkemeden icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirilmedikçe ilam hükmünün zorla icra olunacağı ihtarı.

C. Taşınmazın Tahliye ve Teslimi

1. Borçlunun Taşınmazı Tahliye ve Teslim Etmesi

Taşınmazın tahliye ve teslimi hakkında icra emrini tebliğ alan borçlu tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde taşınmazı tahliye ve teslim ederse icra takibi sonuçlanmış olur. Ancak borçlunun yedi günlük süre içinde taşınmazı kendiliğinden boşaltmaya rıza göstermesi icra takibinin sona ermesi açısından yeterli olmayıp ayrıca icra müdürünün taşınmazın bulunduğu yere gitmesi⁶⁵ ve ilam konusu

⁶⁴ Taşınmazın tahliyesi ve teslimi için borçluya tanınan yedi günlük sürenin icra mahkemesi tarafından uzatılıp uzatılamayacağı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre bu süre kesindir ve icra mahkemesince uzatılması mümkün değildir. görüş için bkz. Postacıoğlu, *İcra*, s. 670. Bu konuda ileri sürülen diğer görüşe göre ise bu sürenin insancıl düşüncelerle bazı durumlarda uzatılması gerekir. Görüş için bkz.: Berkin, *İcra*, s. 159. Ayrıca İİK m. 56 hükmünün tahliye işleminde de uygulanıp uygulanamayacağı konusunda da farklı görüşler ileri sürülmüştür. Tahliye işlemini teknik anlamda icra takip işlemi sayan görüş İİK m. 56 hükmünün taşınmazın tahliyesinde uygulanmasının mümkün olmadığı ileri sürülmüştür. Bu görüşe göre icra takip işlemlerini ertelenmesini gerektiren bir neden ortaya çıkması taşınmazın tahliyesini erteleyemez. Görüş için bkz. Postacıoğlu, *İcra*, s. 670. Bu konuda ileri sürülen diğer görüşe göre ise İİK m. 56'nın taşınmazların tahliyesinde uygulanmasını mümkündür. Görüş için bkz.: Bilge Umar, *İcra Ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi*, 1973, s. 193, 204. Yargıtay ise bir kararında bu sürenin kesin olduğunu belirtmiştir (İİD 9.4.1970, 3816/3876; Uyar, *Şerh*, s.2697, d. 12).

⁶⁵ Tahliyesi ve teslimi istenen taşınmazın anahtarının icra dairesine teslim edilmiş olması durumunda teslim borcunun yerine getirilmiş olup olmadığı konusunda Yargıtay çelişkili kararlar vermiştir. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi böyle bir durumda teslim borcunun yerine getirildiğine karar vermiştir (4.HD. 10..2.1966, 2286/1669; RKD 1966/3, s. 40-41). Yargıtay 12. Hukuk Dairesi ise kararlarında anahtarın teslim edilmiş olması yeterli olmayıp ayrıca icra müdürünün taşınmaz mahalline giderek taşınmazı alacaklıya teslim etmesi gerektiğini belirtmiştir: "Uyuşmazlık İİK' nun 276. maddesiyle ilgilidir. Memurlukça ilamın infazı için verilen karar doğrudur. İcra dairesine anahtarın teslimi, fiili tahliyenin yapılıp, mecurun alacaklıya teslim edildiğini göstermez. İnfaz sırasında belirecek duruma göre memurun 276. madde gereğince işlem yapacağı tabiidir. Bu duruma rağmen, anahtar tesliminin infaz sayılıp, mecurun alacaklıya teslim edildiğinin kabulü isabetsizdir" (12. HD. 30.11.1982, 8385/8890, Uyar, *Tahliye*, s. 697, no. 14). Aynı yönde kararlar : 12.HD. 12.10.1989, 2647/12147 (YKD 1990/7, s. 1025-1026); 12. HD. 6.6.1991, 14410/7395(Yasa 1991/11, s. 1566, no. 660); 12. HD. 8.10.1990, 2592/9650 (Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 321, no. 10). Aynı görüşte Kuru, *İcra III*, s. 2338; Uyar, *Şerh*, s. 2699.

taşınmazı alacaklıya teslim ederek ilamı icra etmesi gerekir. Taşınmazın icra müdürü tarafından alacaklıya teslim edilmemesi durumunda İİK m. 342'deki suç oluşmaz⁶⁶.

2. Borçlunun Taşınmazı Tahliye ve Teslim Etmemesi

Borçlu kendisine gönderilen icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde ilam konusu taşınmazı tahliye ve teslim etmezse ve Yargıtay'dan, icra mahkemesinden veya yargılamanın iadesi yoluna başvurulmuşsa yargılamanın iadesine bakacak olan mahkemeden alınmış bir icranın geri bırakılması kararı da göstermezse, ilam icra dairesi tarafından zorla yerine getirilerek taşınmaz alacaklıya teslim edilir (İİK m. 26, II).

Tahliye edilen taşınmazda bulunan ve ilam konusu dışında kalan eşyalar çıkarılarak borçluya veya borçlu hazır değilse vekiline, veya ailesine veya hizmetlilerinden reşit olan birisine bırakılır. Bunlardan biri yoksa veya eşyayı almaktan kaçınırlarsa bu eşyalar masrafi ileride borçludan alınmak üzere alacaklıdan peşin olarak alınarak emin bir yerde muhafaza altına alınır veya saklanmak üzere alacaklıya bırakılır. Eşyalar muhafaza altına alındıktan sonra, icra dairesi borçluya eşyaları teslim alması için bir tebligat yapar ve borçluya eşyaları teslim alması için bir süre verir. Borçlu eşyanın bulunduğu yerde ise verilen süre beş gün değilse teslim alma süresi otuz gündür. Borçlu kendisine verilen bu süre içinde eşyayı teslim almaktan veya yapılan masrafları ödemekten kaçınırsa bu durumda icra müdürü icra mahkemesinden alacağı karar ile bu eşyaları satar ve satış bedelinden masrafları öder. Geriye para artarsa bu para borçlunun adına Adalet Bakanlığı'nca çıkarılan yönetmelikte nitelikleri belirtilen bankalardan⁶⁷ birine yatırılır (İİK m. 26, IV). Tahliye edilen taşınmazda bulunan ve ilam konusunun dışında kalan eşyaların İİK m. 26, IV gereğince satılmasına icra mahkemesi evrak üzerinden inceleme yapmak suretiyle karar verir⁶⁸.

⁶⁶ Kuru, *İcra III*, s. 2332.

⁶⁷ 4949 Sayılı Kanunla İİK m. 26, IV'de yapılan değişiklikle "uygulamada sağlam bir banka ibaresiyle ne kastedildiği konusunda ortaya çıkan duraksama ve uyumsuzlukların önlenmesi amacıyla 'adalet bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte nitelikleri belirlenen bankalardan biri' ifadesine yer verilmiştir" (Hükümet Gerekçesi).

⁶⁸ Uyar, *Şerh*, s. 2700; Uyar, *Tahliye*, s. 6

Takip konusu ilamda aksi belirtilmedikçe tahliyesi ve telsimi istenen taşınmazın teferruatları, tabii semereleri ve ayrılmaz parçaları (mütemmim cüzleri) ile birlikte alacaklıya teslim edilir⁶⁹. Bu nedenle de taşınmaz henüz toplanmamış mahsulleriyle bunların borçlu tarafından ekilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, tarladaki toplanmamış mahsul taşınmazın tabii semereleri olduğundan alacaklıya teslim edilir⁷⁰. Bu durumda borçlu yaptığı masrafları alacaklıya karşı bir dava açmak suretiyle talep edebilir⁷¹.

3. Borçlunun Taşınmaza Tekrar Girmesi

İcra dairesi tarafından usulüne uygun olarak⁷² alacaklıya teslim edilen taşınmaza haklı bir sebep olmaksızın tekrar giren borçlu, ayrıca bir mahkeme hükmüne gerek olmaksızın ve kendisine yeniden bir icra emri gönderilmeksizin icra dairesince taşınmazdan zorla çıkarılır (İİK m. 26, III).

Haklı bir sebep olmaksızın taşınmaza tekrar giren borçlu icra mahkemesi tarafından TCK'nun 309. maddesi gereğince cezalandırılır (İİK m. 342)⁷³. Taşınmaza tekrar giren borçlunun cezalandırılabilmesi için taşınmazın icra dairesince alacaklıya usulüne uygun olarak teslim edilmiş olması gerekmektedir⁷⁴.

VI. TAŞINMAZIN ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN ELİNDE OLMASI

A. Genel olarak

Taşınır teslimine ilişkin ilamların icrasından farklı olarak taşınmazların tahliye ve teslimi hakkındaki ilamların icrasında ilam konusu taşınmazın borçlunun veya

⁶⁹ Kemal Arar, *İcra ve İflas Hükümleri*, C.1, 1944, s. 176; Uyar, *Şerh*, s. 2700; Uyar, *Tahliye*, s. 6. “kesinleşen men’i müdahale ilamında, bina vesairenden ibaret muhdesat tefrik edilmediğine göre hükmün bunlara da şamil ve sari olacak şekilde infaz edilmesi zaruridir” (İİD. 23.9.1965, 9715/9840; AD. 1965/10, s. 1277). Aynı doğrultuda: İİD 16.5.1963, 5745/5865 (Uyar, *Tahliye*, s. 22).

⁷⁰ Kuru, *İcra III*, s. 2342; Uyar, *Tahliye*, s. 6; Uyar, *Şerh*, s. 2700.

⁷¹ Uyar, *Tahliye*, s. 6; Özcengiz, s. 32. “ Araziye ekilmiş mahsul o gayrimenkulün mütemmim cüzü olup, gayrimenkulün akıbetine tabidir, gayrimankule malik olan kişi mahsulün de sahibi addedilir. Başkasının gayrimenkulüne tohum eken kişi, ancak zaruri ve iyi niyetli ise ayrıca faydalı giderlerini isteyebilir” (12. HD. 7.12.1983, 8703/10012, Uyar, *Şerh*, s. 2732, no. 55).

⁷² taşınmazın usulüne uygun olarak teslim edilmiş olması için; taşınmazın mahallinde borçlunun huzuru ile icra memurunca alacaklıya teslim edilmiş olması; taşınmazın teslimi sırasında borçlunun hazır olmaması durumunda taşınmazın teslimine ilişkin tutanağın ilam borçlusuna tebliğ edilmesi gerekir. bkz. Kuru, *İcra III*, s. 2341.

⁷³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Talih Uyar, *İcra ve İflas Hukukunda Suç Sayılan Filler*, 1987, s. 3222

vd.

⁷⁴ Bkz. d. 71.

üçüncü kişinin elinde olması hali ayrı düzenleme konusu yapılmıştır. Taşınmazın borçlunun elinde olması halinde İİK m. 26 uygulanırken taşınmazın üçüncü kişinin elinde olması halinde ise İİK m. 27-29 hükümleri uygulanır. Oysaki taşınır tesliminde taşınırın üçüncü kişinin elinde bulunması hali düzenleme konusu yapılmamıştır.

Tahliyesi ve teslimi istenen ilam konusu taşınmaz üçüncü bir kişinin elinde ise bu durumda bu ilam İİK m. 27-29 hükümlerine göre icra edilecektir. Ancak taşınmazın üçüncü kişinin elinde olması halini düzenleyen İİK m. 26-29. maddelerde bütün ihtimaller öngörülmemiş olup taşınmazı elinde bulunduran kişinin taşınmaz üzerinde aynı veya şahsi hak iddia etmesine göre bir ayırım yaparak konuyu incelemek daha yararlı olacaktır.

B. Taşınmaz Üzerinde Üçüncü Kişinin Aynı Hak İddiasında Bulunması

Tahliyesi istenen ilam konusu taşınmaz üzerinde üçüncü kişinin aynı hak iddia etmesi halinde bu hakkın doğduğu zamana göre ayırım yaparak konuyu ele almak gerekir; bu durumda farklı ihtimaller ortaya çıkmaktadır.

1- Üçüncü Kişinin Davadan Sonra Fakat Hükümden Önce Taşınmazı İktisap Etmiş Olması

Üçüncü kişinin taşınmazı davadan sonra ve fakat takip konusu ilamdan önce iktisap etmiş olması hali İİK m. 27'de düzenleme konusu yapılmıştır. Bu düzenlemeye göre üçüncü kişinin taşınmazı davadan sonra hüküm verilmesine kadar olan zaman zarfı içinde iktisap etmiş olması ve bu iktisabın da tapu siciline tescil edilmiş olması halinde, alacaklının borçluya karşı almış olduğu taşınmazın tahliyesine dair ilamı üçüncü kişiye karşı icraya koyması imkansızdır⁷⁵. Takip konusu ilam sadece alacaklı ve borçlu açısından kesin hüküm teşkil edip üçüncü kişi açısından kesin hüküm niteliği yoktur. Bu nedenle de sadece tarafları açısından kesin

⁷⁵ HUMK'daki m. 186'daki düzenleme göz önüne alındığında böyle bir durumun söz konusu olması zor görünmektedir. Çünkü davanın seyri esnasında dava konusu üçüncü bir kişiye devredilirse yani dava sırasında tahliyesi istenen taşınmaz üçüncü bir kişiye devredilip tapuya tescil edilirse bu durumda alacaklının yani davacının iki imkanı vardır: Ya davasını borçluya karşı tazminat davasına çevirip davaya devam eder ya da davasını taşınmazı iktisap etmiş olan üçüncü kişiye karşı devam ettirir ve davayı kazanırsa ilamı artık davada taraf olan üçüncü kişiye karşı takibe koyar. Bu nedenle de borçlu aleyhine davanın sonuçlandırılıp taşınmazın tahliyesi kararı alınması mümkün görünmemektedir. Ancak yargılama esnasında HUMK m. 186 hükmü göz ardı edilip borçlunun taşınmazı tahliye etmesine karar verilmiş olabilir. Böyle bir hüküm verilmiş olması bu açıklamalar ışığında çok zor görülmektedir.

hüküm teşkil eden bu ilamın üçüncü bir kişiye karşı takibe konulması mümkün değildir. Üçüncü kişiden taşınmazı tahliye ve teslim etmesini isteyebilmesi için alacaklının ona karşı yeni bir dava açıp ilam alması ve bu ilamı takibe koyması gerekir. Alacaklının üçüncü kişiye dava açma imkanı ancak üçüncü kişinin kötü niyetli olması halinde mümkün olacaktır (İİK m. 27, I son cümle). Bu nedenle de üçüncü kişinin iyi niyetli olması halinde ona karşı dava açılması mümkün değildir⁷⁶.

Kötü niyetli olan üçüncü kişiye dava açılması imkanı dışında İİK madde 27 de alacaklıya iki imkan daha tanınmış olup alacaklı bu iki imkandan birini seçme hakkına sahiptir.

a. Alacaklı, borçlunun yerine geçerek (borçluya halef olarak), borçlunun taşınmazı devralan üçüncü kişiye karşı sahip olduğu hakları kullanabilir. Bu nedenle borçlu sattığı taşınmazın parasını üçüncü kişiden henüz almamışsa, alacaklı üçüncü kişiden satış bedelinin borçlu yerine kendisine ödenmesini talep edebilir. Satış bedeli üçüncü kişiden peşin alınmış olabileceği gibi bu bedel olduğundan çok daha düşük de gösterilmiş olabilir. Bu ihtimal karşısında alacaklıya böyle bir imkan tanınmış olması çoğu kez alacaklı için pratik ve elverişli değildir.

b. Borçluya halef olmayı yani borçlunun üçüncü kişiye karşı sahip olduğu haklara sahip olmayı istemeyen alacaklı borçlusuna karşı bir tazminat davası açabilir (İİK m. 27, I). Bu yolu seçen alacaklı borçludan dava konusu taşınmazın üçüncü kişiye geçtiği tarihteki gerçek değerinin ödenmesini isteyebilir. Çünkü taşınmazın satış bedeli resmi işlemde gösterilen değerden daha fazla olabilir. Ayrıca alacaklı kötüniyetli borçludan taşınmaz kendi malvarlığında kalması durumunda ilerde taşınmazı daha yüksek bir fiyata satabilecek olduğunu ispatlaması kaydıyla satış bedeli yerine bu bedeli de talep edebilir⁷⁷.

⁷⁶ İlam alacaklısının taşınmazın tahliyesine ilişkin davayı açtıktan sonra ya da davayı açmadan önce HUMK m. 101 gereğince dava konusu taşınmazın tapu kaydı üzerine "ihtiyati tedbir" koydurarak taşınmazın üçüncü kişilere borçlu tarafından devredilmesini engellemek suretiyle ortaya çıkacak tüm bu olumsuz durumları bertaraf edebilir.

⁷⁷ "Davacı, gayrimenkulün kötüniyetli olan temyiz eden davalıların ellerinden çıkmış olması sebebiyle tapu kayının düzeltilmesini istemek imkanından mahrum kaldığı cihetle mamelekenden çıkmış olan değerini tazminini istemektedir. Mahkeme kararında da belirttiği üzere gayrimenkulün, alıcılarından bulunan Zekeriya'nın kötüniyetli olduğu iddia edilmiş bulunmadığından adı geçen iyiniyetli malik sayılması gerekmektedir. O halde davacının mülkiyet hakkı gayrimenkulün Zekeriya'ya geçtiği tarihte

İİK'nun 27. maddesinde, HUMK 186. maddeye paralel bir düzenleme öngörülmekle birlikte; HUMK m. 186'dan farklı olarak İİK 27. maddesinde alacaklının borçlunun üçüncü kişiye karşı haiz olduğu haklara halef olabilmesi imkanı öngörülmüştür.

Gemi siciline kayıtlı olan gemiler hakkında İİK m. 27, II'de düzenleme öngörülmüş olup bu düzenleme İİK m. 27, I'deki düzenlemeye paraleldir.

2- Üçüncü Kişinin Taşınmaz Davadan Önce İktisap Etmiş Olması Hali

Taşınmazın borçlu tarafından henüz kendisine dava açılmadan önce üçüncü bir kişiye devredilmesi durumunda bu devirden sonra borçluya kural olarak dava açılması mümkün değildir. Çünkü artık borçlunun husumet sıfatı ortadan kalkmıştır. Buna rağmen borçluya karşı dava açılmış ve taşınmazın tahliyesine dair mahkemedен ilam alınmışsa bu durumda bu ilamın üçüncü kişiye karşı icraya konulması mümkün değildir. Çünkü ilam sadece tarafları açısından kesin hüküm ifade eder. Böyle bir durumda alacaklının üçüncü kişiye karşı yeni bir dava açması gerekir⁷⁸.

3- Üçüncü Kişinin Taşınmaza Dava Sırasında Zilyet Olması

Dava sırasında taşınmaz üzerinde aynı hak ileri sürmekle birlikte tapuda aynı hak sahibi olarak gözüküyorsa (örneğin MK. M. 713' e göre) bu durumda da borçluya karşı alınmış tahliye ilamı üçüncü kişi açısından kesin hüküm etkisine sahip olmadığından alacaklının bu ilama dayanarak üçüncü kişiyi taşınmazdan tahliye etmesi mümkün değildir. Bu halde alacaklının üçüncü kişiye karşı dava açmak suretiyle onun taşınmazı işgal etmesine son verebilir⁷⁹.

sona ermiş bulunmaktadır. O tarihte gayrimenkulün gerçek değerinde olup, olmadığı tahkik edilerek bu değere ve şayet gayrimenkul gerçek değerinden az ise sebepsiz mal edinme hükümlerince kötüniyetli devredenın mamelekine giren değerle davalı tarafın mesul tutulması kanun hükümlerindedir. Davacı taraf gayrimenkulün elinde kalması halinde, daha sonraki bir tarihte onu daha fazlaya satacak olduğunu ve böylece bir kısım menfaatinden mahrum kalmış bulunduğunu iddia ve ispat etmiş olmadıkça daha sonraki tarihe ait bir değerın tazmini cihetine gidilemez. Mahkemece bu esaslar göz önünde tutulmaksızın hüküm verilmiş olması kanuna aykırıdır" (4. HD. 13.7.1957, 2843/4531; Uyar, Şerh, s. 2762, no. 25).

⁷⁸ Kuru, İcra III, s. 2345,

⁷⁹ Kuru, İcra III, s. 2346; Postacıoğlu, İcra, s. 673-674; Uyar, Şerh, s. 2746.

4. Üçüncü Kişinin Taşınmazı Dava Tarihinden Sonra Zilyet Olması

Dava sırasında taşınmaza zilyet olan borçlu dava sırasında taşınmazın zilyetliğini üçüncü bir kişiye devretmiş olması halinde borçlu aleyhine alınan bu ilamın üçüncü kişiye karşı da icra edilebilmesi gerekir⁸⁰.

5. Üçüncü Kişinin Taşınmaza Hükümün Verilmesinden Sonra Zilyet Olması

Bu ihtimalde incelenecek olan husus taşınmazın borçlu tarafından tahliye edilmesine hüküm verildikten sonra borçlunun taşınmazı üçüncü bir kişiye devretmesidir. Taşınmaz davalarında alacaklının (davacının) lehine olacak şekilde hüküm verilmesi durumunda mahkeme tarafından davacının bu konuda bir talebine gerek olmaksızın hükümün tefhimi ile birlikte hükümün özeti tapu sicili dairesine bildirilir. Bu bildirim üzerine tapu dairesi taşınmaza ilişkin hükme göre taşınmaz kaydına şerh koyar (İİK m. 28, I). Bu şerh Medeni Kanunu'nun 1010. maddesinin ikinci fıkrası ve tescil edilmiş gemiler hakkında Ticaret Kanunu'nun 879. maddesinin ikince fıkrası hükümüne tabidir (İİK m. 28, I son cümle). Bu şerh ile borçlunun taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanmış olmakta ve taşınmaz üçüncü bir kişiye devretmesi halinde alacaklı açısından olumsuz sonuçlar doğurması önlenmiş olmaktadır. Çünkü hükümün tapu siciline bildirilmesi ve tapu siciline şerh verilmesinden sonra taşınmazın el değiştirmesi alacaklı açısından bir değişiklik arzermeyecek ve alacaklı bu ilamı taşınmazı hükümden sonra devralmış olan üçüncü kişilere karşı da icraya koyabilecektir. Bu durumda hükümden sonra taşınmaz kimin elinde ise ilam ona karşı icra edilecek ve taşınmaz hükümden sonra taşınmazı devralmış olan kimsenin elinden alınarak alacaklıya teslim edilecektir (İİK m. 29 ,I). Taşınmazın tahliyesine ilişkin hükümün verilmesinden sonra henüz tapu siciline bildirilmeden taşınmaz üçüncü kişiye devredilirse üçüncü kişinin iyi niyetli olması hali saklı kalmak üzere yine aynı şekilde ilam üçüncü kişiye karşı icra edilecektir.

Borçlu aleyhine verilen taşınmaza ilişkin hükümün tapu siciline bildirilip tapu kaydına şerh konulmasından sonra verilen karar alacaklı aleyhine kesinleşirse bu durumda mahkeme derhal hükümün özetini tapu siciline bildirir (İİK m. 28, II). Bu bildirimle de borçlu taşınmaz üzerinde tasarruf hakkına tekrar sahip olur.

⁸⁰ Postacıoğlu, *İcra*, s. 674; Kuru, *İcra III*, s. 2346.

Taşınmaz üzerinde hak iddia eden kişi taşınmazı borçludan devralmadığını aksine taşınmazı doğrudan doğruya işgal etmekte olduğunu iddia etmesi ve buna ilişkin tapu sicili kaydı göstermesi durumunda icra dairesi üçüncü kişiye alacaklıya karşı mahkemede dava açması için bir süre verir. Bu süre yedi gün olup, üçüncü kişi bu süre içinde alacaklıya karşı mahkemede dava açarsa, taşınmazın tahliyesine dair ilamın icrası bu dava sonuçlanıncaya kadar geri bırakılır (İİK m. 29, II). Üçüncü kişi alacaklıya karşı açtığı davayı kaybederse veya süresi içinde alacaklıya karşı mahkeme de bir dava açmazsa bu durumda üçüncü kişi taşınmazdan zorla tahliye edilir (İİK m. 29, II).

C. Taşınmaz Üzerinde Üçüncü Kişinin Şahsi Hak İddiasında Bulunması

Taşınmaz üzerinde üçüncü kişi aynı bir hak değil de şahsi bir hak iddiasında bulunursa mesela taşınmazı üçüncü bir kişiden kiraladığını ileri sürerse bu durumda yukarıdaki ihtimaller kiracı açısından uygulanamaz⁸¹. Bu nedenle de kiracı durumunda olan üçüncü kişinin taşınmazdan tahliye dılması mümkün değildir. Ancak kiralayan durumunda olan kişiyi yukarıdaki ihtimallere göre çıkarmak mümkünse kiracının da tahliyesi mümkün olacaktır. Eğer kiralayan durumunda olan üçüncü kişiyi taşınmazdan çıkarmak mümkün değilse o zaman taşınmazı ondan kiralayan üçüncü kişiyi de taşınmazdan çıkarmak imkansızdır⁸².

Üçüncü kişiye taşınmazı kiralayanın borçlu olması durumunda borçlu gibi üçüncü kişinin de taşınmazdan tahliye edilmesi gerekir⁸³.

D. Tahliye İlamının Kira Sözleşmesine Dayanması

Kira sözleşmelerine dayanılarak verilmiş olan tahliye ilamının, taşınmazın üçüncü kişilerin elinde olması halinde nasıl icra edileceği konusunda İİK m.27’de bu

⁸¹ Kuru, *İcra III*, s. 2348; Uyar, *Şerh*, s. 2747; uyar, *tahliye*, s. 28, Postacıoğlu, *İcra*, s. 676.

⁸² Postacıoğlu, *İcra*, s. 676.

⁸³ Kuru, *İcra III*, s. 2348; Uyar, *Tahliye*, s. 28; Uyar, *Şerh*, s. 2747; Talih Uyar, “Taşınmazların Boşaltılma ve Teslimine İlişin İlamların Uygulanması”, *İzmir BD*. 1983/4, s.20.

konuda bir açıklık olmadığı gibi ilamlı icra bölümünde de özel bir hüküm yoktur⁸⁴. Bu durumda İKK m. 276 hükmünün kıyasen uygulanması gerekir (İİK m. 41)⁸⁵.

Ş11. BİR İŞİN YAPILMASINA VE YAPILMAMASINA DAİR OLAN İLAMLARIN İCRASI

I. GENEL OLARAK

Bir şeyin yapılması ve yapılmamasına dair olan ilamlar, İİK m. 30 çerçevesinde icraya konulur. İİK 30 un madde başlığı değişiklikten⁸⁶ önce bir şeyin yapılmasına dair ilamların icrası olmasına karşılık madde içeriğinde hem bir şeyin yapılmasına dair ilamların icrası hem de bir şeyin yapılmamasına dair ilamların icrası düzenlenme konusu yapılmıştı. Ancak yapılan değişiklikle İİK m. 30. un madde başlığı içeriğine uygun olarak bir şeyin yapılmasına veya yapılmamasına dair ilamlar olarak değiştirilmiştir⁸⁷. Gerek bir şeyin yapılmasına dair ilamlar gerekse bir şeyin yapılmamasına dair ilamlar kesinleşmesi beklenilmeksizin icra edilebilir. Ayrıca bu ilamlar on yıllık zamanaşımı süresine tabidir (İİK m. 39). Her ne kadar bir şeyin yapılmasına dair ilamları icrası ile bir şeyin yapılmamasına dair ilamları icrası aynı madde altında düzenlenmiş olsa da bunların ayrı olarak incelemesi konunun anlaşılması açısından daha yerinde olacaktır.

II. BİRŞEYİN YAPILMASINA İLİŞKİN İLAMLARIN İCRASI

A. Genel Bilgi

Bir şeyin yapılmasına dair ilamla kastedilen borçlunun belirli bir işi yapmaya mahkum edilmesidir. İlam icra edilmekle borçlu ilam konusu işi yapmaya zorlanır. Örneğin ilam konusu müteahhidin (borçlunun) bir bina inşa etmesine ilişkin ise bu durumda bu ilam İİK m. 30 çerçevesinde icra edilir ve borçluya belirli süre içinde

⁸⁴ S.Kerim Gökay, "Takip Hukukunda Tahliye", *İBD* 1946/6, s. 215; Ali Karaca, *İlamlı İcra Tatbikati*, 1947, s. 187; Postacıoğlu, *İcra*, s. 677; Uyar, *Tahliye*, s. 29; Uyar, *Şerh*, s. 2749; Uyar, *Taşınmaz Teslimi*, s. 20.

⁸⁵ 1965 yılında 538 Sayılı Kanunla yapılan değişiklik hakkındaki hükümet tasarısında m. 27' ye "Kiralanan yerin tahliyesine dair ilamların icrasında 276. madde hükmü kıyas yolu ilam uygulanır" şeklindeki bir fıkranın eklenmesi teklifi " böyle bir hüküm olmaksızın da 41. maddenin yaptığı yollama nedeniyle 276. maddenin ilamlı icrada da zaten tatbiki mümkündür. Esasen tatbikat da bu merkezdedir. O halde bu ek hüküm gereksizdir" gerekçesiyle kabul edilmemiştir. Bkz. Millet Meclisi Adalet Komisyonu Raporu Gerekçesi (naklen Kuru, *İcra III*, s. 2349, d. 66).

⁸⁶ Bkz. İİK m. 30. un madde başlığı 17.7.2003 tarihinde kabul edilen 4949 sayılı kanunla değiştirilmiştir.

⁸⁷ "İcra ve İflas Kanununun 30. maddesi 'bir işin yapılmasına dair olan ilamlar' kadar 'bir işin yapılmamasına dair olan ilamları' da düzenlediği için, başlığı "bir işin yapılmasına veya yapılmamasına dair olan ilamlar" şeklinde düzeltilmiştir" (Hükümet Gerekçesi).

ilam konusu binayı inşa etmesi ihtar edilir. Menkul teslimine ilişkin ilamların icrasında olduğu gibi (İİK m. 24) bir şeyin yapılmasına ilişkin ilamların icrası da aynı bir icradır. Diğer bir ifadeyle ilam konusu işin aynen yapılması gerekir. Bunun sonucu olarak da ilam konusu işin aynen yapılması asıl olup borçlu tarafından ilam konusu işin yapılmaması halinde ilamdaki alacak menkul tesliminden farklı olarak (İİK m. 24, IV) para alacağına dönüşmez.

B. Takip Talebi

Bir şeyin yapılmasına dair ilamlı icra takibi ilamın icra dairesine verilmesi ile başlamış olur (İİK m. 35). Yani icra takibi alacaklının takip talebini ve ilamı icra dairesine vermesiyle başlar. Takip talebinin içeriği ve yapılması ilamlı icra takibine ilişkin müşterek hükümler başlığı altında ayrıntılı olarak incelendiği için tekrar inceleme konusu yapılmayacaktır.

C. İcra Emri

Takip talebi ve takip talebine eklenmiş ilamı alan icra dairesi borçluya bir icra emri gönderir. İcra emrinin içeriği ve düzenlenmesi müşterek hükümler başlığı altında inceleme konusu yapıldığından burada sadece farklı hususlar belirtilmekle yetinilecektir. Takip talebini alan icra dairesi, para alacakları hakkındaki ilamların icrasındaki gibi örnek 4 no.lu icra emrini düzenleyerek borçluya gönderir (İİK m. 30; İİK Yönetmeliği m. 23). Bu icra emrinde şunlar yer alır:

- Alacaklının ve borçlunun adı, soyadı, ve adresleri ve bunların varsa vekillerinin adı, soyadı ve adresleri,
- İlamı veren mahkeme ve ilamın tarih ve numarası,
- Yapılacak işin ilamda gösterilen veya ilamda tayin edilmemişse icra müdürünce belirtilen süre içinde yapılması, aksi halde İİK'nun 30. maddesi çerçevesinde icra edileceği ihtar,
- Yapılacak iş, yalnız borçlu tarafından yapılacak bir iş ise, ilamda gösterilen veya ilamda tayin edilmemişse icra müdürünce belirtilen süre içinde yapılmaması halinin İİK'nun 343. maddesindeki cezayı gerektireceği ihtar.

D. İlamın İcrası

İcra emri kendisine tebliğ edilen borçlu belirlenen süre içinde ilam konusu işe başlamaya ve bitirmeye mecburdur. Borçlunun işi yapma süresi ilamda gösterilmişse bu süre içinde eğer ilamda bu konuda bir kayıt yoksa icra müdürünce işin niteliğine göre belirlenir. Bu durumda icra müdürü işe başlama ve bitirme zamanlarını belirler ve bunu icra emrinde borçluya bildirir (İİK m. 30, I)⁸⁸. İlam konusu işin icra edilmesinde bu işin yalnız borçlu tarafından yapılabilecek bir iş olup olmamasına göre durum değişecektir.

1. İlam Konusu İş Yalnızca Borçlu Tarafından Yapılabilecek Bir İş ise

İlam konusu iş, yalnızca borçlu tarafından yapılabilecek bir iş ise örneğin mimarın proje hazırlaması gibi, yazarın kitap yazması gibi, belli bir ressamın bir tabloyu yapması gibi. Bu halde ilamın icra dairesince aynen icra ettirilmesi mümkün değildir. Çünkü bu durumlarda amaç işin ilam borçlusuna tarafından yapılması olup bu işin başkasına yaptırılarak yerine getirilmesi mümkün değildir. Zaten bu gibi işlerde alacaklının da amacı işi sadece borçlusuna yaptırmaktır. İcra emrine rağmen borçlu yalnızca kendisi tarafından yapılacak ilam konusu işi yapmazsa veya icra emrinde belirlenen süre içinde bitirmezse bu durumda alacaklı borçlunun cezalandırılması için şikayet yoluna başvurabilir (İİK m. 343). Bu durumda borçlu alacaklının şikayeti üzerine icra mahkemesince İİK m. 343'e göre bir aydan üç aya kadar hafif hapis ile cezalandırılır⁸⁹.

⁸⁸ “Takip dayanağı ilamın gerekçesine göre hüküm verilmiş olmasına, hızar plana makinelerinin başka bir yere naklinin gerekmesine, İİK'nun 30. maddesine göre naklin başlama ve bitirme zamanlarının icra dairesince belirlenip icra emrine derci gerekir” (12. HD. 31.10.1985, 3234/8937; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 274, no. 6.3). “İİK'nun 30, I maddesi hükmüne göre, bir işin yapılmasına mütedair ilam icra dairesince verince icra müdür 24. maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği sureti ile borçluya ‘ilamda gösterilen müddet içerisinde’ ve eğer müddet tayin edilmemişse ‘işin mahiyetine göre başlama ve bitirme zamanlarının tayin ederek’ işi yapmayı emreder. Madde içeriğinde açıkça vurgulandığı üzere; ilamda yazılı sürenin cebri icra yoluna başvurulmasından sonra çıkarılacak icra emrinde yazılıp borçluya ilamdaki müddetin tanınması zorundadır. Bu nedenle ilamın kesinleşmesinden sonra, takibe konulmasına kadar alacaklının rızası ile geçen süre, İİK' nun 30. maddesinde memurun vermesi gereken süreyi ortadan kaldırmaz. O halde ‘icra emrinin iptaline’ karar verilmesi gerekirken şikayetin reddi isabetsizdir” (12. HD.11.3.1999, 2790/3056; Uyar, **İlamlı Takipler**, s. 2796, no. 12).

⁸⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Uyar, **İcra ve İflas Suçları**, s. 409 vd.

Kanun koyucu ceza tehdidi ile aynı icra prensibini gerçekleştirmek istemiştir⁹⁰. Alacaklının, ceza tehdidine rağmen işi yapmayan borçludan BK hükümlerine göre tazminat isteme hakkı saklıdır (BK. m. 43, 97).

2. İlam Konusu İş Yalnızca Borçlu Tarafından Yapılabilecek Bir İş Değilse

İlam konusu iş borçlu dışında bir başka kimse tarafından da yapılabilecek bir iş ise bu durumda ilamın aynen icrası mümkündür (İİK m. 30, II). Yani ilam konusu işin borçlusu tarafından yerine getirilmemesi durumunda icra dairesi aynen ifa için ilam konusu işi bir başkasına yaptırabilecektir. Diğer bir ifadeyle ilam icra dairesince aynen icra edilebilecektir. İlam konusu işin yalnızca borçlu tarafından yapılabilecek iş olmaması ifadesi ile kastedilen bu işin borçlu veya bir başkasına yaptırılması arasında bir farkın olmamasıdır. Yani işin borçlu tarafından yapılması şart değildir (örneğin bir evin yapılması gibi). Burada alacaklı için önemli olan işin kim tarafından yapıldığı değil işin nasıl yapıldığıdır. Yani işin niteliklerine uygun yapılması alacaklı açısından yeterlidir.

Kendisine gönderilen icra emrinde belirlenen sürede borçlu ilam konusu işi yapmaz veya süresi içinde bitirmezse bu durumda alacaklının talebi ile ilam konusu iş icra müdürü tarafından bir başkasına yaptırılır. Bu durumda işi yapmayan borçlu bu işin başkasına yaptırılmasından doğan giderlere katlanmak zorundadır. Her ne kadar işin bir başkasına yaptırılmasına ilişkin giderlere borçlu katlanmak zorunda olsa da işin yapılması sırasında bu giderlerin kim tarafından ödeneceği alacaklının davranışına bağlıdır. Alacaklının işin bir başkasına yaptırılmasına ilişkin talebi üzerine icra müdürü öncelikle ilam konusu bu işin bir başkasına yaptırılması için gereken giderin belirlenmesi için bilirkişiye başvurur ve bu gider bilirkişi tarafından takdir edilir (İİK m. 30, II). İşin yapılmasına ilişkin giderin belirlenmesinden sonra giderlerin alacaklı tarafından peşin ödenip ödenmesine göre iki ihtimalle karşılaşılır:

a. İşin bir başkasına yaptırılmasına ilişkin gideri alacaklı bu giderin ilerde hüküm verilmesine gerek olmaksızın borçludan tahsil edilip kendisine verilmesi şartı

⁹⁰ Kuru, *İcra III*, s. 2357; Postacıoğlu, *İcra*, s. 666; Uyar, *İlamlı Takipler*, s. 270; Uyar, *Şerh*, s. 2782.

ile, peşin olarak ödemeyi kabul ederse bu durumda ilam konusu iş icra dairesince bir başkasına yaptırılır. Bu durumda borçlu işin yapılması için yapılan bütün giderlerden sorumlu olup bu giderler kendisinden ayrıca bir mahkeme hükmüne gerek olmaksızın tahsil edilir. Borçlu bu gideri ödemezse yeteri kadar malı haczedilerek bu gider malların satışından tahsil olunarak alacaklıya verilir (İİK m. 30,II).

b. Alacaklı, ilam konusu işin bir başkasına yaptırılması için gerekli gideri peşin ödemeyi kabul etmezse bu durumda bu giderin karşılanması için öncelikle borçlunun ayrıca bir hükme gerek olmaksızın yeteri kadar malı haczedilir. Haczedilen bu malların satışından elde edilen para ile ilam konusu iş bir başkasına yaptırılır (İİK m. 30, II)⁹¹.

İİK m. 30 uyarınca yapılacak işin giderini bilirkişiye takdir ettirmeden işin doğrudan doğruya alacaklı tarafından yapılmasına karar veren icra müdürü bu giderleri borçludan tahsil edip alacaklıya ödemesi mümkün değildir. Bu nedenle alacaklının bu giderler için borçluya karşı ayrı bir dava açması gerekmektedir⁹².

İİK'nun 30. maddesinin kendisine tanıdığı bu olanakların hiçbirinden yararlanmak istemeyen alacaklı genel hükümler çerçevesinde (BK m. 97), gideri borçluya ait olmak üzere ilam konusu işin kendisi tarafından yapılmasına izin verilmesini isteyebilir⁹³. Ancak alacaklının bu talebini hangi mercie yapacağı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüş olup bu görüşlerden birine göre alacaklı işin

⁹¹ Yüksek mahkeme takip dayanağı ilamda davalının belirtilen işi yapmaması halinde davacı tarafından işin yapılarak bedeli olan...liranın davalıdan alınmasına karar verilmesi halinde davalının ilamda belirlenen miktardan daha fazla ödemeye zorlanamayacağına karar vermiştir. bkz. HKG. 14.4.1999, 12-192/204; 12.HD 6.2.1997, 668/1207, Uyar, Şerh, s. 2791 vd.).

⁹² Kuru, İcra III, s. 2358, dp. 12; Uyar, Şerh, s. 2782. "İcra ve İflas Kanunu'nun 30. maddesine göre, bir şeyin yapılmasına mütedair ilamın infazında, icra memuru işin borçlu tarafından yapılmasını emreder. Borçlu işi yapmadığı takdirde alacaklının istek ve izni üzerine, memur yapılacak işin giderlerini bilirkişiye takdir ettirip, bu giderleri muvafakat eden alacaklıdan alarak işi yaptırır ve hükme hacet kalmaksızın borçludan tahsil eder. Olayda icra memuru böyle bir işlem yapmayarak işi doğrudan doğruya alacaklı işçilerin yapmasına izin vermiş, sonradan bu giderleri kabul etmeyerek, davacının mahkemeye başvurmasına karar vermiştir. O halde bilirkişi aracılığı ile bir tespit söz konusu olmadığına göre, icra memurunun anılan madde uyarınca davalıyı bağlayan bir işlem yaptığı kabul edilemez. o halde bilirkişi aracılığı ile incele yapılarak gerçek giderin saptanması ve sonucuna göre karar verilmesi gerekir. Mahkemece bu yön gözetilmeden davacının ileri sürdüğü miktarın aynen kabulü bozmayı gerektirir" (13.HD. 5.2.1976, 3969/694; YKD 1976/6, s. 861).

⁹³ Uyar, İlamlı Takipler, s. 270; Uyar, Şerh, s. 2782-2783; Üstündağ, İcra, s. 447.

kendisi tarafından yapılmasına izin verilmesini icra mahkemesinden isteyebilir⁹⁴. Diğer görüşe göre ise alacaklı bu izni ancak icra dairesinden alabilecektir⁹⁵.

Borçlu, ilam konusu işin başkasına yaptırılması için bilirkişi tarafından takdir edilen gider miktarının fazla olduğu iddiasıyla icra mahkemesine şikayette bulunabilir (İİK m.16).

Bir şeyin yapılmasına dair ilam icra edildikten sonra borçlu ilam hükmünü ortadan kaldıracak davranışlarda bulunursa (mesela ilam konusu binanın projeye uygun hale getirilmesinden sonra borçlu projeye aykırı olarak binada değişiklik yaparsa), mahkemeden ayrıca hüküm alınmasına gerek olmaksızın önceki ilam hükmü tekrar zorla yerine getirilir(İİK m. 30, IV)⁹⁶.

III. BİRŞEYİN YAPILMAMASINA İLİŞKİN İLAMLARIN İCRASI

Konusu bir şeyin yapılmamasına veya bir şeye katlanılmasına dair ilamlar İİK m. 30 çerçevesinde icra edilir. Bir şeyin yapılmamasına dair ilamlar icra edilmekle borçluya ilam konusu şeyi yapmaması veya ilam konusu şeye katlanması ihtar edilir. Mesela konusu gürültü yapılmamasına veya geçit hakkına katlanılmasına dair ilamlar İİK m. 30, III çerçevesinde icra edilir.

Alacaklının takip talebi ile yani ilamı icra dairesine vermesiyle icra takibi başlamış olur. Takip talebine alan icra müdürü borçluya örnek 4 no.lu icra emrini düzenleyerek gönderir (İİK m. 30, II; İİK Yönetmeliği m. 23). Burada borçluya gönderilen icra emri bir şeyin yapılmasına dair ilamlara ilişkin icra emri ile içerik olarak benzerdir. Bir şeyin yapılmamasına dair ilamlara ilişkin icra emrinde bir şeyin yapılmasına dair ilamların icrasına ilişkin icra emrinden farklı olarak borçluya ilamda gösterilen şeyi yapmaması veya ilam konusu şeye katlanması aksi halde İİK m. 343'e göre cezalandırılacağı ihtar edilir(İİK m. 30, II; İİK Yönetmelik m. 23/5).

⁹⁴ Üstündağ, *İcra*, s. 447.

⁹⁵ Ansay, *İcra*, s. 192; Olgaç/Köymen, s. 163.

⁹⁶ "İİK 30. maddeye son fıkra İcra ve İflas Kanunu'na 4949 sayılı kanunla getirilen değişiklikle eklenmiş olup hükümet gerekçesinde bu değişikliğin gerekçesi şu şekilde ifade edilmiştir: "Tahliye edilen taşınmaza borçlunun tekrar haklı sebep olmaksızın girmesi halinde borçlunun ayrıca hükme gerek kalmadan zorla taşınmazdan çıkarılacağına dair düzenlemeye benzer bir düzenleme İcra ve İflas Kanunu'nun 30. maddesinde bulunmadığından maddeyle yapılan değişiklikle bu konudaki boşluk doldurulmuştur" (Hükümet Gerekçesi).

Kendisine ilam konusu şeyi yapmaması veya ilam konusu şeye katlanması ihtar edilen borçlu, bu ihtara aykırı davranırsa alacaklının şikayeti üzerine icra mahkemesince bir aydan üç aya kadar hafif hapis cezası ile cezalandırılır (İİK m. 343).

Bir şeyin yapılmasına ilişkin ilamlarda olduğu gibi burada da ilamın aynen icrası ceza tehdidi ile gerçekleştirilmek istenmiştir. Ceza tehdidine rağmen aynen ifanın gerçekleşmemesi durumundan alacaklının genel hükümlere göre (BK m. 43, 97) borçluya karşı tazminat davası açma hakkı saklıdır.

Bir şeyin yapılmamasına veya bir şeye katlanılmasına dair ilam icra edildikten sonra borçlu yapılmaması gereken şeyi tekrar yaparsa veya katlanma borcunu ihlal ederse ayrıca mahkemeden bir hüküm alınmasına gerek olmaksızın önceki ilam hükmü tekrar zorla yerine getirilir(İİK m. 30, IV)⁹⁷.

§12. ÇOCUK TESLİMİNE VE ÇOCUKLA ŞAHSİ MÜNASEBET KURULMASINA İLİŞKİN İLAMLARIN İCRASI

I. ÇOCUK TESLİMİ HAKKINDAKİ İLAMLARIN İCRASI

A. Genel Olarak

Çocuk teslimine ilişkin ilamların icrası İİK m. 25’de düzenleme konusu yapılmıştır. Çocuk teslimine ilişkin ilamlar çocuğun davalıdan alınıp davacıya teslimine dair ilamlar olup eğer davalı çocuğu rızasıyla teslim etmezse ilamın infaz edilmesiyle çocuğun borçludan alınıp alacaklıya teslim edilmesi sağlanır. Çocuk teslimine ilişkin ilamlar çeşitli olup çocuk teslimine ilişkin hüküm, boşanma ilamında (MK. m. 182), ayrılık ilamında (MK. m. 182), velayetin kaldırılması (nez’i) yoluyla vasi tayinine ilişkin ilamda (MK. m. 348), çocuğun bir aile yanına yerleştirilmesine ilişkin ilamda (MK m. 347), çocuğun bir kuruma yerleştirilmesine ilişkin ilamda (MK. m. 347), 5387 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Yasa’nın birinci maddesi gereğince alınacak kararda yer alabilir⁹⁸. Çocuk teslimine dair ilamın tarafları genellikle çocuğun ana ve babasıdır.

⁹⁷ İİK 30. maddeye son fıkra, İcra ve İflas Kanunu’nda değişiklik yapan 4949 sayılı kanunla eklenmiştir. Bu düzenlemenin gerekçesi konusunda açıklama için bkz. yuk. s. 123, dp.96.

⁹⁸ Suat Aydınlyım, “İcrada Çocuk Teslimi ve Şahsi Münasebet Tesisi”, AD 1969/5, s. 271.

Çocuk teslimine dair ilamların icraya konulabilmesi için kesinleşmesi şarttır (HUMK m. 443, IV). Bu nedenle de ilamın icra edilebilmesi için kesinleşmesinin beklenmesi gerekli olup eğer bu bekleme sürecinde çocuğun belirsiz bir yere kaçırılmasının ihtimal dahilinde olması durumunda yada çocuğun hak ve çıkarlarının veya sıhhat veya hayatının bir tehlike ile karşı karşıya bulunduğu durumlarda mahkemeden ihtiyati tedbir kararı alınmak suretiyle ilamın kesinleşmeden uygulanması sağlanabilir. Bu nedenle de alacaklı MK m.169 çerçevesinde HUMK m. 101, IV'e dayanarak alacağı bu tedbir kararını icra dairesine vermek suretiyle ilamın hemen yerine getirilmesini sağlayabilir. Bu tedbir kararı üzerine icra müdürü karşı tarafa tebliğ yapmaksızın ilamı icra eder⁹⁹.

B. Takip Talebi

Çocuk teslimine ilişkin ilamın icra dairesine verilmesiyle takip başlamış olur. Yani alacaklı çocuk teslimine dair ilamı icra dairesine vererek takip talebinde bulunur. Takip talebinin içeriği düzenlenmesi ve icra dairesine verilmesi ilamlı icra takibine ilişkin müşterek hükümler başlığı altında inceleme konusu yapıldığından tekrar inceleme konusu yapılmayacaktır.

C. İcra Emri

Alacaklının takip talebini alan icra dairesi bir icra emri düzenleyerek bunu ilam borçlusuna gönderir. İcra emrinin düzenlenmesi ve içeriği ilamlı icra takibine ilişkin müşterek hükümlerde incelendiğinden burada sadece çocuk teslimi hakkındaki ilamların icrasındaki icra emrinin özelliklerinin incelenmesi ile yetinilecektir.

Alacaklının takip talebini alan icra dairesi örnek 3 no.lu icra emrini düzenler ve borçluya gönderir (İİK m. 25, İİK Yönetmeliği m. 22). Çocuk teslimine dair ilamlara ilişkin icra emrinde şunlar yazılır:

- Alacaklının ve borçlunun adı soyadı ve adresleri ve varsa bunların vekillerinin adı, soyadı ve adresleri

- İlamı veren mahkeme ve ilamın tarih ve numarası

⁹⁹ Aydınliyım. s. 278; Olgaç/Köymen, s. 114; Uyar, Şerh, s. 2676-2677; Uyar, İlamlı Takipler, s.259; Talih Uyar, "Çocuk Teslimine ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların Uygulanması, Manisa Barosu D. 1982/Mart, s. 7.

- Çocuğun icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde teslim edilmesi ihtarı,

- Çocuğun icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde teslim edilmemesi halinde, çocuk nerede bulunursa bulunsun ilam hükmünün zorla icra olunacağı (çocuğun zorla alınacağı) ve ilamın icrası sırasında çocuğun gizlenmesi halinde (gizleyenin) İİK' nun 341. maddesi uyarınca cezalandırılacağı ihtarı.

D. İlamın İcrası

İcra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde borçlu, ilam alacaklısına çocuğu teslim ederse icra takibi son bulur. Eğer borçlu bu süre içinde çocuğu teslim etmezse icra müdürü çocuğu nerede bulursa zorla alıp ilam alacaklısına teslim eder. Ancak burada icra müdürünün harekete geçmesi için alacaklının talebi gerekir. Kanunda çocuğun teslim edilmemesi durumunda icra müdürünün zor kullanmak suretiyle ilamı icra edeceği yazılı olduğundan icra memuru çocuğu teslim etmeyen kişiye karşı zor kullanmak mesela çocuğun saklanıldığı yerleri aramak gerekirse zabıta kuvvetlerinden yardım istemek yetkisine sahiptir¹⁰⁰. Ayrıca icra müdürü çocuk teslimi konusunda tedbirler alması ve bu tedbirler konusunda gereken özeni göstermesi gerekir. Çünkü ilam konusu çocuk teslimi olduğu için çocuğu teslim alırken dikkatli olması gerekir. Bu nedenle de icra memuru çocuğun teslim alınmasında hareket ederken ana ve babada çocuğa karşı olan şefkat duygularını rencide edilmemesine dikkat etmesi ve çocuğun sağlığına zararlı olabilecek vasıtalarla başvurmaması ve zor kullanma yetkisini bu çerçevede kullanması gerekir¹⁰¹.

Çocuk teslimine ilişkin ilamın icrasında çocuk tesliminin duygusal ve psikolojik yönleri nedeniyle ilamın tarafları çocuğun teslimi sırasında fazla duyarlılık gösterebilirler¹⁰². Bu nedenle de icra memuru çocuğu teslim alırken çocuğun psikolojisinin bozulmaması için dikkatli davranması gerekir. Hatta kanun koyucu çocuğun psikolojisinin zarar görmemesi için 15.07.2003 tarihinde 4949 sayılı Kanunla İcra ve İflas Kanunu'na eklenen 25b maddesiyle gerekli düzenlemeyi

¹⁰⁰ İcra müdürünün çocuğun teslimine ilişkin ilamı icra ederken zor kullanma yetkisinin kapsamı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Aydınliyım, s. 274-275.

¹⁰¹ Aydınliyım, s. 276.

¹⁰² Ahmet Refik Hakimoğlu, *Yeni İcra ve İflas Kanunu Şerhi*, İstanbul 1929, s. 207; Aydınliyım, s. 275; Uyar, *Şerh*, s. 2676.

yapmıştır. İİK 25. maddeye eklenen 25b maddesine göre çocuk teslimine dair ilamların icrası, icra müdürü ile birlikte sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu tarafından görevlendirilen sosyal çalışmacı, pedagog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın, bunların bulunmadığı yerlerde bir eğitimcinin hazır bulunması suretiyle yerine getirilir¹⁰³.

Çocuk teslimine dair ilamların yerine getirilmesi sırasında çocuğu gizleyen borçlu ile bu eyleme bilerek katılanlar İİK m. 341 uyarınca cezalandırılırlar. Borçlu ve borçlunun eylemine iştirak edenlerin cezalandırılması için alacaklının icra mahkemesine şikayet etmesi gerekir ve alacaklının şikayeti üzerine bu kişiler icra mahkemesi tarafından bir aydan üç aya kadar hafif hapis cezasıyla cezalandırılırlar (İİK m. 341)¹⁰⁴.

Çocuk teslimine ilişkin ilamın icra edilmesi suretiyle çocuk icra dairesince alacaklıya teslim edildikten sonra borçlu haklı bir neden olmaksızın çocuğu tekrar alırsa ayrıca bir hükme ve icra emri tebliğine gerek olmaksızın icra müdürü çocuğu borçlunun elinden çocuğu zorla alarak tekrar alacaklıya teslim eder(İİK m. 25,II). İlamın icra edilmesinden yani çocuğun alacaklıya teslim edilmesinden sonra çocuğu tekrar kaçıran borçlu ile borçlunun bu eylemine bilerek iştirak edenler alacaklının şikayeti¹⁰⁵ üzerine icra mahkemesince bir aydan üç aya kadar hafif hapis cezası ile cezalandırılır (İİK m. 341)¹⁰⁶.

¹⁰³ “Maddede çocuğun birleşmiş milletler çocuk haklarına dair sözleşmede öngörülen yüksek yararı ve sözleşmenin 9. maddesinde yer alan ilkelere uyum sağlanması amacıyla çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamların icrasında icra müdürünün yanında hazır bulunabilecekleri belirtilerek, çocuğun psikolojik yönden rahatsız edici unsurlardan etkilenmesinin önlenmesi amaçlanmıştır” (Hükümet Gerekçesi).

¹⁰⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: Uyar, *İcra ve İflas Suçları*, s. 312 vd.

¹⁰⁵ “...sanığa isnad olunan suç, çocuk teslimi emrine muhalefetten ibaret olup İİK nun 341. maddesi hükümünü müstelzim ve takibi şahsi dava ikamesine bağlıdır. Böyle bir suçtan dolayı, icra tetkik merciinde (şimdi icra mahkemesi) yapılan duruşmaya şikayetçinin gelmemesi veya bir vekil göndermemesi halinde 349. maddenin 5. fıkrası mucibince şikayet hakkı düşer. Mercideki davanın icabetmediği halde iddianame ile açılmış veya davaya savcının katılmış oluşu suçun mahiyetine ve neticeye tesir etmez. Savcının temyiz itirazları bu itibarla varit değildir” (İİD 8.1.1963, 46/142; Sİ 1964/196, s. 5953-5954). “İİK nun 341. maddesinde yazılı suçun takibinin şikayete bağlı bulunduğu, icra memurunun ihbar yazısına dayalı olarak duruşma açılıp mahkumiyet kararı verilmesi isabetsizdir” (12.HD 19.11.1964, 12810/11891, uyar-icra ve iflas suçları, s. 318-319).

¹⁰⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: Uyar, *İcra ve İflas Suçları*, s. 312 vd.

Son olarak çocuk teslimine dair ilam icra edilirken çocuğun nerede ve ne şekilde alacaklıya teslim edileceğine ilişkin ve buna benzer taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklar icra mahkemesince çözümlenir¹⁰⁷.

II. ÇOCUKLA KİŞİSEL İLİŞKİ KURULMASI HAKKINDAKİ İLAMLARIN İCRASI

Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamların nasıl icra edileceği İİK madde 25a'da düzenlenmiştir. Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamlar çeşitli nedenlere dayalı olarak verilmiş olabilir. Örneğin boşanma ilamında velayet hakkı ana veya babadan birine verilirken, kendisinden velayet hakkı alınan tarafın, çocukla kişisel ilişki kurulmasına da karar verilir. Bunun yanında evlilik dışı doğan çocukla kişisel ilişki kurulması ilamında, büyükanne ya da büyükbaba ile torunlar arasındaki kişisel ilişki kurulmasına ait ilamda bu konuda da hükümler yer alabilir. Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam icra edilmekle; çocukla kişisel ilişki kurulmasına karar verilmiş olan tarafla çocuğun belirli yer ve zamanda buluşup görüşmesi sağlanmış olur. Örneğin boşanma davası sonucu çocuğun velayeti kendisine verilmiş olan ana çocuğu ilamda belirlenen yer ve zamanda baba ile görüştürmüyorsa bu durumda baba ilamı icra koymak suretiyle çocuğuyla ilamda belirlenen zamanlarda görüşme imkanına kavuşmuş olur.

Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamlar da çocuk teslimine ilişkin ilamlar gibi kesinleşmeksizin icra edilemezler. Çünkü bu ilamlar aile hukukunu ilgilendirdiğinden icra edilebilmesi için kesinleşmesi şarttır (HUMK m. 343, IV). ilamın kesinleşmesine kadar olan süreçte mahkemeden ihtiyati tedbir kararı alınması suretiyle çocukla kişisel ilişki kurulabilir¹⁰⁸.

Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamlar zamanaşımına uğramaz ve bu ilamlar çocuk reşit oluncaya kadar uygulanır. Bu nedenle de alacaklı çocuk reşit oluncaya kadar bu ilam çerçevesinde çocukla kişisel ilişki kurabilir¹⁰⁹.

¹⁰⁷ Berkin, *İcra*, s. 157; Özcengiz, s. 30

¹⁰⁸ Aydınlyım, s. 277; Uyar, *Şerh*, s. 2681; Olgaç/Köymen, s.114.

¹⁰⁹ “Boşanmayı müteakip ana-babadan birinin velayeti altına bırakılan çocuğun diğer tarafla şahsi münasebetlerini tayin ve tespit eden mahkeme ilamı küçüğün velayet altından çıkmasına kadar uygulanmasını gereken hükümleri içine aldığına göre, zamanaşımı söz konusu olamaz. Küçük henüz rüştünü ikmal etmemiş, takip dayanağı ilamda her yıl bir ay müddetle anasının yanında

Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamlı icra takibi bu ilamın icra dairesine verilmesiyle başlar. Yani çocuğun velayeti kendisine verilmiş olan taraf (borçlu), çocuğun diğer tarafla (alacaklı yani çocukla kişisel ilişki kurulmasına karar verilmiş olan taraf) kişisel ilişkide bulunmasına müsaade etmezse bu durumda alacaklı bu ilamı icra dairesine vermek suretiyle takip talebinde bulunur ve bu takip talebi ile ilam icraya konulmuş olur.

Alacaklının takip talebi üzerine icra müdürü icra emri düzenleyerek bunu borçluya gönderir. Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamların icrasında, çocuk teslimi hakkındaki ilamların icrasındaki gibi örnek 3 no.lu icra emri düzenlenir ve borçluya tebliğ edilir (İİK m. 25a, İİK Yönetmeliği m. 22/4). Bu icra emrine şunlar yazılır;

- Alacaklının ve borçlunun adı soyadı ve adresleri ve varsa bunların vekillerinin adı, soyadı ve adresleri
- İlamı veren mahkeme ve ilamın tarih ve numarası,
- Çocuğun ilam hükümleri dairesinde, lehine hüküm verilen tarafla kişisel ilişkide bulunmasına engel olunmaması ihtarı,
- Çocuğun lehine hüküm verilen tarafla kişisel ilişki kurulmasına engel olunması halinde ilam hükmünün zorla yerine getirileceği ve (borçlunun) İİK'nun 341. maddesine göre cezalandırılacağı ihtarı.

Kendisine icra emri tebliğ edilen borçlu bu icra emrine uymazsa yani alacaklının çocuk ile ilamda belirlenen yer ve zamanda kişisel ilişkide bulunmasına izin vermezse ilam hükmü çocuk teslimine dair ilamın icrasında olduğu gibi icra dairesi tarafından zorla yerine getirilir. Takip konusu ilamda çocukla lehine hüküm verilen tarafın yani alacaklının nerede ve ne zaman kişisel ilişkide bulunacağı belirtilmişse ilam bu çerçevede yerine getirilir, yani ilamda belirlenen yer ve zamanda icra dairesi çocukla alacaklının görüşmesini gerçekleştirir gerekirse zor kullanır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki çocuğun teslimine dair ilamlarda olduğu gibi çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamlarda da İİK 25b maddesi

uygulanır¹¹⁰. Bu nedenle de bu ilamın icrası, icra müdürü ile birlikte sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu tarafından görevlendirilen sosyal çalışmacı, pedagoğ veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın, bunların bulunmadığı yerlerde bir eğitimcinin hazır bulunması suretiyle yerine getirilir.

Takip konusu ilamda çocukla kişisel ilişki kurulma zamanı yeri ve şekli açık ve kesin olarak belirtilmemişse bu durumda buna ilişkin uyuşmazlıklar icra mahkemesince gerekirse bilirkişi dinlenmesi suretiyle çözülür¹¹¹.

Çocukla kişisel ilişki kurulması hakkındaki ilamların icrasında çocuk teslimine ilişkin ilamların icrasında olduğu gibi icra emrine uymayan yani ilamın icrası sırasında çocuğu gizleyen borçlu ve borçlunun bu eylemine iştirak edenler icra mahkemesince alacaklının şikayeti üzerine bir aydan üç aya kadar hafif hapis cezasıyla cezalandırılır (İİK m. 341).

Ş13. İRTİFAK HAKLARI İLE GEMİ ÜZERİNDEKİ İNTİFA HAKKINA DAİR İLAMLARIN İCRASI

Bir irtifak hakkının veya gemi siciline kayıtlı olan bir gemi üzerindeki intifa hakkının kaldırılmasına veya böyle bir hakkın yükletilmesine ilişkin ilamlar İİK m. 31 hükmü çerçevesinde icra olunur. Alacaklın ilamı icra dairesine vermesiyle yani takip talebinde bulunmasıyla icra takibi başlar. İlamlı icra takibine ilişkin müşterek hükümler başlığı altında yapılan takip talebinin içeriği ve düzenlenmesine ilişkin açıklamalar bu icra takibine ilişkin takip talebi açısından da geçerlidir.

Alacaklının takip talebini alan icra dairesi bir icra emri düzenleyerek borçluya gönderir. Burada para ve teminat alacaklarına ilişkin ilamların icrasında olduğu gibi örnek 4 no.lu icra emri düzenlenir ve borçluya tebliğ edilir (İİK m. 31, İİK Yönetmeliği m. 23, VI).

¹¹⁰ Bkz. s. 117, dp. 369.

¹¹¹ Uyar, Şerh, s. 2681; Uyar, İlamlı Takipler, s.261; Uyar, Çocuk Teslimi, s. 9. “İcrası istenen ilam hükmünce velayet hakkı borçluya verilmiş küçük ile alacaklı ana arasında münasebet tesisi için, pek küçük yaşta olduğu anlaşılan çocuğun sıhhatinin de korunması lazım geldiği göz önünde tutularak, borçlu tarafından çocuğun menfaatine en uygun şekilde olmak üzere nerede ve ne suretle alacaklı emrine amade bulundurulması iktiza ettiğinin bilirkişi marifetiyle tetkik ve tespit ettirilmesi lazım gelirken, mercice mücerret alacaklının şikayetine binaen karar ittihazı kanuna uygun değildir” (İİD. 23.11.1965, 557/5877, Tahir Ögütçü, İcra ve İflas Kanununda Yenilikler, 1965, s.22).

İcra emrine genel kayıtlar dışında borçlunun yedi gün içinde ilam hükmünü yerine getirmesi aksi halde ilam hükmünün zorla yerine getirileceği ve ilam hükmüne muhalefetin İİK'nun 343. maddesindeki cezayı gerektireceği ihtar yazılır (İİK m. 31, İİK Yönetmeliği m. 23, VI).

Borçlu icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde icra emrine uymaz ise yani ilamda yazılı irtifak hakkını kaldırmaz veya yüklenmez ise ilam hükmü zorla icra edilir. Borçlunun icra emrine uymaması halinde icra dairesi, irtifak hakkının (veya intifa hakkının) kaldırılması veya yükletilmesi için tapu gemiler üzerindeki intifa hakkı için gemi silici müdürlüğüne yazı yazır ve buna ek olarak irtifak hakkın konusu olan şey lehine irtifak hakkı tesis edilen alacaklıya teslim edilir. İcra emrine uymayan borçlu alacaklının şikayeti üzerine icra mahkemesince bir aydan üç aya kadar hafif para cezası ile cezalandırılır (İİK m. 343).

SONUÇ

Bu çalışmamızda ilamlı icra takibi, ilamlı icra takiplerinin dayanakları olan ilam ve ilam niteliğinde belgeler, ilamlı icra takipleri için öngörülen müşterek hükümler ile ilamlı icra takip yolları olmak üzere üç bölüm halinde incelenmiştir.

Giriş kısmında cebri icranın amacı ve bu amacı sağlayan ilamlı icra takibinin önemini ve bu takip yolunun ilamsız icra takip yolundan genel olarak farklılıkları ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

İcra ve İflas Kanunumuzda ilamsız icra takibine ilişkin geniş bir düzenleme öngörülürken ilamlı icra takibinin kendine özgü nitelikleri belirtilmekle yetinilmiş ve diğer konularda ilamsız icra takibine ilişkin hükümlere atıf yapılmıştır. Diğer bir anlatımlı ilamlı icra takibinde icra takibine başvurulması ve takibin kesinleşmesi aşaması kanunda düzenleme konusu yapılmış olup takibin sonuçlandırılması yani haciz paraya çevrilmesi ve paraların paylaşılması yani alacaklılara alacaklarının ödenmesi hususlarında ilamsız icra takibinin bu konuya ilişkin hükümlerine atıf yapılmıştır. Bu nedenle de çalışmamızda ilamlı icra takip yolu incelenirken ilamlı icra takibinin kesinleşmesine kadar olan bölümü inceleme konusu yapılmış olup diğer bölümler için atıf yapılmakla yetinilip bu konular inceleme konusu dışında tutulmuştur.

Çalışmamızda ilamlı icra takip yolunun dayanakları olan ilam ve ilam niteliğinde belgeler ilamlı icra takibine başvuru şartı olduğunda ilamlı icra takip yolları anlatılmadan bu konunun öncelikli olarak incelenmesi konunun sunulması açısından yararlı olacağı nedeni ile birinci bölümde inceleme konusu yapılmıştır. Mahkemece verilmiş olan tüm ilamların takip konusu olup olmayacağını belirlemek için öncelikle ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturun ilamın niteliği ortaya koyulmuş ve sonra mahkemelerin verdiği ilam türleri ayrı ayrı ele alınarak ilamlı icra takibinin dayanağı olan ilam niteliğinde olup olmadığı belirtilmiştir. Usul hukukunda mahkeme tarafından verilmiş karar suretleri ilam olarak tanımlanmaktadır. Buna karşılık ilamlı icra takibinin dayanağı olan ilam ile uyumsuzluğu esastan çözümleneyen ve bir eda emri içeren nihai kararları kastedilmektedir. Bu nedenle de uyumsuzluğu esastan çözümlenemeyen ve usule ilişkin nihai kararlar her ne kadar usul hukuku

açısından ilam olarak nitelendirilse de ilamlı icra takibinin dayanağı olan ilam kavramı dışında kalacaktır. Ayrıca bir mahkeme kararının ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturan ilam olarak nitelendirilebilmesi için sadece uyumsuzluğu esastan çözümlenmesi yeterli olmayıp ayrıca bu kararın bir eda emrini içermesi gerekmektedir. Bu nedenle de eda emri içermeyen ilamlar icraya elverişli olmadıklarından dolayı ilamlı icra takibinin dayanağını oluşturamayacaktır. Usul hukukunda ilam olarak hukuk mahkemesi kararları kastedilmektedir. Oysa ilamlı icra takibinin dayanağı olan ilamlar kavramına hukuk mahkemesi kararları yanında ceza mahkemesinin tazminat ve yargılama giderlerine ilişkin ilamları, idari yargıda tam yargı davası sonucu verilmiş ilamlar, hakem kararları ile yabancı mahkeme ve hakem kararları dahildir.

Birinci bölümde son olarak ilamlı icra takibinin dayanakları arasında düzenlenmiş olan ilam niteliğinde belgeler inceleme konusu yapılmıştır. İlam niteliğinde belgeler konusunda İcra ve İflas Kanunu'ndaki düzenlemenin yanında diğer kanunlarda da belirli belgeler ilam niteliğinde sayılmıştır. Bu nedenle de İcra ve İflas Kanunu'nda belirtilen ilam niteliğinde belgeler ayrıntılı olarak incelenmiş ve çalışmanın amacının dışına çıkılmaması için diğer kanunlardaki ilam niteliğindeki belgelere örnek gösterilmekle yetinilmiştir. İcra ve iflas kanununda ilam niteliğinde belgeleri düzenleyen 38. maddede uyumsuzluğu çözümlen ve mahkeme huzurunda yapılan sulh ve kabul, ilam niteliğinde belgeler arasında sayılırken mahkeme huzurunda yapılan feragat düzenleme dışında bırakılmıştır. Bu nedenle çalışmamızda mahkeme önünde yapılan feragatin icraya elverişli olup olmadığı incelenerek bir eda emri içermediğinden ilamlı icra takibine dayanak oluşturamayacağı vurgulanmıştır.

İlamlı icra takip yollarını ayrı başlıklar halinde incelemeye geçmeden önce bu takip yolları için öngörülmüş olan müşterek hükümler gerek tüm takipler için geçerli olduğu için gerekse bu hükümler konusunda tekrarlardan kaçınmak amacıyla ikinci bölümde inceleme konusu yapılmıştır. Tüm ilamlı icra takipleri için geçerli olan İİK m. 34'e göre ilamlar herhangi bir icra dairesinde icraya konulabilecektir. Yetki konusu incelenirken tarafların yetki sözleşmesi yaparak ilamın sadece kararlaştırılan icra dairesi dışında herhangi bir icra dairesinde ilamı icraya koyup koyamayacakları incelenmiş ve İİK'nun mutlak bir hüküm içeren 34. maddesi karşısında bu tür yetki

sözleşmelerinin ilamın diğer icra dairelerinde icraya konulmasına engel teşkil etmeyeceği sonucuna varılmıştır. Müşterek hükümler arasında düzenlenen diğer bir konu olan ilamın kesinleşmeden icraya konulup konulamayacağı üzerinde durulmuştur. Kanun genel olarak ilamların kesinleşme icraya konulabileceğini düzenlerken; bazı ilamların icraya konulabilmesini kesinleşmesi şartına bağlamıştır. Burada kesinleşme kavramı ile kastedilen şekli anlamda kesinliktir. İcraya konulabilmesi için kesinleşmesi şartı aranan ilamlar eğer kesinleşmeden icraya konulursa bu durum kamu düzenine aykırılık olarak nitelendirilmeli ve bu konuda yapılacak şikayet süresiz olmalıdır.

Çalışmamızın son bölümünde ise ilamlı icra takip yolları ayrı başlıklar halinde inceleme konusu yapılmıştır. İlamlı icra takip yollarından biri olan para ve teminat verilmesine ilişkin ilamlı icra takip yolu kanunda para ve teminat alacakları dışında kalan ilamlı icra takiplerine göre daha ayrıntılı düzenlendiğinden ve bu takip yolunun bazı hükümlerinin diğer takip yolları açısından hüküm ifade etmesinden dolayı öncelikle para ve teminat alacaklarına ilişkin takip yolu inceleme konusu yapılmıştır. Alacaklının para ve teminat alacaklarına ilişkin ilamlı icra takibine başvurabilmesi için ilam veya ilam niteliğindeki belgedeki alacağın konusu para veya teminat alacağı olmalıdır. İlam veya ilam niteliğindeki alacak yabancı para olması durumunda icraya konulurken Türk parasına çevrilecek icraya konulacak ve takip tarihindeki döviz kuru dikkate alınacaktır.

Daha sonra diğer takip yolları inceleme konusu yapılmış ve bu takip yollarına uygulanan para ve teminat alacaklarına ilişkin takip yolunda düzenlenen hükümlere değinilmekle yetinilmiş olup tekrar inceleme konusu yapılmamıştır. Bu nedenle de para ve teminat alacaklarına ilişkin ilamlı icra takibinde düzenleme konusu yapılan icranın geri bırakılması hakkındaki hüküm diğer ilamlı takipler için de hüküm ifade ettiğinden bu konu sadece para ve teminat verilmesine ilişkin ilamlı takipler başlığı altında inceleme konusu yapılmış olup diğer takip yollarında bu hususa gereksiz tekrarlardan kaçınmak amacıyla değinmekle yetinilmiştir. Tüm ilamlı icra takiplerinde ilamsız icra takibinden farklı olarak itiraz yolu öngörülmemiştir. Bu nedenle borçlunun itirazı ile icra takibi durmayacaktır. Bu nedenle borçlunun itirazlarını ancak icra mahkemesine yöneltmesi ve takibi durdurmak için icra

mahkemesinden icranın geri bırakılması kararı alması gerekmektedir. İcranın geri bırakılması kararı alınabilmesi için ileri sürülen itirazlar sınırlı olup bu itirazlar itfa, ihmal ve zamanaşımıdır. Burada itfa kavramına borcun ödenmesi yanında ibra, takas, alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi gibi borcu sona erdiren nedenlerin dahil olduğu vurgulanmıştır. İcranın geri bırakılması kararı alınabilmesi için bu itirazların kanunda belirtilen belgelerden biri ile ispat edilmesi gerekmektedir. Bu belgeler incelenirken imzası alacaklı tarafından ikrar edilen belge ile de icranın geri bırakılması kararı alınabileceği belirtilmiştir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Akıncı Ziya Yabancı Hakem Karlarının Türkiye’de Tanınması ve Tenfizi, İzmir Barosu Yargı Reformu 2000 Sempozyumu
- Akıncı Ziya Verildiği Ülkede İptal Edilen Hakem Karlarının Türkiye’de Tenfizi, İzmir BD 1994/2, s. 9-21
- Akyazan Sıtkı İcra ve İflas Kanunundaki Yeni ve Değişik Hükümler Üzerinde İncelemeler ve Açıklamalar, Ankara 1965
- Alangoya Yavuz Medeni Usul Hukukunda Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi, İstanbul 1973 (Tahkim)
- Alangoya Yavuz Medeni Usul Hukuku Esasları I, İstanbul 2000 (Usul)
- Alangoya Yavuz Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununu Değiştiren 1711 Sayılı Kanun ve Noterlik Kanunu Hakkında Sempozyum, İstanbul 1976
- Ansay Tuğrul Yabancı Mahkeme İlamlarının Tenfizinde Karşılıklı Muamele Şartı, Ansay Armağanı, s.255-264
- Ansay S. Şakir Tespit Davaları, AD. 1940/2
- Ansay S. Şakir Sulh, AÜHFD, 1944, C. I, S. 2, s. 200-209 (Sulh)
- Ansay S. Şakir Medeni Yargılama Usulleri, 7.B., 1960 (Usul)
- Arar Kemal İcra ve İflas Hükümleri, C.1, 1944
- Arat Tuğrul Yabancı Mahkeme İlamlarının Tanınması ve Tenfizi, AHFD 1964, XXI/1-4, s. 421-527
- Arslan Ramazan Medeni Yargılama Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi, Ankara 1977

- Atahan N.Kemal İhtiyati Haciz Müessesesinin Uygulamadaki Şekli, ABD 1973/1, s. 26-28
- Atalay Özcan Uygulamada Tespit Davası ve Dava Şartı, ABD 1979/1, s. 70-86 (Tespit)
- Aybay Aydın Kira Tespiti Hakkındaki Kararların Zaman Bakımından Etkisi Meselesi, ABD. 1966/3, s. 490-495
- Aydınlıyım Suat İcrada Çocuk Teslimi ve Şahsi Münasebet Tesisi, AD 1969/5, s. 269-282
- Aytemiz Abdullah Takip Hukuku İle Alakalı Temyiz Karar ve İctihatları, Ankara 1944
- Belgesay M.Reşit İcra ve İflas Kanunu Değişen Maddeler Şerhi, Ankara 1966
- Belgesay M.Reşit İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C.I, Ankara 1954
- Berki Ömer Karar Düzeltme Müessesesi, R. Sekin'e Armağan, 1974
- Berkin Necmeddin Senetlerin Tanzimi ve Takip Hukuku Bakımından Ehemmiyeti, İÜHF.M., 1974/2, s. 622-656 (Senetler)
- Berkin Necmeddin Tatbikatçılara İflas Hukuku Rehberi, İstanbul 1980 (İflas)
- Berkin Necmeddin İhtiyati Haciz, İstanbul 1962 (İhtiyati Haciz)
- Berkin Necmeddin Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi, İstanbul 1980 (Usul)
- Berkin Necmeddin Tatbikatçılara İcra ve İflas Hukuku Rehberi, İstanbul (tarihsiz) (İcra)

- Bilge Necip Medeni Yargılama Hukukunda Karar Düzeltme, Ankara 1973 (Karar Düzeltme)
- Bilge Necip Medeni Yargılama Hukuku Dersleri, 2.B. Ankara 1967 (Usul)
- Bilge N./Önen E. Medeni Yargılama Hukuku Dersleri, 3.B., Ankara 1978 (Usul)
- Bozavalı Haluk Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları, 1990
- Çelikel Aysel Yeni Kanuna Göre Yabancı Mahkeme Kararlarının Tenfizi Şartları, MHB 1982/2
- Deliduman Seyithan Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Noter Senetleri, Ankara 2001
- Doğanay İsmail Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Tesbiti Delaile Dair Hükümleri Üzerinde Bir İnceleme, AD. 1954/7
- Domaniç Hayri Hukukta Kazıye-i Muhkeme ve Nispi Kuvveti, İstanbul 1964
- Erdemir İlter Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2.B., C.1 İstanbul 1986
- Erkuyumcu Müfik Delil Tespitine Mütcellik Hükümler Üzerinde Bir İnceleme, AD. 1946/2, s. 126-136)
- Erman E.Sabri 538 Sayılı Kanunun Getirdiği Yenilikler, Ad. D. 1965/5-6, s.
- Ertaş Şeref Yabancı İlamların Tanınması ve Tenfizi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı, 1987(III) 1-4, s.365-438

- Ertekin E./Karataş İ. Uygulamada İhtiyari Tahkim ve Yabancı Hakeme Kararlarının Tenfizi Tanınması, Ankara 1997
- Gökay S.Kerim Takip Hukukunda Tahliye, İBD 1946/6, s. 211-217
- Güral Muzaffer Tespit Talepleri ve Bu Taleplere İstinat Eden Davalar, İBD 1944/3
- Gürdoğan Burhan İcra Hukuk Dersleri, Ankara 1970
- Gürdoğan Burhan Medeni Usul Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı, Ankara 1960 (Kesin Hüküm)
- Gürdoğan Burhan Tashihi Karar Müessesesi, Ord. Prof. Dr. Esat Arsebük'ün Amısına Armağan, Ankara 1956
- Gürsel Nurettin İcra ve İflas Kanunu ve Tatbikatı, 1958
- Hakimoğlu A. Refik Yeni İcra ve İflas Kanunu Şerhi, İstanbul 1929
- İmregün Oğuz Hakem Kararlarının İcrası ve Tekemmülü, IV. Banka ve Ticaret Hukuku Haftası, Bildiriler ve Tartışmalar, 29 Kasım-4 Aralık 1965, Ankara 1966, s. 163-173
- Karaca Ali İlamlı İcra Tatbikatı, 1947
- Karaca Ali İcrada Menkul Teslimi, AD 1947/11, s.1023-1028 (Menkul Teslimi)
- Karafakih İ. Hakkı İçtihatlar Arasında Tespit Davasına Doğru, İBD, Ekim 1954, C. 13, S. 10, s. 505-512
- Köprülü Ömer Tespit Davaları ve Kira Tespiti, İBD 1973/3-4, s.303-328
- Kuru Baki Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. II, İstanbul 2001, (Usul II)

- Kuru Baki Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.III, 6.B., İstanbul 2001 (Usul III)
- Kuru Baki Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.IV, İstanbul 2001 (Usul IV)
- Kuru Baki Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.V, İstanbul 2001 (Usul V)
- Kuru Baki Hukuk Muhakemeleri Usulü C.VI, İstanbul 2004 (Usul VI)
- Kuru Baki İcra ve İflas Hukuku, C. I, Ankara 1988 (İcra I)
- Kuru Baki İcra ve İflas Hukuku, C.III, Ankara 1993 (İcra III)
- Kuru Baki Tespit Davaları, Ankara 1963 (Tespit)
- Kuru Baki İçtihatların Birleştirilmesi Yolu İle İlgili Bazı Sorunlar, Ankara 1977
- Kuru Baki İcra Ve İflas Kanunu Hakkında Düşünceler, 1962
- Kuru B./Arslan R/ Yılmaz E.. Medeni Usul Hukuku, Ankara 2000 (Usul)
- Kuru B/ Arslan R. / Yılmaz E. İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2004 (İcra)
- Nomer Engin Türk Hukukunda Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizi, Prof. Dr. Mahmut Belik” e Armağan, İstanbul 1993, s. 291-303
- Olgaç S. /Köymen H. Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk İcra ve İflas Kanunu, 2.B, İstanbul 1965
- Olgaç Senai Kira Parasını Tespit ve Tahliye Davaları, İstanbul 1968
- Öğütçü Tahir İcra ve İflas Kanununda Yenilikler, 1965

- Öktemer Semih Kira Parasının Tespiti Davalarına Ait İlamların Yerine Getirilmesi, AD. 1979/3-4
- Önen Ergun Medeni Yargılama Hukuku, Ankara 1979 (Usul)
- Önen Ergun İnşai Dava, Ankara 1981 (İnşai Dava)
- Önen Ergun Medeni Yargılama Hukukunda Sulh, Ankara 1972 (Sulh)
- Özcengiz M.Nezir Tetkik Mercii, Ankara 1975
- Özkan Hasan İhtiyati Tedbir, Delil Tespiti Ve İhtiyati Haciz İle Kamu Alacağı'nın Tahsilinde İhtiyati Haciz, Ankara 1997
- Özekes Muhammet İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Ankara 1999
- Pekcanitez Hakan Medeni Usul Hukuku, Ankara 2000 (Usul)
- Postacıoğlu E.İlhan İcra Hukuku Esasları, 4.B., İstanbul 1982 (İcra)
- Ruhi A. Cemal Türk Hukukunda Nafaka ve Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili, Ankara 2003
- Sivrihisarlı Ömer Kira Tespit Davalarında Verilen Hükümün Hukuki Niteliği, Yargı. 1980/4, S. 48, s. 35-36
- Şimşek Edip İcra ve İflas Kanunu, Açıklamalar ve İçtihatlar, Ankara 1989
- Tanrıver Süha İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, Ankara 1996
- Tanrıver Süha İcra ve Temyiz Kefaletnameleri, ABD 1989/6, s.972-979 (Kefaletnameler)

- Tanrıver Süha Yabancı Ülke Noteri Huzurunda Yapılan Noter Senetlerinin Türkiye’de İcrası, TNBHD., 15 Kasım 1989, S. 64, s. 19-20
- Tanrıver Süha İlamlı İcra Takibinin Dayanağı Olarak Re’sen Düzenleme Biçimindeki Noter Senetleri, TNBHD 1994, S. 81, s. 3-8 (Noter Senetleri)
- Tunçomağ Kenan Yargıtay Kararları Açısından Kira Parasının Tayini Meselesi, Yargıtay 100. Yıl Armağanı, İstanbul 1968
- Tuncay S./Demirhan H. O. Yeni ve Değişik Hükümleriyle İcra ve İflas Kanunu, Ankara 1965
- Ulukapı Ömer Avukatlık Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair 4667 Sayılı Kanunla Getirilen İlam Niteliğindeki Belge Üzerinde İnceleme, Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan, s. 447-460
- Umar Bilge İcra Ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, 1973
- Uyar Talih Taşınmazların Boşaltılma ve Teslimine İlişin İlamların Uygulanması, İzmir BD. 1983/4, s. 12-20 (Taşınmaz Teslimi)
- Uyar Talih Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, İzmir 2004 (Şerh)
- Uyar Talih İcra Hukukunda İlamlı Takipler, 1.B., Manisa 1983 (İlamlı Takipler 1983)
- Uyar Talih İcra Hukukunda Tahliye, 2.B., Manisa 1987 (Tahliye)
- Uyar Talih İlamlı Takiplerin Başlaması, Manisa BD, Ekim/1991 s. 4-16 (Takip)

- Uyar Talih Çocuk Teslimine ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların Uygulanması, Manisa Barosu D. 1982/Mart, s. 7-9 (Çocuk Teslimi)
- Uyar Talih Borca İtiraz Yolu İle (Tetkik Mercinin Kararı İle) İlamlı Takiplerin Durdurulması , İBD 1991/1-3, s. 128-147 (Borca İtiraz)
- Uyar Talih Para ve Teminat Verilmesi Hakkındaki İlamları İlişkin İcranın Geri Bırakılması, İBD 1981/4, s. 204-216 (Para ve Teminat Alacakları)
- Uyar Talih Takip Hukukunda İcranın Geri Bırakılması, ABD 1972/2, s. 242-248 (İcranın Geri Bırakılması)
- Uyar Talih İcra ve İflas Hukukunda Suç Sayılan Fiiller, 1987 (İcra ve İflas Suçları)
- Uyar Talih Gerekçeli, Notlu İcra ve İflas Kanunu, C.I, İzmir 1996 (Kanun)
- Uyar Talih İcra Hukukunda İlamlı Takipler, 2. B., Manisa 1991 (İlamlı Takipler)
- Üstündağ Saim Medeni Yargılama Hukuku, İstanbul 2000 (Usul)
- Üstündağ Saim İddia ve Müdafanın Değiştirilmesi Yasağı, İstanbul 1967 (İddia)
- Üstündağ Saim İhtiyati Tedbirler, İstanbul 1981 (İhtiyati Tedbirler)
- Vural Perihan İcra ve İflas Kanunu ve Noterlik Kanunu Açısından Noterlik Senetleri, İcra ve İflas Hukukunun Uygulanmasında Güncel Sorunlar Sempozyumu, İstanbul 1977

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Zonguldak'ta doğdum. İlköğrenimimi 1985-1990 yılları arasında Zonguldak İlköğretim Okulu'nda tamamladım. 1990-1992 yılları arasında orta öğrenimimi Zonguldak Kapuz İlköğretim Okulunda, lise öğrenimimi 1992-1995 yıllarında Zonguldak Ticaret Meslek Lisesi'nde tamamladım.

1996 yılında girdiğim Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 2000 yılında mezun oldum. Aynı yıl Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul Hukuku ve İcra-İflas Hukuku Anabilimdalında araştırma görevlisi olarak göreve başladım. 2001 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümünde yüksek lisansa başladım. 16.06.2005 tarihinde "İcra-İflas Hukukunda İlamlı İcra Takibi ve Gösterdiği Özellikler" konulu tez savunmam başarılı bulunmuş ve 22.06.2005- 2005/15 yönetim kurulu kararı ile kabul edilmiştir.